

Альманах в честь Мухаммедгусейна Шахрияра

Məhəmmədhusəyn Şəhriyarın şərəfinə almanax

АЛЬМАНАХ

В ЧЕСТЬ

МУХАММЕДГУСЕЙНА ШАХРИЯРА

МƏНƏМƏДHÜSEYN ŞƏHRİYARIN

ŞƏRƏFİNƏ

ALMANAX

Москва

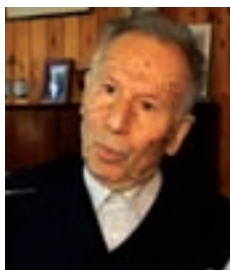

2015

А В Т О Р Ы

**АБДУЛ
ГУСЕЙНОВ**

**ЧИНГИЗ
ГУСЕЙНОВ**

**АШРАФ
ГУСЕЙНЛИ**

**СУЛТАН
МЕРЗИЛИ**

**МАЙЯ
БАДАЛБЕЙЛИ**

**ЯГУТ
НЕЙМАТОВ**

**ВАСИФ
МАМЕДОВ**

**АЛИШ
АВЕЗ**

**АББАС
АГДАБАНЫ**

**МАХИРА
АЛИЕВА**

**АФАГ
ШИХЛЫ**

**КОНУЛЬ
ОРДУБАДЛЫ**

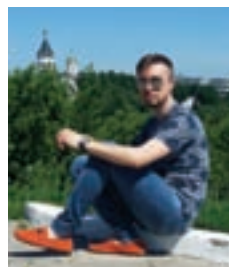
**ВАЛЕХ
САЛЕХ**

**ЯШАР
СУЛЕЙМАНЫ**

**НИЛУФЕР
ШИХЛЫ**

**РАДИОН
РАДИОНОВ**

SEYİD MƏHƏMMƏDHÜSEYN ŞƏHRİYAR

PROFESSOR RAFIQ QURBANOV (SARIVƏLLI)

“Şəhriyar” ədəbi- mədəni cəmiyyəti

**MƏHƏMMƏDHÜSEYN
ŞƏHRİYARIN
ŞƏRƏFİNƏ
ALMANAX**

www.shahriyar.ru

**Москва
2015**

Литературно-художественное издание

**«АЛЬМАНАХ В ЧЕСТЬ МУХАММЕДГУСЕЙНА ШАХРИЯРА»
(MƏNƏMƏDHÜSEYN ŞƏHRİYARIN ŞƏRƏFİNƏ ALMANAX)
(на азербайджанском и русском языках)
Москва, 2015**

ISBN 978-5-9907197-4-3

Литературный «Альманах в честь Мухаммедагусейна Шахрияра» посвящен памяти великого азербайджанского поэта XX века Сейида Мухаммедгусейна Шахрияра. Книга вышла в свет благодаря коллективному творчеству представителей литературно-культурного общества «Шахрияр».

Альманах представит широкому кругу читателей статьи, посвященные жизни и творчеству великого поэта, познакомит с произведениями азербайджанских писателей и поэтов, проживающих в городе Москве и за ее пределами.

Это еще одна возможность сохранить и укрепить многовековые культурные традиции азербайджанского и русского народов.

ISBN 978-5-9907197-4-3

© ЛКО "ШАХРИЯР", 2015

MÜQƏDDİMƏ

Əziz həmvətənlər!

Sovetlər imperiyası dağıldıqdan sonra, nəinki iqtisadiyyat sahəsində, hətta içtimai mühitdə, insan münasibətlərində köklü dəyişikliklər baş verdi. Sovet İttifaqının tərkibinə daxil olan xırda ölkələrdən dünyanın başqa ölkələrinə arasıkəsilməyən miqrasiya başladı. Bu, bilavasitə tarixdə “Xalqların böyük köçü” kimi məşhurlaşan 4-cü, 5-ci əsrləri xatırladırdı...

Elə, həmən dövrün xarakterik xüsusiyyətlərinin nəticəsi olaraq müxtəlif millətlərdən və təriqətlərdən olan insanlar qazanc dalınca digər ölkələrə, o cümlədən böyük Rusiya ərazisinə axmağa məcbur oldular. Bu hadisələr, iş axtaran əmək qüvvələrinin həmən mühitdə, çox nəhəng qazanında qovrulan talelərinə bənzəyirdi.

Əlbəttə, sövq-təbii olaraq, bu nəhəng köçdə bizim həmvətənlərimiz - azərbaycanlılar da iştirak edirdilər. Məhz, həmən dövrdəki axınların nəticəsi olaraq, bu gün Rusiyada, o cümlədən onun paytaxtı Moskva şəhərində, minlərlə azərbaycanlı soydaşlarımız yaşayır və çalışırlar. Təbii ki, burada yaşayan və müxtəlif sahələrdə çalışan qardaş və bacılarımız Rusiya dövlətinin içtimai-siyasi həyatından kənarda qalmırlar. Əksinə, millətimizin ziyalı zümrələri, həmçinin yaradıcılıqla məşğul olan adamlar Rusiyanın ədəbi mühitində yaxından iştirak etməklə böyük ədəbi inteqrasiyaya nail olurlar.

Bu mənada, dünyanın ən iri meqapolislərindən olan Moskva şəhərində azərbaycanlıların yaradıcılıqla məşğul olan bir sıra cəmiyyətləri fəaliyyət göstərir ki, həmən cəmiyyətlərdən biri də Şərqi böyük şairlərindən biri Seyid Məhəmmədhüseyn Şəhriyarın adını daşıyan “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətidir.

Şəhriyar 20-ci əsrin dünyaya bəxş etdiyi ən qüdrətli söz və sənət dühalarından biridir.

“Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin yarandığı dövrə qədər Moskva azərbaycanlılarının ədəbi mühitində böyük bir boşluq və ətalət hökm sürməkdə idi. Həmən boşluq və ətalət, istər-istəməz yeni bir yaradıcılıq ocağının yaranmasını gündəmə gətirdi. Lakin, onun həyata doğulması üçün təşəbbüskar bir ziyalı gərək idi. Həmən Azərbaycan ziyalısı məhz, xalqımızın böyük oğlu, gözəl alim, fəlsəfə elmləri doktoru, professor Rəfiq Sarıvəlli Qurbanov oldu.

Zəruri bir ehtiyacından doğan ilk yaradıcılıq yığıncağına elə professor Rəfiq Sarıvəlli özü rəhbərlik etdi. Həmən ədəbi məclisin ilkin iştirakçılarında

Əbdül Hüseynovu, Əlipənah Abışovu, Mötəbər Əliyevi, Əliş Qasımovu, Asiya Sultanovanı Pərviz Babayevi, Cəlil Xudaverdiyevi, Əvəz İbayevi və Mehman Tanrıverdiyevi xatırlamamaq mümkün deyil. Mən özüm də həməm məclisin ilk iştirakçılardan biri idim.

2000-ci ildə günəşə boylanan ilk yaradıcılıq məclisi, əvvəlki sətirlərdə qeyd etdiyim, boşluğu bir qədər aradan qaldırdı. Yığıncaq iştirakçıları təşkil olunan ilk ədəbiyyat və poeziya məclisinə professor Rəfiq Sarıvəllini sədr seçdilər. Məclisin yığıncaqları mütəmadi olaraq keçirilməyə, oraya cəlb olunan ziyalılardan sayı gündən-günə artmağa başladı.

Çox təəssüflər olsun ki, 2004-cü ilin zaman kəsiyində xislətcə gözəl insan, böyük filosof Rəfiq Sarıvəllini təbiət əlimizdən aldı. O, xəstəxanada son nəfəsində üzünü mənə tutub dedi: “Bu həyatın işidir, mən gedirəm, ancaq “Şəhriyar”ı sönməyə qoymayın, onu yaşadın...”

Onu da qeyd etməyi lazım bilirəm ki, “Şəhriyar» məclisinin sonrakı fəaliyyətində subyektiv səbəblərdən müəyyən təbəllülətlər yaransa da yaradıcılıq məclisi sönmədi. “Şəhriyar» ədəbi məclisinin əvvəlki protokol və sənədlərini əldə əsas tutaraq, rəsmi şəkildə qeydiyyatdan keçmək üçün Rusiya Federasiyasının Ədliyyə nazirliyinə müraciət etdik.

Beləliklə, “Şəhriyar» ədəbi məclisini “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyəti kimi rusiyanın Ədliyyə nazirliyində qeydiyyatdan keçirmək mümkün oldu. Nazirliyə Böyük Azərbaycan şairi Məhəmmədhüseyn Şəhriyarın həyat və yaradıcılığı, o cümlədən kimliyi barədə, şair və jurnalist Əliş Əvəzin hazırladığı yazı-arayışı posport timsalında təqdim etdik.

20 sentyabr 2010-cu il tarixi “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin həyatında böyük dönüş tarixi oldu. Həməm tarixdən 15 ilə yaxın bir keşməkeşli zaman kəsikləri ötmüşdür. Dağ çayları kimi, qürbətdə göz açan və ulu Şəhriyarın adını daşıyan ədəbiyyat və poeziya ocağı sözün əsl mənasında bu gün böyük bir ümmanı xatırladır. Şəhriyar poeziyasının işığına çoxlu yaradıcı adamlar, o cümlədən ali məktəblərdə təhsil alan tələbələr, gənc oğlan və qızlar, yetgin şair və yazıçılar, rəssamlar və incəsənət fədailəri cəlb olunmuşlar. Keçən müddət ərzində yaradıcılıqla məşğul olan gənclər arasında şəhər miqyaslı müsabiqələrin, ədəbi-bədii gecələrin və musiqili tədbirlərin ardıcıl olaraq həyata keçirilməsi nəticəsində cəmiyyətin sıraları daha da möhkəmlənmiş, sənət və poeziya həvəskarlarının sayı daha da çoxalmışdır. Bu gün “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin ocağında onun təşəbbüskarı olan 50-yə yaxın qələm sahibləri, yaradıcı insanlar- şairlər və yazıçılar, jurnalist və ufoloqlar, rəssamlar və teatr sənətçiləri fəaliyyət göstərirlər. Bunlardan tanınmış yazıcımız Çingiz Hüseynovu, tarixçi alim-şərqşünas Əbdül Hüseynovu, Əliş Əvəzi, Əlipənah Abışovu, Sultan Mərzilini, Maya Bədəlbəyli, Afaq Şıxlını, Mahirə Əliyevanı, Nilufər Şıxlını, Abbas Alıyevi, Valeh Elçiyevi, Yaşar Süleymalını, Mehman Tanrıverdiyevi, Radion Radionovu, Salman Mehtiyevi, Dilşad Zülfüqarovanı, Əsrəf Hüseynlini və başqalarını nümunə göstərmək olar.

“Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyəti siyasətdən uzaq olub, yaradıcılıqla məşğul olan bir cəmiyyətdir. Qədim mədəniyyətimizin, tariximizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin, eyni zamanda ölməz poeziyamızın və ədəbiyyatımızın geniş təbliği və rusiya ədəbi mühiti ilə yanaşı inkişafı cəmiyyətin həyata keçirdikləri əsas proqramlardır.

Beş ilə yaxın müddət ərzində cəmiyyətin xətti ilə Moskvanın millətlər evində, həmçinin səyyar yerlərdə xeyli maraqlı və yaddaqalan tədbirlər-yubileylər, ədəbi-bədii gecələr, müsabiqələr, muğam axşamları, rusiya yazıçı və şairləri ilə görüşlər, poeziya və musiqi gecələri hazırlanıb həyata keçirilmişdir. Həmən tədbirlərin təşkilatı cəhətdən hazırlığında cəmiyyətin fəal üzvlərindən Abbas Alıyevin, Sultan Mərzilinin, Əliş Əvəzin, Afaq Şıxlının, Rövşən Əliyevin, Cəlil Xudaverdiyevin və Əşrəf Hüseynlinin adlarını qeyd etmək ədalətli olardı. Keçirilən tədbirlər haqqında məlumatların oxucu kütləsinə vaxtında çatdırılmasında jurnalistlərin: Tünzalə Vəliqızının və Nilufər Şıxlının əməyini xüsusilə qeyd etmək istəyirəm.

“Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin təşkilatçılığı və təşəbbüsü ilə həyata keçirilən tədbirlərdən Moskvanın Millətlər evində Dədə Şəmşirin və Mirzə Şəfi Vazehin 120 illik yubileylərinə həsr olunmuş tədbirləri, o cümlədən şair Sultan Mərzilinin və şairə Afaq Şıxlının yaradıcılıq gecələrini, Əşrəf Hüseynlinin, Çingiz Hüseynovun, Abbas Alıyevin, Əbdül Hüseynovun, Mahirə Əliyevanın və b... kitab təqdimatı tədbirlərini nəzərə çarpdırmağı vacib hesab edirəm. Bundan əlavə, son vaxtlarda Azərbaycan xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı, xalq yazıçısı Anar, “Ulduz” jurnalının Baş redaktoru Qulu Ağsəs, tanınmış yazıçı, alim, filologiya elmləri doktoru, professor Çingiz Hüseynovla keçirilən görüşlər çox maraqlı və yaddaqalan tədbirlərimizdən olmuşdur.

Məhz həmən yüksək təşkilatçılıq işlərinin nəticəsi idi ki, 2012 ci ilə “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyəti “Şəhriyar şərəfinə toplum” adlı almanax çap etdirə və Moskvada yaşayan yaradıcı insanların əsərlərini almanax şəklində içtimai mühitə çatdırmağa bildi.

Əlaqəli işlərimizin nəticəsidir ki, tarixçi alim, şair Əşrəf Hüseynlinin, Afaq Şıxlının, Nilufər Şıxlının, Abbas Alıyevin, Yaşar Süleymanlının əsərləri Almaniyada, Türkiyədə, Azərbaycanda, Qazaxıstanda və başqa ölkələrin jurnal və qəzetlərində mütəmadi olaraq çap edilməkdədir. Tanınmış şairlərimizdən və yazıçılarımızdan Sultan Mərzilinin, Əliş Əvəzin, Çingiz Hüseynovun, Əbdül Hüseynovun və başqalarının kitabları ardıcıl olaraq Rusiya və başqa ölkələrdə nəşr olunmaqdadır.

“Şəhriyar» cəmiyyətinin üzvlərinin əsərləri sərhədləri aşdıqca, onların adları və şöhrətləri də geniş yayılmağa başladı. Bu gün Əşrəf Hüseynli, Sultan Mərzili, Afaq Şıxlı, Maya Bədəlbəyli, Nilufər Şıxlı, Əliş Əvəz və b... həm Moskva ədəbi mühitində, həm də beynəlxalq aləmdə tanınan yazarlarımızdan sayılırlar.

“Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyəti özünə qapılan cəmiyyət olmayıb,

Moskvada fəaliyyətdə olan digər diaspor təşkilatları və qurumları ilə sıx münasibətdə, Rusiya və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin yaradıcı adamları ilə yaradıcılıq əlaqəsində olmuşdur. Cəmiyyətin fəal üzvləri eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Rusiyadakı fəvqəladə və Səlahiyyətli Səfirliyinin həyata keçirdiyi tədbirlərdə daima yaxından iştirak etmiş, vətənimizin və dövlətçiliyimizin dünyada tanınması üçün var qüvvəsilə təbliğat və təşviqat işləri aparmışdır.

Əziz oxucular!

Mütaliəzində olan “Məhəmmədhüseyn Şəhriyar şəərəfinə almanax”da dərc olunan yazılar peşəkarlıq baxımından müxtəlif səviyyəlidir. Burda təcrübəli qələm sahibləri ilə yanaşı, həmçinin sənət cığırılarında ilk addımlarını atanlar da vardır. Siz kitabı vərəqlədikcə kövrək duyğulara, təzə addımlara və yenicə açılan cığırılara rast olduğunuzu özünüz hiss edəcəksiniz. İnanıram ki, onlar, həyatımızın gözəllikləri, günəşə boylanmış yaşantılardır. Onlar bizim ədəbiyyatımızın gələcək yaradıcıları, peşəkarları olacaqlar.

Kitabda çap olunan hər bir yazı nümunəsi əlbəttə, müxtəlif qəlblərin kövrək çırpıntıları, düşüncələri və poetik nümunələrdir.

“Şəhriyar şəərəfinə almanax» qüdrətli söz ustası, zəmanəsinin böyük şairi Seyid Məhəmmədhüseyn Şəhriyarın və “Şəhriyar» ədəbi məclisinin ilk təsisçisi professor Rəfiq Sarıvəllinin xatirələrinə həsr olunmuş ön qiymətli töhfədir. “Məhəmmədhüseyn Şəhriyar şəərəfinə almanax”, eyni zamanda, şeirlə nəfəs alan, poeziya sənətinə vurğun olan, Vətən havası və Vətən poeziyası ilə fəxr edən qədərbilən oxuculara dəyərli hədiyyədir.

Sizə təqdim olunan bu kitabın maliyyə xərclərini öz üzərinə götürən, xeyriyyəçi azərbaycanlı, vətənpərvər ziyalı, « Dünya Azərbaycanlıları Birliyi» Beynəlxalq İctimai Təşkilatlar İttifaqının Sədri, « Ümumdünya Azərbaycan Mədəniyyət Fondunun», Beynəlxalq İctimai fondunun koordinasiya şurasının sədri, ictimai xadim Füzuli Məmmədova, “Şəhriyar» cəmiyyətinin bütün üzvləri adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Kitabın ərsəyə gəlməsində əməyi keçən hər kəsə, o cümlədən peşəkar kompüterçi Cəlil Xudaverdiyevə səmimi sayğılarımı izhar edirəm.

Arzu edirik ki, bu kitab oxuculara gözəl əhval-ruhiyyə, işıqlı duyğular, qəlbləri isidən səmimiyyət gətirsin. Hər birinizə xoş qıraət, can sağlığı və səadət arzulaşıram.

Hörmətlə:

“Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin sədri Vasif Məmmədov.

SÖZÜN QÜDRƏTİ

Doktor Məhəmmədhüseyn Şəhriyar Behcəti İranda XX əsrdə ərsəyə gəlmiş ən görkəmli şairlərdən biri, Azərbaycan və İran ədəbiyyatının böyük fəxridir. Ana dilində və farsca yazılmış əsərləri ilə o, hələ öz sağlığında klassiklər səviyyəsinə yüksəlmiş, Yaxın Şərq ədəbiyyatını bədii möcüzələrlə, tərəvətli obraz və ifadə vasitələri ilə zənginləşdirmiş, xüsusən dünya poeziyasına “Heydərbabaya salam» kimi yüksək dərəcədə xəlqi və sənətkarlıq baxımından nadir əsərlərdən birini töhfə etmişdir.

Məhəmmədhüseyn Şəhriyar 1907-ci ildə Təbriz şəhərinin Bağmeşə bölgəsində, o zamanın tanınmış hüquqşünaslarından olan Hacı Mirağa Xoşginabinin ailəsində dünyaya gəlmişdir. Məhkəmədə vəkillik etməklə ailəsini dolandıran Hacı Mirağa şeiri və musiqini çox sevən bir ziyalı idi. O, oğlu Məhəmmədhüseynin təhsili ilə əvvəllər şəxsən özü məşğul olmuş, balaca Şəhriyarı öz kitabxanasındakı qiymətli əsərləri oxumağa həvəsləndirmişdir. Tədqiqatçı alimlərin yazdığına görə, Şəhriyarın anası Kövkəb xanım da sözə, ədəbiyyata vurğun bir insan imiş. Şəhriyar, yetkin çağlarında belə, onun Azərbaycan şifahi xalq yaradıcılığından və klassik irsimizdən, xüsusən də Seyid Əzim Şirvaninin qəzəllərindən oxuduğu bəzi nümunələri belə xatırlamışdır...

Gələcəyin böyük şairi ilk mədrəsə təhsilinə Təbrizdə başlamış, yay tətillərini Xoşginabda məşhur Heydərbaba dağının ətəklərində keçirmiş, tanınmış müəllimlərdən Molla İbrahimin yanında biliklərini təkmilləşdirmişdir. Sədinin “Gülüstan» 1, Hafizin qəzəlləri, Qurani-Kərim, bəzi ərəb-fars lüğətləri Şəhriyarın hələ uşaq yaşlarında öyrəndiyi əsərlərdən olmuşdur.

Şəhriyar Təbrizdə orta təhsilini başa vurub 1922-ci ildə Tehran Universitetinin tibb fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 20-ci illərin ortalarından etibarən artıq istedadlı bir şair kimi tanınmağa başlayan Şəhriyar Sürəyya adlı bir qıza aşiq olmuş və məhəbbəti ilə əlaqədar onun başı bir çox bəlalara çəkmişdir. Sürəyyanın varlı-hallı qohumları bu icdivaca etiraz əlaməti olaraq Şəhriyara təzyiq göstərir və onun Tehrandan Nişabura sürgün edilməsinə müvəffəq olurlar. Elə buna görə də şair ali təhsilini yarımçıq qoymağa məcbur olur. O, bir müddət İranın müxtəlif şəhərlərində, o cümlədən də Məşhəd şəhərində, yerli idarələrdə məmurluq etməyə başlayır. 30-cu illərin ortalarında Tehrana qayıdıb bankların birinə işə düzəlir.

1950-ci ilin əvvəllərində Təbrizə gələn şair 1953-cü ildə ibtidai məktəbdə dərs deyən Əzizə xanımla ailə həyatı qurmuşdur. 1954-cü ildə isə Şəhriyar

Xoşginaba gedib Heydərbabanın ətəklərində öz uşaqlıq təəssüratlarını yenidən yaşamış, doğma el-obasından aldığı təzə düşüncələr əsasında məşhur “Heydərbabaya salam» poemasını yazmışdır.

Şəhriyar yaxşı tar çalar, bu qədim musiqi alətində muğamlar və xalq mahnılarını ifa etməyi xoşlardı. Şairin çox gözəl xətti varmış. İmkan düşəndə o, Quran ayələrini və sevdiyi şairlərin əsərlərindən kiçik parçaları böyük məhəbbətlə və özünəməxsus bir incəliklə köçürüb dostlarına hədiyyə edərmiş.

M. Şəhriyarın ailəsi uzun illər boyu maddi sıxıntılar içində yaşamışdır. Şəhriyarın məşhur tədqiqatçılarından biri Hökümə xanım Bülluri öz monoqrafiyasında onun 1976 –cı ildə Tehran qəzetlərinin birinə verdiyi müsahibənin mətnini dərc etmişdir. Həmənlə müsahibədə şair deyir ki; “Mən illərdir ki, yalnız çox vacib olduqda evdən çıxıram. Mənim hər şeyim bu bir otaqda yerləşmişdir. Gördüyünüz kimi, onun bəzəyi ancaq sadəlikdir... Üç uşağımla burada yaşayıram. Qazancım vaxtilə işlədiyim, Fəxri ustad adı aldığım yerdəndir. 16 aydır ki, maaşımın bir az artırılması üçün qərar çıxarıblar. Qərar var, ancaq pul yoxdur. Bilmirəm qənaət falı niyə elə şairin bəxtinə düşmüşdür? 22 il bundan əvvəl aldığım paltarım hələ də təzələnməmişəm... Pul mənim üçün bəlkə də əl çirkidir. Lakin başqaları üçün ki, belə deyil! Bu məsələlər mənim daxili rahatlığımı pozur. Kimsədən gileyim yoxdur, ancaq dərvişliyi uşaqlarıma aşılaya bilmirəm...”

İranda şəhlik rejimi devrildikdən sonra hökumət orqanları Şəhriyarın güzəranını yaxşılaşdırmaq üçün tədbirlər görmüş, ona abad mənzil vermiş və müvafiq təqaüd təyin etmişdir.

Mən 2005-ci ildə Təbrizdə olarkən Şəhriyarın ev muzeyində olmuş, xatirə kitabına sözlər yazmış və böyük şairin qəbri-şərifini ziyarət etmişəm. Elə ilk dəfə olaraq Şəhriyarın “Haqqın səsi” poemasını da məhz onun məzarı üstündə həssaslıqla söyləmişəm. O zaman məqbərənin ətrafına yığılan Təbrizlilərə və Bakıdan Şəhriyarın məzarını ziyarət etməyə gələnlərə həmənlə şeir olduqca təsir bağışlamışdı.

Gənclik çağlarından başlayaraq həyatı maddi məhrumiyyətlər içərisində keçən şair, xüsusən sürgün illərində çəkdiyi ağır fiziki və mənəvi əzablar nəticəsində dəfələrlə bərk xəstələnmiş, inqilabdan sonra da xeyli vaxt öz evində və xəstəxanalarda müalicə olunmuşdur. Şəhriyar 1988-ci ildə sentyabr ayının 18- də Tehranın “Mehr» xəstəxanasında ağ ciyər iltihabından və ürək çatışmamazlığından vəfat etmişdir.

Öz vəsiyyətinə əsasən şairin cənazəsi Təbrizə gətirilmiş və Surxabdakı məşhur “Şairlər qəbristanlığı» nda dəfn edilmişdir. Həmənlə gün Təbriz şəhərində bütün dükən-bazar bağlanmış, şairin dəfn mərasimi ümumxalq matəminə çevrilmişdir. Şəhriyarın qəbri böyük məhəbbətlə abad edilmişdir. Qəbri-şərifinin üstündə tikilən məqbərənin mərkəzində qızılı şirmayını xatırladan zərif mərmər sənduqədə Şəhriyar əbədi yuxuya dalmışdır. Burada İran xalqlarının mədəniyyət tarixini nümayiş etdirən gözəl bir muzey də yaradılmışdır. Məqbərənin önündə

qonaqlar Şəhriyarın öz abidəsi ilə yanaşı Azərbaycan Respublikası hökumətinin Bakıdan hədiyyə göndərdiyi Nizami Gəncəvinin heykəlini də ehtiramla seyr edirlər.

Şəhriyar zamana sığmayan, nəhəng bir planeti xatırladan müdrik və məğrur təbiətli bir sənətkar idi. O, yalnız həqiqətləri deyən, düşünüb-duyduqlarını sadə, anlaşqlı və şirin el dilində tərənnüm edən, vüqarlı qayalar tək əyilməz, hünərli bir şair idi. Şəhriyar milli olduğu qədər bəşəri, bəşəri olduğu qədər də milli şair idi.

Şəhriyar doğulub boya-başa çatdığı ölkədə mövcud olan poetik ənənələrə və aldığı təhsilə uyğun olaraq əsərlərinin çoxunu fars dilində yazmışdır. Böyük alim və sənətkarların Şəhriyar irsi araşdırıcılarının dönə-dönə etiraf etdikləri kimi, bu əsərlərində o, elə yüksək sənətkarlıq nümayiş etdirmiş və şeirləri elə geniş yayılmışdır ki, əsrimizin İran ədəbiyyatı tarixi onun yaradıcılığı olmadan natamam görünərdi. Şairin 90- cı illərdə Tehrandə buraxılmış dördcildlik əsərləri külliyyatının hər biri təqribən 750 səhifədən ibarət olan üç cildi məhz bu əsərlərindən tərtib edilmişdir.

Hansı dildə yazmasından asılı olmayaraq, Şəhriyar həmişə vicdanının səsində qulaq asan, qəlbində tüğyan edən duyğuları, başından keçən fikirləri səmimiyyətlə əks etdirən bir sənətkar idi. Özü bu barədə çox gözəl demişdir:

Dedim: Azər elimin bir yaralı nisgiliyəm mən,
Nisgil olsam da gülüm, bir əbədi sevgiliyəm mən.
El məni atsa da öz gülşənimin bülbülüyəm mən.
Elimin farsca da dərđini söylər diliyəm mən.
Haqqa doğru nə qaranlıq isə el məşəliyəm mən.
Əbədiyyət gülüyəm mən!

Şəhriyar klassik şeirin demək olar ki, bütün janrlarına müraciət etmiş, 20-ci əsr İran və Azərbaycan ədəbiyyatını yüksək məzmunlu qəzəl, qəsidə, məsnəvi, qitə və rübailərlə zənginləşdirmişdir. Şairin lirikası, qəzəl dahisi hesab edilən Hafiz Şirazidən sonra keçən 600 il ərzində İranda lirikanın ən yüksək pilləsi hesab edilir.

Şəhriyarın əsərlərində ictimai mövzular geniş yer tutur. O zamankı İranda zülm və ədalətsizliyin baş alıb gəməsi, bir çox məmurların oğrularla əlbir olub xalqı talaması, cəmiyyətin həyatındakı ətalət və fanatizm, məktəblərin düşüüyü dözülməz dərəcədə ağır vəziyyət onun yana-yana bəhs etdiyi ictimai bəlalardır. Bir qəzəlində şair özgələr əlində oyuncaq olmuş şahın yaman günlərə qoyduğu İrannın həyatından ürəklərə yol salan canlı bir lövhə çəkmişdir:

Gədər bədbəxtliyin ardınca hər iranlı sərgərdan,
Bu bədbəxt millət istiqbal edər bədbəxtliyi hər an.
Baxın, fəqir bir rəmmal bir bədbəxtə açmış fal,
Dolub bədbəxt ilə bu ölkədə həm küçə, həm meydan.

Şəhriyarın yaradıcılığında məsnəvi janrı geniş yer tutur. “Elm və Hikmət”, “Kəmalülmülkün ziyarəti” məsnəvilərində o, yaradıcı ziyalıların, istedadlı

rəssam, şair və alimlərin acınacaqlı taleyindən bəhs etmiş, xalqa baş ucalığı gətirə bilən özü kimi böyük zəka sahiblərinin yadda qalan canlı obrazlarını yaratmışdır.

“Gecənin əfsanəsi”, “Qardaşım oğlu Hüşəngə”, “Eynşteynə müraciət” əsərləri isə fəlsəfi səciyyə daşıyan əsərlərdir. “Eynşteynə müraciət” poemasında şair təkcə öz el-obasının, vətəninin və xalqının deyil, bütün dünyanın taleyi üçün mənəvi məsuliyyət daşıyan qüdrətli bir sənətkar kimi çıxış edir. Şəhriyar 20-ci əsrin ən böyük elmi kəşflərindən biri olan atom enerjisində insanların rifahı üçün deyil, iradəsini başqalarına qəbul etdirmək vasitəsi kimi istifadə edən təcavüzkar imperialist dairələrini tutarlı sözlərlə ifşa edir, xalqları ayıq-sayıq olmağa, öz taleyini odla oynayanlara etibar etməməyə çağırır.

İkiyə parçalanmış Azərbaycan torpaqlarının müsibətli taleyi Şəhriyarı narahat edən ən dərin məsələlərdən biri idi. Onun sönməz Vətən hayqırtıları “Azərbaycan” şeirində ölməzlik səviyyəsində səslənmişdir:

Könlüm quşu qanad çalmaz sənsiz bir an, Azərbaycan!
 Xoş günlərin getmir müdam xəyalımdan, Azərbaycan!
 Səndən uzaq düşsəm də mən, eşqin ilə yaşayıram,
 Yaralanmış qəlbim kimi qəlbi viran, Azərbaycan!
 Bütün dünya bilir sən qüdrətinlə, dövlətinlə,
 Abad olub, azad olub mülki- İran, Azərbaycan!
 Övladların nə vaxtadək tərki-Vətən olacaqdır?
 Əl-ələ ver, üsyan elə, oyan, oyan, Azərbaycan!
 Bəsdir fəraq odlarından kül ələndi başımıza,
 Dur ayağa, ya azad ol, ya tamam yan, Azərbaycan!
 Şəhriyarın ürəyi də səninki tək yaralıdır,
 Azadlıqdır mənə məlhəm, sənə dərman, Azərbaycan!

Mən deyərdim ki, ən möhtəşəm söz körpüsünü Araz üstündən ustad Şəhriyar saldı. Bu körpünün adı elə “Heydərbabaya salam» oldu. Ötən əsrin əllinci illərində Şəhriyarın ürəyindən püskürən bu ölməz sənət incisi Azərbaycan türkcəsinin, xalqımızın minillərdən bəri daşdığı milli-mənəvi dəyərlərin, xüsusən də folklor və etnoqrafiya mədəniyyətimizin bayramına çevrildi. Onun hər misrasında, hər bəndində Azərbaycanın mənəvi varlığı boy göstərdi. Canlı danışiq dilinə məxsus axıcılıq, milli kolorit, xalqı deyim tərz, dilimizin, ruhumuzun ecazkar poetikliyi “Heydərbabaya salam» poemasını əsrimizin “Dədə Qorqud” dastanı səviyyəsinə çıxara bilmişdir:

Heydərbaba, dağın-daşın sərəsi,
 Kəklik oxur, dalısında fərəsi,
 Quzuların ağı, bozu, qərəsi,
 Bir gedəydim dağ-dərələr uzununu,
 Oxuyaydım: “Çoban, qaytar quzunu”...

“Heydərbabaya salam» poeması bütövlükdə Azərbaycan ədəbi-mədəni həyatında o qədər güclü və təkrarsız rol oynadı ki, az sonra həm Təbriz, həm də Bakı ədəbi mühitində bu əsərin təsiri ilə yazılmış çoxsaylı nəzirələr silsiləsi cərgələndi. Şəhriyarla Şimali Azərbaycan-Bakı şairlərinin şeir-məktublaşmaları da bu təsirin və biri-birinə qarşılıqlı canatmanın nəticəsidir. Şəhriyarın Heydərbaba dağından qaldırdığı sənət nəfəsi Süleyman Rüstəmin, Məmməd Arazın, Bəxtiyar Vahabzadənin könül rübabını etizaza gətirdi. Şəhriyar Bakını Məkkə qədər əziz tutub yazırdı:

Ora bizim qızıl Kəbə Bakıdır,
Şanlı bakıçılar xaki-pakidir.
İncəsənətlərin bu xakidir,
Orda hünər mədənlər tək qazılıb,
“Məşədi İbad”, “Arşın malçı» yazılıb...

Professor Məhərrəm Qasımlının sözləri ilə desək “Bu gün ortada olan Araz ədəbiyyatı örnəklərinin böyük əksəriyyətində Şəhriyar nəfəsinin, Şəhriyarın şəxsiyyəti və poeziyası ilə rəmzləşən Təbriz sevgisi və həsrətinin payı hamıdan çoxdur, yanılmazıq”.

Mən həmişə bu fikirdə olmuşam ki, yaşamaq istəyən xalq əvvəl ana dilini qorumalıdır, onu qadağalardan, həbsdən xilas etməyə çalışmalıdır. Doğma dilə qarşı biganəliyə və laqeydliyə heç vəchlə yol verilməməlidir. Dil ölsə, millət ölər.

Şəhriyar bu mənada “Türkün dili” adlı şeirində şedevr fikirlər yarada bilmişdir:

Türkün dilitək sevgili, istəkli dil olmaz,
Ayrı dilə qatsan bu əsil dil əsil olmaz.
Öz ləfsini farsa, ərəbə qatmasa şair,
Şeir oxuyanlar, eşidənlər kəsil olmaz.
Şair ola bilməzsən, anan doğmasa şair,
Missən, a balam, hər sarıköynək qızıl olmaz.

Vətənin, millətin taleyi ilə yaşayan bir insan kimi, bu əqidədəyəm ki, Azərbaycanın gələcəyi fəqət, sıx birliyimizdən keçir. Əlbəttə, bunun üçün dilimizi, tariximizi və mədəniyyətimizi şər qüvvələrdən, yad nəfəslərdən mühafizə etmək lazımdır. Bu yolda əlbəttə, şairlər xalqın düşüncə tərzinin və məfkurəsinin yetginləşməsində mühüm rol oynamalıdırlar. Mənim fikrimcə ədəbiyyat cəmiyyətin ağırlarından doğan ölməz bir sənətdir. Səbri Təbrizi bu münasibətlə yazır ki:

Tarix çərxi şairlərin
Haqq səsiynən fırlanır.
Şairin səsi batanda
Tarix dayanır!
Silkələyir zamanı,
Yıxır səltənətləri,

Bir şairin haqq səsi.
Şairdir uçuran
Dünya deyilən qəfəsi!

Bəli, Şəhriyar məhz dünya deyilən qəfəsi dağıtmağa, yırtmağa qadir bir söz ustası idi. O, uzun illər doğma Bakının həsrəti ilə yaşamış və bu həsrəti öz şeirlərində yana-yana tərənnüm etmişdir:

Saçımın qəmli simlərində mənəm,
Bakının başqa bir tərənəsi var.
Sinəmin dar xərabəsində dərin,
Bu cəvahirlərin xəzinəsi var.

XVIII yüzilliyin sonlarından oğuz-türkmən ellərinin çarxı tərsinə dönməyə başladı. İşğalçı qüvvələr 19 –cu yüzilliyin əvvəllərində Azərbaycanı qan damarından-Araz boyundan ikiyə şaqqaladı. Arazın şimalındakı Azərbaycan torpaqları hissə-hissə Ermənistanı, Gürcüstana qatıldı. Zəngəzur, Dərələyəz, Göyçə, Ağbaba mahalları tamam boşaldıldı. Sonralar isə millətimizin başına Qarabağ müsibəti gətirildi, Naxçıvan mühasirə vəziyyətinə salındı. Arazın O tayında Ana Təbriz dəfələri ayağa qalxdı, ancaq yadlar-yağılar onu qan gölündə boğdu. Dədə Qorqudun, Şah İsmayıl Xətəinin, Nadir şah Əfşarın nigaran, pərişan ruhları qovrula-qovrula, qırıla-qırıla qaldı. O müqəddəs ruhların əks-sədası kimi, Araz çayı da ikiyə bölünmüş vətən torpağı arasından qovrula-qovrula, qırıla-qırıla axdı... Oğuz-Türkmən torpaqlarının can-qan damarı olan Xan Araz ayrılıq rəmzinə çevrilib yad sərhəddə döndü:

Arazı ayırdılar,
Qanıyanan doyardular.
Mən səndən ayrılmazdım,
Zülmünən ayırdılar.

Araz-Araz xan Araz,
Sultan Araz, xan Araz,
Qurusun çayın-çəsmən,
Mənəm kimi yan Araz.

Bu sərhəd, böyük sənətkar olan Şəhriyarın ömrünün son anlarınadək onun yaradıcılıq səltənətində nisgil xətti kimi görünməkdədir.

Ümumbəşəri dəyərlər cərgəsində öz layiqli yerini tutan Şəhriyar irsinin Azərbaycan ədəbiyyatı üçün mənə və əhəmiyyəti olduqca böyükdür. Şəhriyar irsi, xüsusən də ana dilində yazılmış əsərləri, Azərbaycan poeziyasının xalq həyatı ilə qaynayıb-qarışmasında geniş üfüqlər yaratmışdır. O, şeir dilimizin mənəvi sərvətlərimizdən, ədəbi dilimizin şəhdindən-şəkərindən gözü dolusu barınıb-bəhrələnməsində müqayisəyə gəlməz dərəcədə böyük xidmətlər göstərmişdir:

Şah dağım, çal papağım, el dayağım, şanlı Səhəndim!
Başı tufanlı Səhəndim!

Başda Heydərbaba tək qarla, qırovla qarışıbsan,
 Son ipək telli buludlarla üfüqdə sarışıbsan.
 Savaşarkən barışıbsan.

Şəhriyar klassik Şərq bədii təfəkkürü ilə üzvü surətdə bağlı olan və onunla vəhdət təşkil edən, qüdrətli bir şairdir. Şəhriyarşünasların fikrincə onun sənətinin bu məqama yüksəlməsinə və ümumtürk bədii fikrinin, bütünlükdə ümumşərq mədəniyyətinin hadisəsinə çevrilməsinə səbəb, onun sadə xalqla, bu xalqın əski dili və mədəniyyəti ilə dərin tanışlığı və bağlılığı olmuşdur:

Şeirsiz insanlar yaşaya bilməz,
 Şeirə kəm baxana insan deyilməz.
 Ey şeir, Həyatım, ömrüm sənindir,
 Gözümün işığı sətirlərindir.
 Sənsən başım üstə açılan səhər,
 Sənsiz gözümüz də gecəyə bənzər.
 Şeirsiz bu dünya kədər, qəm kimi,
 Şeirsiz cənnət də cəhənnəm kimi.

Şəhriyar “Haqqın səsi” poemasında bəşəriyyətin həyata qədəm qoymasının səbəbini Allahın elmi-zatında və istəyində görür. Şair yer üzündə nəfəs çəkən bütün insanları bir-birinə can və qan sirdaşı saymaqla, bütövlükdə bütün bəşəriyyəti əsl insanlıq məqamlarına səsləyir və qan tökməyin nə qədər günah olduğunu dünyaya hayqırır:

Sən ey qılinc çəkib, nahaq qan tökən,
 Kiməqaldırırsan o qılincı sən?
 Seyr et, qarşındakı cansirdaşıdır,
 İnsandır, deməli qan qardaşıdır...
 Təbiət-o böyük ağsaçlı ata,
 Bizi bəxş edəndə bu kainata,
 Can verdi, qan verdi, qeyrət verdi o,
 Bizə insaf verdi, mürvət verdi o.
 Bizə əl verdi ki, imdada çataq,
 Yıxılan bir kəsin qolundan tutaq.
 Bizə ağıl verdi- vicdanlı, mətin,
 Dərk edək dərini bəşəriyyətin...
 Bizim qəlblərimiz birləşsə əgər,
 İnsan hər ulduzdan parlaq görünər!

Böyük ustad insanlığın inkişaf edib əsrəfi məqama çatmasında və yüksək tərbiyə olunmasında İslam dininin rolunu çox qiymətləndirir. Onun “Allah bayrağı” şeirini oxuduqda həmən fikirlərin canlı şahidi olursan:

Hər rəngi at, fəqət boyan Allah boyağına,
 Hər aldadan boyaqlara qəlbin boyanmasın!

Xalqın gözün oyardı şahın mirqəzəbləri,
Qoy bir oyulsun öz gözü, ta göz oyanmasın!

Dinimizdən, onun insanların mənəviyyatına dərin təsirindən qorxuya və vahiməyə düşən bolşevik hökmranlığı xalqımızı öz inancından, Şəhriyar demişkən, Allah boyağından ayrı salmaq üçün çox hoqqalardan çıxdı, çox ağır cinayətlər törətdi, çox məscidləri bağlayıb, xarabazara çevirdi. Məscidlərin bir qisminə fabrik, zavod, anbar, idarə, kino klubu kimi istifadə etdilər, bəsirət əhlini hər zamab sındırmağa çalışdılar. Minlərlə din xadimini minbərlərdən düşürdüblə səhhətinə və yaşına baxmadan zindanlara atdılar. Mənəvi dəyərləri təbliğ edən onlarla ilahiyatçıları Sibirə, Uzaq Şərqə sürgün etdilər, qətlə yetirdilər. Qoca Şərqin Şekspri sayılan Hüseyin Cavid elə Sibirə sürgündə qətlə yetirdilər. Keçmişdə Bakı şəhərinin qazisi olan və Qurani-Kərimi Azərbaycan dilində şərh edən Mir Məhəmməd Kərim ağa (əslən mənim dünyaya göz açdığım rayondan idi) milisin zirzəmisində güllələndə onun 84 yaşı var idi...

Bu işdə çox canfəşanlıq göstərən və o zaman respublikaya rəhbərlik edən Mircəfər Bağırovun atdığı imzalar əsasında yüzlərlə ziyalılarımız həbsxanalarda məhv oldu. Xalq arasında gizləndə ona Mirqəzəb deyərmişlər. O həmən Mirqəzəb idi ki, ulu Şəhriyarın da qüdrətli qələminin qəzəbinə əbədilik düşər oldu. Mirqəzəb Bağırov cəllad Stalinin Bakıda heç bir məhdudiyət bilməyən buyruqçusu idi. O, şəxsən öz əlləri ilə yüzlərlə millətsevər ziyalıları, o cümlədən də nüfuzlu din xadimlərini qanına qəltan etmiş, ocaqları söndürmüş, qapıları bağlı qoymuşdur.

Biz əvvəlki səhifələrdə qeyd etmişdik ki, bəşəriyyətin milyon illər ərzində kəşf etdiyi ən güclü silah- atom silahıdır. Mənə elə gəlir ki, bəşəriyyətin sözlə yaratdığı mədəniyyət atomdan daha güclü silah olub, insanların qəlbinə, ruhuna daha güclü təsir göstərə bilən bir vasitəsidir. Fəqət onların arasında köklü fərq ondan ibarətdir ki, atom silahları bəşəriyyəti məhrumiyətlərə düşər edir, insan məskənlərini xarabazara çevirir və həyatı tamam söndürür. Söz isə bəşər taleyini cənnətə səsləyən əbədi çağırışıdır. Bu mənada Şəhriyar söz və sənətkarlıq səltənətində böyük qüdrətdir:

Dedim: - Məhəbbətdən özgə nə varsa,
Çəkdim, qələm çəkdim hamısına mən.
- İnsana, vətənə, borcun var, dedi,
Heç vaxt qələm çəkmə bu borcuna sən.
Dedim: - Nə gözəldir səma, ay, günəş,
Ey cahan, günəşə öz qapını aç!
Dedi: - Ey gözəllik padşahı şair,
Dünyaya ədalət bayrağını sanc!

Əşrəf Hüseyinli

Tarix elmləri doktoru,

Beynəlxalq Yazıçılar və Publisistlər Assosiasiyasının üzvü

ГУСЕЙНОВ АБДУЛ АНБИЯ ОГЛЫ

Гусейнов Абдул Анбиевич (Абдул Гусейн Анбия оглы) родился в 1925 году в Баку.

Ученый-востоковед, писатель, публицист.

Окончил историко-юридический факультет Туркменского государственного университета и аспирантуру Высшей школы профсоюзного движения. Участник Великой Отечественной войны. Автор семи монографий, свыше тридцати исторических повестей и романов, нескольких литературных сценариев художественных фильмов, свыше 500 публикаций по социально-экономическим проблемам и культуре, множества рецензий на киноленты.

Гусейнов А. А. награжден многими орденами и медалями СССР и Российской Федерации, член Союзов писателей РФ и Азербайджанской Республики.

АТЕШГЯХ, ХРАМ ОГНЯ

ОЧЕНЬ КРАТКОЕ ПРЕДИСЛОВИЕ

На Апшеронском полуострове, между древнейшими поселениями Амираджаны (до XV века- Хиля- А. Г.) и Сураханы, расположен единственный в мире сохранившийся уникальный архитектурный комплекс Атешгях- храм огнепоклонников. Подобных храмов в древности и раннем средневековье было множество. Они были разбросаны по Среднему и Ближнему Востоку, Западной и Северной Индии. Храмы строили последователи религии огнепоклонников, зороастризма, названного так по имени пророка Зороастра. У себя на родине они зажигали костры в храмах и иных святилищах. По свидетельствам древних и средневековых историков, огню поклонялись и на территории нынешней Азербайджанской республики. Но здесь не было надобности зажигать костры, сама природа позаботилась об огнепоклонниках. Апшерон славился большими запасами «огненной воды». Горящим нефтяным и газовым факелом они выходили из земли. С незапамятных времен молва о стране тысячи огней – Азербайджане распространилась почти по всему миру. И зороастрийцы со всех концов света спешили посетить эту диковинную страну.

Следует отметить, что еще в древние времена зороастрийцев жестоко преследовали. Последователи других языческих религий, поклонявшиеся Озирису и Исиде (Древний Египет), Зевсу и Афине, Палладе (Древняя Греция), Юпитеру (Древний Рим) считали, что только их боги заслуживают поклонения. Поэтому Александр Македонский разрушил главный храм огнепоклонников под Тебризом. Так же бессмысленно уничтожались храмы зороастрийцев в Египте, Византии и Риме.

С зарождением христианства и ислама гонения на огнепоклонников еще больше усилились, но полностью уничтожить религию огня не удалось ни поклонникам языческих богов, ни христианам, ни мусульманам. Во многих странах Востока до сих пор можно встретить развалины храмов огня. Один из них, например, расположен у села Сахюб Конахкентского района в Азербайджанской республике. В самом конце XX века развалины храма огня были обнаружены в песках Каракумов в Туркмении. Поклонники этой

религии в наше время живут в Индии, Пакистане, Иране, Азербайджане, Китае, Йемене и других странах. В мире их насчитывается около 130 тысяч, что, разумеется, очень мало. Но все же культ огня неистребим даже в начале третьего тысячелетия.

И СОВСЕМ КОРОТКО О ЗОРОАСТРИЗМЕ

Что же представляет собой зороастризм? Это — древнеиранская религия, возникшая в X-VII веках до нашей эры и широко распространившаяся на Востоке, особенно в Индии, Средней Азии, Иране, Азербайджане. В Индии и Пакистане сторонников этой религии называют парсами; последние поклоняются и местным богам. Главная идея зороастризма состоит в признании борьбы двух извечно враждующих сил: Ахурамазды, состоящая из « светлых ангелов», олицетворяющих добро, свет, истину и жизнь, и Ангра-Манью, состоящая из « легиона бесов», олицетворяющих тьму, зло, ложь и смерть. Ареной борьбы является космос, а военной добычей — земля. В случае победы сил зла земля будет ареной злых дел, разразится голод, нищета. С победой сил добра на земле восстановится прекрасная жизнь. Но человек не может и не должен быть безучастным зрителем в этой космической борьбе. При победе сил добра земля будет населена нравственно чистыми людьми, прекратится власть злого духа и настанет всеобщее воскресение.

Зороастризм являлся идеологией ранних государственных образований и был направлен против родоплеменных вождей и старого жречества. Основателем религии считают пророка Зороастру (Заратустру), ему приписывают создание « Гат » - самой древней части священной книги зороастризма, « Авесты ». Зороастр проповедовал борьбу за преобразования жизненного уклада людей, за торжество земледельческого труда и оседлый образ жизни, за развитие животноводства, рыболовства и охотничьего промысла, за политическое объединение людей в форме сильного государственного образования

ПАЛОМНИКИ. ВЕРСИЯ СТАРЫХ СОБЫТИЙ

Славен и богат индийский город Мултан (ныне этот город находится на территории Пакистана). Много дней потребуется, чтобы добраться отсюда до другого богатого города — Баку. И много опасностей подстерегает отправившихся туда путников — грабители на дорогах,

пираты на море... Но если предки наших предков не боялись дальних и опасных путешествий, то неужели мы, их потомки, испугаемся трудного пути? Так рассудили почтенные мултанские купцы Лап Шастри и Притвхи Бабкаден и твердо решили побывать в городе Баку, на полуострове Апшерон, где горят тысячи огней, о которых они так много слышали.

Почитая доброго бога Вишну и его прекрасную супругу богиню Лакшми, Шастри и Бабкаден не забывали и веру своих отцов, поклонявшихся огню: в знак этого у каждого на лбу был нарисован красный кружок- знак огня. И таких в городе Мултан было немало. Их называли парсами.

Индийские купцы давным-давно проложили дороги в дальние страны. Караваны шли через Герат (страну афганцев), через Мешхед, Шахруд и Бендер-шах (страну персов) к побережью Каспийского моря. И дальше- либо морем, либо берегом к Баку, и еще дальше- на север, в Астрахань, загадочную и холодную страну русов... Везли они шелковые и хлопчатобумажные ткани, красители, бумагу, лекарства, слоновую кость... А оттуда увозили нефть, соль, рыбу, лошадей и многое-многое другое.

В Мултане было известно, что в Астрахани уже 100 лет благополучно живет колония индийских торговцев, у них собственные каменные торговые ряды, и никто их не притесняет (индийская колония в Астрахани была основана в XVII веке и просуществовала около 200 лет). Но Лал Шастри и Притвхи Бабкаден стремились в ту землю, где чудо-огонь выходит из земли и никогда не гаснет. Самое святое для них на земле- огонь, ведь они были парсами- их предки поклонялись огню. А там, на Апшероне, как слышали они, тысячи огней горят неугасимо все дни и ночи.

... Апрельским днем 1768 года маленький караван из шести человек, четырех лошадей, двух ослов и двух верблюдов тронулся в путь. Но это был не торговый караван, а паломнический. Купцов и их слуг влекло на Апшерон желание поклониться чудесным огням.

Лал и Притвхи надеялись, что правы мудрые старцы и паломничество в храм огня на Апшероне поможет их тяжело больным сыновьям. Они везли щедрые пожертвования на достройку храма Атешгях.

... Караван благополучно миновал все опасности, и жарким июньским днем паломники вступили в город, к которому стремилось их сердце, - Баку.

В этом шумном и разноязыком городе никто не чувствовал себя чужим или нежеланным. Здесь жили азербайджанцы, турки, русские, персы, евреи, греки, армяне. У всех были свои дела и заботы, и никто

не заглядывал за чужие заборы. С раннего утра до позднего вечера шумели базары. Дервиши с притороченными к поясу кешкелями (чаша для подаяний, сделанная из половинки кокосового ореха) хриплыми гортанными голосами просили людей раскошелиться, пожертвовать любую монету для их пропитания и во славу милостивого Аллаха.

Один из дервишей, полуголый и заросший бородой до самых ушей, с интересом посмотрел на купцов и сказал:

- Вы мултани (так в те времена в Азербайджане называли пришельцев из Индии), я вас сразу узнал, почтеннейшие! Бывал я в вашей стране, даже немного знаю ваш язык. Красив и богат ваш Мултан, но Баку краше! Вы, наверное, ищете дорогу к храму Атешгях. Я покажу вам ее. Но знайте, чужеземцы, в Баку любят щедрых и добрых. Скупым и злым в нашем городе трудно живется.

И он протянул паломникам свой кешкель, на дне которого позвякивали монеты. Все шестеро положили туда по монете, и лицо дервиша осветила улыбка.

- Да продлит ваши дни всемилостивейший Аллах, хотя вы и поклоняетесь огню, - поблагодарил он их, прижав руку к сердцу. И указал палкой в нужную сторону: - Вот по этой дороге вы и дойдете до храма огня.

Маленький караван направился туда, куда указал дервиш. На паломников никто не обращал внимания. К парсам в Баку привыкли, как к летней жаре, базарному шуму и реву животных.

Скоро они подъехали к небольшому строению и с любопытством огляделись. Вокруг раскинулись многочисленные шатры для паломников.

Лал и Притвхи постучались в массивные железные ворота. Из калитки вышел привратник, крепкий парень с длинными усами. Опытным взглядом, окинув путников, он повелительно махнул рукой, и ворота скрипя растворились. Двор был такой же, как и в других караван-сараях, где им приходилось останавливаться на ночлег, только побольше тех.

Привратник низко поклонился и сказал:

- Меня зовут Сингх, я многое делаю в нашем храме. Вместе с другими охраняю покой жрецов и паломников, слежу, чтобы не ленились работники, строящие новые кельи для отшельников и для приезжих. Я оказываю разные услуги. Если вам что-то понадобится, обращайтесь ко мне, почтенные. А сейчас я провожу вас к управителю храма, высокочтимому Раджу. Он укажет, где вам поселиться, и ознакомит с нашими порядками. А потом я покажу вашим слугам, где разместить животных.

Радж, маленький старичок с худым морщинистым личиком и

хитрыми глазками, после взаимных приветствий сказал прибывшим:

- Вы, наверное, не заметили, почтенные, надпись над входом в наш храм. Ну так вот, я вам скажу, что он сооружен в год 1770-й эры Викрамадитья (1713 год по европейскому календарю) на деньги, пожертвованные Тарачандрой из сословия плотников. Много его денег ушло на строительство, но едва ли не столько же отдал он властелину Баку за разрешение построить храм. Мусульмане к нашей вере относятся благосклонно, но и вы, если захотите построить хотя бы одну келью для нашего храма, должны будете одарить властелина города. Здесь так заведено с незапамятных времен.

Переглянувшись, Лап Шастри и Притвхи Баб ответили уклончиво:

- Мы подумаем об этом, почтенный Радж, но сначала хотели бы отдохнуть с дороги.

Радж, всплеснув руками, воскликнул:

- О, простите меня, досточтимые, я совсем забыл, что вы проделали длинный и утомительный путь. Сейчас я покажу вам вашу комнату и комнаты ваши слуг.

Они направились в западную часть двора, Радж шел впереди. Купцы с любопытством смотрели по сторонам, примечая все-и добротную кладку стен, и продуманную планировку, и стрельчатые своды потолков стойла для лошадей, верблюдов и ослов в конюшне, и коновязи снаружи. И все время их сопровождал какой-то резкий запах, доселе им не известный. Радж, повернувшись к гостям, загадочно улыбнулся, распахнул полуприкрытую калитку и торжественно произнес:

- Такого, досточтимые, вы нигде больше не увидите!

Он быстро отошел в сторону, а купцы застыли в изумлении. Перед ними пылали бьющие из-под земли огненные факелы- ярко-оранжевые голубоватые, желтые, не менее двух десятков. Потрясенные Шастри и Бабкаден застыли в благоговейном молчании. Низко поклонившись этому чуду, паломники последовали за Раджем обратно во двор, к кельям, вероятно, построенным недавно. Расторопный управитель открыл дверь одной из них и учтиво пригласил купцов войти.

Комната оказалась просторной, пол ее был покрыт дорогим пушистым ковром. Одна из стен украшена рисунками, выполненными в красном, зеленом и черном цвете: слон, голова быка и изящная фигура богини, сидевшей на ней. По верху стены шел замысловатый орнамент. Остальные стены были гладко оштукатурены, в одной из них устроены ниши для домашней утвари. Сводчатый потолок. Свет и воздух проникал через маленькие проемы. В другой стене-тоже ниша, в ней очаг, а в нем- огонь. Увидев его, Шастри и Бабкаден улыбнулись друг

другу, и в их сердцах поселилось умиротворение. Их мечта сбылась: они увидели священные огни Атешгяха.

Радж, стараясь услужить богатым гостям, сказал:

- Я могу предложить каждому отдельную келью.

Купцы дружно отказались:

- Нет, досточтимый, мы поселимся здесь вдвоем. Священный огонь будет согревать нас, если ночи будут холодными, и освещать наше скромное жилище, если небо затянут тучи. Но мы хотим, чтобы и наши слуги устроились хорошо.

Кивнув в знак согласия, Радж добавил:

- Вы можете потребовать у меня в помощь отшельника и аскета. Их у нас много, они посвятили себя храму, могут готовить пищу, задавать корм животным...

Снова переглянулись между собой купцы, Шастри сказал с заметным раздражением:

- Нет, досточтимый Радж, нам не нужны отшельники. Зачем они, если у нас есть слуги?

- Хорошо, хорошо, почтенные гости! - сухо ответил управитель. Эти паломники ему не нравились, слишком уж горды. Но они будут щедро платить за постой, а может быть, и денег дадут на расширение храма. Атешгяху необходим центральный алтарь, а на это требуется много денег.

« Эти купцы богаты, - говорил себе Радж, - а ты беден, значит, должен им угодать». И весьма учтиво сказал:

- Я понял, почтенные, что вы хотите удобно поселить ваших слуг. Что ж, если вы согласны платить за их постой больше, чем другие купцы, следуйте за мной, я покажу вам комнаты...

По дороге Радж указал на длинное здание с большой кирпичной трубой; из нее вырывался мощный столб огня.

- Это наша молельня, - объяснил он. - Огонь горит под алтарем. Здесь вас будет ожидать наш главный жрец Шаши Бандарамтхи. А пока у вас есть еще немного времени, чтобы отдохнуть перед встречей. В нужное время я приду за вами и провожу в молельню. Пока же я покидаю вас.

Управитель легкой походкой удалился, и купцы облегченно вздохнули.

Войдя в келью и усевшись на ковер, Шастри сказал:

- Утомил меня этот Радж, слишком уж говорлив, совсем как торговка на базаре.

- Ты прав, Шастри, у него язык без костей, - ответил Бабкаден. И вдруг воскликнул, заглянув в одну из ниш: - Посмотри, здесь алтарь! Как это мы сразу не заметили его?

В угловой нише на каменном возвышении горел газовый светильник и стояли резные фигурки богов и священных коров. Рядом с ними- колокольчик и жертвенные чашечки. Друзья, забыв о Радже, с умилением все рассматривали.

На пороге появился старший слуга Бабкадена Джаму, почтительно сказал:

- Управитель показал выбранную для нас комнату. Она очень удобная, спасибо за заботу. Не желаете ли закусить?

- Принеси две лепешки и немного молока. А потом можете все отдыхать, нам же предстоит встреча со жрецом.

Поклонившись, слуга исчез и вскоре вернулся с небольшим подносом, на котором лежали две румяные лепешки и стоял кувшинчик с молоком. Поставив поднос на ковер, Джаму снова исчез. Купцы, подкрепившись едой, зажгли на алтаре сандаловые палочки, положили в жертвенные чашечки кусок лепешки и налили немного молока. И долго молились. Потом улеглись на лежанки и сразу же задремали. Но вскоре их разбудил неугомонный Радж, чтобы проводить к главному жрецу.

Шаши Бандарамтхи был дородный мужчина с двойным подбородком и необъятной талией.

Бандарамтхи принял их как самых дорогих гостей. На подносах, стоящих на ковре, где сидели все трое, было вдоволь вкусной еды и напитков. После трапезы все направились в молельню, там не было никого. Только на каменной лежанке, у стены, лежал какой-то человек.

- Это аскет по имени Чандра, - объяснил главный жрец. - Он равнодушен к земным благам, всю свою жизнь он посвятил храму. Чандра вкушает пищу один раз в неделю. Все его помыслы обращены к огням и богам. Он- мудрейший из мудрейших. В нашем храме живут несколько таких праведников, и вы еще встретите их. Может быть, они даже скажут вам слова благодарности. Но перейдем к делу. Каковы ваши планы, почтеннейшие?

- Мы приехали сюда из северо-западной Индии, из Мултана, - сказал Бабкаден. - Хотим немного пожить в вашем храме. Мы восхищены тем, что увидели. Мы оставили дома сыновей и надеемся, что огни храма и ваши молитвы, высокочтимый, излечат их. Пожалуйста, примите наш скромный дар.

Он достал из кармана тугой мешочек с деньгами и с поклоном передал его жрецу. Тот в ответ поклонился и с чувством произнес:

- Я сам покажу вам наш славный храм, и вы увидите много любопытного

- Благодарим вас, высокочтимый, за столь высокую честь! - ответил Шастри.

Обводя руками все помещение, жрец сказал:

- Эта молельня построена на пожертвования аскета Виданахири, и его имя увековечено в надписи при входе. Может быть, и ваши имена будут со временем начертаны над входом в какую-нибудь келью. Кстати, у нас есть еще две молельни, вы их увидите. Наш храм расширяется. Хотим построить центральный алтарь.

Они вышли во двор. Небо покрылось тучами, подул ветер с Каспия, и жара схлынула. Указав на конюшню, жрец произнес:

- Здесь ночуют бедные паломники, мы никому не отказываем в приюте. А те, у кого нет денег платить за постой, живут в войлочных шатрах. Под открытым небом никто не ночует, зимой здесь очень прохладно. Конюшню строили на деньги досточтимого Тарачандры. Как и он, все купцы поклоняются богу мудрости торговли Ганешу.

- Мы тоже чтим его, - подтвердил Бабкаден.

Начал накрапывать дождь, когда они подошли к келье, заметно отличающейся от остальных. Жрец пригласил их войти. Комната была четырехугольная, с куполом. Бабкаден и Шастри сразу увидели алтарь с переменными жертвенными чашечками.

- Это одна из тех двух молелен, о которых я говорил, - пояснил жрец. Взяв с алтаря красивый колокольчик, он позвонил. Раздался очень мелодичный звон, услаждавший слух.

- В нашем храме в Мултане тоже есть такой колокольчик, правда, звук у него не такой нежный! - улыбнулся Шастри.

Жрец кивнул головой в знак согласия и снял с алтаря металлический бубен, украшенный растительным орнаментом. Несколько раз ударив в бубен костяшками правой руки, Бандарамтхи поднял его над головой и потряс им. Глуховатый металлический звук поплыл под сводами молельни.

Улыбнувшись, жрец сказал купцам:

- Знаю, что в храме вашего города есть все, что требуется для молитв. Но чего нет у вас - это огненных факелов. К нам приезжают посмотреть на них и поклониться им не только из Индии и Персии, но даже из Китая. Узнайте же получше знаменитый храм Атешгях. Живите тут сколько хотите. У вас есть глаза и уши, откройте их пошире, и знания ваши умножатся. У нас нет от гостей тайн. А за здоровье ваших сыновей буду молиться я вместе с другими жрецами. Жду вас завтра в большой молельне, там будут все жрецы храма - Делип, Риши, Ананд. Мир вам, вашим близким и вашему дому. - Бандарамтхи поклонился купцам и быстро вышел из кельи.

Дождь был короткий, едва смочил землю. Но солнце по-прежнему было скрыто тучами.

Мудрый человек этот жрец. Наверное, прочел много умных книг!

- почтительно сказал Шастри.

Таким и должен быть тот, кто принадлежит к касте брахманов! - согласился с другом Бабкаден.

Медленно прохаживаясь по двору, купцы с вниманием приглядывались ко всему вокруг. В дальнем углу они увидели крохотную келью с куполом, подошли к ней и заглянули в полуотворенную дверь. Там на голой лежанке, скрестив ноги, сидел истощенный человек и отрешенно смотрел на пылающий перед ним светильник. В маленьких нишах в стене стояли фигурки Вишну и Лакшми. Возле них- кешкель- чаша подаяний. На камине-алтаре с жертвенными чашечками- скудная глиняная посуда.

- Это Деви, аскет особой святости, и купол над его жилищем- знак великого уважения к нему! - произнес кто-то за спиной купцов. Обернувшись, они увидели крепкого мужчину, приветливо улыбавшегося им. - Меня зовут Делип, я- жрец Агешгяха, - представился он. - Вы можете посетить жилища и других аскетов. - Он указал рукой в другую сторону двора.

- А можно сделать этому человеку подарок? - тихо спросил Шастри, поглядывая на неподвижно сидящего Деви.

- Разумеется, досточтимый, для того и лежит тут кешкель. Деви сам решит, как распорядиться вашим подаянием- купить ли себе скудной еды или пожертвовать храму. Мир вам и покой, почтенные! - промолвил жрец и ушел столь же бесшумно, как и появился.

Бабкаден и Шастри, отчего-то робея, зашли в келью и положили в суму аскета несколько монет. Тот сидел в той же позе, и только мерное дыхание свидетельствовало, что перед ними был живой человек, а не каменная статуя.

Выйдя из кельи, Шастри сказал другу:

- Давай уж посетим и других аскетов, ведь нам придется по возвращении домой много рассказывать об этом храме.

Бабкаден молча кивнул и купцы направились в сторону, указанную жрецом Делипом.

В первой сидел на полу отшельник, обмотанный тяжелыми цепями, левая нога его была прикована к стене. Он что-то бормотал себе под нос. Его собрат примостился на лежанке, обессиленный голодом и самоистязанием. Шастри с другом побоялись подойти к ним и положили деньги в валявшийся на полу глиняный черепок. Во второй келье они увидели просто живой скелет- до такого состояния довел себя человек самоистязаниями и постом, но купцы знали, по рассказам, что такие уже здесь, на земле, испытывают состояние нирваны- вечного блаженства. Но их поразила его вытянутая рука- высохшая, задеревеневшая...

В тягостном настроении купцы поспешили в свою келью. Там слуги уже приготовили ужин. Налив из кувшина воды в чашу для омовения, Бабкаден и Шастри вымыли руки и приступили к трапезе. Утолив голод, они легли отдохнуть. Но молодой Бабкаден не мог успокоиться после увиденного.

- Аскеты, конечно, святые люди, но я бы не хотел стать таким. Да и не смог бы. Пойти на такие муки- это какой же силой духа надо обладать! Надо попросить их молиться за наших сыновей, как ты думаешь?

Но Шастри уже не слышал его, он спал, причмокивая во сне как дитя. На следующий день в молельне состоялась пышная церемония. Собралось много паломников, в основном таких же преуспевших в жизни, как Бабкаден и Шастри. Те, кто победнее, стояли позади. Многим вообще не хватило места, они толпились во дворе.

Перед алтарем появились четыре жреца, лица их были обращены к паломникам. Один из них несколько раз протрубил в большую раковину-сангху. Другой позвонил в колокольчик. Третий бил то в бубен, то в медные тарелки. Главный жрец повернулся к горевшему на алтаре огню и сказал:

- Боги милостивы, и мы отогнали звуками злые силы. Тьма отступила, пусть теперь ваши уши будут открыты для молитвы.

Остальные жрецы тоже повернулись к факелу и много раз низко ему поклонились. Кланялись и все присутствующие. Началось богослужение, во время которого главный жрец неоднократно обращался к богам с выражением любви и благодарности им. Другие жрецы попеременно звонили в колокольчик, били в бубны и тарелки, трубили в раковину. Паломники неустанно совершали поклоны. Служба продолжалась около двух часов. Наконец затихли все звуки. А чтобы молитва дошла до богов, каждый должен был опустить палец в кропильницу и смочить лоб водой Ганга, великой и священной реки, праматери всех рек Индии.

Лал Шастри и Притвхи Бабкаден пробыли в Атешгяхе почти месяц. Обратный путь их был благополучным. В родном городе они рассказали об увиденном своим многочисленным родственникам и друзьям. Порадовались, что их сыновья пошли на поправку, значит, молитвы жрецов приняты богами. И решили: если в их делах и домах все будет благополучно, они совершат еще одно путешествие в страну тысячи огней. Теперь уже вместе с сыновьями: пусть увидят чудо огней Апшерона.

ПО СЛЕДАМ ШАСТРИ И БАБКАДЕНА 240 ЛЕТ СПУСТЯ

Сегодня добраться до Апшерона весьма просто. Для этого не нужно тратить много времени, как столетия назад. Самолеты летают в Баку со всех концов света. А здесь надо только сесть в автобус-и через каких-нибудь полчаса вы у храма Атешгях. Мир изменился неузнаваемо с тех давних пор, когда здесь побывали наши купцы. Но в храме огня время как бы спрессовалось, остановилось. Правда, богослужения не совершаются, не видно аскетов, но то, что окружало их и паломников прошлых веков, осталось в неизменности. Это- единственный в мире храм огнепоклонников, полностью сохранившийся в своем первоизданном виде до наших дней. В 1969 году уникальный памятник был бережно отреставрирован музеем-заповедником.

История храмов огня, атешгях, уходит в древность, к тем временам, когда главной религией в ряде стран Востока был зороастризм (задолго до христианства и ислама). Огню поклонялись и богатые, и бедные, поэтому день и ночь горели мощные факелы на алтарях величественных храмов и маленькие огоньки на домашних алтарях. Сотни тысяч людей обращались к огню с молитвой.

Время изменило многое. На Апшероне огню больше не поклоняются. Здесь исповедуют ислам, религию с другими законами и канонами. Ну вот в Индии, например, есть еще много людей, хранящих верность и другим священным атрибутам зороастризма. Собственно, и храм Атешгях в Азербайджане был построен на средства индийских купцов, некогда принесших на родину весть о неугасимых огнях Апшерона. Вслед за торговыми караванами в страну тысячи огней направились толпы паломников. Богатые купцы-огнепоклонники не задерживались надолго у священных огней, они щедро платили аскетам, чтобы те молились за них. Столь же щедро платили дань местному правителю за разрешение расширять храм. И все были довольны- купцы, паломники и ханы.

В 1857 году на площади перед храмом вырос первый в России керосиновый завод, принадлежавший некоему Коркорову. У него на заводе некоторое время работал великий русский ученый Дмитрий Менделеев; известно, что он часто посещал Атешгях.

В храме этом бывали и другие известные люди. В экспозиции храма-музея сегодня хранятся рисунки В. В. Верещагина, который был знатоком Востока. Посещая храм, он преподнес ему свои работы. Другой художник- Г. Г. Гагарин- написал около десятка картин о храме и создал несколько макетов, иллюстрировавших историю Атешгяха. Знаменитый француз Александр Дюма-отец, совершивший поездку на

Кавказ, посетил этот храм в 1861 году, о чем свидетельствуют его записи.

С керосинового завода, собственно говоря, и начался закат Атешгяха. Вслед за Коркоровым на Апшерон устремились русские и иностранные капиталисты, занявшиеся освоением нефтяных богатств полуострова. Нефть приносила огромные прибыли. О каком сохранении Атешгяха, как священного центра, могла идти речь, если он оказался почти в центре нефтяного пласта? Храм был обречен. Слава богу, что его тогда вообще не разрушили. Был тогда, наверное, и у нефтяных королей страх божий. Не тронули храм и в годы советской власти. Все в нем так же, как было 200 и 100 лет назад. Только вот нет жрецов и поклонников огня и нет аскетов.

ЧИНГИЗ ГУСЕЙНОВ

Гусейнов Чингиз Гасан оглы родился в 1929 г. в г. Баку.

Доктор филологических наук, профессор, академик Академии информатизации, заслуженный деятель искусств Азербайджана.

В 1952 году окончил филологический факультет МГУ, в 1956 году — аспирантуру Института востоковедения АН СССР.

С 1991 года преподает на филологическом факультете МГУ и одновременно — в Академии переподготовки работников культуры и искусства. Автор более 30 романов и повестей. Популярность ему принесли романы, оригинальные по форме и остродраматические по содержанию: « Магомед, Мамед, Мамиш», « Семейные тайны», « Фатальный Фатали», « Доктор Н» и другие. Его роман « Не дать воде пролиться из опрокинувшего кувшина», посвящен жизни пророка Мухаммеда. согласие и мир на земле.

Автор многих литературоведческих работ, посвященных творчеству М. А. Сабира, Дж. Маммедкулизаде, Самеда Вургунга, Гусейна Мехти и других азербайджанских писателей и поэтов. Его произведения изданы во многих странах мира, в том числе и в США.

«QƏLƏMIN YUXULARI» NDAN PARÇALAR

1. QIRMIZI GÖZLÜ QUZU

Özünün yeniyetmə çağında adının mənasını bilən Qələm qarışıq hisslər keçirdi. Əvvəl qəzəbləndi, hirsindən az qala ağlayacaqdı. Sonra eşitdi ki, yox, adicə qələm deyil! Adı guya müqəddəs kitabdan alınmış sözdür, mənası da-İlahi Qələmi! Amma sakitləşmədi, narahatçılığı keçmədi. Heyfləndiyi də oldu, axı, adına artıq öyrəşmişdir, xoşuna gəlirdi öz adı! Bildi ki, adının mənasını heç cür dəyişmək mümkün olmayacaq-ganı qaraldı.

İndi-indi adını eşidən böyüklərin niyə təəcüblə və təkrar-təkrar: Necə-necə? soruşub dodağaltı gülümsəmələrinin səbəbini bildi: demə adı-adam adı deyil, sadəcə yazı alətiymiş! Açıb o vaxt anlamadığı, dərk edə bilmədiyini digər qəribə hisslər də oyandı Qələmdə və keçirdiyi həyəcan iki ardı ardına gördüyü rəngarəng şəkili qeyri-adı yuxuya səbəb olqu.

Gördü ki, tək-tənha yamyaşıl çəmənlikə ağappaq quzudur. Kiçik dişləriylə qoparıb yediyi ot acı olsa da, ömründə onu yeməzdi, indi bal kimi şirin gəlirdi ona, ləzzətlə yeyirdi. Susadı, bulağa yaxınlaşdı, su dumduzu, ayna kimiydi. Gözlərinin girdə və qırmızı olduğunu gördü. Anasının: İçmək olmaz! Su soyuqdur! Boğazın ağrıyar! - sözlərini yadına salsada, ləzzətlə bumbuz sudan doyunca içdi. Başını qaldırıb ətrafa boylandı, nə isə demək istədi, amma bacarmadı. Fikirləşdi ki, içdiyini soyuq sudandır bu, boğazı tutulub. Sonra guzu olduğunu bilib mələmək istədi, amma bu dəfə də səsi çıxmadı. Başını qaldırıb qara buludların iti yerişini gördü, qorxdı ki, hava garalır, o isə tək-tənhadır, heç kimi köməyə çağıra bilməyəcək və... -oyandı.

Bir müddət özünə gələ bilmədi. Gözlərini açıb-yumurdu. Öz evindəirmi? Çəmənləkdəmi? Çəşmişdi: onu yuxusunda guzuya dönmüşdü? Quzumu onu öz yuxusunda görmüşdü? .

Gördüyü yuxusunu büsbütün unutsun deyər yorğanı başına çəkib, gözlərini bərk-bərk yumdu... - və təzə yuxu gördü.

2. SƏDƏFLİ BUYNUZ

Balkonlarında durub günəş şüaları altında bolluca işığa qərqlənmiş meydana baxırdı. Şənlik gözlənilirdi, pəncərələr al-əlvan lentlər və bayraqlarla bəzənmişdi. Birdən meydana yerdən göyə ucalan iri sədəfli buynuzun içindən bir çapar atlı çıxdı. Və o andaca atlı birdən birə kiçilən buynuzu-Qələmin evinin divardan gümüş zəncirlə asılmışın bənzəri-sol əlində tutub qaldırdı, çamaatı meydana səslədi: - Məğamdır, toplaşın, ay millət!

Sonra yenə də gözlənilmədən buynuz, üstünü bol-bol naxışlar bəzəyən nadir bayrağa çevrildi.

Bu dəm atlı Qələmi görüb onu təntənə ilə alqışladı, at da arxa ayaqları üstə galxıb kişnədi, iri parlaq gözlərini bərəldib Qələmə çəpəki baxdı: dişlərini ağardırdı, sanki gülürdü.

Yaxından durmuşdu at, az gala iri başını Qələmə uzadacaqdı, var gücünü toplayıb balkona hoppanacaqdı... -təşviş-gorxu icində yuxudan ayıldı.

Birinci yuxusunu gizli saxlayıb, sirr idi sanki, heç kimə bildirmədi, ikincisini isə anasına danışdı. Əsmər oğlunun yuxuda qorxduğunu eşidib narahat oldu, həyəcanlandı, oğlunu qucaqlayıb bədrinə basdı, və həməən günü İçəri şəhərdə yaşayan yuxuyozan qarını görməyə tələsdi.

Qələm bir daha yuxusunu danışmalı oldu, hətta garının tələbiylə buynuzun necə kiçilib bayrağa çevrildiyini təkrarladı da.

Garı fikrə gedib gözlüyünü taxdı, bir neçə kitab vərəglədi və nəhayət üzünü Əsmərə çevirib təntənəli tərzdə:

- Tutu-xanim, dedi (səhvini Əsmər düzəltmədi, bilirdi ki, garı hamıya, xoş gəlsin deyə, belə müraciət etdiyini bilirdi, axı, tutuğuşu ağıl-hikmət rəmzidir), təbrik edirəm səni! Sırrləri açan kitablar buynuz, kişnəyən at, bayraq və yuxuda özünü göstərən digər nişanlar şan-şöhrət rəmzləri olduğunu göstərir! Odur ki, eşit, bil: sənin oğlun millətimizin böyüyü olacaq!

Anasi inandı-sevindi, Qələm ruhlandı, qəlbində gizlənən gorxu-təlaşlar əriyib yoxa çıxdı. Əzəldən geyri-adiliyini duymuşdu, daxilən bilirdi ki, başgalarından seçilir, hətta yuxuda guzuya çevrilə biləcək qabiliyyəti də görünür, nadir Qələm adını da təsadüfi daşımırdı-onun bu duyğusunu gözəlcə təsdiqləyirdi.

3. DIRI ÖLÜLƏR

Qızıl meydanda Lelinləyəm...

- Niyə Lenin yox- Lelin?

- Müəllimimiz də dərsdə həmişə Lelin-baba deyərdi. Elə həməən uşaq vaxtından qalıb dilimdə, yapışıb- silə bilmirəm.

Hə, durmuşuq Lelinlə, əcəb sirdaş tapıb özünə, günəşli gündür, qıyıq gözlərini kepkasının dimdiyiylə günəşdən qorumağa çalışır, baxışıyla məni mismarlayır: - Da, solnse svetit, k'asivo, - yəni, gözəl mənzərədir, tələfüzü axsıyırdı, « r » hərfini dili tutmurdu, buna kartavit deyirlər, yoxdur bu söz dilimizdə (bilirsən-de, mən də bilim!). Kakoe sineye nebo! - Qələm rəhbəri yamsılayıb əl-qolunu onun kimi sağa-sola atır, barmaqlarıyla havanı baltalayıb kəsirdi: Amma heç cür, deyir, dərk edə bilmirəm, çəşib qalmışam: Kremldə bir birinə bənzər şeytan düjünü İliçlərin hansısı mən özüməm?

- Elə bu?!

- Deyirsən azdır yəni? Onda al gəldi, o birisini eşit, nisbətən uzundur.

Lelin ölüb, qəhvəyi lakdan par-par parıldayan tabutu təkərli katafalkda mərasim zalına sürüb çəkirlər. Mərasimi idarə edən... -bu ki Qələmin tələbəlik illərinin yadigarı olan, jurfakın odda yanmaz, suda batmaz əbədi dekanı Z. -dır! - ağ xalatda, qolunda gara-qırmızı sariq, başında qalıntılı çoban papağı (bu günlərdə az qala iki sıfırlı yubileyində bizimkilərin, Qələm də sıralarında, hədiyyəsidir) beli bükülü qozbel yerişilə mənə yaxınlaşdır, deyir, dondurulma şiddətli deyil, zəifdir, odur ki, vida mərasimini uzatmayacağıq, meyit əriyə bilər və... -sözünü kəsib qalın şüşəli eynəkdən sınaıyıcı baxışlarını mənə zillədi, onun pedaqoji yoxlama üsuludur: dalısını mən deməliyəm.

- Dirilə bilər?

- Afərin! -dedi. -Və görsən tərpnir, qoyma dirilsin! Çiyinlərinə bas, hətta boğ! Tabutdan çıxmamalıdır!

Qoruyuram katafalkı, vaxt keçir, gərginlik artır, adamlar da qonşu otaqda toplaşblar, mərasimi gozləyirlər.

Bir də gördüm cənazənin gözləri açıqdır, tərpnir! Ayılır! Tələsik çıxdım, camaatı harayladım, cumdular katafalka sarı, Lelin isə artıq ayaq üstədir, çox maraqlıdır, deyirəm öz-özümə, canlı rəhbəri, baxışını-duruşunu görmək! Zırpı gənclər zorla Lelini tabuta salmağa çalışırlar, o isə müqavimət göstərir, heç cür tabe olmaq istəmir:

- Tova'ışı! Bu nə biabırılıqdır?! Əl çəkin məndən! Pe'estante! Rədd olun! Vsex pod 'ast'el!

Camaat qetdikcə sıxlaşır, tünlүkdür, və birdən havada uzun çomaga bənzər nə isə görünür və rəhbərin başına endirilir, guppultu qopur, elə bil boş borunun boğuş səsidir (rəfdən kitab düşdü başıma-ayıldım).

- Vəssalam?

- O biri rəhbər də...

- Yoxsa Stalini də yuxunda görmüsən?

Evimizin padvalında taburetdə...

- Öz sözü müz yoxdur əvəz edəsən yabancı kəlmələri?!

Zirzəmidə, kətil üstə... hə, Stalinin özü! Yanında da, vallah uydurmuram, bizim həmyerlimiz Vışinski!

- Danışmışdım sənə, yuxuna girdi: babamla bir firgədə çalışırdılar.

Diri Stalini görəcəm havalandım, cuşa gəldim, sevinc gəlbimdə aşıb daşdı... - ağasına vurğun qul ki qul! Mehriban-mehriban mənə baxır, doğma gözlərindən istilik yayılırdı.

- Sizi, deyirəm ona, yaxından heç görməmişdim! Belə bir xoşbəxtlik mənə qismət oldu! Siz mənim nəzərimdə... Siz... -fərəhimdən çəşmişəm, dilim ağzımda oynayırdı, - dahi söz ustası siz! - Təriflərim xoşuna gəldi: - Bəs necə? Görmürsən yoxsa? Başım-Lenin başıdır, zibilxanaya çevirmisiniz! Məni elə çəşdirməmiş ki, indi bilmirəm başım kimin başıdır?

- Siz hər bir fikri, yanlış olsa belə... -öz-özümə deyirəm: sərt sözlər

işlətmə, acığı gələr! -elə məharətlə ifadə edirsiniz ki, həqiqət kimi səsələnəyə başlayır! Ən çox xoşladınız « Təsadüfi deyil» yaxud « Mələmdür ki» kəlmələrini məntiqlə mübahisəli fikrinizlə əlaqələndirirsiniz və nəticədə...

Kəsdi sözü: - Qanuna çevrilir, eləmi? Məntiqşünassan? -soruşdu.

- Yox, üslub mütəxəsiyəm, və sambalı görünüm deyə, Azərbaycan yazıçısıyam, əlavə etdim. Bic-bic gülümsündü: - Milli ədəbiyyatların inkişafı, çiçəklənməsi? Məzmunca sosializm, formaca milli ədəbiyyat, eləmi?

Eyforiyadan heç cür çıxma bilmirdim: - Məmləkətimizdə sizi sevənlər, sizin dostlarınız... - Yenə sözü kəsdi: - Nə dost?! Heykəllərimi söküb uçurtmusunuz! Yalana əl atıb: - Sağ-salamatdır heykəlləriniz, etiraz etdim, geniş bir meydana saxlanırlar.

- Uca hacar arxasında? Qapıda da yekə qıfıl? -Qəzəblə Vışinskaya baxdı: - Susursan?! Dinsənə! - Qorxudan sir-sifəti ağardı, oturdugu taburetdən sürüşə-sürüşə tappılı ilə daş döşəməyə dəydi... -və bu tappılıdan oyandım.

- İqtidarı yuxuda görmək yaxşı əlamətdir: varlanacaqsan.

- Keçmişdə varlanardım.

- Ölülər indi də diridir. Unutmusan yoxsa bizdə olan sual-cavabı?

- Ay camaat, kimə səs verəcəksiniz?

- Necə yəni kimə? Rəhmətliyə!

4. AZƏRBAYCANLI KOSMONAVT

Bezdirici görüşlərdən, mənasız və nəticəsiz (qazamat qoxulu) etirazlardan yaxamı çəkmək, yorucu və boşboğaz söz-söhbətlərdən qaçmaq üçün kosmonavt olmaq istədim. Öyrəndim ki, kosmik gəmidə uçuşa heç bir maneçilik yoxdur, sadəcə sübh çağı, tərtəmiz asmanın üfugündə nazik çəhrayı xətt görünər-görünməz, uçuş meydanına gəlməlisən-vəssalam!

Ah, min heyif: gecikdim! Hətta yoxlanış qapısından keçdim, məndən sonra heç kimi buraxmadılar, rəgiblərim olan iki nəfəri də meydana qabaqlaya bildim, sonra hara baxdım, o iki nəfəri görmədim: amma minik sona çatdı elan olundu-əfsuslar!

Kor-peşman geri qayıdıram, meydan kimsəsiz, bomboşdur, və bu an arxamda uçuş baş verdi! boylandım-nə bir gurultu, nə bir odlu partlayış: uca minarəyə oxşar raket havanı yara-yara səssizcə gömgöy asimana sarı üzdü, az bir müddətdə sol istiqamətiylə dibsiz kainatda itib-batdı... Vaxtında oyanıb dursaydım! Tənbəllik ucbatından indiyədək qeyri-kosmik millətlər arasındaydıq!

Birdən hal-əhvalım büsbütün dəyişdi: inciklik əridi, arzuma yetmədiyimdən doğan ağrı azaldı, sevinməlisən ki, dedim öz-özümə, evindəsən: bir illiyə uçarsan, yerdə isə bir əsr keçər, qayıdıb bircə tanış üz də görməzsən! -sevinc hissiylə çıxdım yuxumdan.

- Elə bu?

- Yoxsa yuxumla vətənpərvərlik qanını qaraltdım? Elədirsə, onda icazə ver uçuşla bağlı uğurlu yuxumu danışım: səni gördüm yuxumda!

5. KÜRƏN TÜLKÜLƏR

Demokratiya üzrə bənəlxalq konfransa dəvət olunmuşuq, budur, geniş, kimsəsiz bir zaldayıq, ortada postament üstündə İran imperiyasının iri brilyantlarla bəzənmiş və ətrafa bol-bol işıq saçan tacı ucalır. Yanındaca, sanki taxtn keşiyindədir, kreslodə şah oturmuşdur, çoxdan rəhmətə getdiyini bilirəm, amma yuxumda sağdır və bu məni heç də təəcübləndirmir.

Qulağına pıçıldayıram ki, hətta üç min illik tarixi olan İran imperiyası da yox oldu, dağılıb çökdü, bizimkilərin cılız sulalə arzuları nə gədər gülməlidir!

- Şaha yaxınlaşaq, təklif etdin, salamlasaq onunla, dilimizdə kəlmə kəsək, arvadı bizimkilərdəndir!

Nəinki danışmaq-şaha yaxın durmaqdan hətta çəkinirəm, qul instinkti mane olur: lal-dinməz oturub, baxışı sərt, ciddi, bütün görkəmində- gürür, müzəffərlik, tacın keşiyindədir.

Artıq təyyarədə uçuruq, pilot-şahın özüdür, gənc yaşlarında təyyarəçilər məktəbini bitirib... -demə, biz İrandayıq, hər gün konfrans iştirakçıları nahara başqa şəhərə uçmalıydılar! Bu nə axmaq gərəkdir? Belə bir risk? Həm qonaqlar üçün təhlükəlidir, həm də şah üçün!

Endik, gupguru yer əyri-üyrü, çuxur-çuxurdur, alçaq komalar, tozlu küçələrdə al-əlvan şələquyruq tülkülər qaçışır, birisi ayaq saxladı, oynaq kürən quyruğunu gizlədib bir anlığa gorxaq baxışını mənə zillədi.

Gördüyüm eybəcər mənzərədən təəcüblənib narazılığımı bildirirəm: bəs buranın ağılsız camaatı dərk etmirmi ki, belə bir şəraitdə toyuq-cücə də olmayacaq, yumurta da!

Arxadan gələn səs sözümü kəsdi: təyyarəmizi uçuş meydanına sarı itələyirdilər, şahın başında meşin pilotka: Gəlin, tər-təmiz azərbaycan türkcesində dedi bizə, köməkləşib, yoluna salaq təyyarəni, motorlar qızıb.

Qızmar qanadından yapışib itələyirəm təyyarəni, yoldan gah inəyi qovmalıyıq, gah şoferi çağırırıq ki, yoldan yük maşınıni sürüb çəksin, şah da narahatdır, tez-tez qolundakı iri sferblatlı saatına baxır, hava qaralanadək gayıtmalıyıq... Sonrası yadımda deyil.

- Nədən yarandı bu yuxu?

- Sülalə söhbətimizdən!

- Qercəyə bənzər virtual?

- Bizi əhatə edən qercəyimizin özü virtual deyilmi?

P. S. Yuxuyozanlar deyir ki, raketin yaxud başqa bir uçuş aparatının göyə qalxdığını görəndə şəxs dilini qıfıllı tutmalıdır, sadələvhlüyü xoşagəlməz, ziyanlı hadisələrlə nəticələnə bilər.

Al-olvan quyruqlu kürən tülkü isə gizli düşmən rəmzidir, ətrafında olan hiyləgər və araqızıdıranı gör, duy, tap, ondan uzaq ol və mümkünsə elə yuxudaca (?) biletini qaytar, bacarırsansa (!) uçuşdan imtina et.

6. ÜÇLÜKLƏR

Bu gecənin yuxusu Qələmin Qala meydanında (Tbilisi Şeytanbazardan fərglənsin deyə adını « İblisbazar» qoyublar) yerə sərilməmiş, divarlardan asılmış xalı-xalça üzərində toxunmuş məlum iki şəxsin ona zillənmiş iti baxışlarından doğmuşdu.

Görüşə hazır camaat İblisbazar meydanında toplaşmışdı.

Əvvəlcə onların qarşısına yekə uçuş şarına, daha doğrusu bir birinin üstünə qoyulmuş üç şara bənzər gara geyimli, şişman yanaqlarını büsbütün cod gara saqqal zəbt etmiş rütbəli şəxslərdən olan molla çıxdı-diyirləndi, bərəlməmiş gözlərindən od-alov yağdırdı.

Arxasınca seyrək saqqallı, arıq-qurumuş budaq misalı rabbi çıxdı tribunaya, beli əzab-əziyyətlərdən bükülmüş, sifətində əbədi qorxu qarışıq narahatçılıq həkk olunmuşdu, nəsə pıçıldayırdı, dodaqlarının tərpənişindən Qələm Allah sözünü sezdi və heç də buna təəccüblənmədi- rabbi yaşadığı torpağa rəğbətini göstərmək məqsədilə İlahinin müsəlman adını yad etdi: Allah-Allah, əcaib işlərin varmış bizim bu dünyamızda!

Sonra yığıncağı idarə edən oliqarx asanlıqla üç pilləni aşdı tribunaya galxa bilməsi üçün kömək əlini, atalıq adı görkəminə uyğun batüşkəyə-keşişə uzatdı.

Üçü də TəkTanrı dinlərin banisi, vahid İlahiyə inanan babaların atası İbrahimin adını daşıyan Avraam cəmiyyəti tərəfindən xalqı hamıya məlum olan şəxsə səs verməyə çağırmaq üçün dövlətin təşəbbüsü ilə deyil, öz xoşuyla çox da uca olmayan və təcili gurulmuş əldəgayıma tribunaya çıxarılmışdılar.

Birinci çıxış edən molla oldu.

Qələmin yadında təkəcə bu qaldı ki, kafirlərdən öyrəndiyi brend sözünə vurğun mömin molla fələk çərxlərinə bənzər sözlərini xalqın başına yağdıraraq:

Bilin, - dedi, - ay camaat, və yaqin edin ki, səsinizi Allahın bəyəndiyi, Allahın seçdiyi ikisimalı brendə verməyiniz Allaha xoşdur!

Pəhlivan sinəsindən iri xaç asılı keşiş gur səsiylə meydanın bütün səslərini üstələyib boğaraq:

Bismi... -yox, bismillah deyil, başqa adların şərəfinə nitq söyləmək məqsədiylə mahnı oxuyurmuş kimi melodik tərzdə: BismiAta, arxasınca bismiOğul, dedi və davamını sanki unudub səsinə xırıp kəsdi, gözlərini döyə-döyə pərt-pərt ətrafa boylandı. eşitdiyindən sadəcə özü deyil,

Bu anda Qələm məğamın yetişdiyini anladı, batüşkəni şokdan çıxarmağ niyyətilə əllərini ağızına tutub şagirdlik illərində olduğu kimi keşişə

piçıldadı: Müqəddəs üçlük!

Batüşkə minnətdarlıqla Qələmə baxıb elə bil hamının arzuladığı sözü bəyan etdi, sıra-sıra qurduğu Ata-Oğul cümləsini Bismi... -və Ruh əvəzinə kəlməsini Nəvə sözüylə tamamladı, və dərhal iblisin dərin uçurumuna düşdüyünü duydu.

Eşitdiyindən sadəcə özü deyil, hətta arxasında duran rabbi də diksindi və geyri-iradi: Rədd olsun bütlər! deyib xalis ərəbcə müqəddəs La-illah-ill-Allah kəlməsini bəyan etdi. Və mat-mat ətrafa göz gəzdirib bu andaca anladı ki, onun bu sözləri indiki şəraitə heç uyğun deyil. Rabbini dəhşət bürüdü, hiss etdi ki, indicə dediyi İbrahim-Avraam cəmiyyətlərinin xeyrinə deyil, ləğv olunacaq.

Camaat dalğalandı, səs-küy qopdu, kimsə bağırdı, kimsə çığırdı:
Vay! Dəhşət! Provakasiya!

Molla tez-tələsik tribunanı tərək etdi, yoxa çıxdı.

Keşiş... -demə, yalançı batüşkəymiş: döşündəki zəncir arxaya sürüşüb xacın yerini dəyişdi, libasının düyməsi qırıldı, açıq çiyinlərində iri üçulduz polkovnik poqonları göründü, hətta yapışqanı zəif olan saqqalı yanaqlarından sallandı.

Bu dəm Qələmin ətrafında toplaşanlar, cavanlaşmış keşişin özü də, girdə sifəti günəşə oxşar molla da, hətta rabbinin özü qəh-qəhə çəkib güldülər nə güldülər!

Demə, məxsusi Qələm üçünmüş Qala meydanındakı bu tamaşalı oyun!

- Yoxsa bu kimi süjeti də yuxuya layiq bilirsən?

- Süjeti mən yox, yuxu qurdu... Düzü, yuxular məni yaman yorur!

- Əlbəttə, söz azadlığı və sairə, şübhəsiz, bütün bunlar bizim, necə deyərlər, nailiyyətlərimizdir, amma bu kimi azadlığın da bir ölçüsü olmalıdır axı, hətta qadağan olunan apostrofu da yazılarında bəzən görürəm!

7. ƏRƏB, LATIN VƏ KIRIL HƏRFLƏRİN

CIZMAQARASI

Rəhbər ayaq saxladı: qəribədir, bu nadir evi ilk dəfə görürdü. Dəniz sahilində, uzun müddət çalışdığı binanın böyrünə. Sanki yaxın binaları alçaltmaq üçün ucalırdı. Boyca Qız galasından da hündür idi. Seçmə ağ mərmərdən hörülmüşdü. Müdhiş bir rəsm əsəri!

Elə bil qeyri-insanlar, ilahi istedadla malik usta-memarlər seyrə çıxan Harun bənzərli hökmdarı sevindirmək, heyrətləndirmək üçün gecəyəkən xəlvətcə yerə endirilmişdilər bu möcüzəni: Bax və fəxr et ki... -və sairə.

Şlyapası düşməsin deyə sağ əlilə onu saxlayıb başını yuxarıdan yuxarıya qaldırdı ki, evi büsbütün görə bilsin.

Buludlar göyə ucalan binanı yalıya-yalıya keçir, bilmək olmazdı-sürətlə yeriyən buludlardımı, binadırmı?

Başı gicəlləndi, az galdı yıxılısın... Cəld iradəsini toplayıb rəhbər duruşuna qayıtdı və öz-özlüyündə etiraf etdi ki, bilməməzlik oyunu yetər, hər şeydən yaxşıca xəbərdardır, bu ev haqqında da məlumatlıdır, gəlini bu günlərdə ona memarlıq estetikasından məhz bu evi nəzərdə tutaraq danışıbmışdı. Bəlkə gəzintinin lap özü də bu evdən ötrü təşkil olunmuşdu ki, binanı yaxından görə bilsin: təəccübləndin-bəsdir, keç mətləbə!

- Kimin evidir? -soruşdu.

Sükut.

- Bir daha təkrar edirəm: kimindir bu ev?

Di gəl bil, nə gizlənir bu sualın arxasında: adicə maraqmı? gəzəbmimi? yoxsa fəxr nişanəsidir? tərif naminə soruşur? hamı əmindir ki, hər mətləbdən agahdır. Ətrafdakıların qorxudan doğan təəccübünü duydu-ağa-kölə oyunu artıq başlanmışdı!

- Niyə susursunuz? -dodagaltı gülümsündü, bir gözü mehriban, bir gözü sərt: - Mən heç cür təsəvvür edə bilmirəm ki, burada toplaşan seçmə adamlar arasında bu kimi gözəl, möhtəşəm evdən heç kimin xəbəri olmasın? - Ətrafdakıları iti baxışıyla sezdi və gözlərini şəhər rəisinə dikib (həm merdir, həm də- bu heç kimdən gizli deyil-ştatdan kənar hamıya məlum olan şəxsin gəbrini qoruyandır: yuxuda bəzən ölənlər diri kimi aramızda gəzir):

- Necə mersən ki, - dedi, şəhərimizin belə bir yaraşığı, paytaxtımızın gediş-gəliş magistral yollarında, demək olar onun lap göbəyində yerləşən binanın sahibindən xəbərin yoxdur? Biriniz dillənsənə!

Yenə sükut, amma bu dəfə qorxunc, tufan ərəfəli sakitlik.

- İndi ki, bu evin yiyəsi məlum deyil, mən qərarımla... -Və bu dəm İsmipaşa adlı birisi rəhbəri qabaqladı, qoymadı sözünü tamamlasın, çünki davamı dəhşətli səslənə bilərdi: - Mənim evimdir, - astaca dedi.

- Sənin? Bəs niyə bizi intizarda saxlayıb susurdun?

- Səbəbi var.

- Açıq cavaba, etirafa nə kimi səbəb ola bilər?

- İcazə verin sonra deyim.

- Yox, sonra deyil, indicə de ki, hamı eşitsin! Bildiyimə görə qazetçi də var aramızda, yoxsa ağzına gələni uydurar, goy hamımızın eşitdiyi həqiqəti yazsın!

Oliqarx bal dolu baxışı ilə yalvarıcı tərzdə: - Ulu rəhbərimiz, dedi, xalqımızın baş ucalığı və sevimlisi olan Siz... -Sözünü kəsdi:

- Uzatma, İsmipaşa, mətləbə keç!

- Vaxtından əvvəl demək istəmirdim, ev də hələ hazır deyil.

- Bitirib toy-bayrama dəvət etmək istəyirdin yoxsa bizi?

- Bunu da planlaşdırırdım, amma... -Hamı nəfəsini dərib sükut içində diqqətlə nə deyəcəyini səbrsizliklə gözləyirdilər, mülk sahibləri üçün məsuliyyətli məğam idi, gərgin vəziyyət yaranmışdı, Allah eləsin-qəzəblənməsin rəhbər, var-yoxları bir anın içində...

- Niyə susdun? -Sualda qəzəbə oxşar nidalar eşidildi.

İsmipaşa bu dəm hiss elədi ki, ev əldən gedir və: -Arzum var, dedi, tələsdirirsiniz məni, qoymursunuz təntənəli dona geydirim istəyimi! -və başına

yağan güman etdiyi suallar axınının qarşısını almaq üçün dayanmadan sözünü elə nadir tapıntıyla tamamladı ki, hamının könlü açıldı, buludlar əridi, gün çıxdı: - İstəyirdim evi tikib qurtarandan sonra bəxş edəm Sizin nəvənizə!

Rəhbər bir anlığa çaşdı, özünü itirən kimi oldu-söhbətin bu kimi dönüşünü, beləcə nəticələnməyini heç cür təsəvvür etmirdi, gözləmədi, niyyəti bam-başqaydı: qəzəb atına minib ifşa gılincını gınından siyirib vəl-vələ salmaq istəyirdi toplaşanların canına, yağdıracağı cümlələr də artıq hazır idi, deyəcəkdi: - Bəsdirin camaatın nifrətinə səbəb olan bu içiboş binaları ucaltmanız! Milləti soymanız yetər!

İndi isə vəziyyət tamamilə dəyişmişdi: bəxşiş söhbəti məsələni büsbütün dolaşdırmış, belə təklifdən sonra hədə-qorxu gülməli səslənərdi. Bəlkə hədiyyəni rədd edib evi dövlətin ixtiyarına buraxmaq? sərəncamına tapşırmaq? Gənclər sarayı yaramaz, mədəniyyət ocağı da, hətta, mənasız görünsə belə, müxalifətə yaraşan binalardan dəlixana-qazamatı da fikirləşdi və nəticədə heç nəyi ifadə etməyən, içi çürük qoz cümləsi qaçırtıdı agzından: - Sonrası necə olacaq?

İsmipaşa: - Qoy hamı mənim bu arzumdan xəbərdar olsun! - deyib qaliblər baxışını nədənsə Qələmə zillədi. -Əsla təriflənmək üçün deyil, sözümdən imtina etməmək mənimə deyirəm bunu!

- Bizim aramızda üzüdnüklük meyilləri ola bilməz!

- Düz buyurdunuz, amma insan zəif məxluqdur, xəsisdir!

- Varlığa nə darlıq? -Və dediyinə qəzəbləndi, çaşqınlığı keçməmişdi, dərhal sözünü dəyişdi: - Hər halda özünə tənqidi münasibətin tərifə layiqdir.

Bu anda binanın buludlardan sivrilib çıxan minarə qülləsində Qələm ərəb, latın və kiril hərflərindən hörülmüş qarmaqarışq bir yazının ilansayağı göyə uzandığını gördü-dərhal bunun yazı deyil, rəmzlər olduğunu, və bunların da gizli mənasını yalnız İlahi elçisi açma biləcəyini anladı, halbuki bu diyarda, hətta bütün dünyada gizli olan sirr qalmadığına da emin idi: bax-gör, bax-heyrətlən, bax-bağır, bax-saçını yol, bax-başına kül səp.

8. BAŞAYAQ IL

Qələm növbəti yazısının çap olunması ümidiylə: -Yazı qoymuşdum sənin üçün, gördünmü? -soruşdu.

- Ə, nə başayaq il?

- Yuxu ilə gercək qarışıq yazıdır.

- Yuxunu danış, gerçəklə işin olmasın.

Boz xəstəxana geyimində geniş və işıqlı salona çıxdım, masa arxasında

oturan sarışın şəfqət bacısına yaxınlaşdım:

« Hardayam mən? -soruşdum.

« Bilməsəniz yaxşıdır, -dedi.

« Həftənin hansı günüdür?

Dinmədi.

« Hansı aydır? İldir?

« Sonra deyərək.

« Yeni minillik öz yerindəmi, yoxsa ləğv olunubmu?

« Vaxtında bilərsiniz.

« Bizim məclis paşamızın ilhesab təklifini bəyəndimi?

Qaş-gözünü oynatdı:

« Nə danışırsınız? İlhesab nədir?

« Bilmirsinizmi yoxsa? Yer üzündəki millətlərin ilhesabı müxtəlifdir, bu ayrı-seçkilik yalnız və yalnız məhəbbətə, eşqə bağlıdır.

« İşimə mane olursunuz.

« Dediym çox vacibdir!

« Susmanız məsləhətdir.

« Söhbət Allaha olan məhəbbətdən gedir, Ona bağlıdır ilhesabı!

« Allaha qurban olum!

« Eşidin və bilin: ilhesabı dünya yaranandan başlayır, Musanı sevən yəhudilər beş min neçənci ildədilər. İsayə bağlı xaçpərəstlər illərini onun doğum günündən başlayır, müsəlmanlarınkı da məlumdur: Məkkədə Məhəmmədin qaçış ayından... Bizdə də böyüklərimizə xalqımızın eşqi-məhəbbəti o qədər ucadır ki, biz də başayaq ildən başlamaq istəyirik tariximizi!

Şəfqət bacısı gözlərini döyə-döyə, mat-mat mənə baxırdı, sanki dediklərimi ilk dəfə eşidirdi.

- Bəlkə, -soruşdum, -Bəh-Bəh'dən də xəbəriniz yoxdur? .

Ölməz? Dahi? Nadir?. . Tarix boyu çox deyilmiş bu sözlər çeynənilmiş, bakir səslənmirdi, çoxlarına aid etmək olar, -hamısı yekdilliklə rədd olundu.

Ən-Ən, Böyükdən Böyük təklifləri də kənara qoyuldu və nəticədə üstünlük hamını heyrətləndirən, dilin zənginliyini subut edən Bəh-Bəh'ə verildi.

« Deyin görüm, xəstəlik zamanı yanıma gələn olmuşdumu? Atam-anam?

Təəcübləndi:

« Ata-ananız varmı?

« Bəs onda necə gələrdim bu dünyaya?

« Sizi bilmirəm, amma belələri olmuşdu.

« Atasız-hə, amma anasız! Unutmayın: mən peyğəmbər deyiləm!

Anasız cücə, atasız cücə... -Səsini kəsdim:

« Yetim deyiləm, inkubatordan çıxmamışam, bəsdir məni doladınız! Şəfqət bacısı həyəcanla tibb cihazlarına baxdı, qan təzyiqimin xeyli artmasını və ürəyimin şiddətli döyüntüsünü gördü, tez-tələsik məni palataya saldı, və sakitləşim deyə mülayimcəsinə:

« Bəlkə də yanınıza gələn olmuşdur, -söylədi, -amma bizdə karantindir.

« Tibbi yoxsa siyasimi?

« Sizə əsəbləşmək olmaz! -və iki iynə vurdu qoluma və yanıma.

Qələmi güclü allergiya tutdu, bərkdən öskürdü, ardı-arası kəsilməyən elə bir asqırıq başladı ki, zirzəmi pəncərəsi titrədi, az gala şüşələr çilik-çilik olacaqdı.

Havada atipik qrip epidemiyasının yayılması duyuldu... -yox, bu ötən il olmuşdur, indiki asqırıq donuz grip epidemiyasına aid ola bilərdi.

Qələm: - Yuxuma ad tapdınmı? -soruşdu.

- Həm yuxuna ad tapdım, həm də yuxuna bağlı düşüncələrinə... Adını Allah göstərməsin! qoyaq, mötərizədə də: Keçmiş olsun Qələmin xəstəliyi! yazaq.

Dərhal oxucu məktubu gəldi, olumlu-olumsuz, yəni, müsbət və mənfi mənalarda arasında savad-bilik sahibi ciddi ziddiyət tapmışdı yazıda: bir tərəfdən deyirsiniz göstərməsin, yəni olmasın, o biri tərəfdən isə-keçmiş olsun.

Ay səni çoxbilmiş oxucu!

P. S. Səhvi oxucu deyil-primitiv düşünən kompüter tapmışdı.

9. YUXUYA ILIŞƏN GERÇƏK

Hamımızın sevimlisi və dillər əzbəri Bəh-Bəh vaxtilə nişanlı-tapançalı orta rütbəli məmur idi, işi-peşəsi də yuxarılarda fırfıra kimi fırlanan kreslolardakı birinci şəxsləri camaatın gizli düşüncə, arzu və duyqularından xəbər verən məxfi məlumatlarla təmin etmək idi: qoy, əhalinin onlara olan nifrətinin dərəcəsindən xəbərli olsunlar, bədəbəddə bilməmişik deməsinlər.

Bəh-Bəh'in başqalarından yalnız bircə fərqi vardı-adı apostrofluydu: Qel'al, ətrafdakılar ona Qəl al da deyirdilər, bəzən çaşıb Cəlal da, hətta məhəllə uşaqlarının Cığal dedikləri də olmuşdu-oyun qaydalarını pozmaqdan həzz alırdı, oyunçular arasında intriqa salmağı yaman xoşlayırdı.

Qələmin yuxusunda gördüyü apostrof Qələmin ətrafında canlı-canlı oynaya-oynaya həm eninə-geninə, həm də uzununa böyüyür, ətə-qana dolur, şişmanlaşırdı.

Qulağında milçək vızıltısı kimi hardasa oxuduğu iki misra səslənirdi:

Demə hər yetənə: Dağ! Dağ!

Çəkdilər vətənə dağ, dağ!

10. MILLƏTLƏR TƏŞKILATININ HƏDİYYƏSİ

Qələmin qolunda BeeMTe'nin qırmızı sarığı, amma başında göy kaska deyil-adıca gara yun şapkadır, üstündə də ağ rəngli təhlükə rəmzi olan şəkil:

qorxunc kəllə və iki xaçvari şümük, yəni toxunmaq qadağandır.

Müşahidəçi kimi cəlb olunub, həm də nizam-intizama baxırdı: beynəlxalq dairələr dünyanı bezdirən ölkələrdə referendum keçirməyi lazım bilib.

Demə, tarixdə indiyədək analoqu olmayan [Bizimkilərin sino getdikləri ifadə! -Ç. H.] yenilikdir, qeyri-adi təşəbbüsdür: hər kəs yaşamaq istədiyi ölkəni, həm də milliyətini özü könüllü seçə bilər- sehirli qapı ağzında uzun növbədə səbrlə dur və istəyinə nail ol!

Camaat çaşıb galıb, bilmir kimin dediyinə inansın, guya ölkədə başına hava gələnlərin sayı gündən günə artmaqdadır, azadlığın, insan haqqının nə olduğunu bilən yox dərəcəsinədir, rüşvəti hörmət, qaphaqapı normal sayanlar da azalmır...

Pro və kontra yazılar divarları ləkələnmiş, ayaqlar altında taptalanırdı.

Hay-küyçü vətənpərvərlər bar-bar bağırırdılar:

- Ay haray, hamı vətəni tərək etsə, bəs kim otaracaq qoyn-quzularımızı (!?), ayıdan-canavardan (!?) bizi kim qoruyacaq?

Nə qoyun? Nə canavar? Ayılar da artıq təlxəyə çevrilib. O ki qaldı canavarlara... - ikiayaqlı yırtıcıların vəhşiliyindən qorxub tir-tir əsə-əsə biri-birini yeyib qeyb olmuşdular, və bu hadisə kütləvi intihar adı ilə tarixi dərslərə düşmüşdü.

- Vətən dediyiniz bu diyar... -ağız deyəni qulaq eşitmirdi.

Qələm narahat idi: seçmə ölkələr kvotayla əlaqədar əldən gedə bilərdi! Ardı-arası kəsilməyən daxili pıçıltılar da həyəcanını artırır: Nə durmusan? Keç içəri, istədiyinə nail ol!

Yorğan-döşək tər içində idi. Qələm yarıyuxulu durub yaş köynəyini dəyişdi, külək örtüyü pəncərəni taybatay açdı, sərin hava nəfəsini təzələdi... Sübh çağı idi, vaxt var-azca da olsa, yata bilər... -röya-yuxu qarışıq yorucu mənzərələr axını alıb apardı Qələmi...

11. FIASKO

Qələmi İngilis kraliçəsi ər seçmişdi özünə!

– Əri ola-ola?!

- Cavanca və ərsiz olduğunu bilmirsən bəyəm? . .

Londona nə cür gəldiyim yadımda deyil: özümü Trafalqar meydanında gördüm, camaat dalğalanır, az qala üsyan qopacaq, çığırtı-bağırtı içində: "Rədd olsun yadlar!"- eşitdim, dərhal bu etirazın mənə aid olduğunu duydum, məni görüb tanımasınlar deyər papağımı gözlərimin üstünə çəkdim.

Və birdən meydandakı Milli qalereyanın divarına vurulmuş ev boyda

böyük bir televizor işıqlandı, hamı səslərini xırp kəsib baxışlarını ekrana zillədilər.

İndicə televizorda evlənmə mərasimi nümayiş etdiriləcəyi xəbəri qulağıma dəydi!

Kiməm mən indi? . .

Demə Lordlar palatası parlamentin ər kimi bəyənیلən yabançı namizədə aid qərarını indicə rədd etmiş, kraliçəyə özününkülərdən ər tapmışlar!

Budur-mənə qalib gəlmiş arıq, ucaboy və məndən xeyli yaşlı bir şəxs kraliçə qarşısında diz üstə çökür, onun yerlə sürünən ipək paltarının ətəyini azca qaldırıb təntənəli şəkildə-sanki qadın geyimi deyil, dövlətin rəmzi olan bayraqdır-dodağına yapışdırır, öpür... - sürəkli alqışlar.

Sonra ayağa qalxıb qürurla mikrofona yaxınlaşır, nitq söyləyir... Bu dərəcədə səviyyəsiz olduğunu heç təsəvvür etməzdim!

- Az təriflə özünü! - Qələmin sözünü kəsdim.

- Deyim, qulaq as, onun məntiqsiz ifadələrindən özün nəticə çıxart!

- Bəlkə qısqanırsan?

- Ola bilsin, amma onun söylədiklərinin cəfəngiyyat olduğunu sübut etmək üçün yadımda qalan bircə kəlməsi kifayətdir.

“Mənim, - elan edir, - kraliçəyə olan sədaqətim dünyanın inkişafına xidmət və yardım deməkdir! Məzlum xalqların, ilk növbədə türk millətlərinin azadlığı uğrunda vuruşmaq deməkdir!”- sürəkli alqışlar.

Televizora yana-yana baxır, acı vəziyyətimi düşünürdüm... Görünür qayıtmalıyam... Birdən məni dəhşət bürüdü: cibim boşdur-geriyə necə dönəcəyəm?

Təşviş-vahimə içində yanımdakılara müraciət edirəm, axı, aldanmışam! Uğursuz gəlişimdən deyirəm... Ucaboy enlikürək seçmə qvardiyaçılar kim olduğumu bilib təhlükəsizliyim naminə məni mühasirəyə alırlar və onların böyükləri vəziyyətimə acıyıb, figurlu kaskasını yolçu parağına çevirir, əlində tutub camaatdan mənim üçün yolpulu yığmağa başlayır...

- Belə bir risk? Qovarlar ki, onu işdən!

- Mən də sən deyəni fikirləşdim! Amma dinmədim, goy toplansın, günah məndə deyil ki!.

Kaskasındakı pulu selofan paketə toplayıb mənə uzadır və buradan tezliklə uzaqlaşmağımı məsləhət görür.

Artıq Hayd-park çəmənliyindəyəm, oturub aldığım pulun az-çox olduğunu, qayıtmağıma yetər-yetməzliyini götür-qoy edir, nə üzlə geri dönəcəyimi fikirləşir, rüsvayçılığıma yanırıdım.

Bəlkə, öz-özümə deyirəm, fürsətdən istifadə edib beş-on gün qalam burada? Ola bilməz ki, tamam unutsunlar məni? Qvardiyaçıların böyüyü də məni tanıyır!.

Nə isə, qaldım, yataqxanaya oxşar otaqdayam, dəmir çarpayılar yan-yana düzülüb, divarlar, hətta ayaq yoluna olan qapı da şüşədənir, hər şey açıq-aydın görünür.

Qonşumun danışığından türk olduğunu anladım və yanılmadığıma sevindim, amma harada işlədiyini dəqiqləşdirə bilmədim: restoranda qapıçıdır? Ya yanğın dəstəsində qara fəhlədir?. . Dedi, kardeşim, qanını qaraltma, dərdinə dərman taparıq.

Bəlkə, fikirləşdim, yuxudayam, bir-iki yumruq çəkdim başıma, yox, yuxu deyil, gercəkmiş gördüyüm! Oyananda isə... -Qələm özünü evdə, öz çarpayısında gördü! Sevincinin həddi-hüdüdü yox idi!

Ayağa qalxdı. Key kimi yan-yörəsinə nəzər saldı, pəncərəyə baxdı: buludsuz səmada həmişəki kimi yanar günəş par-par parıldayırdı. Qizmar hava camaatın arzusuna zidd əsla dəyişmək fikrində deyildi.

12. TƏRSİNƏ OXUNAN SÖZLƏR

- Tərsinə oxunan? Eləsinə də, beləsinə də?

Qələm: - Götürək, - dedi, - kələk sözünü, mənə kələk gəlirsən, bu tərəfdən də, o tərəfdən də kələk kələkdir, fərqi yoxdur. Amma mənim dediyim başqadır! Yazırıq- namus, ədalət, azadlıq, amma nəzərdə tuturuq- yalan, özbaşınalıq, qudurğanlıq və sairə. - Solaxaylığımı yadına saldım, dedim solaxayın tərsinə yazıb oxuya biləcək qabiliyyətinə bağlıdır.

- Baş-beynimi apardın, talış demişkən, kırt elə görüm nə istəyirsən!

- Ayitarkomed.

Gözlərimi bərəltdim: - Söyüşdür?

- Bu türlü sözlərin əsl mənası güzgüyə tutulanda açılır: Demokratiya...

Hələ birinci sinifdə Qələm onunla bir partada yan-yana oturan sarışın rus gızına vurulmuşdu, adı-soyadı (o zamanlar familəsi) əcaib idi: Ella Krasavçenko, öz dilini yaxşı bilən Qələm üçün bu ad Ellər gözəli kimi səslənirdi. Günlərin bir gününü solaxaylığı ilə fəxr edən Qələm qıza rus dilində deyil, ingiliscə, eşqlə ilgili, müəmmalı bir cümlə yazdı, özü də tərsinə: Uoy evol I, yəni Mən səni sevirəm. Qıfıllı yazının sirrini gizın atası asanlıqla açdı... -məktəbdə bir qırğın qopdu ki, gəl görəsən! Nəticədə Qələm başqa bir qızla oturmağa oldu və beləliklə anadangəlmə vurqun təbiətə malik Qələmin eşq obyektinə dəyişdi, təzələndi: bu dəfə könlünə Madlena Karapetyans yapışdı... -nə isə, mətləbdən uzaqlaşdıq.

İşə tələsirdi, amma həmişəkindən fərqli olaraq tində taksi görmədi. Böyründən birisi çıxdı: - İskat nəsrüyüdzög?

Söyüş kimi səslənən sözlərin tərsinə deyildiyini dərhal duydu: Taksi gözdüyürsən?

- Yoxsa təklifin var?

- Nəsrümrög mətsiskat?! -yəni: Görmürsən taksistəm?!

- Araban gözümə dəymir.

Bu dəfə adam kimi: - Ə, araba nədir, otur maşına! -dedi.

- Axı...

Amiranə tərzdə (cibindən tapançanın, uşaq oyuncağıdır yoxsa? lüləsi parladı): - Yürü arxamca! -dedi.

Yürüdük, qabaqda əlində sükan tutan və yol qayda-qanunlarını güdüb qırmızıya dayanan taksiçi, arxada isə- tələsməkdə olan və işə gecikən məm.

Redaksiya binasına catar-catmaz maşını tərək etdim... - Ə, dayan, nə becidsən, - eşitdim, - səb iskat ulup?! - Höcətə vaxt yox idi: nə taksi, nə pul? Pillələri təngənəfəs ayaqlayaraq: Yaxşı qazanc peşəsidir, fikirləşdim, işsizlər üçün tapıntıdır! Hətta qürurlandım da: Xalqımın, ucadan dedim, ixtirasına alqışlar! Zamanın gedişi sanki dayanmışdı: şef dünənki kimi gözlərini döyə-döyə təəccüblə mənə baxırdı.

- Nolub? -şefdən soruşdum.

- Zəng olub! İndicə əl telefonu... buyur, özün bax şəklinə! Sənin iştirak etdiyən yürüş yarışından təzə anekdot yaranıb, hamı bizi təbrik edir!

- Yaxşıca yuxu süjetidir!

Birdən şefin sifətinə elə bil yağlı boyalar çəkdilər, gözləri parladı, əl-ayaga düşdü, yerindən cəld sıçrayıb qapı ağzında duran şəxsə sarı atıldı: - Heç yuxuma girməzdi ki, hamımıza belə bir xoşbəxlik qismət olacaq! - gələnin görünüşündən hörümçəyin milçəyi bələyən sapları kimi yağın qürur dalğaları şefi sürətlə bürüməkdə idi. - Bu da, - məni göstərdi, - işçimdir, yuxuya aid yazıları... -Gələn yüksək rütbəliyə xas amiranə tərzdə şefin sözünü xırp kəsdi, barmağını mənə tuşlasyıb: - İşxay, dedi, marıyat iziniçişi, - yaxşı tanıyıram işçinizi!

Şef təşviş içində gözlərini mənə zillədi-söyüşə oxşar əcaib sözlərdən, tat diliydi elə bil, pərt oldu, udqunub sual-nida qarışıq zorla boğazından şıxan Anlamıram sizi, cənab Başqan?! - dedi, və məhz bu anda mini gülmək tutdu: demə, pulunu almağa gələn taksiçini şefim Başqan bilibmiş!

- Nə Başqan? Növbəti qrafomandır, görmürsən?

Şef özünü tez ələ alıb zarafata çevirməyə çalışdı olub-keçəni, Oynadıq bəsdir, dedi gələne. İndi isə çıx bayıra!

-İnəm nasruvoq ("məni qovursan" lap ermənicə səsləndi)?! -Və əlində oyuncaq tapança: -Pulumu verməsən, dedi, əcidni mışab (indicə başını)!

Demə... - ölünü dirildən partlayış qopdu!

Qələm oyanıb bir müddət özünə gələ bilmədi. Nədənsə taksiçinin işıqforu keçəndən sonra yumşalmış üzünü ona sarı çevirib tərsinə dedişi sözlərini xatırladı: Nəcəyidni, dedi, inəm ninəs kət krəd nəde ıdşımamlo! Yəni İndiyəcə mənə sənin tək dərk edən olmamışdı... Heyfləndi, xəbisliyinə acıdı. Görülən yuxuya dönmə mümkünmü? Oldu-keçdi, qayıtdı yoxdur. Saata baxdı-həmişəki kimi işə gecikirdi, tində taksi görmədi və bu dəm... -hadisə təzələndi.

13. BAŞSIZ HEYKƏLLƏR

Olur belə hallar: Qələm həmyaşıdı Başqan'ın əyri-üyrü şüuraltı yollarında aza-aza nəsə dərk edə bildi, onun xəlvəti işləri-niyyəti-duygularından azmı-çoxmu xəbərdar oldu (bu da təxminidir), bilib-öyrəndikləri dondan-dona girib yuxuda əcəyib şəkildə özünü göstərdi.

Qələmə- guya onu etibarlı sayıb (!)- Başqan'ın təklifi ilə təntənəli görüşlər-ziyafətlər üçün təzəcə tikilmiş binada iri bir zal ayrıldı, vacib iş tapşırıldı (bom-boş qalan bina üçün də iş tapıldı): buraya təşrif buyuran görkəmli şəxsləri-simaları qarşılayıb ingiliscə salamlamalı, sonra böyüklərdən kiməsə mütərcimlik yapmalıydı, halbuki bu nə Başqan'a, nə də onun quşların-heyvanların belə dillərindən məlumatlı olan ətrafındakılara görə deyildi.

Qapılar taybatay açıldı və... - demə, qonaqlar canlı insanlar deyil, heykəllər imiş! Fəhlələr döşəmənin rəngli-bəzəkli parketini amansızcasına cıza-cıza zala daşınan fiqurları divar boyu yerləşdirirdilər; bircəciyi kresloda oturmuşdu, ayırmaq mümkün olmadı, eləcə də qaldı. Hər birisi özünə görə samballı Mirzə idi.

, Qələmin işi məlum oldu, aydınlaşdı: heykəllərin başlarını tələsmədən bədənlərindən ayırmaq gərək imiş; yivlər yaxşıca yağlanmışdı-başları rahatca bədənərdən ayıraraq geniş pəncərəaltında üzü küçəyə düzürdü.

Sonra fəhlələr başları zir-zibildən təmizləmək üçün qarqırsayağı qoltuqlarına alıb apardılar, hamıya doğma olan Bəh-Bəh'in başı ilə əvəz etdilər. İndi-indi Qələmə səfərbərliyinin səbəbi çatdı: demə, o, ümummilli ideyaya xidmət naminə cəlb olunmuşdur, bu çağırış da redaktəyə ehtiyacı olmayan şüar şəklindəydi: Vahid (vələhedici, varlı, vərəsəli... və sairə v'ılar durna qatarıtək sira-sira ipək parçalarda həkk olmuşdü) dövlətin bütün heykəllərində- bircə baş!

Qələm azca dincəlmək üçün özünə tənəffüs elan etdi, çölə çıxdı və bu dəm çiyinə ağır bir əlin yükləndiyini hiss etdi, boylanıb... -polis geyimli pəhlivan vücudlu kişiymiş! Polis lal baxışı ilə suallar yağdırdı Qələmə: kimsən? nəçisən? işin-peşən?. . amma dilindən bircə sözü qaçırtı: günün parolunu soruşdu.

- Ə, nə parol? Kompütərsən-nəsən? -Əslində parolu demişdilər, amma unutmuşdu, yadına heç cür sala bilmirdi! -Səhərdən burda çalışdığımı görmürdün yoxsa?

Deyəsən tanıdı Qələmi, sigaret təklif etdi, hətta parolun tarixini, ağzı yırtıqmış demə! danışdı, bəzi sirləri açdı. Bəh-Bəh dövründə, demə, parol üçün məişətə aid sözlər seçilirdi: su, hava, aşızən, dolça, lavaş... - "Qonşularımız, - dedi, - digər məmləkətlərdə erməni lavaşı adı ilə satırlar, olsun, biz tox millətik!"-noxud, mərci, qarabaşaq... -"Bilmirsən nədir? Eşitməmişən? Ay-hay! Qreçkadır da! " İndi isə, Başqan illərində, dedi, parollar bir növ fəlsəfidir: Rüşvət, Qazamat, Yumruq, Fırıldağ... - birdən söhbət əsnasında bugünün parolu Qələmin yadına düşdü: Yalan!

ИЗ «СНОВ КАЛЯМА»

1. ОБИДЧИВЫЙ ГЕНИЙ

... Я в общежитии университета, где изучал, как помнишь, азы журналистики, едим-пьём, является вдруг один из наших к застолью, говорит, « устал очень, выпить бы чего», и без спросу наливает себе в пиалу для чая водку, залпом выпивает, « до чего ж, - рассказывает, - неугомонный этот наш Пушкин! Прикрепили нас к нему по Питеру сопровождать, знать хочет, каким он стал, как изменился город, и то ему покажи, и это, - вконец измотал!»

« Что за Пушкин?» -интересуюсь.

« Не что, а кто: солнце нашей поэзии!» - ехидничает?

« Как? Живой Пушкин?!» - удивлённо спрашиваю.

« Ну да! А главное, никто на него и внимания не обращает, подошёл бы кто, пожал руку, ведь Пушкин! Чуть что-обижается!

« Тунгус?» - спросил меня, как представили нас ему.

« При чём тут метеорит?» - говорю, а он своё, меня не слушает.

« Или друг степей? Неужто тебе неведом?»

« Нет, - говорю, - калмыков я знаю».

Устал постоянно быть начеку!

« А могу я его увидеть?» - спрашиваю робко, и он мне, что должен скоро, время называет, вернуться, чтобы напарника сменить, « можешь пойти вместо меня».

Жду-не дождусь, иду по длинному еле освещённому коридору, ищу 37-ю комнату, стучусь в дверь, вхожу и... правда! Пушкин!

Стоит на пороге, худошавый, вёрткий, курчавые каштановые волосы, точно хной вымытые, и бакенбарды-но гораздо темнее.

Захлёбываясь от восторга, что-то путано говорю:

« Выли это? Дорогой Александр Сергеич! « - не нахожу нужных слов, чтобы выразить нахлынувшие чувства. -Такая радость видеть Вас!

А он мне: « Да оставьте вы это!»

« Вы, великий, такого второго...»

Перебивает: « Что Вы в самом деле заладили?»

Никак не успокоюсь: « Знаете ли, выпаливаю, из какого я времени?»

Пушкин вдруг вспыхнул, зло прервав меня:

« Какие глупости!» - И отвернулся.

А я, точно шальной, невменяемый:

« Нет, Вы только послушайте, какое это чудо!»

« Да умолкните наконец!» - вскричал он, лицо его побагровело, и тут ко мне подбегает напарник, знаки какие-то делает, мол, « оставь его», шепчет на ухо, но так, чтобы Пушкин не слышал:

« Ты что-не понимаешь? Он ведь в другом времени!»

И быстро, развернув меня, не дав даже как следует глянуть на Пушкина, выводит за дверь:

« Ты его слишком разволновал, а нам теперь его успокаивать! « - и выставил вон из комнаты.

Дверь закрылась, даже ключ в замке щёлкнул, слышу за дверью рассерженного Пушкина:

« Что за странные у вас гости! А какой настырный! Пристал точно репейник!»

Калям, рассказывая мне про сон, не мог отделаться от ощущения, будто случилось на самом деле, и так обидно, что выпроводили, точно мальчишку, глупо себя повёл, такую ситуацию упустил, а я хохочу, вытирая слезы и сквозь смех:

- Это ж надо-репейник, знаешь как это по-нашему? « Хваткая медвежья лапа» ! Ну, чистый репейник! -И зашелся чуть ли не в конвульсиях, сквозь которые Калям всё-таки расслышал мои слова:

- Что-то перестали тебе являться большие люди! Помнишь? Ленин, Сталин, королева английская, даже Вышинский! После них какая-то мелкота твои сны заполонила!

- А Пушкин?! Тебе этого мало?

- Ну что, брат Пушкин... так что ли?

- Ей-богу! Хочешь-верь, не хочешь-не верь, но сам Лев Толстой однажды во сне ко мне явился!

Глаза у меня, кажется, переместились, на лице три пары глаз сразу: внизу очки на кончике носа, по обе стороны сами глаза и два зрачка на лоб лезут: неужели Калям не врёт?

2. НОВОЯВЛЕННЫЙ РОМАНИСТ

- Ясно увидел Толстого ближе к рассвету, может, потому и запомнилось так чётко?

Большой дачный дом, бревенчатая изба, вошёл и сразу же направился к длинному и широкому столу с массивными ножками, за которым сидел...-

- Толстой!

- Да, именно он!

И с ходу, точно ждали меня:

« Лев Николаевич, - обращаюсь к нему, - я хотел бы сказать несколько слов, разрешите!» Тотчас нахожу какой-то бокал, наливаю вина... -

- Ну да, ты же у нас любишь тамадийствовать! -Калям промолчал.

« Гость хочет говорить», - сказал Толстой, а я смотрю, у него крупное, как на знаменитой картине, лицо, и глазами из-под густых бровей, нависших над ними, лукаво стреляет, на голове седые редкие волосы, широкая борода.

Толстой делает знаки, чтобы подали что-нибудь, -со стола пустая белая скатерть с красно-бордовыми пятнами от вина, следы пиршества.

- Вы такой великий! -и осекся, чуть язык себе не прикусил, готово было сорваться: Вы-зеркало русской революции! -фраза привязалась, как навязчивый мотив, над которой сам смеялся, неужели ему нравилось?

Вдруг страх меня обуял: сейчас он прервёт меня! спросит:

- А чем вы занимаетесь? -И не спускает с меня лукавых глаз. Сказать, что пишу... роман?! И кому-самому Толстому!!» Аж пот от волнения на лбу выступил. Но и молчать невозможно, никаких пауз!

- А разве ты пишешь роман? -удивлённо спросил.

- Может, я не свои сны вижу?..

Не помню, чем завершил тост, вертелась мысль, пока говорил, боясь остановиться: Вот сейчас спросит!

Вдруг легко встал-когда сидел, выглядел высоким, большая голова, широкие плечи, а тут низкого роста, но в огромных рыже-каштановых сапогах, будто собрался кататься верхом на лошади, а я-за ним, как бы выпроваживает меня, всё жду, что сейчас остановит и спросит.

Выходим в узкий полутёмный коридорчик, справа на деревянной полке лежат, точнее, высятся один на другом огромные круглые хлеба, пшеничный дух, ну да, думаю, столько здесь народу! вспоминаю вслух, чтобы не задал жуткий для меня вопрос, дескать, так было с хлебом у моей покойной тети, без конца пекла и пекла чуреки в тендыре, - остановился, с интересом слушает, может, слышались ему знакомые кавказские слова? множество детей, и каждый сам по себе, всех надо кормить: всучит в руки чурек и мясистый помидор, и иди, гуляй!

Спускаюсь по ступенькам, спешу, убегая от вопроса, и-я на улице!

Вздыхнул полной грудью, счастлив, что не спросил, а следом-обида: не поговорил с ним о Кавказе, такую возможность упустил!

- И всё?

- Нет, не торопи, сон не кончился!

Иду и вдруг-руки-то пустые! -вспоминаю: забыл у них сумку, а в ней компьютер! Оставил в коридорчике, где хлеба высились!

Вернулся, незаметно прокрался- не встретить бы Толстого! сумка-на месте! И вдруг услышал Льва Николаевича:

- Развелось тут видимо-невидимо романистов!

Выскочил, будто кипятком ошпарили. А потом сел на скамейку, открыл компьютер и записал встречу.

3. В ЧУЖОЙ ПОСТЕЛИ

Собралась публика в главном Дворце, ожидание знаменитости затянулось, вышли все обещанные сроки, а его, заморского гостя, всё нет.

На афише, всюду расклеенной, -чуть ли не инопланетянин.

Мелодичный женский голос раз от разу возникал с извинениями по внутреннему радио: вот-вот, мол, явится.

Сначала повод был, что, де, затянулся у Башкана приём, потому что никак свита не может прервать живую цепочку ротозеев вокруг дворца, все жаждут поглазеть на него, дескать, аура его тоже целебна, дотронуться хотя бы мысленно.

Ну и, как довесок, банальная причина опоздания-пробки на дорогах, а вертолётом со спецплощадки, что во внутреннем дворе, вылететь, нельзя по причинам безопасности. Вырученное пойдёт в беженский фонд.

А магу-чародею, говорят, попался трудный случай, пригласили, чтобы исцелил технически вечно живого предка, всё ещё не списан с баланса, в госбюджете постоянная строка: изредка неожиданно оживает вдруг на миг, увы, не успевают заснять, чтобы народу показать, и командует, а затем возвращается в прежнее состояние, оттого, мол, шараханья в политике, странно, что ещё держится государство.

Народ начал расходится, а он никак не найдёт выхода, хотя все закрыты, как водится издавна, пришёл если на мероприятие, дождись окончания, никаких в зале плешин быть не должно, президиум волнуется.

Каждый закуток превращён в общежитие для беженцев, диваны облезлые, раскладушки рваные... То в одну дверь толкнётся, то в другую, устал, зевота пристала, ко сну потянуло.

И тут вдруг девица костлявая с повязкой на руке, быстрая и тонкая как спица, за порядком вроде наблюдает, знакомая будто, но и неведомая, очень услужить ему хочет, мол, у неё отдельная есть постель, иногда приходится заночевать, может подремать.

« Я такой, - жарко шепчет ему на ухо, - репортаж напишу!»

« Про мага?»

« Про беженцев!» - и глаза зажглись.

Провалился в сон(сон во сне?), видит, что заморский гость, отыскав его в толпе, точно давно с ним знакомы, и никакой он не инопланетянин, а чужестранный президент!

Как же толпа не признала? Потом он ушел легко и вприпрыжку, а Калям-за ним, тот уже внизу, дворик квадратный, Калям издали кричит ему, что забыл, мол, что-то важное ему сказать, подходит, вдруг охрана решит, что покушение?. . А тот ему:

А кстати, этот Дворец, он что? Сарай?! Так написано при въезде!

Ну да, русскому уху странно: написано сарай, а это дворец!

- Это ваши предки, - укалывает гостя, - с давних пор переиначили, со времён Орды, чтобы тюрок-татар унижить! Вот и назвали сараем подсобку для всякого хлама!

А он держит в руке горячую картошку, только что, говорит, с углей сняли, дует на неё, но нигде следов костра, точно фокус с огнём.

- А теперь, - говорит, - покажем в вашем сарае дзюдо! давай, пошевеливайся, кто-кого!

- ... Эй, подвинься, не дерись в чужой постели! - девица, что уступила своё место, толкает его, а он лезет к ней, самый пик хотения.

- Нет, подожди, ты должен знать! Это тайна! Беженцы думаешь наши?

-и тут такое шепнула на ухо, что не только вся охота пропала, но вскочил с постели, точно ужаленный: беженцы-то, оказывается, армяне!

- А главное, - продолжает она, - все об этом знают и молчат!

С ума можно спятить!

Р. S. Видеть во сне президента, своего ли, чужого, не важно, -к большому разочарованию.

А видеть, что президент ест картошку, -это или летом посадят, или осенью уберут. А если в одном сне видите сон другой...- бойтесь не успеть что-то очень важное сделать!

4. БЕРЕГИТЕ ЕВРЕЕВ!

На кухне сидят за столом друг против друга Калям и... Берия.

- Ну вот, - я Калям, - снова портреты пошли!

Чай пьют, и одна из сидящих с краю, лицо Калям не знакомо, но голос, как только заговорила, Эллы Красавченки! пригляделся внимательно-она! В школе был влюблён и зеркальной запиской признавался в любви! Видно Берии понравиться хочет, говорит: - Калям такой молодец, решил изучать иврит!

Берия недоволен, и скрывать не намерен: глаза недобро блеснули, не по душе услышанное, но тотчас перевёл разговор в шутку-розыгрыш? Вякнул что-то неопределённое: - Вах! И тут же по-отечески ему:

- Не надо учить! И ездить туда не рекомендую!

Переглянулись Калям и Элла: он-с укором, что она тайну его выдала, ведь договорились о встрече именно там, в Израиле, но и ей не спокойно, как могла его подвести? теперь точно не пустят! Неуютно стало: если сон-надобно проснуться, но куда бежать? И уже стоит на вокзале, не помнит, как сюда попал, вокруг толпы, крики, орущие дети, не знает, у кого спросить, откуда уедет с евреями Элла?

- Какие евреи, - ему кто-то. И правда: вокруг одни таджики и чеченцы, кто-то ему: - Евреи давно смылись, теперь припеваючи живут.

И кто-то на весь вокзал: своих бед не счесть, а лезут с советами:

- Пусть вернут Голанские высоты!

Вдруг деда вспомнил, умирая, он сказал: О мои земляки, берегите евреев! С ними покончат- за нас примутся!

5. КАРЛ ВЕЛИКИЙ ДЮЖИННЫЙ

- А что если, - Калям, охочий до случайностей, сон с лихвой выдаёт, внимает на бульваре незнакомцу, глядя сбоку на густые седые усы, торчат иглами, советует прочитать историю войн справа налево, к примеру, победил под Полтавой не Пётр Первый, а Карл Дюжинный! Или в победителях не рослые и русые, а кривоногие и скуластые!

Калям вдруг...- ба! это же школьный учитель МихМих, переделанный в МыхМых, или ГвоздьГвоздь, бывали смелыми его аналогии, мол, в середине двух веков-оттепель, тогда вызванная смертью царя, потом-вождя, и, де, трудно сохранить державу, склеенную кровью.

- Выходи к доске, - говорит МыхМых Калям и, забыв об ученике, шпарит:

Швед! Швед! -никаких шведов нет. Добрым словом помяни короля своего Карла: разгромленный, тотчас отрезвился от имперских амбиций!

А ты, о ком сказано: один немец-солдат, два немца-два солдата, три немца-три солдата...- возблагодари судьбу, что рухнул, чтобы возродиться и стать великим!

Эй, татар-татарин, воспой хвалу ханам, что избегли участи победителя! Эти горящие торфяники! вечная мерзлота! пустые иллюзии!

А... а... а... -и слёзы текут из глаз победителя, всхлип-точно плач ребёнка, не терпится горемычному поскорее сесть на горшок.

Крики публики:

- А мы? Что же мы?

- Айки и азы? А вам петь и петь, надрываясь, « Сары гелин», пока

не охрипните! А вам, которые! Эйфория победы, червь хвастовства и ярмо зазнайства: и жить не живёте как люди в окружении минных полей, и проклятия отовсюду, -а ведь сбыться могут!

Слова кажутся кому пустозвонством, кому трусостью или предательством, а кому-неужто лишь Калямю в единственном числе? - открытием новой теории: Побеждает потерпевший поражение!

6. БОМБАРДИРОВКА

Под утро длинный сон-выходит, всё-таки спал.

Калям на каком-то базаре. Узкий и длинный, вроде иерусалимского или багдадского, знаком и тот и этот, но тутошний-высокий, многоярусный, опутан верёвочными лестницами, точно огромный парусный корабль, уходит улочкой, петляет, как хвост змеи, а торговцы-не арабы, а наши, турки.

Выступает с речью, не обращая внимания, слушают его или нет... - взялся, никем не представленный, рассказывать о каляме.

Но вдруг высоко-высоко над их головами пролетела, загрохотав, армада длинноклювых сверхскоростных бомбардировщиков, земля под ногами ходуном пошла, вот-вот падут верхние этажи рынка.

- Летят бомбить, - парень вскрикнул над ухом, - ядерные объекты!

Как же теперь уедет отсюда?! Вдруг девица рядом, испуганно ему:

- Держите меня, давайте выбираться вместе! -И что-то страстное говорит, но такой грохот, что за шевелением губ ничего не слышать, только язычок её жаркий... Она крепко-крепко сжимает его руку, и он, вдохновленный её прикосновением, собрав силы, вырывается с нею из оболочки сна.

... Проснулся-нет её рядом, но так зримо было сцепление их пальцев, что не поверил одиночеству, лихорадочно прошёлся рукой по постели... - никого!

Взгляд поймал видимую из окна дома рекламу-бегущая лента новостей, люди столпились у огромного экрана, постоянный клип с вечным Над-Над'ом, приветствует ликующую толпу, а рядом река течёт, разве в нашем городе есть река? с кровавыми отливами, закат потому что, - следы красного солнца.

7. « МЫ РАСПРАВИМ ПАРУСА...»

Шеф ему, как-никак работодатель, платит Калямю гонорар не ахти какой, но зато регулярный:

- Давай, мол, взрывчатый материал!

Точно не говорили утром:

- Интервью с Башканом? - снова шутит.

- Это когда попросит! А сейчас слетай к Аксакалу, растормоши его.

Разумеется, речь о старожиле на чужбине, некогда прогремело на всю страну: Нет у нас никакой интеллигенции! Пошла на него атака. Калям порывался к нему съездить, поддержать, но всё время что-то мешало.

- А кто его аксакалом назвал?

Калям и это помнил. Чертовски красивая девица с экрана независимого TV (все, как на подбор, гибкие и стройные, ни дать, ни взять ветки ивы, со жгуче чёрными джейраньими очами, джейрана ты в краях чужих не трогай!), впрямую намекнула на его возраст, иронично назвав аксакалом, не поморщившись, бросила в экран: Угомнитесь, аксакал! Оставьте свой менторский тон, учите нас, как жить, а сами уютно устроились в далеке!

Публика дружно зааплодировала.

Не успел оглянуться-уже сидит в гостях у Аксакала, живописный уголок, видны далеко зелёные поля, холмы, замок со шпилем, высокие окна, вокруг разбросано множество камней скальной породы, заросли мхом, это, говорит, со времён всемирного потопа...- Намекает на собственное бессмертие?. . Были вроде вдвоём, и вдруг столько народу! Неловко Калям: небрит! Рубашка несвежая-ведь прямо с дороги. Незаметно улизнул в поисках розетки, в одной из комнат... -закуток для уединений? Стол завален бумагами, ручки разные, тома с двупрофильными портретами, кабальная пропаганда клана. Неужто изучает? Конспектирует? .

Напоказ выставлен на полке толстенный, точно Гаргантюа и Пантэргрюэль, его опус памфлетов, почему-то у них продавался из-под полы, якобы местная таможня не пропускает тираж, вот и стараются издавать за рубежом, и бумага дешевле, и инквизиции нет.

Фотография на всю обложку: шарф ярко-жёлтый на шее, рубашка в клетку, седой, импозантный, на фоне, вроде бы тюремной решётки, - ни дать, ни взять нашумевший на весь мир китайский художник нобелист Лю Сяобо.

И никак не расстанется с модой своей молодости- трубкой во рту, тоже мне Хемингуэй, кто о нём сегодня помнит? Вдруг жалко стало: как быстро состарился, продолжая играть в диссидентство, когда за это ничего не грозит.

« Маруса, Маруса, Мы расправим паруса! « - идёт бодро по-русски напевает, а Калям растерянно стоит с электробритвой, пытаюсь оправдаться, мол, искал розетку, чтобы побриться... И чтобы оправдаться, замечает, что мелодию эту слышал в детстве, но у нас, де,

поют иначе!

Удивился: - Ты знаешь эту песню? Откуда?

- Недавно мама вспоминала.

- Ну да, Маруса, Маруса, сени верим уруса... Ну, а дальше что? -

Калям помнил и тут же выпалил: - Урус сени нейнесин? - и тотчас умолк, неловко как-то.

А тот, точно доставляя себе удовольствие, повторил услышанное: Урус сени нейнесин! - И тут же без всякого перехода. - Мне прислали двупрофильный опус, сплошная диффамация и лизоблюдство, и не стыдятся эту белиберду называть романом! Нет, что ни говори, - решил, что не даст Калямю ни одного вопроса задать, - как можно не любить нашу нацию? Народ у нас талантливый и на одическую похвалу падкий, и на едкую хулу, а сколько сокрыто смысла в одном названии нашего края: Базарбайджан! Или и тебя увлѣк двупрофильный сюжет? Вздумал состязаться с нашим гонораристым писуном?! Жорж Сименон и Агата Кристи в одном лице!

Такой ясный во сне был сюжет-в деталях, картинах, диалогах, а проснулся-начисто стёрлось! Нет, чтобы сразу записать!

А что значит бриться во сне? Это к близкому сватовству, не его случай-не холост и не женат, какое к черту сватовство? Да к тому же интервью взять не удалось-не позволил старик разговорить себя!

- ... Смотри! -шеф развернул перед Калямом газету: - Твоя фотография с аксакалом! Стоишь небритый и с электробритвой в руках! Может, интервью тоже готово?

8. ДОСЬЕ МОТЫЛЬКА

- Вижу, не внимателен ко мне, а зря! - Калям сидел перед человеком в маске, будто она вросла в ткань его лица, и странное чувство: то ли женщина прячется под маской, то ли мужчина, начало разговора в женском стиле, так и подмывало сорвать. - Тут у меня в твоём досье анекдоты, они для потехи, мы не вмешиваемся в личную жизнь сограждан, Вот в шашлычной, что в Крепости, под аркой, якобы земляк приезжал из Москвы. Он что- провокатор?

- Да будет вам- весѣлый малый.

- А вот наш соглядатай так не считает-видишь? Калям хохотал до упаду, слыша из уст москвича пакости о нас. Помнишь, какие?

- Нужна особая атмосфера.

- Тогда прочту: Велели данабашцу, во как! фото принести на паспорт, а он закопался по шею в песок, мол, снимайте. Что тут смешного? А про сына- встречает отца, сошёл с поезда, а у того голова забинтована. На высокой полке лежал и часто падал. Сын ему: Чего ж

не поменялся на нижнее место! -А с кем? Я один был в купе. Глупость какая-то!

- Вот именно!

- А вот про Мамеда: Как Мамед живйот? - Харашо живйот Мамед, Москва живйот, турма сидит.

- Ладно бы анекдоты, но сны! Ты что, действительно был в гостях у Над-Над'а?

- И не раз! Во сне, конечно.

- Ну и как?

Очень тепло со мной, я ему: « Вы такой гениальный, такой великий, а терпите ближайшее окружение? Они же вероломные, коварные! « С грустью вздыхает: « Не могу ничего изменить, силы уже не те!»

- Подобная устная деятельность квалифицируется, как работа на врагов! Или вот еще:

Человек выдавал себя за пророка, будто лично видел, как Айша, ну, любимая жена Мухаммеда... И такое непотребное про неё рассказывает! а в чайхане шииты, рады слышать гадости про суннитку, но тут я не выдержал, пристыдил его: Это, говорю, клевета на непорочную Айшу!

- Может, устроишься к нам в аппарат, есть единственная не занятая вакансия верующего?

А Калям, будто не слышит-новый сон господину (или ханым?):

- Я летел...

- Как?

- Чуть оттолкнусь, кабинет тут широкий, сейчас покажу. - Встал со стула, изображает балетные трюки, точно длинноногий аист: - Это как по волнам ходить.

- Уж не Христом ли себя воображаешь?

- Уверенность должна быть абсолютная, что полетишь! Становишься лёгким, ног будто нет.

- Сейчас посмотрим, как у тебя это получится!

Калям видит-в дверях двое, почему-то с наручниками, играют ими, точно с чётками, дразнят будто. А хранитель досье с откровенной-чисто мужской-злостью Калям: - Надоело с тобой в кошки-мышки играть! Можешь, улетай на свободу, дверь на балкон, как видишь, настезь открыта.

Как? Но открыта только форточка, в нее же не пролезешь?

А рамы забиты наглухо.

Но...- в одну секунду Калям втянул голову в плечи, ринулся вперед, вышиб раму и- полетел!

Холодно, сыро, окна красивые, за каждой занавеской жизнь, но

кто его впустил? Вспомнил про мотылька, кому уподобился, давно это было, общежитие, темно, и в оконное стекло остервенело бьётся крыльями мотылёк, летит, сползая, , жаждет проникнуть в дом... Не впустил его тогда, о чём нет-нет, а жалел, казалось, самого себя не впустил, помнит даже нелепый свой эксперимент-вышел в темень, чтобы снаружи глянуть глазами мотылька на мир света и тепла, испытать его трепет, долго смотрел, как неистово бьётся: а мотылёк-то живёт всего лишь день-от зари до зари!

Калям продолжал высоко лететь, солнце закатное чуть теплее, видит землю, покрытую мягкими, опавшими листьями, походить бы по ним, жёлтые и красноватые, хрупкие, воздух полон кислорода, свежести. А тут вдруг снежинки, первые, редкие, слабенькие. И уже вся земля в снегу, ветер поднялся, то тает, то подмерзает, и листья-как подо льдом.

И вдруг... никто не предупреждал! внезапно огромный закатный горизонт стал стремительно меркнуть, гаснуть. Миг-и яркая вселенская вспышка! А за ней-резкий холод чёрного диска!

Очнулся Калям-лежит на полу, ни подушки, ни одеяла, и холод до костей пробирает.

9. ПРОБА ПЕРА

Следы на бедре, красный нос... - видел утром при свете дня, когда мылся, множество синяков на теле-одни успели поблекнуть, лишь ободок розовый, другие чёрные, сам себе их нанёс, пальцы крепкие, хотел удостовериться: с ним ли это происходит? он ли барахтается во сне?

Той же ночью-два сна кряду.

Держат его, измываются над ним, обзывают, оскорбляют.

Он им, не выдержав:

« Я святой! Как смеете?!

Хохочут.

« А ведь я могу вас крепко наказать!

« Докажи, что святой!

« Прикажу-окаменеете!

Улюлюканье.

А про себя Калям думает: а если не сумеет? Надо, решил, как при полётах: уверенно, никаких сомнений или колебаний-и получится!

Вырвалось вдруг истошное заклинание:

« Да окаменеете!

И вдруг-тишина.

Изумление застыло в глазах Каляма.

Смотрит- главарь тройки окаменел, а другие стоят, не шелохнутся, но глаза живые.

Он им с той же решимостью:

« У вас еще сохранилась частичка человеческого, а потому не полностью окаменели!

Убежден: дотронется если-исцелит.

Что дальше-не помнит.

А следом новый сон, похожий: снова трое, но другие, один даже в галстук, но также измываются над ним, и главный даже прицелился в него, выстрелить хочет (игрушечным пистолетом?).

« Надо мной шутить вздумали?! -говорит им с угрозой в голосе. Нет, надо жёстко, а то выстрелят и убьют: « Неужто не знаете, что я святой! Могу такое с вами вытворить!

Тот, с пистолетом, перестал целиться, удивлённо оглядывает напарников, даже, чувствует Калям, растерялся. И дерзкая мысль, дабы укрепить только что сказанное:

« Я даже могу остановить планету!

« Да? -тот, с пистолетом, понимает, что такое невозможно, ну а вдруг? - Ну-ну, попробуй!

« Не верите?!

Молча на него взирают, и он что есть силы вдруг как завопит:

« Остановись, земля!

И тотчас какой-то силой отбрасывает тех троих в сторону, ударяются головами об стену.

Неужели сумел?! -встревожился Калям, но тут же расслабился: земля ведь должна кружиться! Не может она ни на миг остановиться! Это обернётся катастрофой!

А самая главная катастрофа-он брошен в тюрьму, никого к нему не пускают, что его ждет?

Какое-то шебушенье вдруг на полу.

Мыши? Или, - встревожился, - крысы?!

Глянцевый рыжий свет блеснул под лучами солнца-таракан это! Шустро бегаёт по полу-бумажку нашёл, даже целый белый лист!

Будто тащит ему в дар, чтобы тот увиденные сны записал.

Глянул-чья-то подпись, заранее проставленная в конце пустой страницы, фирменный бланк с крючкообразно сцеплёнными, торчат острые шипы, двумя большими буквами КО (Карательные Органы?!)-заполняя любым текстом, сойдёт как закон. Вот и напишет указ о своем немедленном освобождении! Как раньше не догадался? Спасибо тараканам-надоумили!

А перо... -но вот же он сам, Калям, какое ему ещё надобно другое перо?! Только никак не удаётся пошевелить языком во рту, отчего-то

разинутом, - не поворачивается, точно распух и окаменел, и он долго возится, изнуряя себя, чтобы замкнуть язык рядами крепких зубов и прикрыть ширмой крупных губ... А это, оказывается, и не язык вовсе - чёрный грифель, высунулся, и уже торчит, будто собирается, хоть бы на чём попало, что-то важное запечатлеть, расписать... вот эту, к примеру, стену, коснулся Калям её грифелем и стена вдруг раскрошилась, но и грифель стал ломким: чем же ему теперь писать - ведь надо документ составить! А разве он нужен - выходи на свободу!

Вышел из камеры, куда его поместили, подышал свежим воздухом, а над ним - облака, похожие на бегающие ленты с красными буквами, усиливающими тревогу, решил калямным грифелем встроиться, втиснуться в их ряды, но фразы так тесно пригнаны друг к другу, что никаких пробелов, не получается впихнуться окончательно, новости еле держатся на поточной линии.

Да и кто их прочтёт, какие такие ангелы с той стороны неба, откуда вести зеркальны? А что якобы небо бездонно - кто в это поверит, если оно до самого дна замусорено, завалено ложью и пустыми обещаниями? .

Эй! Слышит кто меня?

P. S. Надо же: утром Калям услышал в троллейбусе, точно девица говорила специально для него: «Тебе приснился таракан? Это потому, что ты слишком много времени уделяешь совершенно ненужным вещам, упорно пытаешься докопаться до сути явлений, вовсе того не стоящих! Шайтаньи верхи, рабские низы... - ну, скажи, кому это интересно?» - и смотрит при этом на удивлённого Каляма.

10. АЗЗЗАИЛ

Когда в последний раз брал в руки калям? И по какому поводу? Щенки? Казнь старым способом? Мотылёк, рвущийся к свету и теплу? Тот случай, когда что-то лежит на сердце - твоё ли, не твоё, независимо от тебя, тяжким грузом и нестерпимо желает высвободиться. Засорено до дна бездонное небо, все его семь кругов.

Затанцевал вдруг экран компьютера, точно вторгся в запретные сферы: не может удержать строки, страницы бегут как попало, и приходится одной рукой манипулировать экраном, чтобы коня на скаку остановить - мелодией прозвучало, а другой рукой... пальцы, как ни старался их растопырить, даже не дотягивались до зпт и тчк, чтобы проставить, где надо: не технический сбой, а эффект сломанного пера.

... слова слышит, завораживают и завлекают, а источник - нечто призрачное и маняще прозрачное, даже на экране отсвет живого существа: сомнений никаких - Азззаил!

- Тебя спасает лишь то, что мы оба часто вспоминаем великую строку: « Если леса станут калями, а моря-чернилами, и тогда не рассказать всего, что на душе, пусть даже снова б наполнились моря и возросли деревья! »

Странно, подумал Калям, уж он-то, Азззил, путать не может, не смеет. И сомнение: он или оно? но контуры женские! неужели она? .

А тот, ушлый, я-то знаю! уловил, как смешались в Каляме удивление, причём, двойное, и страх, - первое возникает, когда терять нечего, а второе-всегда, подавляя все иные чувства:

- Ты прав: мужчины видят во мне слабую женщину в своём духе и вкусе, а женщины-всесильного мужчину, так легче договориться, душа ведь, как знаешь, сфера чувствительная. Но...- вдруг нежданная для Каляма обыденность, - оставь в покое Над-Над'а, тем более теперь, и Башкана не трогай, не тебе выпрямлять кривое, в себе-да, сколько угодно, но в другом-это уже по моему ведомству, превышаешь полномочия!

Калям заносчиво, почти до грубости, прервал надменным жестом, и от страху-ринулся в бой: - Не учи меня! Слишком много на себя берёшь! Тоже мне, ангел нашёлся!

- Угадал! Я и есть ангел смерти! Да, ты прав, всего лишь рядовой клерк, исполняющий чужую волю, хвалю за дерзость!

Азззил-и чтобы не уловил, как страх, холодящий душу Каляма, парализует волю? Или-но с чего бы? -подлизывается?

- Правильно, что умолк, береги дух, пригодится для чего другого, мне ты, во всяком случае, ни в каком качестве не нужен! Дважды Над-Над'у удалось перехитрить меня: в первый раз, когда летел с высоты, скинули наземь, и он взмолился, пролив столько слёз, что дрогнула моя рука, тянущаяся к его душе, чтобы вырвать: « Дай хоть, - воля мужская пересилила, - ступить ногой на родную землю, согреть на солнышке старческие кости, сам видишь, не жилец я на этом свете! »

Охохох, какие стал дела-делишки вытворять! А потом, во второй раз, как божья воля окончательно исполнилась, снова сумел перехитрить, и впервые со времён изобретателя всех названий на земле, помнишь, кто это был? Ну да, Адам! услышали неведомое прежде слово: « технически живой». С ним разговор наш тогдашний, кстати, можешь прочесть в сайте...- исчез, не договорив, но найти проще простого, тем более все всё знают, ничем уже никого не удивишь: www.semeynix_tayn@net.ru или www.semeynix_tayn@net.az.

Впрочем, какие сны после Азззила?

ƏŞRƏF HÜSEYNLI

Əşrəf Hüseynli (Hüseynov) Qulam oğlu 1947-ci ildə Cəlilabad rayonunda anadan olmuşdur. 1972-ci ildə Azərbaycan dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin mədəni-maarif, 1982-ci ildə isə Azərbaycan dövlət uiversitetinin tarix fakültələrini bitirmişdir. Tarix elmləri doktorudur.

Orta məktəbdə təhsil aldığı illərdən poeziyaya həvəs göstərmiş, “Ambardar» adlı ilk şeiri 1964 cü ildə rayon qəzetində çap olunmuşdur. “Mən səni axtarıram», “İnsan dünyanı necə dərk edir”, “Qərənfillər”, “Miskin Abdal nəslinin və Ərəb xilafətinin tarixi” kitablarının müəllifidir. “Uzaq ulduzlar “ adlı yeni şeirlər kitabını nəşrə hazırlayır. Çoxlu publisistik yazıların, felyeton, oçerk, hekayə və esselərin müəllifidir.

Əşrəf Hüseynli 2005 ci ildən Moskva şəhərində yaşayır. Beynəlxalq Yazıçılar və Publisistlər Assosiyasının üzvüdür. Əsərləri Azərbaycanda, Rusiyada və Almaniyaada nəşr olunan qəzet və jurnallarda çap olunmuşdur.

YAMAN DARIXMIŞAM SƏNİNÇİN VƏTƏN!

Neçə ildir vüsal gülmür üzümdə,
Neçə ildir həsrət yanır gözümdə,
Fəqət sənsən açan gülüm, sözüm də,
Qurban olum torpağına özüm mən,
Yaman darıxmışam səninçin VƏTƏN!

Düşmən heç vaxt qüdrətini əyəmməz,
Yox ocağın yalan deyib öyəmməz,
Qürbət sənə bir tozuna dəyəmməz,
Sən cənnətsən-yaranmışan cənnətdən,
Yaman darıxmışam səninçin VƏTƏN!

Dağların bir aləm, düzün bir aləm,
Günəşin bir aləm, közün bir aləm,
Adın bir aləmdir, özün bir aləm,
Səndən ayrı düşdüm taledən nədən?
Yaman darıxmışam səninçin VƏTƏN!

Qayaların qalaların səngəri,
Yad gözündə Azərbaycan xəncəri,
Qoşqar, Murov yer üzünün ləngəri,
Keçə bilməz o sipərdən hər yetən,
Yaman darıxmışam səninçin VƏTƏN!

Əsrəfəm, əlimdə ah çəkir qələm,
Səni axtarıram könlümə həmdəm,
Qəriblik içimi yedikcə dəm-dəm,
Közdən ürək çatdım, alovdan bədən,
Yaman darıxmışam səninçin VƏTƏN!!!

09. 05. 2015

YAZAN VAR

Gəda gördüm, gədaları xan sayan,
Qürbət eli ürək sayan, can sayan,
Özgə dildə danışmağı şan sayan,
Gör nə qədər öz dilindən azan var.

Həzər çəkdim qan arada salandan,
İlansayaq qıvrılandan, çalandan,
İblis tək üzə gülüb, yalandan,
Asta-asta ayaq altı qazan var.

İgid olmaz hər gözəli uyduran,
Bir könüldə eşq yarası qoyduran,
Gündə yüz yol məhəbbətdən dəm vuran,
Öz əhdini, ilqarını pozan var.

Küpəgirən qarılar çox- min üzlü,
Xəbislər var, köksü altı kin üzlü,
Goreşən tək min sifətli, min üzlü,
Nahaq sözü haqq adına yazan var.

Duyğuların yumaq tək çözdü, bax,
Meh vurduqca kül altından közdü, bax,
Vətən eşqin ulduz-ulduz düzdü, bax,
Əsrəf kimi fələklərə yazan var.

AZƏRBAYCANIM

Sənsiz yad ellərdə günlər ötüşür,
Aylar tora düşür, illər ötüşür,
Yaşımdan qar tökür, yellər ötüşür,
Qəlbim səksəkədə, sıxılır canım,
Ey mənim gül üzli Azərbaycanım!

Desəm ki, bu yerdə xırdayıq, azıq,
Yox, yox, könlü sınıq qəmli bir sazıq,
Bəxti sınaqlarda, taleyi yazıq,
Ürəyi kədərlə dolu cahanım,
Ey mənim gül üzli Azərbaycanım!

Babam Nəsimi tək həqdə təkmişən?
Onunçun sevinci dərdə bükmüsən,
Yüz illər ayrılıq, hicran çəkmisən,
Simruğ quşu kimi odda yananım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Bunu mən deməyim, söylə kim desin?
Sinəmdən asılan sarı sim desin,
Qoy şeirim, qələmim, nəfəsim desin,
Ömrümsən, günümsən, cənnətməkanəm,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Sənsən köksüm altda qəlbimin közü,
Göylərin günəşi, dünyanın gözü,
Anamın laylası, dilimin sözü,
Şəkərim, şərbətim, dinim, imanım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Gecə də, gündüz də eşqinlə yandım,
Vüsəl həsrətilə durdum, oyandım,
Səni Araz sandım, səni Kür sandım,
Xəzər gözlərimdir, sən asimanım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Fələk oyunbazdı, düşmən zülmkar,
Nə Tanrı tanıyır, nə namus, nə ar,
Sarqsyan saxtadır, vartan qəsbkar,
Yaylağım, oylağım, yurdum, ormanım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Biz nə dünənkiyik, nə də ki, sonuq,
Nə beşcə nəfərik, nə də ki, onuq,
Bütün dünya bilir əlli milyonuq,
Şimalım, Cənubum, Bakım, Zəncanım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!

Yolumu gözləyir Təbrizin yolu,
Dolansın boynuma ellərin qolu,
Mən bir dərvişəm ki, ürfandan dolu,
Ulu Şəhriyardı arzum, gümanım,
Ey mənim gül üzlü Azərbaycanım!
07 iyun, 2012.

SÖZÜMDƏN MƏNİM

Ayrılıq nə bəla, qüribət nə yaman,
Məqam bir saz oldu, mizrabsa zaman,
İllərin üstünü aldıqca duman,
Yollar qəribsədi izimdən mənim.

Şirin xatirələr döndükcə yelə,
Nisgil çoxaldıqca çevrildi selə,
Yedi ürəyimi qəm gilə- gilə,
Xəbərim olmadı özümdən mənim.

Uğur ilğım kimi ötüşdü bəxtdən,
Bağrım yavaş-yavaş əridi dən-dən,
Minbir qovğa keçdi başımın üstən,
Həsət qisas aldı gözümdən mənim.

Dedim buludlara Vətənə dönsün,
Məndən salam desin, bulaqlar dinsin,
Qoy ellər rıqqətə gəlsin, sevensin,
Barı heç olmasa sözümdən mənim.

22 fevral, 2015,
Yoşkar-ola şəhəri.

VƏTƏN BİZİK

Bu dünyanın nə sərhəddi, sonu var,
Gündən, aydan, ulduzlardan donu var,
Nə sümüyü, nə damarı, qanı var,
Gələn bizik, ölən bizik, gedən biz,
Yaxasını didən bizik, didən biz!

Bir ömürük, bir bədənlik, bir canıq,
Bir Tanrının bəndəsiyik, insanıq,
Kainatda bir zərrəyik, bir anıq,
Külək təki keçən bizik, ötən biz,
Yaxasını didən bizik, didən biz!

Qartal kimi zirvələrə qonuruq,
Gözəllərin eşqi üçün yanırıq,
Bəzən olur yaradanı danırıq,
Qüdrətini görməyirik nədən biz?
Yaxasını didən bizik, didən biz!

O cənnətdən qovulandan-o andan,
Nəfsimizin köləsiyik yalandan,
Yer üzündə məskən salıb qalandan,
Mədəsini güdən bizik, güdən biz,
Yaxasını didən bizik, didən biz!

Mizrab teldə gəzişməsə yanar sim?
Kür-Arazsız, Xəzərimsiz nə eşqim?
Torpağ bizsiz, biz torpaqsız kimik, kim?
Min il əvvəl Qorqud babam deyib düz,
Vətən bizik, Vətən bizik, Vətən biz!!!

ŞÖHRƏT XƏSTƏSİ

Şan-şöhrəti meyvə təki səbətdə,
İstəyirsən gözlərinə tərəsən.
Söz mülkündə, fəqət şeir- sənətdə,
Bənzəyirsən qırıq-qırıq çöpə sən.

Əvvəl- əvvəl çayır təki büzüşdün,
Görən dedi çəmən olub bitərsən.
Yüz ilmədə, yüz pərdədə gəzişdin,
Elə bildin bülbül kimi ötərsən.

Kürəyini kölgələrə verəndə,
Sanırdın ki, dayağında dağ durur.
O kölgəni ayaqlarda görəndə,
Onda duydun budaq üstə vağ durur.

Kül üstünə kül gətirib səpərlər,
Alov susur, yanar oddan köz qalır.
Yaman olur söküləndə çəpərlər,
Nə şöhrətdən, nə də addan iz qalır.

İldırım tək səmalarda alışsan,
Qürrələnmə, qaralarsan-enərsən.
Özgəsini yandırmağa çalışsan,
Bil ki, özün külə dönüb sönərsən!

29 oktyabr, 2014.

DÜŞÜNCƏLƏR

Ulduzlar göylərin ilmə, naxışı,
Sayı milyon-milyon, bizə nə bəlli?
Gecələr gözəli ayın baxışı,
Bu axşam könlümə olub təsəlli...

Dolur xəyama sirri dünyanın,
Fəzalar nə sonsuz, göylər qatbaqat.
Əlində hər ötən, keçən hər anın,
Bir az da qocalır, qoca kainat.

Hikməti açılmaz, idraka sığmaz,
Min-min alim beyni sönüb bu yolda.
Yolundan bir addım kənara çıxmaz,
Elə fırlanmaqda, elə xəyalda...

Təkəri yollara düşdüyü gündən,
Bətnindən göyərək, doğulub zaman.
Gör nələr yaranıb ilk qədəmindən,
Günəşi azıman, yeri azıman.

Şimşəklər qəzəbdən od geyənlərin,
Dəryalar səmanın göz yaşı imiş.
Dünyaya əlvida ilk deyənlərin,
Qayalar sən demə, baş daşı imiş.

O tarix Adəmdən bizə yadigar,
O günah Həvvanın keçib qanından.
Bəşər çoxaldıqca, döndükcə rüzgar,
Ötmüşük günahlar burulğanından.

Qoy Ədəm bağında gülsün mələklər,
İblisin gözündə gömülsün bu qəm.
Açsın pəncərəni baqi fələklər,
Baxsın yer üzündə nələr çəkirəm.

14 oktyabr, 2014.

BƏSİMİZDİ

Nə olsun göylərdə yanır ulduzlar,
Eşqi nə, yoxdursa insan nəfəsi.
Bəlkə, kainatın ən xoşbəxtidir,
Elə bizə görə, bu yer kürəsi.

Həyatın, ömrün də mənası olmaz,
Fəsillər paylaşib ilə gəlməsə.
Torpağın çöhrəsi açıları de,
Bülbül gül üstündə dilə gəlməsə?

Çaylar dəryalara sellənib dolur,
Dalğalar suların dil açan sözü...
Yaradan cənnəti göyə çəksə də,
Yerin vurgunudur mələklər özü.

Bəzən şaxta tutur, bəzən qar yağır,
Eybi yox, bu yolun sonu bahardır.
İblisin min feli yağsa da göydən,
Bəşər öz eşqiylə bir bəxtiyardır.

Adəmdən bu yana öz günahımız,
Tale özümüzkü, öz səsimizdi.
Fələyin çərxinə şər ilişməsə,
Günəş sönənəcən yer bəsimizdi!

11 yanvar, 2015.

QALAR

(Böyük Alban hökmdarı Cavanşir vəfat edərkən oğlanlarına vəsiyyət edir ki, onu Albaniyanın sərhəddində dəfn etsinlər)

Odunun, külünün qədrin bilməyən,
Bir gün odsuz qalar, ocaqsız qalar.
Atalar sözüdür, gücə gəlməyən,
Torpaqdan pay verən, torpaqsız qalar.

Dövrən dərd gətirər, bəla endirər,
Bahar qar ələyər, boran göndərər,
Günəş üz çevirər, ay üz döndərər,
Sönər işıqları, çıraqsız qalar.

Olmasa kökləri əgər dərində,
Quruyar gövdəsi günün birində,
Budaqlar korşalar, susar yerində,
Qəm tutar ağacı, yarpaqsız qalar.

Dağları çiskinə, tey çənə versən,
Kəndləri hər yoldan ötənə versən,
Aldanıb fürsəti düşməyə versən,
Əllərin silahsız, yaraqsız qalar.

O Xarı bülbülün, o gül üzündən,
Ruhu uzaq düşsə cıdır düzündən,
Göydə ulduzların düşər gözündən,
Əşrəf bu dünyada soraqsız qalar.

31 yanvar, 2015.

YARIMÇIQ SAZ

Vətən torpaqları uğrunda döyüşlərdə fədakarlıq göstərmiş, şücaətli Azərbaycan döyüşçüsü Mir Camal Ağa Rəhimova böyük ehtiramla ithaf edirəm.

O saz ki, əlində bir ağlar ana,
Qəlbindən, gözündən min bir yaş tökür.
Baxıb od içində yanan yurduna,
Bir millət nə qədər nalələr çəkir ?

Onun hər pərdəsi bir oba, bir kənd,
Düşmən caynağında dağılır necə...
Bir xalqın qüdrəti doğranır bənd-bənd,
Fələyin hökmündə boğulur necə...

Ey Qırxqız, ey Sarı Baba dağları,
Yaşayın bu yerin vahidi kimi!
Kim haqdı, kim nahaq deyın siz barı,
Məhşərdə tanrının şahidi kimi!

Qoy sınısın, dağılsın zülmün qəfəsi,
Deməyin, bu cazın yaz həvəsiymiş!
Elə bil dörd simdən qopan saz səsi,
Ərikli kəndinin son nəfəsiymiş!

Barmaqlar pərdəni gəzdikcə bir-bir,
Yanan ev-eşiklər sönərmiş, demə...
Ya Rəbbim! Bu necə hikmətdir, sirdir?
Taxta parçası da dinərmiş, demə...

Mənim də ürəyim yandı-yaxıldı,
Simləri yarımçıq bir saz səsindən.
Dubeyti altında sanki dağıldı,
Ulduzlar göylərdən töküldü dən-dən.

Günəş də qınında qaraldı bu dəm,
Üzünə zülmətdən çadra çəkdi Ay!
Segah nəfəsində köz oldu aləm,
Bu səsdən əyilib yerə çökdü Ay!

Görəsən, neylirdik bu qəm-qəhəri?
Qonşu ki, bu qədər yalıncıq imiş.
Simləri yarımçıq o saz təhəri,
Bizim taleyimiz yarımçıq imiş.

Ya Rəbbim! Görürsən sinəsi üstə,
Dörd simdən möcüzə yaratdı bir əl!
Xain erməninin çənəsi üstə,
Qoy ölüm zurnası havalansın gəl!

Simlərə can verən, yanıb-yandıran,
Laçın balasıdı, mərddi, ərəndi!
Ya Rəbbim! Düşmənin belin sındıran,
Mir Camal Ağa da Sənə güvəndi!!!

İyun, 2014.

YAVAŞ-YAVAŞ

Yaz gəldi, günəşin qaynayır gözü,
Göyərir çəmənlər, çöl, yavaş-yavaş.
Qönçənin yarpaqdan görünür üzü,
Boylanır necə də gül, yavaş-yavaş.

Sübhün yaqut şehi ləçəklərdə zər,
Haçalı qayalar sanki bir yəhər,
Zirvəni qızıla tutduqca səhər,
Dağlar dönüb olur ləl, yavaş-yavaş.

Çiçəkli bağların sehri, xəyalı,
Bülbülün budaqda gülür vüsalı,
Lalənin bağrında közərən xalı,
Oxşayır sərin meh, yel, yavaş-yavaş.

Əşrəf, bilirsən ki, ömür qənimət,
Torpaqdan güc alar qələm, şeiriyyət,
Öz yurdun, öz elin cənnətdi, cənnət,
Qürbətdən vətənə gəl, yavaş-yavaş.

24 aprel, 2015.

DEMƏ

Günlər qəm gətirir, sozalır hər gün,
Dərd, kədər əzəldən zəliymiş demə.
Mizan-tərəzilər pozulur hər gün,
Tanrım, bu iblisin feliymiş demə.

Tale, bəxt vardırsa de, kimdir seçən?
Orağı əlində fələkdir biçən,
Başımız üstündən şimşək tək keçən,
Yaxşı ki, dağların yeliymiş demə.

Mərd imiş yurd salan, qalalar tikən,
Qatılmış göz oyan, gözdən yaş tökən,
Azman dərələrdə nərələr çəkən,
Kükürəyən çayların seliymiş demə.

Sanma kiprik düşüb, gözlər yorulub,
Qaşlar qılinc tək qıندان sıyrılib,
O, gümrah saçlardan bir tel ayrılıb,
O, mənim yarımın teliymiş demə...

İllərlə izində neçə göz olub,
Düşüb ağızlarda söhbət, söz olub,
Bir şair ömrüydü, yanıb köz lub,
O, məftun Əsrəfin külüymüş demə.

13 fevral, 2014.

ÖMÜR... ZAMAN...

Ömür bir dartılan yaysa, kamansa,
İllər də bir oxdur, ötür hədəfdən.
Bizi ağışuna alan zamansı,
Biz də ələyindən keçirik dən-dən.

Yaşın kərpicləri yarpağa bənzər,
Saralır, saralır qopur budaqdan.
Hər insan görkəmi bir aləm, bir zər,
Xəzələ çevrilib keçir torpaqdan.

Ürəyi yaşadan gənclik arzusu,
Bəzən ucalırıq bu dağlar kimi.
Bədəndən tükənib çəkildikcə su,
Quruyub düşürük budaqlar kimi.

Həyat bu, məna bu, hikmət bu isə,
Çəmən gülləriylə həmbəxtik- qoşa.
Əşrəf, bu dünyada nemət bu isə,
Get, qələmlə yaşa, şeirlə yaşa.

21 noyabr, 2014.

AS MƏNİ!

Nə gözəldir qönçə çağın, gül çağın,
Üfüqlərimi o qızaran yanağın?
Bir busə ver, atəşdədir dodağın,
Qoy üzməsin kədər məni, yas məni.

Gecə, gündüz daim səni anıram,
Gözlərini ulduzlarım sanıram,
Gördün ki, mən alovlanıb yanıram,
Sən saz elə, sinən üstə bas məni.

Eşqin günəş ürəyimdə boyasız,
Sənsiz dünya mənim üçün səfasız,
Əgər çıxsam əhdimizə vəfasız,
Onda gülüm, saçlarından as məni

23 avqust, 2013.

ÇƏKƏNDƏN BƏRİ

Könlümdə bir bahar sevdası vardı,
Yoluna gül-çiçək əkəndən bəri.
Duyurdum eşqinin xatası vardı,
Sən eşqin çəpərin sökəndən bəri.

Zaman qar ələdi saçımın üstə,
Günlər qəm gətirdi dəstəbədəstə,
Qara gözlərinçün olmuşam xəstə,
Həsərin qəlbimə çökəndən bəri.

Qartaldım, zirvədən enmişəm indi,
Köz idim, kövrəlib sönmüşəm indi,
Pirani qocaya dönmüşəm indi,
Xiffətin belimi bükəndən bəri.

Mən ki, qəvvas idim, sən də ki, sədəf,
Oxlar yan ötüşdü, boş qaldı hədəf,
Axır şair oldu bəxtəvər Əsrəf,
Dünyanın dərini çəkəndən bəri.

19 may, 2000,
Pyatıqorsk şəhəri.

XATIRLAYIRAM

Bəzən, düşünürəm hey aram-aram,
Gənclik kitabını varaqlayıram,
Vurğun çağlarımdan soraqlayıram,
Eşqin badəsini içən illəri.

Çalışdım, yolundan əyim, saxlayım,
Gördüm qanad açdı, necə haqlayım?
Tanrı deyiləm ki, yerə bağlayım,
Yaşımdan yel tək keçən illəri.

Hər gün kərpic-kərpic töküldü, getdi,
Küləklər ağzında söküldü, getdi,
Qarsaç qocalığa büküldü, getdi,
Tutmadım ömrümü biçən illəri.

Fələk oyunbazdı, uda bilmədim,
Ha atdım şeş düşsün, ata bilmədim,
Yüyürdüm dalınca çata bilmədim,
Durna qatarı tək köçən illəri.

2000, Maxaçkala şəhəri.

SÖYLƏ

Sənin boy-buxunda gözəlim olsa,
Öpüş bəxş edərdim dodalarəmə.
Cənnət camalını görsə göydən ay,
Gəlib üz qoyardı ayaqlarına.

Açıb gözlərini göylərə baxsan,
Qarşına ulduzlar tökülər bir-bir.
Günəşi axtarma, özün günəşsən,
Eşqinlə dan yeri sökülər bir-bir.

Söylə, atəşinlə vaxt da, zaman da,
Bu yerin oxuna sarınıb, bəlkə?
Nə bilmək olar ki, sevməkçün səni,
Tanrının özü də yaranıb, bəlkə?!

03 fevral, 2015.

DEMƏSƏYDİN

Necə camalını görə bilərdim,
Yolu qapınızdən sal, deməsəydin?
Necə ürəyinə girə bilərdim,
İşvəmi, nazımı al, deməsəydin?

Gözlərim alışıq yanaqlarında,
Qəlbim cuşa gəlir ayaqlarında,
Mən igid olmazdım, dodaqlarında,
Yanar öpüşlərə bal, deməsəydin.

Ay yoxa çıxardı, günəş sönərdi,
Qaranlıq çökərdi, zülmət dinərdi,
Dünya gözlərimdə heçə dönərdi,
Getmə deməsəydin, qal, deməsəydin.

Elə vurulmuşdum qar buxağına,
Dözə bilərdimmi könül dağına?
Bəlkə də ölərdim, gül barmağına,
Əşrəf, nişan gətir, sal, deməsəydin.

19 sentyabr, 2005.

YADIMA SƏN DÜŞƏNDƏ

İllər külək tək keçir ömürdən,
Ürək nə daşdandır, nə də dəmirdən,
Elə uşaq kimi kövrəlirəm mən,
Yadıma sən düşəndə...

Düzü yalayardı çisək də, çən də,
Ayaq izlərimiz qalıb çəməndə,
Xəyalın könlümü salır kəməndə,
Yadıma sən düşəndə...

Üzü xallı lalə güllənir bir də,
O dağ çayları da sellənir bir də,
Şirin xatirələr dillənir bir də,
Yadıma sən düşəndə...

Əlçatmaz ulduzdur taleyin özü,
Fələyin gərdişi, zamanın sözü,
Bağrıma od qoyur eşqinin közü,
Yadıma sən düşəndə...

Əsrəfi qürbətə saldı yoxluğun,
Kədər dağdan böyük, bəxt isə yorğun,
Yenə gözlərinə oluram vurğun,
Yadıma sən düşəndə...

28 noyabr, 2010.

SƏNİN GÖZLƏRİN

Qara gözlərinlə alıb ruhumu,
Girdin ürəyimə- onda düz etdin.
Bir öpüş almışdım dodaqlarından,
Yüz kərə qımadın, niyə söz etdin?

Hər gün bir görkəmdə, hər gün bir sınaq,
Sən sazaq, qarşında mən oldum yarpaq,
Köksümün altında yandırır ocaq,
Niyə od qaladın, niyə köz etdin?

Çıraq ayaqların güldü gözümdə,
Şirin xəyalların dindi sözümdə,
Mənə Leyli kimi eşqin düzündə,
Niyə işvə etdin, niyə naz etdin?

Əgər fələk təki ötəcəkdinsə,
Özgənin gözündə bitəcəkdinsə,
Məni tərək eləyib gedəcəkdinsə,
Niyə kül elədin, niyə toz etdin?

Elə ki, əyləndin şair taxtına,
Bənzədin gül açan bahar vaxtına,
Əşrəfin kövrələn, sınaq baxtına,
Niyə qış gətirdin, niyə buz etdin?

13 may, 2014.

GÖRƏN, SƏN TƏLƏŞDİN, YA MƏN GECİKDİM?

Həyatın gözəldi yazı, baharı,
Ancaq eşqə dəyməz dövləti, varı,
Burdan ötüşəndə sevgi qatarı,
Görən, sən tələsdin, ya mən gecikdim?

Qızların karvanı gəlib keçəndə,
Gözlərin qamaşib igid seçəndə,
Bir özgə gərdəyə gəlin köçəndə,
Görən, sən tələsdin, ya mən gecikdim?

Zaman axarında, günün birində,
Qaynar dodağından öpüş verəndə,
Tər çiçək çağını əğyar dərəndə,
Görən, sən tələsdin, ya mən gecikdim?

Kötük ağır olsa yüz barmaq üçün,
Dağ seli bəs edər aparmaq üçün,
Səni o zülmətdən qoparmaq üçün,
Görən, sən tələsdin, ya mən gecikdim?

Eşqin atəşinə tab etməz daş da,
Xəyalım uysa da, o gözdə, qaşda,
İndi sən o yaşda, mən də bu yaşda,
Görən, sən tələsdin, ya mən gecikdim?

17 iyul, 2013.
Çeboksarı şəhəri.

YAZ DEDİM

Paklıq yatır uşaqlığın qanında,
Yüz il keçsə unutmaram anın da,
Gənclik odu qaynayanda canımda,
Ürəyimə eşq odunda süz dedim.

Gecələri Ay yar oldu fikrimə,
Səmələrin sehri bənzər bir simə,
Bir gözəlin xəyalıyla qəlbimə,
Ulduzları muncuq-muncuq düz, dedim.

Cavanlığım kəhər üstən enəndə,
Qara saça qar ələnib dinəndə,
Köks alışıb, həsrət közə dönəndə,
Dərd kükrəsə, sellərində üz, dedim.

Tale küsüb, bəxt də gəndən gəzəndə,
Dövrən qəmi bir-bir sapa düzəndə,
Qürbət eldə nisgil məni üzəndə,
Ayrılığa sinə gətir, döz, dedim.

Oyuncağıq bu dünyanın əlində,
Giriftarıq fələyinin felində,
Şeir sevən ariflərin dilində,
Qərrib Əsrəf, qələm götür, yaz, dedim.

Kovrov şəhəri, 2004.

VAXTI VAR

Yazın hökmünə bax, qısır çöllərə,
Yamyaşıl çəmənə əkən vaxtı var.
Təbiət gözəli ana turacın,
Kolların dibində səkən vaxtı var.

Toplaşar bir yerə beşi sərçənin,
Düzələr qüdrətdən işi sərçənin,
Vaxt gələr, görərsən dişi sərçənin,
Çöpdən yuva quran, tikə vaxtı var.

Səməlar nə geniş, fəzalar əngin,
Duymaz qüdrətini filin-nəhəngin,
Bir də baxarsan ki, qoca pələngin,
Əldən düşən günü, çökən vaxtı var.

Ellər vurğunudur quran əllərin,
Sonu fəna olar bəd əməllərin,
Dağlarda kükrəyən daşqın sellərin,
Dəmir sipərləri sökən vaxtı var.

Yoxsul ümid gözlər hər sabahında,
Min-min qəzəb yatar nalə, ahında,
Mərmər saraylarda gəzən şahın da,
Dərd-kədər, qəm-qüssə çəkən vaxtı var.

Əşrəf, fikr eləmə, duy haqqın səsin,
Həyat gücdən salar şirin nərəsin,
Cah-cəlal içində kef sürən kəsin,
Bir gün göz yaşları tökən vaxtı var!

Moskva şəhəri, 2015.

ƏLƏ GƏLİNCƏ

Sirri dərinədir hikməti eşqin,
Torpaq sehrə dolur, lələ gəlincə.
Min il, milyon illər ötüşüb yəqin,
İnsan nitqə gəlib, dilə gəlincə.

Sən gəl, nəzər yetir əngin göylərə,
Ulduzlar dəyişir səmtin min kərə,
Budaqlar tər tökür, diz qoyur yerə,
Yarpaqdan göyərilib, gülə gəlincə.

Həyat hər ürəkdə, könüldə çağlar,
Buludlar kövrəlib, dolanda ağlar,
Dağlarda göz açan sısqa bulaqlar,
Yüz il yol axtarır selə gəlincə.

Dövrənlər keçdikcə, fələklər çönür,
Qış yaza çevrilir, qar suya dönür,
Yaşamaq uğrunda çarpışır, sönür,
Od da yanar közdən külə gəlincə.

Tələdə sevincdən çoxdur qəm, kədər,
Mənasız ömürsə küləkdən betər,
Simlər haray çəkər, yanar pərdələr,
Mizrab üsyan edib, telə gəlincə.

Əşrəf, arxalansan Tanrıya söykən,
Söz sənin canındır, şeirsə Məkkən,
İlham bir pəridir, qəlbinə çək sən,
Qələmdən süzülüb ələ gəlincə.

24 mart, 2015.

DƏYİŞMƏRƏM MƏN

Həzin meh oxşayar dağın qarını,
Sevgidir yaşadan könül varını,
Azəri yurdunun torpaqlarını,
Günəş boyda lələ dəyişmərim mən.

Dərələr vurğundur zirvəyə nəyə,
Çayların səmindən çağlayan səsə,
Pərdənin şah sözü mənsuriyyəyə,
“Min bəmi bir zilə” dəyişmərim mən.

Ürəklər yandıran sevda sacını,
Çox gördüm həyatda pul möhtacını,
Şahların daş-qaşdan olan tacını,
Bir qələm, bir ələ dəyişməyəm mən.

İbrət et, zamanın olaylarını,
Tarix taxtdan salar burnu harını,
Dünyanın qranit saraylarını,
Bir mizrab, bir telə dəyişməyəm mən.

Kim sevməz çiçəkli bahar çağını?
Yaşıl çəmənlərin gen qucağını?
Yerin özü boyda qanqal bağını,
Ətirli bir gülə dəyişməyəm mən.

Əsrəf, söz közünə cala ömrünü,
Desinlər şairin şeir olub dini,
Fərəhlə ötüşən xoşbəxt bir günü,
Mənasız yüz ilə dəyişməyəm mən.

22 sentyabr, 2014.

HARDAN BİLƏR

Əhli kef qəm nədir bilməz dünyada,
Dərddənin dərddini de, hardan bilər?
Torpağı qalsa da namərdə, yada,
Torpağın qədrini de, hardan bilər?

Dağları xiffətdən fikrə dalsa da,
Bağların küləklər alıb yolsa da,
Yaşıl çəmənləri düzdə solsa da,
Güllərin ətrini de, hardan bilər?

Duymaz ki, həyatı sözdür andıran,
Vüsalı güldürən, zülmü sındıran,
Əsrarı ürəkdə çıraq yandıran,
Şeirin gül sətrini de, hardan bilər?

Əsrəf, Tanrı haqsa, cahan da haqsa,
İnsafsız insafı qanmayacaqsa,
Namərdin qəlbində mərd sözü yoxsa,
İnsanın mərdini de, hardan bilər?

02 04. 2014

QƏDƏRMİŞ

İllər qalandıqca yaşımın üstə,
Duydum, közün ömrü külə qədərmiş.
Ayağım altında yatan torpağın,
Qiyməti qızıla, lələ qədərmiş.

Bildim, yarpaq nədən, kol nədən solub,
Bülbül nədən susub, gül nədən solub,
Şimşəyin gurlayıb, buludun dolub,
Yerə boşalmağı selə qədərmiş.

Gördüm, qaya çəkir bir gülün nazın,
Çaylar həsrətində bu gələn yazın,
Kərəmi üstündə yanmağı sazın,
Mizrabın sevdiyi telə qədərmiş.

Əsrəf, təbiətdən gözəl nə var ki?
Sevdəsiz günəş də, ay da batar ki,
İnanma qəlbsizə, qəlbsiz atar ki,
Sevgisi boğazdan dilə qədərmiş.

28 mart, 2015.

SÖZ GƏRƏK OLSUN!

Yaratmaq eşqilə gələn şairə,
Təzə cığır gərək, iz gərək olsun.
Daşqın çaylar tək çəgləmaq üçün,
Ürəkdə od gərək, köz gərək olsun.

Hər an kökləməsə könül tarını,
Saxlaya bilərmə zər qatarını?

Dünyanın bəsirət qapılarını,
Açmağa qəlb gərək, göz gərək olsun.

Səni bihuş etsə şeiriyyət ətri,
Salamla sinədə dil açan sətri,
Əşrəf, yaddaşlara köçməkdən ötrü,
Dinən qələm gərək, söz gərək olsun.

13 iyun, 2014.

ASTA-ASTA

Əzəl baxışınla ovladın məni,
Uydum gözlərinə mən, asta-asta.
Sanki köz qaladın sinəmin altda,
Girdin ürəyimə sən, asta-asta.

Eşqinin odunda alıxdım gerçək,
Görən mənə dedi, sən ondan əl çək,
Həsretin bağrımı əritdi şam tək,
Düşdü saçlarıma dən, asta-asta.

Nə sevgi duymadın, nə də qəm, kədər,
Aldı xəyalını var-dövlət, qaş-zər,
Hər gün bir xislətdə, hər gün bir təhər,
Gəzdin məndən uzaq, gen, asta-asta.

Dedilər pullandın, şişdin “tuz” oldun,
Bir serin önündə payəndaz oldun,
Elə qışa döndün, elə buz oldun,
Tutdu aramızı çən, asta –asta.

Çərxin gərdişi var, qılıncdan iti,
Vaxt gələr dəryanın görünər dibi,
Daha nə ser vardır, nə onun cibi,
İndi o şöhrətdən en, asta-asta!

17 avqust, 2000.

UZAQ ULDUZLAR

Bir-birindən böyük, ya da balaca,
Bənzəyir göylərdə bərq vuran taca,
Mənimçün sehirlı, mənçün tapmaca,
Əlçatmaz, ünyetməz mələkə qızlar,
Soraq ulduzlar...

Zülmət gecələrin baqi gözləri,
Baqi gözəllərin baqi üzləri,
Sonsuz fəzaların sirli sözləri,
Sayı milyon-milyon nöqtə işıqlar,
Çıraq ulduzlar...

Almazdan parlaqsız, yaqutdan gözəl,
Sizə toxunmayıb nə qədəm, nə əl,
Min-min möcüzəli kitabdan əfzəl,
Göyə mismarlanmış nağıl uzaqlar,
Varaq ulduzlar...

Hardan milyard yerə qəlpələnmisiz?
Dərya, dəniz təkı ləpələnmisiz.
Söz kimi səmada səpələnmisiz,
Göylərin sığalı daraq ulduzlar,
Ey uzaq ulduzlar, çıraq ulduzlar!

29 may, 2015.

GÖRMÜŞƏM

Gündüzlər günəşi, gecələr ayı,
Aləmə nur səpən, saçan görmüşəm.
Bülbül gözün qırpcaq, eşqinin payı,
Qönçəni butadan açan görmüşəm.

Nə çıxar külək tək, yel tək əsəndən?
Şan-şöhrət naminə dostdan küsəndən,
Gözümü açandan, əqlim kəsəndən,
Qartalı zirvədən uçan görmüşəm.

Duman, çən dolanar dağlar başında,
Qiyməti zər olar bir gün daşın da,

Vətən savaşında, yurd savaşında,
Qorxağı qayıdıb qaçan görmüşəm.

İblis hiyləsi var yalan nəfəsdə,
Namus, qeyrət olmaz məkrli kəsdə,
Namərdi bir yanar barmağın üstə,
Kim deyər, su səpən haçan görmüşəm?

Dünyanın gecəsi, varsa sabahı,
Zalımı tutacaq yetimin ahı,
Qızıl küplər üstə oturan şahı,
Ağ bezə bükülüb köçən görmüşəm.

Əşrəf, zərgərsənsə zər yon, zər yarat,
Şeirin nur çağlayan zirvəsinə çat,
Torpaq əldən gedib, yananda həyat,
Canından, başından keçən görmüşəm.

İyun, 2014.

BİLSƏM

Bəşərin qanadı elə yanıb ki,
Haqq da haqlığını yerdə danıb ki,
Günahlar o qədər qalağlanıb ki,
Dağam, günahımı götürə bilsəm.

İnsanı hiylədir gözümdən salan,
Həyatı məhv edər, dağıdar yalan,
Xoşbəxtəm, sifəti ilandan-ilan,
Namərdi gözümdən itirə bilsəm.

Göylər hay yetirsin soraqlarıma,
Doğruyam qəlbimdən dodaqlarıma,
Yıxıllam Allahın ayaqlarına,
Ömrümü şərəflə bitirə bilsəm.

Göz çəkmək mümkünmü səfalı üzdən?
Yanıb köz olaram yandıran gözdən,
Yüz il yaşayardım, şeirdən, sözdən,
Bir qəlbə ehtiras gətirə bilsəm.
17 dekabr, 2014.

BACIM!

*“Aslanlar çəkilir söz üstə dara,
Tülkülər yığılır edam yerinə!”
Afaq Şıxlı*

Bəşər yaranandan, tarix güləndən,
Görmədim ədalət, haqq gülsün, bacım!
Şahlar yer üzündə taxta gələndən,
İnsan insan kimi sevilsin, bacım!

Yazdın, vicdanımı gətirdin dilə,
Kədəri qəlbimdə döndərdin selə,
Qanunlar yaradan, yaradıb elə,
Əlində mum təki əyilsin, bacım!

Küfr-kəsavətlik tutub cahanı,
Bizim dərdimizə ağlayan hanı?
Hakim vərdişkardır, kasıbın qanı,
Gündə bu çöllərə tökülsün, bacım!

Deyəsən, qeyrətlər yetimləşibdi,
Riya ütüsüylə ütüləşibdi,
Dünyanın qərarı qətiləşibdi,
Talelər tabuta bükülsün, bacım!

İlan libasında gülür ruzigar,
Güllələr ağzında susur arzular,
İblisin milyonla nöqərləri var,
Çalışır çəpərlər sökülsün, bacım!

Mən bir alim baba, sən də şairə,
Əl açaq Tanrıya, deyək min kərə,
Nə ola bu həyat köçsün göylərə,
Kainat təzədən tikilsin, bacım!

11 may, 2015.

BİLƏSƏN

Min il ədaləti axtardıq hər gün,
Min il tarix üçün vaxtdır, biləsən!
Fironlar altuna, daş-qaşa düşkün,
Sevdası qızıl tac, taxtdır, biləsən!

Həqiqət bir ilğım, haqsa bir röya,
Yalanla, hiyləylə dolub bu dünya,
Qəribin qürbətdə nisgili dərya,
Dərdi dağdan böyük, çoxdur, biləsən!

Kaftar xislətlilər od alır gözdən,
İnsanı keçirir alovdan, közdən,
İnsafılı ürəkdən, utanan üzdən,
Qalmayıb həyatda-haqdır, biləsən!

Sıqləti nədədir görən cahanın?
Hökm edən dövrünün, keçən zamanın,
Əlində ixtiyar olan nadanın,
Həyətdə iti də toxdur, biləsən!

Bu günlər necə də ötüşür hədə,
Əşrəf, sinən altda qövr edir kədə,
Bir şair ürəyi, bir qələm qədər,
Şahların vicdanı yoxdur, biləsən!

May, 2014.

MƏN DÜNYANIN BU ÜZÜNÜ ÇOX GÖRMÜŞƏM...

*"İnsan gördüm-üzü adam, içi yalan,
Öz seçdiyi amalına qatil olan,
Göz önündə, o- haqq oldu, haqsa yalan,
Mən dünyanın bu üzünü görməmişdim".*
Afaq Şıxlı

Vaxt gələndə yaşıl yarpaq sapsaralıb,
Zirvələri duman tutub, tey qar alıb,
Günün üzü kölgələnib, gün qaralıb,
Mən dünyanın bu üzünü çox görmüşəm!

Meşə yanıb, qorsalanıb-ot talanıb,
Yer yarılıb, çatdaq-çatdaq çatdalanıb,
Ay da göydə oraq tək qatdalanıb,
Mən dünyanın bu üzünü çox görmüşəm!

Sinələr var, çalın-çarpaz dərd dağlayıb,
Gözəllər var əsirlikdə qəm bağlayıb,
Alim gedib, qarpız satıb, baş saxlayıb,
Mən dünyanın bu üzünü çox görmüşəm!

Hakim gördüm, bir ölkəni yeyib, gedib,
Xəsis hər gün qızılların sayıb, gedib,
Səllər gəlib şəhərləri yuyub, gedib,
Mən dünyanın bu üzünü çox görmüşəm!

Nadan birdən başa çıxıb, pöhrələnib,
Soydaş gedib yad ellərə səpələnib,
Nisgil şişib, ürəklərdə təpələnib,
Mən dünyanın bu üzünü çox görmüşəm!

Bəşəriyyət zaman-zaman zülm dadıb,
Hürriyyətin qolu bağlı-səsi batıb,
Padşahlar həqiqətə qan yaladıb,
Mən dünyanı bu üzünü çox görmüşəm!

Qeyrət sözü təhr eləyib, yerdən, bacım,
Cavanşirlər qeybə çıxıb-şöhrət tacım,
Bir qələmə qalıb indi ehtiyacım,
Şeir üstə hər gün belə ərimişəm!
Mən dünyanın hər üzünü çox görmüşəm!

May, 2015.

DÜNYANIN BU ÜZÜ NƏ QARA İMİŞ!

Demə, günəşi var, demə ayı var,
Şaxtası, boranı, yazı, yayı var,
Demə, bu dünyanın iki tayı var,
Mədəsi içindən tey yara imiş,
Dünyanın bu üzü nə qara imiş!

Qisası min imiş, amanı tək-tək,
Ürfana gələnin sovurar külək,
Üzündən mələkmış, içindən kələk,
Tikişi tərsəymiş-astara imiş,
Dünyanın bu üzü nə qara imiş!

İblisi tük qırpar gözündən hər gün,
Nadanı qırılar sözündən hər gün,
Qan-qada tökülər izindən hər gün,
Zülməti əzəldən aşkara imiş,
Dünyanın bu üzü nə qara imiş!

Gündüzü gecədən sıyrılar, çıxar,
Göz-göz ulduzları fəzadan baxar,
Sinələr dağlayar, talelər yıxar,
Üzü qəm gətirən qatara imiş,
Dünyanın bu üzü nə qara imiş!

Əşrəf, bu dünyadan əlini üz sən,
Qürbət caynağında səbr elə, döz sən,
Göz yaşın dəryasa qayıq al, üz sən,
Bir cüt avarı var-o para imiş,
Dünyanın bu üzü nə qara imiş!

May, 2015,
Moskva şəhəri.

MƏNASIZ İNSAN

Kötükdən betərdi mənasız insan,
Haqdan xəbərsizdi, bəşərə yükdür.
Həyatdan gileyli gəzər hər zaman,
Ölüyə yoldaşdı, təpərə yükdür!

Birinə dost olmaz, birin səsləməz,
Yer yansa su səpməz, nə də süsləməz,
Qəlbində sabaha ümid bəsləməz,
Zülmətə yaxındı, səhərə yükdür!

Məqsədsiz yollarda sallanıb qalar,
Gündə bir süfrədən yallanıb qalar,
Yetənin cibindən sallanıb qalar,
Quşğuna qurğuşun, yəhərə yükdür!

Duymaz ki, cahanın nədir mənası,
Yumşalar cürəti, ölər həyası,
Bilməz necə keçdi ömrün dünyası,
Bir elə artıqdi, şəhərə yükdür!

Əsrəf, elm haqsa, ürfan da haqsa,
Ləl də ləl olmaz ki, dəyəri yoxsa,
Mənasız şairlər dünyada çoxsa,
İlhamdan yaranan əsərə yükdür!

19 may, 2015,
Moskva şəhəri.

GETDİ...

*“Həqiqətin sındı beli,
Yalan yeridi getdi...”
Afaq Şıxlı*

Yadlar ayaq basdı, ağıladı bulaq,
Yarpaq xəzəl oldu, lüt qaldı budaq,
Qış da dişlərindən buz tökdü..., sazaq,
Boran o dağları bürüdü, getdi.

Xanın şikəstəsi təhr etdi yerdən,
Cabbarın ruhusa yandı kədərdən,
Qartalın qıy səsi kəsildi birdən,
Sükut zirvələri sürüdü, getdi.

Bəxti torpaqların fəryad halında,
Qəm seli qəlblərin dərya qalında,
Satqınlar, ayrılar “kol-kos” dalında,
Gördük ki, dovşan tək kiridi, getdi.

Ədalət yerinə yalan taxıldı,
Çöllər nalə çəkdi, dağlar yıxıldı,
Haqqın boğazına güllə sıxıldı,
Zülm ayaq tutdu, yeridi, getdi.

Şimşəkdən alışıb, buluddan keçən,
Yaladı ömrümü şaxta, duman, çən,
El-ulus dərdindən, Vətən dərdindən,
Əsrəf muma döndü, əridi, getdi!

May, 2015.

K E Ç Ə R

Talelər yıxmağa fələk ərinməz,
Dağlar da əbədi ömür sürəmməz,
Dövran ələ gəlməz, zaman görünməz,
Aylar qatdalanar, il gəlib keçər.

Günlərlə ümidlər gözlər kar dərə,
Soyutsun ciyərin sudan bir kərə,
Buludlar gözünü sıxanda yerə,
Çaylar coşa gələr, sel gəlib keçər.

Cahan bu camala gəlibsə sözdən,
Kül də varlığını bil, alar közdən,
Dırmansa yamaca, keçsə də düzdən,
Dolanar, obadan yol, gəlib keçər.

Dəhşətdir, buz tək ürək donanda,
Xoşbəxtdir həyatda eşqi qanan da,

Pərdələr üstündə mizrab yananda,
Simlər haray çəkər, tel gəlib keçər.

Əsrəf, nədən dolar, o göylər yağar?
Gecə zülmət çökər, səhər gün doğar?
Ev-evə sığışmaz, el-elə sığar,
Ellər arxa durar-el gəlib keçər.

7 avust, 2013.

NEYLƏYİM

Yarandım ki, gərək daşdan keçəm mən,
İşiq olam, gözdən, qaşdan keçəm mən,
Döyüşməkçin candan, başdan keçəm mən,
Ərinməyi bacarmıram, neyləyim?

Adam gördüm kələklərin yerində,
Ağlı, başı küləklərin yerində,
Ev dağıdan fələklərin yerində,
Görünməyi bacarmıram, neyləyim?

Balta vuran çoxdur, biri enəndə,
Xəbislər var, nəfsi kaftar günündə,
Puldan ötrü bir nadanın önündə,
Dirənməyi bacarmıram, neyləyim?

Üzlər duydum, qızaranda pul təki,
Yüz ulağa palan olar, çul təki,
Böyükələrin arxasınca qul təki,
Sürünməyi bacarmıram, neyləyim?

5 May, 2015.

ŞAİR KİMDİR?

*“Şair cəmiyyətin dili, dilmacı,
Şair bir planet siqlətindədir.
Onun baxışının qəzəb qırmacı,
Dağlar parçalamaq qüvvətindədir”.*
Məmməd Araz

Çaldıqca qanadın Qəqanus quşu (Simruğ quşu),
Düşər qığılcımlar lələklərinə.
Külə qarışdıqca gözünün yaşı,
Od-alov köz qoyar diləklərinə.

Yanar öz odunda-qalxar tüstüsü,
Üz qoyar göylərin fələklərinə.
Nə qalar şikayət, nə qalar küsü,
Külü qurban olar küləklərinə.

Şair də o gözəl məlakə quş tək,
Alışar içindən, əriyər dən-dən.
Sıqləti aləmə şəfəq çiləmək,
Sevgisi vətəndən, eşqi vətəndən.

Dilindən bal yağar, fikrindən bahar,
Qayada qartaldı, zirvədə çaydı.
Sübhü səhər ilə birgə göz açar,
Zülmət qucağında nur saçan aydı.

Zülmə, zülmkara qəzəb dağdı,
Vulkanlar qaynayar, coşar qanında.
Dünyaya gələndən yada yağdı,
Min ulduz sayrışar kəhkəşanında.

Qara buludların bağırını dələn,
Səmada şimşəyin nərəsidir o.
Neçə əsrlərdən süzülüb gələn,
Ölməz Füzulinin nəfəsidir o.

Dil açan ruzgardır, dil açan zaman,
Lilpar bir bulaqdı, saf-bulanmamış.
Bizim kainatda nəhəng, azman,
Uzaq planetdir, kəşf olunmamış!
28 may, 2015.

ŞEİR DAĞ SELİDİR

Dağ seli gözümdə şeirə bənzər,
Dağ seli dağların qeyrət səsidir.
Zirvədən dərəyə hayqıran sellər,
Elə bil çayların şir nərəsidir.

Şeir də sel tək tələsir hər dəm,
İlhamdan süzülüb varağa gəlsin.
Fəqət, şeir üçün yaşayır qələm,
Yerdən də, göydən də sorağı gəlsin.

Gör nə həvəsdədir sısqə bulaqlar,
Kükərəsin, sellənsin, çaylara dönsün.
Dərələr dəryaya uzanan qollar,
Can atır, oxlara, yaylara dönsün.

Şeir də dəryadır-dibi görünməz,
Bir qəlbədən, min qəlbə axar, tökülər.
Ruhu uyutmağa əsla ərinməz,
Sevdəsiz ürəkdən ərşə çəkilər.

Şeirlə dağ seli əkiz bacıdır,
Şair ürəyində hər biri cənnət.
Şeir könüllərin qızıl tacıdır,
Sellər dənizlərə cuman nəhayət!

11 iyun, 2014.

HƏQİQƏT - SİRDƏDİR

İrandan gələn ilahiyatçı alim Ağeyi Furuqi, İmam ZAMAN ağanın mövlud günündə həqiqət və sirr kəlamlarının Quran fəlsəfəsi və mahiyyəti barədə müfəssəl məlumat verdi :

Həqiqət sirdədir, sirr həqiqətdə,
Dərk üçün ürfana dolasan gərək.
Sənət yollarında dönüb qəvvasa,
Dəryadan mirvari alasan gərək.

Gözlə gördüyümüz zahiri aləm,
Hər aləm zatının min bir qatı var.
Yaradan Tanrının elə əzəldən,
Sərhədsiz, hüdudsuz kainatı var.

Sonu görünməyən fəzalarda biz,
Nöqtədən kiçiyik, zərrədən kiçik.
Ana vətənimiz yer kürəsində,
Adəmdən bu yana dəyişməmişik.

Uzaq ulduzlardan nə xəbər, soraq,
Nə də bircə sirri açə bilmirik.
İblisin məkrindən, vəsvəsəsindən,
Bəlkə, milyon ildir qaça bilmirik.

Başımız qarışıb qan qayıрмаğa,
Dava nəfəsiylə dinirik hər gün.
Toplar atəşindən diksinir cahan,
Güllələr ağzında sönürük hər gün.

Mərifət eşqindən uzağıq, uzaq,
Onçun həqiqətə çata bilmirik.
İnsanın insanlıq qiyafəsindən,
Yalanı, böhtanı ata bilmirik.

Xəstəlik asılıb boğazımızdan,
Hər dərdin əlində qalmışıq naçar.
Sərgərdan gəzirik qapılarında,
Sirlər sarayına tapılmır açar.

Allah idrak verdi, bizə dərk edək,
Dünyanın sirr dolu həqiqətini.
Ataq yer üzündən, bəşər qəlbindən,
İblisin məkrini, səfalətini.

O dağa, o düzə bahar gələr ki,
Orda həqiqətin boyu dikəlsin.
O ürək, o könül, o üz gülər ki,
Orda cəhalətin beli bükülsün.

Kainat hikmətlə cəlvələnibsə,
Elmsiz, biliksiz ömür rəyadı.
Cəlladı, qılıncı, qanı olmasa,
Doğrudan dünyamız gözəl dünyadı.

Neçə milyardlara çatsa da yaşı,
Yaz çağı deyərsən növrəs cavandı.
Sayı bilinməyən aləmlər içrə,
Ən gözəl kainat Azərbaycandı!

02 iyun, 2015,
Moskva şəhəri.

QƏZƏLLƏR

Dünya elə ki, dərdə düşüb-dərdi bilinmir,
Dərdlər dikəlib dağlara döndü, izi qaldı.

Düşmən taladı, gülləri, yaylaqları getdi,
Sərgərdanlığa tey səhraları, tey düzü qaldı.

Daşlar qana döndü, qəm elə gözlərə doldu,
Qəlblərdə, ürəklərdə o qəmdən közü qaldı.

Çərxi fələyin gör necə tərsaya yarındı,
Zülmət gecələr hökm elədi-gündüzü qaldı.

Şaqraq səsi Xanın, Şuşada sussa da bir dəm,
Haqqın Qarabağda qolu, dönməz üzü qaldı.

Əsrəf bu həyatdan köç edib, torpağa düşsə,
Fikr eyləməyin, dünyada ölməz sözü qaldı.

O qara gözlərinin min yol cəfasın görmüşəm,
Əvəzində deginən, haçan səfasın görmüşəm?

O kəmənd zülflərinə bağlı olandan bəri mən,
Bir olan Tanrı bilir, ancaq xətasın görmüşəm.

O qılınc qaşlarına könlümü verdim, gözəlím,
Fəqət, o könlüm evin öylə yarasın görmüşəm.

O qənirsiz üzünə göydəki ay qəşş eləyir,
Yərdəsə mən binəva, amma bəlasın görmüşəm.

O şirin dillərinin bəndinə düşdüm, biləsən,
Demə Əsrəf nə bilir, qırx il davasın görmüşəm.

Görsə üzünü ay utanar, ay çıxma bilməz,
İşvən yıxanı öylə fələklər yıxa bilməz.

Qaynar gözünün sehrinə gəl, sirrinə bir bax,
Sən baxmasan aləm gözünə, gün baxa bilməz.

Eşqin odu bir şamdı ki, pərvanəsi könlüm,
Sən yaxmasan eşq odlarına, qəm yaxa bilməz.

Həsərət ürəyin zindanı, dünyada, bilirsən,
Göylərdə bulud dolmasa, şimşək çaxa bilməz.

Sevda közü Məcnun evini dərbədər etdi,
Əsrəf sinəsi altda canım, köz sıxa bilməz.

07 may, 2005,
Təbriz şəhəri.

SULTAN MƏRZİLİ

Məmmədov Sultan İsgəndər oğlu 1948-ci ildə Azərbaycanda, Dağlıq Qarabağın Xocavənd rayonunda doğulmuşdur. Söy kökü Ağdamın Mərzili kəndindəndir.

1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin fizika fakültəsini bitirib. 1974-cü ildə sərbəst güləsmə üzrə Qarabağ çempionu olmuşdur.

1971-ci ildən mətbuatda çıxış edir. « Dünya bir pəncərədir» (1984, Bakı,) « Bir addımlıq ömür... » (Bakı 2006), « Bəyaz vərəq içində» (Bakı 2009), “Heroqliflər” (Moskva 2015) şeirlər kitablarının müəllifidir. Əbdül Hüseynovun “Üsyankar Xaqanı” (2010) romanını, F. Ağamalıyevin “Canəli ay altında» (2011) sənədl-publisistik əsərini, A.P.Çexovun, K.Çapekin hekayələrini, A.S.Puşkinin, M.Y.Lermontovun, S.Yeseninin, İ.Brodskinin, A. Firsovun və başqa ədiblərin əsərlərini rus dilindən azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Klassik və modern şeirlər, hekayələr, ədəbi-tənqidi və elmi-publisistik məqalələr də yazır. Azərbaycan və rus dillərində yazır. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Beynəlxalq Yazıçılar və Publisistlər Assosiasiyasının üzvüdür. “Şəhriyar» Ədəbi Mədəni Cəmiyyətinin təsisçilərindən biri, İdarə heyətinin üzvü, sədr müavini, poeziya və nəsr üzrə katibidir.

GÖZƏLDİ DÜNYA

Ümidlə açılar hər gələn sabah,
Deyirsən bəlkə də düzəldi dünya!...
Çirkin insanlardan çirk götürsə də,
Gözəl insanlarla gözəldi dünya!

Yayı var, qışı var, yaz-payızı var,
İstisi, sərinə, sərt ayazı var,
Nəvə-nəticəsi, oğul-qızı var,
Gah gül, gah çiçək, gah xəzəldi dünya.

Gah ürək içində, gah çölündədir,
Gah səni tanımaz, gah əlindədir.
Gah açılmaz sirdə, gah dilindədir,
Gah da ağ vərəqə yazıldı dünya.

Nə qədər ümidlər, şanslar varıydı,
Oynamalı rəqlər, tanslar varıydı,
Nüh-nəbidən qalan qoca qarıydı...
Yenə gəlin köçər, qız oldu dünya!

AĞRILAR

Bel ağrısı, yel ağrısı,
Baş ağrısı, qol ağrısı,
Dil, damaq, göz,
Ayaq, baldır, yol ağrısı.
Hamısından betər olur
Diş ağrısı!
Amma ondan da betərimiş
İşsiz iş ağrısı.

Düzələr hər necə olsa
Can ağrısı.
Əlini cızan kol,
Batan tikan ağrısı.

Heç bir həkim əlac etməz,
Heç bir dərman ilə getməz,
Yurdu viran qalmışların
Könlündə vətən ağrısı!

BİSSİMİLLAH

Gecə yarıdan keçmiş,
Kimi namaz qılar,
Kimi pul sayar,
Kimi daha gözəl bir işə başlar...

Gəl mələyim, yaxın gəl,
Qaldır məni meracına,
Gözüm düşmüş hilalının tacına—
Açılsın mavi qumaşlar!

Telinin körpüsündən keçim,
Dilinin zəməmindən içim,
Dirilik suyum olsun
Dodağındakı yaşlar.

Şevdamıdır bu tamah,
Ya cəhənnəm olur günah-
Aç qarını, yandım ahhh...
Bissimillah!
Bissimillah!

DOSTUM

Gətir qulağına söz pıçıldayım...
Mənim gözəl dostum, vəfalı dostum.
Sən ol gecələrdə ulduzum, ayım,
Hərdən nazlı dostum, cəfalı dostum...

Ah kimdir gizlənən sənin qəlbində?!
Məskəni Tükiyə, İranda, Cində?!
Amma təksən mənə qızlar icində
Güldən, çiçəkdən də həyalı dostum!

Yaxın gəl, əllərin əlimə dəysin,
Yel əssin tellərim alnıma dəysin.
Yanağın güllərin alına dəysin.
Güldən çiçəkdən də səfalı dostum.

Sən mənim nəğməm ol, mənim şeirim ol!
Mənim şirin arzum, gizli sırım ol,
Pərilər içində İlham pərim ol,
Xəstə könüllərə şəfalı dostum.

Sənin qız vüqarın uca qaladır,
Kim bilir, sevgin də necə bəladır?!
Həmişə uca ol, hər vaxt belə dur,
Bivəfa dünyada vəfalı dostum!

Sən hələ ömrünün astanasında,
Kim bilir kim vardır alın yazında?!
Hələ gənc ömrünün ilkin yazında
Axtarıb tapasan özün-özünü.

Bulud kölgə salar, yağış naz eylər,
Ulduzlar səmadan baxar, göz eylər?
Kimi söhbət eylər, kimi söz eylər,
Cıyırlarda gəzər sənin izini...

Hələ ürəyinin ilk baharı var,
İlk sevgi deyilən bir nübarı var,
Taleyin bəxt üçün min açarı var...
Sənə pay verəcək bəlkə yüzünü!

Ürəyin taledən nəşə istəyər,
Küləklər saçında əsmək istəyər.
Qonçə dodaqların busə istəyər,
Od kimi yandırar nəfəs üzünü.

Bu ömrün sirridir, həyatdır belə,
Yaşaya bilənə büsətdir belə.
Cənnət almasıdır, o daddır belə
Axtarıb tapacaq sənin özünü!

Barmaqlarının ucuyla
alnımın qırışlarına toxun...
Qoy çəkilib getsin
keçmişlərin izi,
təzədən tale yazılsın.
Ovuclarını
gülüşlərinlə doldur,
ver içim...
saçlarım kömür kimi qaralsın.

Əllərimdən tut
qanadlanaq qu quş u kimi,
uçaq,
səmələrin maviliyinə...

QAYALARIN AĞRISI

Hərdən elə gəlir mənə
Əldə qələm,
Dildə kəlmə
Qayaların içində qalan
Taleyi dustaq olan
Daş heykələm...

Yağışlar damla-damla
Daşıma sığal çəkər,
Şimşəklər daş içində
Başıma sığal çəkər.
Əsər külək kimi ömür deyilən
Yaşıma sığal çəkər.

Bu daş beşik içində
İlahi eşq içində
Çırpınır quru canım.
Mənim tale payımı
Ulduzumu, ayımı,
O çapılmaz qayamı
Yonur,
Yonur Yaradanım!

DƏLİ DAĞIM

Yemliyini dəstə tutum,
Quzuqulağını yeyim sənin...
Dəli dağım, Dəli dağım!

Bənövşəni qoxulayım,
Çəmənində yuxulayım,
Dumanını əynimə geyim,
Sənə bir bənd bayatı deyim,
Dəli dağım, Dəli dağım!

A dağlar, Dəli dağlar,
Sərin çeşməli dağlar!
Gözlərim qəm bulağı-
Axar, sinəmi dağlar!

DAĞLARIN ARXASINDA

Ey sevgilim, gəl gedək
Qarlı dağlar arxasında
Otlar kimi dikələk.
Ağaclar kimi yarpaq-yarpaq,
Çiçək-çiçək açılaq!
Göydən Yerə
Ulduz-ulduz axsın düşsün,
Sarmaşıqlar bizimlə bir öpüşsün!...
Kəpənəklər uçsun,
Bülbüllər cəh-cəh vursun,
Kəklilər qaqqıldasın
Dağların arxasında!

Xanımböcəkləri düymələr olsun
Köynəyinin yaxasında.
Görən görsün uzaqdan-
Sevişməklər necəymiş
Şimşəklər çaxan anda
Dağların arxasında!

ÇÖMÇƏQUYRUQLAR

Ey gözəl,
və yaraşığı
Çömçəquyruqlar!

Siz balıq ola bilərdiniz!
Dəryalıq ola bilərdiniz,
Ucsuz-bucaqsız
Maviliklərdə!
Gündüzlər gün işığı,
Geçələr ay-ulduz
Parlayardı pullarınızda...

Amma heyif,
Qurbağa da ola bilmədiniz,
Gölməçələrdə!

Sənə elə gəlir çox dəyişmişən,
Şalvarın başqadır, köynəyin başqa...
Sən şərab yerinə ilham içmişən,
Yüz il də göynəyin dəyişməz əsla.

Köksündə köhnə bir şair ürəyi,
Başında bitməyən sevda odu var.
Bir gündə yemişən yüz şir ürəyi,
Neçə qəhrəmanın yalnız adı var.

Qələmdən, kətməndən əlin qabardı,
Gülüstan baxçadır, Busitan- bostan.
Saçının sığalın yellər apardı,
Hərdən nə xəbər var, tanışdan, dostdan?!

Bu zaman dəyişdi, dövran dəyişdi,
İlk gənclik sevgası ötüb keçmədi.
Hər gün ömür yeni, qəribə işdi, -
Bu tale, bu qismət heç dəyişmədi!

ÇİÇƏKLİ XANIM

Fantastik hekayə

Hərdən İçərişəhər ətrafında çadralı-çarşafli gənc bir xanım görəndə təəccüblənmirdim. Bəziləri qara, bəziləri ağ, bəziləri də başqa rəngli çarşafda hicablı və daha sıx örtülü qadınları da görmək heyrət doğurmurdu. Sivilizasiya ilə gələnək, keçmişlərlə bu gün, daş mağaralarla mərmər saraylar həmişə yanaşı, bəzən də iç-içə olmuşlar. Burda elə bir heyrətləndirici şey də yoxdur. Məni heyrətə salan başqa şey oldu. Füzuli demişkən, bir bütün həqiqi surətini görəndə mən də heyrətimdən lal oldum və bir müddətdən sonra özümə gəlib ağılımı başıma toplayandan sonra bu sətirləri yazmağa başladım. Əhvalat belə olmuşdu.

Ötən yayda məzuniyyət vaxtı Bakıya gələndə, bir dəfə yolum İçərişəhərə düşdü. «İçərişəhər» metrosundan çıxıb köhnə dövlət universitetinin binasının yanından sağa burulub pilləkənlərlə qalxaraq qala divarını aşıb içəriyə keçdim. Şirvanşahlar sarayına yaxın kiçik parkda əyləşib dincəldim. Burda Əliağa Vahidin üstünə adı yazılmamış heykəlinə baxır, xəyyalara dalırdım. Sanki onun vəsf etdiyi, sevdiyi gözəlləri təsəvvürümə gətirirdim, onların xəyallarının bu heykəlin ətrafında fırlanaraq ona tamaşa etdiklərini, nazlandıqlarını təsəvvür edirdim. Və Vahidin əvəzinə o xəyali gözəllərin birinə üz tutaraq: «Bilsən sənə ey gül nə qədər hörmətimiz var!» - deyə pıçıldayırdım.

Bu zaman çarşafı xırda çiçək naxışlı cavan bir xanımın kənardan dönüb mənə tərəf baxdığını hiss etdim. Başımı qaldıranda baxışlarımız ani olaraq toqquşdu. Qeyri-adi bir kontakt alındı. Bədənimdə güclü elektrik cərəyanı toxunmuş kimi gizilti bir ağrı qarışıq xoş təmas duydum. Yerimdən dik atıldım. Qız gülümsəyib baxışlarını yana çevirdi, xırda hamar addımlara uzaqlaşdı. Arxasınca tələsik durub sürətini artırsam da çata bilmədim, İçərişəhərin dar dalanlarının birində onu itirdim. Kiçik pəncərəli binalara arabir gözaltı baxa-baxa əliboş geri qayıtdım. Sanki çox qiymətli bir şey itirmişdim. Yenidən parka dönüb əyləşdim. Düşündükcə özüm-özümü qınadım.

«Yekə, ağsaqqal kişisən, müəllim adamsan, sənin harana yaraşır ki, tanımadığın, yad, cavan bir qızın arxasınca düşmüşsən?! Adama nə deyərlər, İçərişəhərin dəliqanlıları bıçağımı qarnına soxar, heç bilməzsən ki, harda qaldın... «Elə belə-belə ağılabatan düşüncələrlə mühakimə qurur və özümə təskinklik verərək, sakitləşirdim. Amma ürəyimin dərinliyində bir güclü maraq toxumunun cücər-məkdə olduğunu hiss edirdim. O qızın ani baxışları mənə çox şey demişdi, mənasını tam araşdırırdım da bilmirdim, amma güclə də olsa fəhm edirdim.

Bakıda qalmağa vur-tut bir həftə vaxtım var idi. Moskvaya dönüş biletimi əvvəlcədən almışdım. Çünki Bakıdan almaq çox müşkül olur, bilet həm baha

başə gəlir, həm də çətin tapılır, bəlkə də qəsdən, daha da baha satmaq üçün. İndi də dostlarımla, qohumlarımla görüşüb vidalaşmalı, bir az da özüm üçün gəzib-dolanmaq fikrində idim. Amma bu qız mənim planlarımla hamısını alt-üst elədi. Tərslikdən heç kimə də söz açıb deyə bilməzdim, mənə qahmar çıxmaq əvəzinə lağa qoyub gülərdilər də.

Vaxt tapdıqca metrodan çıxıb həmənlə baxçaya gəlir, özümü əlimdə tutduğum qəzet-kitabları oxuyub istirahət edirmiş kimi göstərirdim, amma əslində təcrübəsiz bir kəşfiyyatçı kimi iş aparırdım. Kiçik baxçanın daimi qonaqları mənimlə salamlaşır, balaca uşaqlar yaxın gəlib əlimdəki kitab-qəzetin şəkillərinə baxırdılar. Mən gah gözümə qara eynək taxır, gah çıxarır, gah da hər gün başqa cür paltar geyinib nəzərə az çarpmağa çalışırdım. Günlərim beləcə bəhrəsiz keçirdi. Güllü çarşafly qız sanki göyə çəkilməmişdi. Hərdən öz-özümə qara basmış adamlar kimi şəkkin olurdur: « bəlkə bunlar yuxu kimi bir şeydir », - deyər düşündürdüm.

Sonuncu gün ələcsiz qalib axşam qaranlığı düşənə kimi gözlədim. Öz-özümə vaxtımı boş və mənasız keçirdiyim üçün peşman olmuşdum və özümü bərk qınayırdım. « Məndə yaxşı şallaq yeri var! » - deyər düşünür, kürəyimdə və yancaxlırmda sızıltılı cəza payımı hiss edirdim. Durub əli ətəyindən uzun halda getmək istəyirdim ki, tindən həmənlə çarşafly qızın baxçaya sarı gəldiyini gördüm. Ürəyim sürətlə döyünməyə başladı, ola bilməzdi! Bu dəfə heç cürə onu itirməməli idim! Özümü sanki ona qarşı laqeyd kimi göstərər hürkütməməyə çalışırdım. Amma qız sürətli addımlarla düz mənim üstümə tərəf yeriyirdi. Ətrafıma baxdım, bəlkə arxa tərəfimdə kimsə dayanıb, ona tərəf gəlir, deyər düşündüm. İkimizdən başqa kimsə yox idi. Mən özümə gələnə kimi qız artıq qarşımda dayanmışdı. Gözəl, uzun kiprikli, iri ala gözləriylə üzümə baxıb astadan salam verdi. Sonra:

- Siz məni gözləyirdiniz, elə deyilmi? - deyər soruşdu.

Mən ani duruxaraq :

- Bəli, sizi gözləyirdim, - dedim. Qız qətiyyətlə:

- Onda arxamca gəlin, beş-altı addımdan uzaqda qalsanız bir də məni görə bilməyəcəksiniz, - dedi və dönüb uzaqlaşmağa başladı. Artıq götür-qoy etməyə də vaxt yox idi. Ani qərar qəbul etdim, ya bu bir həftəlik, bəlkə də hələ nə qədər davam edəcək intizarın içində qalmalıydım, ya da risgə getməli idim. İkincini seçdim. Əslində seçim də yox idi, qızın sözləri məni sanki hipnoz etmişdi. Mən gözyarı aramızdakı məsafəni saxlamağa çalışırdım. Arabir qeyri-iradi olaraq çönüb geri baxır, bizi izləyib-izləməyənin olub-olmadığını yoxlayırdım.

Nəhayət, yarıqaranlıq dalanların birinə burulduq, qız sumkasından bir topa açar çıxarır köhnə daravazanın balaqapısını açarla açdı, içəri keçdik, sonra yenidən qapını bağladı. Dar həyətdə yerdən bir neçə daş pilləkən hündürlüyündə yerləşən köhnə, divarının suvağı qopub-tökülməkdə olan evin içərisinə keçdik. Qapını yenə də açarla bağladı. Otaq yarıqaranlıq idi, yad adam harada nə olduğunu anlaya bilməzdi. Hardansa iç-içə olan otaqların birinin pəncərəsindən

zəif işıq süzülürdü. Başımda qeyri-ixtiyari olaraq qara fikirlər qaynaşırdı. Çox səfeh bir hərəkətə yol verdiyimi düşünürdüm. Bəlkə də insan orqanları ilə al-ver edənlərin toruna düşmüşdüm. Amma artıq geriye yol yox idi və mən öz şənime sığışdırıb qızın əlindən qaça bilməzdim. Qız ala qararıqlıqda qolumdan tutub mənı o tərəfə çəkdi. Qranlıqda fəhmlə rəfdən nə isə götürüb zəif işıq süzülən pəncərənin nəfəsliyini açaraq pərdəsini kip örtüdü. Sonra kibrit çəkdi, üstü ağ parça örtüklü kiçik dəyirmi mizin üstündəki şamı yandırdı. Qaranlıqdan sonra otaq xeyli işıqlı görünürdü. Yerə rəngi solmuş xovsuz xalça döşənmişdi. Hündür tavanın ortasından lampaları yanib qaralmış köhnə bir qəndil asılmışdı. Divarda Qız qalasının da təsviri olan Bakı mənərələri və bu şəkillərdən əlavə kiminsə portreti də var idi. Orjinal, ya surət olduğı da bilinmirdi. Burda çoxdan insan yaşamadığı hiss olunurdu. Küncdəki yazı stolunun üstünə köhnə bir kompüterin monitoru qoyulmuşdu. Monitorun yanında şəffaf plastik şüşənin altında 25-30 sm-lik ölçüdə qəşəng bir kaktus kolu vardı. Kaktus kolu xırda novruzgüllərinə bənzəyən çiçəklər açmışdı, amma onun şüşə qalpaq altında olmağı mənə qəribə gəlirdi. Divardan qaynar gözləri gülümsəyən bir oğlan portreti diqqətimi çəkdi. Kiminsə avtoporterti də ola bilərdi. Holland rəssamı Rembrandtın üslubunda, tünd qaraya çalan qırmızı və qəhvəyi boyalarla işlənmiş portretə zəif işıq altında uz cizgiləri nisbətən seçilir, qalan nə varda sə qaranlıq duman içində itirdi. Bir anlığa şəkilin mənım neçə illər qabaqkı portretimə bənzədiyini düşündüm. Yox, o mən ola bilməzdim. Çarşafı qızın iri gözləri titrək şam işığı düşən yarıqaranlıqda daha da iri və işıqlı görünürdü. O:

- Nə qədə vaxtınız var? - deyə işğüzarcasına sakit səslə soruşdu. Mən sualı tam anlamasam da:

- Şabaha qədər, sabah Bakıdan uçmalıyam- dedim.

- Onda, vaxt itirməyə, - deyə qız işğüzəacasına mənə qonşu otağı göstərdi, - keçin əlnizi yuyun, birlikdə çay içərik, həm də tanış olarıq, - dedi və mənım « vaxt itirməyə» məsəlını yalnız kişi kimi başa düşməyim bəlli oldu. Qız kiçik bir şam yandırır nəlbəkidə vanna otağına qoydu. Əlüzyuyulan yerdə divardan köhnə bir güzgü asılmışdı, amma əgər qaranlıqda ləkə kimi səyriyən kölgələri nəzərə almasaq, adamı düzgün göstərirdi. Əlimi yuyub otağa keçdim, artıq bu zaman kiçik mizin üstünə qaz plitəsində isidilmiş iki fincan çay qoyulmuşdu. Qız mənımlə qarşı-qarşıya amma çarşafı əyləşmişdi. Mən kişi olduğumu bir daha xatırlayıb və bir az da onun gözlərindəki isti baxışlardan ürəklənib ərk eidirmiş kimi, nəzakətlə soruşdum:

- Bağışlayın, çarşafınızı niyə çıxarmırsınız, axı zənnimcəsiz sivil bir xanımsınız?

- Utanıram, ona görə! - deyə qız başını aşağı saldı. - Amma nə isə gızlərdirdi, sözlü adama oxşayırdı. Çarşafı tərpendikcə ondan qəribə bir bihuş edici çiçək ətri gəlirdi.

- Yox, siz yəqin gözdəymədən qorxursunuz, - deyə zarafatla onun kefini açmağa çalışdım, - amma mən sizi əmin edə bilərəm ki, gözlərimdə pis nəzər

yoxdur, əksinə, mənim baxdığım insanlara yaxşılıq gəlir...

- Siz heç həyatınızda sevmisinizmi? - deyə qız qəfil gözlənilməz bir sual verdi. Mən bir az duruxdum:

- Əlbəttə sevmişəm, indi də o duyğulara biganə deyiləm. Hər yaşın da öz sevgisi olur. - Deyərək nəsihət verirmiş kimi qızım yaşında bu qıza diqqətlə baxdım və onun sifətində bir titrəyiş hiss etdim. - Amma zaman keçdikcə o duyğular da dəyişilir, yeni bir keyfiyyətə keçir, elə indi də nə zamansa yaşadığım sevgimin içində olduğumu düşünürəm.

- Sizcə mənim çarşafılı gəzməyimin səbəbi nədir? - deyə qız gözlərimin içinə baxanda onun iri ala gözlərində yaş parladığını gördüm.

- İndi ziyalılarımız arasında yenidən dininə, qədim adət-ənənəsinə dönüş var, mənəcə bunda pis bir şey yoxdur. Hərçəndi abır-həya zahirdən daha çox insanın daxili keyfiyyətidir.

- Yox, bunlara görə deyil, sevgidəndir!

- Allaha sevgidənmi?! - deyə heyrətini gizlədə bilmədən soruşdum və bəlkə xristianlıqda olduğu kimi biz müsəlmalarda da qızların allaha sevgi nəminə kişi sevgisindən imtina etdiklərini düşündüm.

- Yox, onun yer üzündəki nümayəndələrinə, - deyə qız qüssəli bir kinayə ilə cavab verərək, öz hekayətinə başladı. Başının hərəkəti ilə divardan asılmış oğlan portretinə tərəf işarə etdi:

- Onunla biz birinci sınıfdən bir yerdə oxumuşduq. Orta məktəbi bitirəndən sonra hər ikimiz ali məktəbə qəbul olunduq. Mən jurnalistikanı seçdim, o da fizikanı. Uşaqlıqdan ədəbiyyatı, qəzet-jurnalları, televiziya yayınlarını çox sevirdim. Hətta elə bilirdim ki, diktorlar hardansa gəlib evimizin içərisindəki televizorun içinə doluşub danışırlar... Mən ali məktəbi bitirib televiziya kanallarının birinə işə düzəldim, müəllif proqramı aparırdım, özümə görə tamaşaçıları və pərəstişkarları da var idi. O da məktəbini bitirdi, Amerikada, Los-Anjelos Univerditetinin doktoranturasına girdi. Nə isə bir əhəmiyyətli kəşf eləmişdi, hərbi xarakterli olduğundan mənə də açmırdı. Biz bir-birimizi sevirdik. Mənə evlənilib Amerikaya gətməyimizi təklif etdi. Mən çox düşünüb-daşındım, ata-anamı, Bakını, bax bu İçərişəhəri heç cürə tərək edə bilməyəcəymi görüb imtina etdim... - Qız başını aşağı salıb susdu. Gözlərindən yaş süzülüb fincanın nəlbəkisinə düşdü. Mən düşündüm ki, hər halda ağlayanda insan sakitləşir, amma özümü çox mütəssir hiss etdim. Qız özünü ələ alıb davam etdi.

- Axırıncı dəfə gələndə ata-anasını da apardı. Bura onların evidir, satmağa ürəkləri gəlmədi, həm də nə bilmək olar, bəlkə qayıdası oldular. Hələlik hərdən bir mən gəlib baş çəkirəm, - deyə qız əlinin hərəkəti ilə otaqları göstərdi. - Gələndə mənə balaca bir kaktus kolu gətirmişdi. Amerika hindularının bir qəbiləsinin sitayiş etdiyi, müqəddəs saydığı kaktus kolu. Balaca bir kol idi. Beş-altı santimetrlik adi kaktusa bənzəyirdi, amma görünüşündə nə isə anlaşılmaz bir qəribəlik vardı. Monitorun yanına qoydum. Hərdən o yadıma düşəndə, əlimi

şüşəsinə toxundurub sanki onu oxşayırdım, bu zaman sanki kol da dirçəlirdi, canlanırdı, elə bil sevinirdi. Novruz bayramı gecəsi kaktus çiçək açdı. Mən həyatımda elə gözəl çiçəklər görməmişdim. İstər-istəməz qapağını qaldırıb əlimlə onun çiçəklərinə toxunmaq istədim. Qapağı qaldırdım, çiçəklərin çox gözəl, adamı bihuş edəcək qədər gözəl qoxusu vardı. Əlimi onlardan birinə toxundurub oxşamaq istədim. Bu zaman tikanı əlimə batıb qanatdı. Ağrıdan ixtiyarsız olaraq əlimi ağızıma tutdum. Ağrı keçib getdi. Bu əhvalatdan sonra arabair bədənimə istilik gəlir, qızdırma olurdu. Fikir vermişdim. Qırx gün keçdi. Gecəsi bədənimdə güclü allergiya hiss etdim, bütün bədənim ağcaqanad dişləmiş kimi səpişib gicişmə vermişdi. Allergiyanı sakitləşdirən həblərdən və əsəb sakitləşdirici dərman atıb yuxuya getdim. Səhər oyananda elə bir narahatlıq hiss etmirdim. Əl-üzümə su çırpıb güzgü qabağında soyunub özümə baxdım... Gözlərimə inana bilmədim! Gördüm ki, ... gördüm ki... - deyərək qız hönkürdü və çadrasını yerə atdı.

Onun əynində dəbdə olan dərin dekolteli qolsuz, qızılı zəfəran rəngində ipək koftası vardı. Ağ-appaq boynunda yumru, kiçik çoxüzlü prizmaları xatırladan qara şəvə muncuqlardan boyunbağı asılmışdı. Qızın qolları, çiyinləri sinəsi və mənim hiss etdiyimə görə bədəninin əl, üz və topuqlarına qədər ayaq pəncələrindən başqa hər yeri kaktusun üstündəki kimi xırdaca, gözəl çiçəklərlə dolu idi! Sanki kimsə qəsdən o çiçəkləri ona yapışdırmışdı. Bu qız elə bil canlı ərik, ya da şəftəli ağacı idi. Bədəninədən zərif bahar qoxusu, gül qoxusu gəlirdi və bu qoxu adamı sehləyərək özünə çəkirdi. Qız çiçəklərə bürünmüş zərif qollarını mizin üstünə qoyub başını qolları üstünə əydi və için-için hönkürdü. Mən gözlərimə inanmayaraq qorxu və təlaşla hönkürən qıza baxır, onun çiçəklərlə bəzənmiş zərif bədəninə çaşqınlıq içində tamaşa edirdim.

Ürəyimdə bütün varlığım ilə ona kömək etməyə, dərdinə şərik olmağa güclü bir istək yaranırdı.

Ayağa qalxıb yaxına gəldim. Əlimi ehtiyatla, onun için-için hıçqırdıqca tərənən, axıb çiyinlərinə tökülən gur qara, qaralığından tünd maviyə çalan saçlarına toxundurub, başını sığalladım. Bilmirəm bu anda mənim ona mərhəmət hisslərimi, ya bir erkək kimi kişilik hisslərimmi güclü idi. Əlimlə yavaşcadan çənəsini yuxarı qaldırdım, yanaqlarında şəh kimi donmuş yaşları sildim, gözlərinin içinə baxdım. Onu ovutmaq üçün heç bir söz tapa bilmədiyimdən sakitcə baxaraq gözlərinin içindəki gözəl bir yaşılın içində itdim... Qız gözləri yarıyumulu halda sanki yuxuya getmişdi. Qəlbimdəki şəfqət hissləri daşdı, mən onun alınından və göz qapaqlarını üstündən öpdüm. Qız əli ilə qolumdan tutub ehmalca kənar etdi:

- Lazım deyil. Daha heç kəs məni sevə bilməz! Hətta siz də. Mənə ancaq yazığınız gələ bilər...

Mən ixtiyarsız olaraq əlimi onun çiyindəki güllərdən birinə toxundurdum:

- Ağrımır ki?

- Adətən, bir şey toxunanda ağrıyırdı. Amma siz toxunanda ağrımır, əksinə xoş qıcıqlanma verir.

Mən bir az aralıya çəkilib əllərimi silkələməyə başladım. Qız başını qaldırıb təəccüblə mənə baxırdı. Onun yaşı qurumaqda olan gözlərində kədər və qüسسə azalmış, maraq artmışdı.

- Siz nə edirsiniz? Sehribazsınız? - deyərək zorla gülümsəyərək yarızarafat, yarırişxənd soruşdu.

- Hə, əgər alınsa. Mən ziyilləri sağalda bilirəm, çiçəklərlə ilk dəfə vuruşmaq istəyirəm, - deyərək əllərimi bir-birənə aramla yaxınlaşdırır və uzaqlaşdır, öz aləmində energetik kanallarımdan güc yığdırdım. Qarşımda dayanan gözəl bir qıza kömək etmək istəyi, onun ümid və cəsarətsizlik dolu baxışları məni qeyri-adi dərəcədə tərpətmışdi. Mən qızın sol qolunu açıb stolun üstünə qoymasını xahiş etdim. Sonra qolunun əvvəlki kimi hamar, gülsüz, çiçəksiz olduğunu mümkün qədər təsəvvüründə canlandırır gücləndirməyi xahiş etdim. Sağ və sol əllərimin şüaları ilə çiçəklərdən birini hədəf tutub məsafəni qısaltıb-uzatmaqla passlar edir, gülü məhv etməyə çalışırdım. Məni tər basmışdı, ovcumun ortası köz basılmış kimi qızıqıb yanır, güclü istilik hiss edirdim. Qızın qabarıq sinəsinin zərif dərisi, nəfəs aldıqca sinəsinin ahəstə enib-qalxması mənə qeyri-adi bir güc verirdi. Və hiss edirdim ki, hələ heç adını da bilmədiyim, aramızda yaş uçurumu olan bu qızı sanki neçə illər boyu, ömür boyu gözləmişəm və sevmişəm. Mən öz sevgimi xilas etməli idim. Hədəf seçib üstündə passlar etiyim çiçək yavaş-yavaş soluxaraq büzüşürdü, sanki onu saxta vurmuşdu. Hər ikimizin baxışları onun üstündə idi. Mən büzüşmüş gülün hələ də hiss olunan ləçəklərini topa burub baş və şəhadət barmağım arasında tutdum.

- Ağrı hiss etmirsən ki? - deyərək qızdan soruşdum.

- Yox, əvvəlki kimi ağrımır, amma arı sancması kimi bir gizilti var, - dedi.

- Dişlərinizi bir-birinə möhkəm sıxın və dözümlü olun, ola bilsin heç ağrı da hiss etməyəcəksiniz, - deyərək bir az ara verdim və ləçəklərindən yapışdığım çiçəyi ani bir sürətlə çəkdim. Qız arı sancmış kimi ufuldayıb susdu. Çiçəyin qaratan kolununun tikanına bənzər kökünün yerində arı sancmış kimi dəşik izi qalmışdı və ordan sarımtıl-qırımızı su çıxdı. Mən spirt və pambıq istədim. Qız durub pambıq və trümonun alt gözündən amerika malı olan tekila şüşəsi gətirdi.

- Bu yarayar?

- İcməyə yarayar, amma yara üçün bilmirəm, gəl yoxlayaq, - dedim. Şüşəni açıb pambığın üstünə damızdırdım və çiçəyin kökü çıxan yerə sürtüb əlimlə üstündə saxladım. Spirtin göynərtisi qızı ufuldatdısa da, dözdü. Bir xeyli susduq. Sonra mən pambığı götürüb çiçəyin kökü çıxan yerə baxdım. Kiçik bir qızartıdan başqa bir şey qalmamışdı.

- Qələbə! - deyərək sevinclə qışqırdım və onu bağrıma basdım. Bu zaman mənim üçün ən doğma adam o idi. Bəlkə də mən də onun üçün elə idim. Qolundan tutub özümə yaxınlaşdırdım və çiçəyin yerindən öpdüm.

Qız qolunu yana çəkdi:

- Lazım deyil, sizə də keçə bilər, - deyər qayğıkeşliklə dilləndi. Biz stullarımıza çökdük, göz-gözə baxışaraq gülümsədik. Çiçəkli qız qayğıkeşliklə dəsmal gətirib alınımın tərini sildi. Mən onun çiçəklərinə baxıb xoşbəxt-xoşbəxt gülümsəyirdim.

Gecə yarıdan keçmişdi...

02 sentyabr, 2010.

TOLAMAZI

Yazın gül gülü, bülbül bülbülü çağırır çağırır vaxtıydı.

Quruca adı qalmış Vərəndəli torpağında ot topuqdan yuxarı qalxmışdı. Sürülər göy otluqda ləzzətlə otlayır, qışın ağrı-acısı canlarından çıxırdı. May ayı sanki çobanların bəylik ayıdır. Beş-on günə el arandan yaylağa tərənəcəkdi. Hələ ki, yer-yurdda şirəli otlar bol olduğundan sürülər rahatca otlayır, çobanlara əziyyət vermirdi. Bir xırman boyda yerdə bir sürü otunu alıb rahatca duruşurdu. Çobanlar sürünü otluğa buraxıb bir-birinə yaxın gəlib hal-kef edir, söhbətləşirdilər. Yüz dəfə eşitdikləri söhbətlərini bir də təzələyir, ləzzətlə qulaq asır, yeni xəbərlərdən də gözünə qatıb ötürüdürlər. İnsanda informasiya açlığı deyilən bir şey var ki, bunu da arvadlar kişilərdən daha yaxşı bilir və söhbət-qeybət, əlinin papağını vəlinin, vəlinin də papağını məmmədəlininin başına qoymaq kimi bir şey olur. Kişilər belə deyil, kişilər elə köhnə söhbətləri təzələyib bir də təkrarlayırlar və o biri həmsöhbət də həm nəzakət xatirinə, həm də özü də elə olduğundan susub qulaq asır.

Orta yaşlı, qırmızıyanaq, qarayanız, tökmə bədənli çoban enli zabit qayışının altından alüminium durbadan, daha doğrusu trubadan, yaxud borudan düzəltdiyi yan tütəyini çıxarıb bir çoban bayatısı dəmlədi. Yan tütəyinin adına biz azərbaycanlılar « düdük» deyirik. Bu ola bilsin ən bəsit və asan düzəldilən musiqi aləti olduğundan, məcazi mənada düzünəqulu, dayaz adamlara da söyüş və təhqir kimi « düdük» deyirlər. Qazanda bişənin nə olduğundan xəbərsiz ermənilər də yastı balabana « duduk», yəni düdük deyirlər, çünki allahın yaratmadığı erməninin dilində « ü» hərifi yoxdu. Bu 30-35 santimetr uzunluğunda, bir birindən təxminən 2 sm. məsafədə 6- 8 sayda deşikləri olan, yuxarıdakı iki deşiyin orta məsafəsində alt tərəfdə yarımtonlar üçün « dəm deşiyi» də olan sadə bir alətdir. Qədimlərdə qarğıdan və ağacdan hazırlanmış, indi isə çobanlar alüminiumdan düzəldir.

Sürü düdük səsinə ağzını otdan çəkib duruşdu, qaraçılları mələşdi, elə bil heyvanların yaddaşına Dəlidağın yaylaqları düşdü. O biri sürünün yanındakı çoban səsləndi:

- Ay Məhərrəm, əyənə nə yanıqlı çalırısan, lap məni köyrəldin!

Məhərrəm kişi tütəyinə ara vermədən ona tərəf çevrildi və yavaşdan havanı döndərib « heyvagülünə» keçdi.

- Deyəsən, könlünə heyva düşüb haa, payızatan səbrin çatmır?! - Bu çobanların öz aralarında bir-birinə zarafatları idi. Kənar adamın nəyə işarə vurulduğunu başa düşməyi çətin məsələ idi və əslində bu çöldə-biyabanda qoyun sürüsündən, alabaşlardan və səs-səsə vermiş quşlardan başqa heç kim yox idi. Astadan meh əsdikcə qırpılan otların xoş qoxuları bir-birinə qarışır, adamı məst edirdi.

Məhərrəm kişi üç qız atası idi. Mollanın deməyinə görə cənnətdə yeri hazır idi. Amma bu dünyada qoyub cənnətə gedəcəyi yurdunda heç olmasa bir çırağ yandıracaq oğul istəyi də var idi. Hərdən şeytan qəlbinə vəsvəə salırdı ki, arvadı boşa, ya get birini də al! Amma şəninə sığışdır-mırdı, arvadı çox mehriban qadın idi, həm də eldən ayıbı gəlirdi. Amma çox istəyirdi ki, evə gələndə qarşısına balaca bir başpapaqlı çıxsın, yanında bir erkək quzu kimi hoppanıb-düşəni olsun. Arvadı yenə hamilə idi. Məhərrəm kişi bu dəfə çox ümidli idi ki, oğlu olacaq və ürəyində tutmuşdu ki, bax elə kirvəsi də bir az aralıda qoyun otaran uşaqlıq dostu Mötəbər olsun. Səhər evdən çıxanda arvadın hıqqıltısından başa düşmüşdü kü, bu gün azad olacaq. Ona görə nigəran idi. Baş qarışdığından nahara yemək də götürməmişdi, amma düşünürdü ki, yəqin uşaqlardan kimsə gətirəcək.

Günortaya az qalırdı. Bir azdan heyvanları kölgələnməyə aparmaq lazım gələcəkdi.

Ona tərəf gələn Mötəbər Məhərrəmin tütəyinə ara verməyini görüb dedi:

- Ay Məhərrəm, əyə gəl bəri bir tikə çörəkdən-sudan yeyək! Musiqiynən qarın doymaz!

- Nuş olsun! Vallah hələ iştahım yoxdur, özü də indi uşaqlar birşey gətirəcək. Sən işində ol.

Bu hində yaldan qırmızı yaylıqlı, 8-9 yaşlarında, əlində bağlama tutmuş bir qız uşağın gəldiyi göründü. Uşaq yorulduğundan bağlamayı bir əlindən o biri əlinə ötürür və yana əyilə-əyilə gəlirdi. Məhərrəm kişinin ürəyi həyəcanla çırpındı. Qızına tərəf üzünü tutub:

- A bala gəlmə, orda dur, özüm gəlirəm, - deyə qabağa yeridi. Bayaقدan qoyunların kölgəsində gizlənən Alabaş durub sevinclə qızın qarşısına tərəf yüyürdü. Qoyunlar hürküşüb mələşdi. Yaşıl otluqda əyləşmiş Mötəbər papağını çıxarıb yanına qoydu. Çibindən iri bir dəsmal çıxarıb tərini sildi və diqqətlə atabalının söhbətini dinşədi.

Məhərrəm kişi qıza çatıb bağlamayı əlindən aldı:

- A bala, bu nədi belə, daş-qaya yüklənib gətiribsən?

- Nağayrım, sənin böyük qızın qoyuf dayna, sudu, çaydı, yeməkdi.

- Anan nətərdi?

- Muştuluğumu ver, deyim!

- Verəjəm, niyə vermərəm! De görüm nooldu?!

- Bir bajımız da oldu! Ay qağa, onun adını mən qoyajam!

Məhərrəm kişinin dünya başına fırlandı, çomağına söykənib susdu. Uşağın muştuluq payı da yadından çıxdı. Dünya söykəndiyi çomağının ətrafında sürətlə fırlanıb yavaşdı. Uşaqılıqda «hərrənbaba» oynayanda belə olurdu. Alça ağacından düzəldilmiş toppuzlu çomaq yaz günəşinin şüaları altında qıpqırmızı qızarıb par-par parlayırdı. Kimin təpəsinə endirsən beyni qatıq kimi dağılardı. Amma kimin təpəsinə endirəsən ki?! Məhərrəm kişi özünü toxdadıb uşaqdan bir-iki addım yana çəkildi. Başını qaldırıb göylərə baxdı. Ala yaz buludları arasından map-mavi səma görünürdü. Bulutlarla səmanın arasında, lap yüksəklikdə sanki hərəkətsiz dayanmış qartal süzürdü. Məhərrəm kişi elə bil onu qaralaybmış kimi üzünü göyə tutub dedi:

- Munun da qabağından dinmədikcə, lap özündən çıxır! Neynirəm ə, mən bir heylə qızı?! - deyərək toppuzlu qırmızı alça ağacını var gücü ilə göylərə tolamazladı. Bu sözlərdən elə bil göy guruldadı, ildırım çaxdı. Məhərrəm kişinin alça ağacı qızıl ilan kimi atılıb buludları çaldı, şimşək kimi çırpılıb şaqqıltı saldı. Tolamazının arxasınca iri ala gözlərindən çıxan qığılcımlar buludları silkələdi. Yerə düşən ağacın arxasınca şümşür oynadı, selləmə yağış tökdü. Sürü duruşdu. İstidən təntimmiş heyvanlar yaz yağışında ləzzətlə yuyunmaqda idilər.

Bu əhvalatdan sonra qaradağlı Məhərrəm kişinin dalbadal üç oğlu oldu. Kənddə söhbət yayıl-ırmışdı ki, Məhərrəm kişi Allaha tolamazı atıb, O da ona oğul verib. «Ağlamayana əmcək yoxdu» - deyiblər. Yəqin ki, Allah da yəhmə bəndəliyini deyil, diribaş, haqqını tələb edənləri daha çox sevir. Onun hikmətlərindən mollalar danışmaqda doymazlar, amma heç olmasa dünyada iki kişi var idi bilirdilər ki Allah həm də zarafatı sevən imiş, Ona ərk edən bəndəsinin tolamazısı da xoşdur.

27 iyul, 2010.

İSTEDAD

Hekayə

Nahardan sonra fəhlələr işə çıxmışdılar. İş icraçısı böyük mühəndis Məmməd müəllim çertyojları nəzərdən keçirir, görüləcək tikinti işlərini dəqiqləşdirir və işçi qüvvələrini bölüş-dürməyə, planlaşdırmağa çalışırdı. Bu inşaat firmasında çalışdığı az bir müddət olduğundan, işçi qüvvələrinin obyektlərdə yerləşdirilməsində gözəcarpacaq dəyişikliklər edərkən, müdiriyyətlə razılaşmalı, yaxud onlara məlumat verməli idi. Bu həm də işin yazılmamış etik qaydalarından idi. Rusların “bitovka” dedikləri böyük dəniz konteynerləri üst-üstə qoyulmuş, ikimərtəbəli bir şəhərcik kimi bir şey düzəldilmişdi. İkinci

mərtəbədə, belə bir minimum avadanlıqla kabinet-ofis kimi bir otaq da var idi. Otaqda nə dahi Leninin nə də prezident Putinin şəkilləri gözə dəymirdi. Divardan asılmış inşaat çertyojları, rəflərdəki hesabat qovluqları, küncdə qoyulmuş, çox da bahalı olmayan sadə bir kompüter, adi bir dəftərxana stolu, və onun ətrafında diyircəkli, fırlana bilən ofis stulu və bir neçə də plastik materialdan olan stullar var idi. Divardan asılmış bir neçə ağ rəngli kaska-papaqlar və bu firmanın funksiyası bilinməyən rəhbərlərindən olan türküyə kürdü Mustafa beyin günəşə və qara qarşı hərdən bir istifadə etdiyi gözlüyü asılmışdı.

Məmməd içəriyə girib salam verdi. Hər iki əlində telefon tutmuş, gah bu, gah da digər telefonla danışan müdür, “bir dəqiqə!”- deyərək, əlindəki telefonun birini yerə qoyub, yerindən bir az qımzanaraq, görüşdü və yenidən telefona: - “qadan alım, bir dəqiqə!”- deyərək üzünü Məmməd müəllimə tutub- “əşidirəm müəllim!”- dedi. Məmməd müəllim obyektə görüləcək işlərin vacibliyinin ardıcılığına görə işçi qüvvəsinin bölüşdürülməsini, bəzi alət və mexanizmlərin sifariş verilməsini məsləhətləşmək istədiyini bildirdi. Müdir:

- Bir dəqiqə, qadan alım! Otur, bir kəlmə telefonumu bitirim, danışarıq, - dedi.

Bu sünilik qatqılı nəzakətə çox da əhəmiyyət vermədən, Məmməd müəllim öz ələmində götür-qoy edir, arabir də qulaq asırdı. Məşhur rus məsələsində olduğu kimi “İvan həm qulaq asır, həm də yeməyini yeyir”. Telefonlar bir az ara verəndə qırıq-sökük söhbət başlayır, yenə də qırılıb o biri dəfə başqa bir mövzudan başlanırdı. Belə anlarda, fürsətlərdə Məmməd öz köhnə xasiyyətindən qalmaqala təbliğatını aparır, millətinin hər cürə nümayəndələri arasında milli şüuru oyatmağa çalışırdı. Bəzən buna nail olurdu, bəzən də yuxulayan milli şüura heç bir təsiri olmurdu. Və bəzən də dəhşətə gəlirdi ki, bunların qulağının dibində Rusların məşhur Çar Puşkasının da atılmasının xeyiri yoxdur, çünki bu halda uzaq başı deyəcəklər, ə bu nə sədi, az qaldı qulağımız bata! Sözə baxın ha! “Az qaldı!” və bunu o adamlar deyəcək ki, qulaqları çoxdan batıb əslində, dəqiq kərdir! və çox güman ki, gözləri də kordur! Nə Xocalını eşidib-görüblər, nə Qaradağlını, nə Şuşanı, nə Malıbəyli, nə Şamaxını, nə Qubanı, nə Rəvanı, nə Zəngəzuru, nə Göyçəni... Birdi, ikidimi, sanamaqla, sadalamaqla qurtara. XVIII-ci əsrdən ağız bəri doğrana-doğrana gələn bu millət, elə yiyəsiz qalmış ki, ayqır ikən, kohlən ikən donub, üzr istəyirəm, hər-halda tərbiyəm var az-çox, sarsaq bir yabı kimi oxrana-oxrana çöllərə, kövşənlərə düşüb, ordan bir ot, burdan bir qanqal qırpmayınan hara gedib çıxacaq, ot kombinatından başqa?! Belə bir düşüncələrindən ayılan Məmməd müəllim əlverişli girəvə tapıbmiş kimi müdir Noruzun Gəncə tərəfdən, Şəmkirdən olduğunu bildiyi üçün söz açdı:

- Ay, Novruz bəy, deyirəm, düz 300 ildir ki, şairlər sözünən, aşıqlar zurnabalabanınan milləti, elə özümüzü də deyirəm, yəni bizi, başa sala bilmirlər ki, ay zalım uşağı, düşməyün bu haxcıların dalınca! - (Məmməd müəllimin bu

sözü, əslində özü də bilmədən müdirə bir az toxundu, çünki əslində onun da bir erməni məşuqəsi varmış.)- Nə faydası, elə bil bal sürtülüb onlara! Ay canım, onlar bizi əsr-əsr, nəsil-nəsil qırıllar, yenə abırımız yoxdur! Torpaqlarımızı tutub əlimizdən alıblar, özümüzü də, barı qul da etsəydilər, məni bu qədər yandırmazdı, etməyiblər, ondan da daha rəzil, daha alçaq təcavüzə məruz qoyublar, biz də onların üzümüzə gülməsini dostluq bilib, irişirik! - dedikdə bu yangılı-alovlu nitqinin acı siqaret tüstüsü qədər təsiri olmadığını hiss edib səngidi. O bəyənmədiyimiz, ancaq yenə də yana-yana sevdiyimiz xalqın dilində buna belə deyirlər: “Elə bil qayaya qoz yapışdırmaq cəhdi idi. « Müdir bu sözləri heç qulaqardına da vurmayıb, qulaqlarından yan ötürüb siqaretin tüstüsünə qatıb kiçik pəncərənin deşiyindən bayıra üfürdü. Telefonlar yenidən zəng çaldı, müdir üzünə qözəl bir təbəssüm taxdı və öpüşürmüş kimi ağzını telefona tutdu:

- Brat, Ara, axber, Sadkocan, davay vıstiretimsa, qde-nibud, qde xoroşo kormit, posidim, poqovorim, vse obsuduim, xoroşo?! Davay daraqoy, paka, dasvidanie!...

Bu kəlmələri eşidən Məmməd müəllim qulaqlarına inanmadı! Qulaqlarını çimdiklədi, əzik güləşçi qulaqları yerində idi. Gözünün qabağındakı da azərbaycanın iş adamı, bəlkə də özünü ziyalı, ağıllı sayan bir övladı idi. Özü də böyük də olmasa, hər halda, Məmmədin də çalışdığı bir firmanın, lap olsun fermanın, rəhbəri idi! Eşitdiklərindən, həm də öz ələmində alovlu mühazirəsindən sonra bu eşitdiklərinə inana bilməyən Məmməd müəllim öz müəllimliyinə də bərk şəkk-şübhələnilib ayağa qalxdı:

- İndi, zan itsiniz, sonra gələrəm, danışıraq! - dedi.

- Hə, noolu! - müdir də tez razılaşdı.

Belə düşüncələri, zəhlətökən milçəklərə, yaxud ağcaqanadlara bənzədib özündən kənara qovmaq istəyən Məmməd müəllim, kağız-kuğuzu ortalıqə töküüb, bir səlhiqə-sahman yaratmaq istəyirdi. Bu hində qapı açıldı. “Arbat Stroy» firmasının Baş Müdiri Novruz Hüseynov yanında bir oğlanla içəriyə girdi.

- Müəllim, bu oğlanla bir söhbət elə, gör nə iş bacarar, bir üç-dörd gün də sınaq müddəti ver, məsləhət olsa, qoy işləsin. Özü də bizim yerlimizdi, azərbaycanlıdı, -dedi.

Əslində, işçiləri işə qəbul etmək və işdən azad etmək, Hüseynovun öz səlahiyyətində idi, ancaq o, Məmməd müəllimə hörmət edərək və işçilərin yanında onun nüfuzunu qaldırmaq üçün belə deyirdi. Məmməd müəllim sınaqçı bir nəzərlə oğlanı gözdən keçirib əyləşməyi təklif etdi. 25-30 yaşlarında olan bu oğlan qərribə bir təəssürat bağışlayırdı. Boyu təqribən 1, 75 m. olan bu kələkötür kənd uşağı ona uşaqlıqda otardığı səmə gəzişli danaları xatırlatdı. O danalar ki, bir balaca gözdən qoyan kimi qəfil yoxa çıxardı, axtarıb əldən-ayaqdan düşəndən sonra ya qoruq taxıllığın içində tapılandı, ya da ki, kəhrizin üstə. Adamı dana ilə müqayisə etməzlər, lap da ki, millətin ola, deyə, Məmməd müəllim o fikirləri uzağa qovub oğlana müraciət etdi:

- Adın, familiyan, işin, məşğuliyyətin, nə iş görmüsən və nə iş görə bilərsən ki, biz də sənə uyğun bir iş təklif edək?! Çünki, bizdə inşaatdı, bazarda alma-armud satmaq deyil, müəyyən bir peşəni bilmək tələb olunur. Həm də nisbətən fiziki cəhətdən də ağır işlərdir.

Görkəmindən o qədər də müsbət təsir bağışlamayan oğlanın əyin-başı da səliphəsiz idi. Almacıq sümükləri çıxmış uzunsov sifətində kənd adamlarına məxsus utancaq bir həyə hissi əvəzinə müsahibinə nə isə bir meydan oxuyurmuş kimi sırtıq ifadə vardı. Dağ havası almış adamlara məxsus qırmızı sifəti, xoruz pipiyini xatırladan qızarmış qulaqları, nimdaş əyin-başı onun ictimayi zümrəcə aşağılardan çox da yuxarıya qalxmadığını xəbər verirdi. Bunun üçün heç Şerlok Holms olmağa da ehtiyac yox idi. Oğlan təhər-töhürünü pozmadan ayağını ayağının üstündən aşırıb sözbə başladı:

-Vallah, nədən deyim, başıma çox işdər gəlif, çox yerlərdə də olmuşam. Türkiyədə, İzmirdə, Trabzonda, İranda... Bakıda da işim pis dəyildi, yaxşı qazanırdım. İş belə gətirdi ki, Moskvaya gəldim, burda da dakumetdərim, palımpaltarım, pulum-zadım oğurrandı, qaldım belə... Adım Turaldı, familyam da Həsənəliyev.

Tural danışdıqca özünü tam sərbəst hiss etdiyindən, əl-qolunu qərribə bir jestlərlə oynada-oynada danışdı. Onun iri, ağır işlərdən kobudlaşmış əllərinin üstündə çox da məzmunu olmayan döymə şəkil və barmaqlarının üstündə təvəllüdü həkk olunmuşdu. Sanki təvəllüdünü unutmaqdan qorxurmuş. Məmməd müəllim yarızarafat onun sözünü dəstəklədi:

- Çox gözəl, adın da qəşəngdir, familyanda ki, ondan da gözəl! Həsən Əliyev bizim rəhmətlik Prezidentimiz Heydər Əliyevin qardaşının ad-familiasıdır. Gərək, belə ad-familya sahibi daha məsuliyyətli adam olsun. İndi də işindən, sənətindən danış görək, - dedikdə, Tural bu sözlərdən daha da açılışaraq davam etdi:

- Dedim ki, bir-iki ay işdiyim, yol pulumu qazanım, gedim. Uşaqlar dedilər ki, gəl pul verək get. Dedim yox, özüm qazanmalıyam! Özümün də qəşəng bahalı firmenni paltarrarım vardı, hamısı oğurrandı. Munnar da heş özümünkülər dəyil, uşaqlar veriflər. Özümün də sənətim budu ki, İSTEDADım var.

Məmməd müəllimin yadına orta məktəbdən eşitdiyi Məhəmməd Füzulinin “Məndə Məcnun-dan füzun aşiqlik istedadı var, Aşiqi-sadiq mənəm, Məcnunun yalnız adı var!” misraları düşdü. Və öz-özünə düşündü ki, ey dadi-bidad, iyirmi ildir inşaatçılıq edir, heç özünə istedadım var deməyib. Bayaqdan sakitcə söhbətə qulaq asan Hüseynov da maraqlandı:

- Nə istedadın var?!

- Meyxanaçıyam! Kasetim-zadım da var. Bakıda toylara gedirdim. Əməlli-başlı pul qazanırdım. Ağasələmin çayçısını tanıyırsınızmi, “Vasmoy”-da?! Meyxanaçılar orda yığışıllar. Mən də orda olmuşam. Nəmiq Qaraçuxurluzad hamısı ora yığışıllar, ordan da toylara gedirlər. Yaxşı qaza-nırdım, amma

pullarımın hamısını qardaş-bajılarıma, anam xəstədir, ona xərcləmişəm. Evin böyük oğlu mənəm də, neyniyim?! Anamın başında irin var, İrana aparıram hər il, xirurqlar başının irinini təmizləyirlər, hə... Bir dünya pul qoyuram, nəqayırım, anamdı də, çölə atmayacağam ki?...

Tural sanki öz-özünün sözünü təsdiqləyirdi. Və Məmməd müəllimin də bütün meyxanaçıların özlərinə qeyd-şərtsiz ustad saydığı Əliağa Vahidin meyxana söylədiyinin canlı şahidi olduğu yadına düşdü. Və niyə indiyədək bununla fəxr eləmədiyi ona qəribə gəldi, halbuki bu Ağasəlimin çayxanasında çay içməkdən daha mütəbər bir məsələ idi. Rəhim Saraylı, Azər Buzovnalı kimi meyxanaçıları da tanıdığı yadına düşdü. Məmməd müəllim bunları biruzə verməsə də maraqla işin gerisini düşünməyə başladı. Hüseynov üzünü “istedad”lı oğlana tutub dedi:

- Bax, bu müəllimə bir meyxana qoşa bilərsənmi?!

Məmməd müəllim işin belə gedişat alacağını gözləmədiyindən yerində qurcuxdu və öz-özünə düşündü ki, indi bu lənətullah onu məsxərəyə qoyub biabır eləməsə yaxşıdır, çünki, meyxanaçı-ların əsas məşğuliyyəti ondan ibarətdir. Amma sonra gördü ki, yox, yanılbmış, indi əvvəllər satirik məzmun daşıyan meyxanalar da başqa kütləvi informasiya vasitələrindən geri qalmayaraq, məddahlığın bir növünə çevrilməmişlər. Keçmişlərdə yazılan qəsidələri indi başqa formalar can-başla əvəz edirlər. Tural yerini rahatlayıb peşəkarcasına soruşdu:

- Yerrimizin adı nədi, haralıdı, peşəsi nədi?!

Məmməd müəllimin narahatlığı bir az da artdısa da, üzə vurmadan maraqla əlindəki kağız-qələmi yerə qoyub və gözündəki eynəyini də çıxarıb, diqqət kəsildi. Hüseynov tələb olunan informasiyanı meyxanaçıya təqdim etdi:

- Müəllimin adı Məmməddi. Bizim incinerimizdi. Özü də Qarabağdandı. Yaxşı da savadlıdı.

Tural qaşlarını çatıb stolda çırtıq çalaraq ritm tutmağa başladı. Əvvəlcə mızıldanaraq özünü kökləməyə başladı. Sonra yavaş-yavaş sözlərə keçdi.

— Immm... Immm!... Immm... Oturmusan pəncərənin yanında, Oturmusan pəncərənin yanında... Canın qalib Azəri-bay-canında, Canın qalib Qara-bağının yanında, Azər-baycan-lı qanı var qanında, Azər-baycan-lı qanı var qanında, Ay can alan, canımıza dönək biz, Azəri-bay-canımıza dönək biz!... Immm! Immm...

- Ayə, səni Allah yetirib bizə a bala, doğrudan da nə yaman böyük istedadın var iymiş! Bə, buranı nə təhər tafdın?! -deyə həqiqi heyran olduğunu, ya üstortülü kinayəmi etdiyi bilinməyən Hüseynov onu təhsinlədi.

Tərif-təhsin canına sarı yağ kimi yayılan Turalın yanında bu ərəfədə Nobel mükafatı almış türk yazarı Pambıxçıdı-nədi, həməən o yalanıydı! Tural indi adı yalnız biologiya müəllimlərinə məlum olan itib-batmış avropa turları kimi məğrur bir görkəmlə boynunu dartıb dedi:

- Elə, aralıdan baxdım, kıranı gördüm, gəldim! Biləndə ki, burda

azərbaycanlılar var, dedim, nə yaxşı oldu, çünki, urusdilin birezpis bilirəm. Həm də niyə gedim erməniyə, urusa işdiyim?! Moskvada istiroyka çoxdu, işdəməyə elə öz millətim hamısından yaxşıdı!...

Tural meyxanasını qoşanda Məmməd müəllimin nədənsə əvvəlcə məşhur Azərbaycan şairi Mirzə Səfərin dillər əzbəri olan “Darvazamızı çərxi-fələk vurubdu!” mısrası yadına düşdü və o da əsil azərbaycanlı, xüsusən qarabağlı kimi cuşə gəlib ürəyində belə bir cavab qoşdu: “Moskvada işin düşdü bərbada, Kran görüb gəlib çıxdın “Arbata”, Vətən nədir, millət nədir sal yada, Ay can alan, can məni dilləndirir, Meyxana qo-şan məni dilləndirir!

Nə işin vardı Urusiyətin elində?, Gözün qaldı Nataşa-ların telində. Omonnarın dubinka var əlində, Rüşvəti-kalan səni dil-ləndirir, Söyür-döyür, can səni dilləndirir, Ay can alan, can məni dilləndirir, Azəri-bay-can məni dilləndirir!”

Bu meyxana fantanı sanki Məmməd müəllimin sinəsindən fısqırıb stolun üstünə töküləcəkdə! Məmməd müəllim tez Kor Şeytana tutarlı bir lənət oxuyub özünü ələ aldı. O da müəmmalı bir şəkildə: “doğrudan da səni Allah gətirib bura çıxarıb!”- dedi. Yazıq Kor Şeytan isə, yəqin ki, bu zaman ağlaya-ağlaya RəhmaniRəhimin yanına gedib şikayətlənəcəkdə ki, bəs sənin bu müsəlman bəndələrin, ələlxüsus bu azərbaycanlılar mənə nə veriblər, ala bilmirlər, dəqiqəbaşı atamı-anamı söyüb birdi-biabır edirlər...

Baş Müdir Hüseyinov Turalı bir daha Məmməd müəllimə tapşırıb getdi. Məmməd müəllim iş rejimi, tikintidə gedən işlər və təhlükəsizlik texnikası barəsində qısa məlumat verib Turalı yedizdirmək üçün yeməlxana işçilərinə göstəriş verdi. Yeməkdən sonra fəhlələrin yataq yerlərində ona yer düzəltirdi. Tural səhərisi işə çıxacaqdı.

“Arbat Stroy» inşaat firmasını üç adam idarə edirdi. Baş Müdir Novruz Hüseyinov firmanın rəsmi təmsilçisi olmaqla təhcizat işlərini də yerinə yetirirdi. Türkiyəli Mustafa bəy maaliyə, iş rejimi, əmək haqqı, texnoloji nəzarət və Türkiyədən inşaatçı ixtisaslı fəhlələrin gətirilməsinə nəzarət edirdi. Strateji planlaşdırma, inşaat obyektləri ilə təmin olunma, inzibati məsələlər isə Camal Qarayevin səlahiyyətində idi. Əslində isə, yeri gəldikdə müəyyən məsələlərdə biri digərini əvəz edə bilər, birlikdə qarşıya çıxan məsələləri operativ həllinə çalışırdılar. Sosializm iflas etdikdən və Sovetlər dövləti parçalanıb əvəzində yeni tipli təşəbbüskar iş adamları ortaya çıxmaqda idilər. Reketçi quldurlardan qorxmayan, quldurlardan geriqlalmaz dövlət məmurları ilə dil tapmağı bacaran bu nəsil çətinliklərinə baxmayaraq iş qurmaq, iş qörmək, həm də pul qzanmaq yollarını tapa bilirdilər. Bu dövrdə ziyalılar ac-yalavac susub bir qıraqda qalmaqla ictimai proseslərə heç bir təsir göstərə bilmir, yaxud da o cüzi təsirin heç bir əhəmiyyəti olmurdu. Hər şeyi iqtisadi güc, pul, vəzifə həll edirdi. Səhsız-hesabsız firmalar üzə çıxır, çoxu da sabun köpüyü kimi partlayıb müflis olurdular. Bu sərt zamanda ölüm-dirim mübarizəsi gedirdi. Əslində iş qura bilən adamlar müəyyən bir təbii seçim məktəbindən keçmiş, isti-soyuqda bişib

bərkimiş adamlar idilər. Burada sentimentallığın yeri yox idi daha.

Ertəsi gün Məmməd müəllim Turalı Ələkbər kişiye təhkim etdi. Ələkbər kişi Naxçıvandan gəlmişdi. Dörd uşaq atası olan orta yaşlı bu adam tapşırılan hər işi yarırdı. Başını aşağı salıb çalışır, ailəsinə bir tikə çörək pulu qazanırdı. Əldə silah vətən uğrunda da döyüşmüşdü, qeyrətlə vuruşanları, şəhid olanları da, qurumsaqlıq, şəərəfsizlik edib aradan çıxanları da görmüşdü. Fəciə ərəfəsində Xocalıdan son çıxanlardan da biri Ələkbər imiş... Nə isə, o ayrı bir tarixdir, hekayəmizə keçək. Və bir dəfə nə üstündəsə sözləri çəp gələrkən “Mustafanın qohumuyam» deyən türkiyəli kürdlərdən birisi onun üstünə yeridikdə yumruğunun dadını ona göstərmişdi. İnsafən, sonra həməən cavan oğlan haqsız olduğu üçün üzr istəmişdi Ələkbərdən.

Ertəsi gün Məmməd müəllim nahar fasiləsindən 10-15 dəqiqə keçmiş Turalın yataq yerinin qarşısında bir adamla söhbət etdiyini gördü.

- A bala, Tural, sən orda nə gəzirsən, niyə işinin üstündə deyilsən? - deyə soruşanda Tural halını pozmadan:

- Siqaretimi yandırmağa gəlmişdim, zəjiqalkam yoxdu, indi qalxacam yuxarı, - dedi və başı ilə tikəliən 14 mərtəbəli binaya işarə etdi. Guya Məmməd müəllim bunun harda çalışdığını bilmirmiş. Damağında siqaret, bir əli cibində pillələri asta-asta enən Tural Mustafa ilə qarşılaşdıqda saymazıyana ötüb keçdi. Bu Mustafanın diqqətindən yayınmadı:

- A bala, bir dayan, kimsin?! Əlini cibindən çıxart! Burada nə iş yapıyorsan?! - dedikgə Tural havanı iyləyən danalar kimi boğazını uzadıb sanki başı ilə Məmməd müəllimi göstərmək itəyirdi ki, o bilir, başqa deməli bir şey yoxdur. Amma Mustafanın da əlindən hələm-hələm qurtarmaq asan iş deyildi. Kapitalizmin sərt həyat məktəbini keçmiş bu adamın sərt tələbkərləliyinə görə fəhlələr ona “Səddam Hüseyn” ləğəbi vermişdilər. Bunu Mustafanın özü də bilirdi. Və deyirdi: “Ben işimde sertem kardeşim, işden kenar yeyeriz-içeriz arkadaş oluruz!» Məmməd müəllim də ona demişdi ki, Rusların belə bir məsəli var: “Drujba drujba, slujba slujba!”, yəni iş öz yerində, arkadaşlıq öz yerində! Bu məsəl Mustafanın da çox xoşuna getmişdi.

Turalın bu əhvalatı tezliklə Novruz Hüseynova və Camal Qarayeva da gedib çatmışdı. Zahirən mülayim və mədəni bir adam olan Camal, lazım gələndə çox sərt bir adam olurdu. Və bu da əslində ziyalı bir adam olan Məmməd müəllimin xoşuna gəliridi. Çünki, tarixən Azərbaycan millətinin başına gələn bəlalərin çoxu elə millətin üzüyümşəqliyindən olmuşdu. Ona görə də, belə adamlar nə qədər çox olsalar, bir o qədər millət üçün yaxşı olardı. Ələkbər kişi də Turalı yanına çağırıb öyüd-nəsihət vermişdi ki, haqqını tapdayan olsa, sənə sataşan olsa, oğul, bir yerli kimi canımı da əsirgəmərəm sənə için, amma iş barədə nizam-intizam olmalıdır, qulağında sırğa olsun qalsın! Turalın qırmızı qulaqları bir az da qızarmışdı, amma yenə də: “ə, on dəyqə nədey, belə sözsöhbət gedir?! Millətlik dayna, indi, mən siqaret çəkməməliyəm?!”- deyərək bildiyini kimsəyə vermək fikrinə düşməmişdi. Həməən günün axşamı Camal

Turalı yanına çağırırdı və söhbət eləmişdi. “İstedad”ın meyxanaçılarından kimləri tanıyıb tanımadığını soruşmuşdu. Və bir-iki meyxana söylətdikdən sonra çıxarıb 200 dollar pul vermişdi ki, al, özünə yol pulu elə get, sənın yerin inşaat deyil bala, sən “istedadsan!” Bu söhbətin şahidi olan Məmməd müəllim çaşmış qalmışdı ki, Garayev hardan bildi ki, Məmməd müəllim Turalın adını “istedad” qoyub. Olmaya, adamın ürəyindəkilərinin hamısını oxuya bilir bu Qarayev?! Və indicə ağına gəldi ki, bu “istedad” onları bir işə salmasa yaxşıdır.

“Sənətinə» verilən qiymətdən ruhlanan Tural pulu götürməkdən qəti imtina etdi və bildirdi ki, bir-ki ay işləyib Vətənə öz pulu ilə gedəcək.

- Qadası, gözünü yeyim, sənın üçün ağır olar, mən görürəm ki, sən stroyka adamı deyilsən sən, səninki başqadı. Məmməd müəllim, görürsənmi, bu incəsənət adamları belə çox qordıy olurlar ey! - Sonra üzünü yenə turala turdu: - Gəl, sən bu pulu götür, çıx get evə! Bir eloğlu kimi deyirəm, indi havaxt pulun olar, verərsən, olmaz da ki, canın sağ olsun, halal xoşun olsun!

Gamal Garayevin bu mədəni davranışı “istedad”ı daha da ruhlandırılmışdı. O, sanki döyüşə atılacaq əsgər kimi işləməyə can atırdı. Əslində təcrübə göstərir ki, beləsinə deyəsən: “dur cəhənnəm ol, vızqırt burdan!» O daha anlaşıqlı olardı! Bu işə, salavat çəkməklə donuzu bostandan çıxarmaq təşəbbüsünə bənzəyirdi. Elə Qarabağda da ermənilər burcunanda onlara mədəni davranış dərsi keçilmək əvəzinə qapının o biri üzünü göstərsə idi, heç millətin başına belə müsibətlər gəlməzdi. Haxçıxlardan törəmiş balalarımız, ata yurdunda üsyan qaldıraraq dayılarına tərəf yığılmazdılar... “Köpəyoğlunun dığalarını” söyəngə söyüşün bir ucu da gəlib özümüzə çatır. Məmməd müəllimin işini-gücünü unudub bu cür düşüncələrə dalmağı özünə də qəribə gəldi.

Bu əhvalatdan bir-iki gün keçmişdi. Tural əlində plastik butulka ilə sağa-sola vurnuxa-vurnuxa gəzirdi. Bu dəm o Məmməd müəllimin gözünə sataşdı.

- A Tural, balam, indi nə gəzirsən?!

- Ciyərim yanır, burda hardan su doldurmaq olar? Dedim, su götürüm, yuxarıda içməyə.

- Nahardan heç bir saat vaxt keçməyib, ciyərin niyə yanır? Nə oldu, elə bircə sənınni ciyərin yandı? Suyu əvvəlcədən niyə götürmədin?!

- İndi biz su işmiyək?!

Tərs kimi bu hində yenə Mustafa haradansa peyda oldu. İşin nə yerdə olduğunu dərhal anlayan Mustafa baltanı kökündən vurdu:

- Müəllim, bu oğlanın hesabını kapatın, getsin! - dedi.

Oğlanın ağız açıq qalmışdı. “Ə, munnar nətəər adamdılar, su işmək də olmaz?!» Axşam yenidən Tural əl-ayağa düşüb, Hüseynova, Qarayevə dil-hüsr töküüb işləmək istədiyini, bir aydan sonra evə gedəcəyini bildirdi. Amma xeyri olmadı. Nəhayət, başladılar düşünməyə ki, bunu hara qoysunlar. Bu hində subpodratçı Rövşən gəlib çıxdı. Tural bu əhvalatını bu dəfə də Rövşən üçün danışdı:

- Burda təzə restoran açırkı yerrilərımız. Məni də restorana meyxanaçı

çağırmışdılar. Elə biz gələn günü omonnar gəlib bağladılar. Evin üstündə yaşayannar şikəət eliyiflər. Ayıma iki-üş min dollar pul verəcəydilər. “Gör nə bədayaq imiş ey!”- deyə Məmməd müəllim düşündü. - “Mənim də aqlım olsa, inşaatda gecə-gündüz ələtaş olmaq əvəzinə gedib meyxanamı deyib isti yerdə kef eləyəmişəm...” Bir anlığa özünü hansı bir restorandasa meyxana deyən yerdə təsəvvür etməyə çalışdı və tez də fikrindən vaz keçdi ki, ondan meyxana deyən olmaz.

Söhbət zamanı məlum oldu ki, Rövşən şəhərdə azərbaycanlılara yeni bir restoran tikir. Məsləhət oldu ki, elə Turalı da ora işə aparsın, restoran açılandan da sonra meyxanasını desin. Bəli, nəhayət, nə şiş yanırıd nə kabab. Hamının üstündən elə bil nə işə bir ağır yük götürülürdü.

İki gündən sonra Rövşən Məmməd müəllimin çalışdığı tikinti obyektinə on nəfər yeni işçi gətirdi. Tural da onların arasında idi. Məmməd müəllim soruşanda ki, Tural sən burda nə gəzirsən, Tural dedi ki, bəs orda mənə iş olmadı, Rövşən məni bura gətirdi. Məmməd müəllim Rövşəndən soruşdu:

- Ay Rövşən, Turalı təzədən buraya niyə gətirmisən?!

Rövşən təəccübləndi:

- Ayə, nə Tural, kim gətirib onu?! Mən onu qovdum! Yekəbaşın biriymiş! İşdəmir-eləmir, elə yekə-yekə danışmağı var. - Turalı çağırtdılar. Məlum oldu ki, özbaşına fəhlələrə qoşulub gəlibmiş.

Qarayev bunu eşidəndə sərt göstəriş verdi:

- Müəllim, onu rədd eləyin getsin! Axrannara deyin atsın bayıra!

Qarayevin bu sərtliyi onun hövsələdən çıxdığından xəbər verirdi. Məmməd müəllim Turalı yanına çağırıb öz xoşu ilə çıxıb getməyi təklif etdi. Tural isə ısrar edərək yenidən Qarayevin qəbuluna düşməyə çalışırdı. Ələkbər kişi Məmməd müəllimdən xahiş etdi ki, onun əmək haqqısı hesabına Turala 100 dollar pul versinlər qatara minsin getsin. Ələkbərin bu təklifi Turala bərk yer elədi:

- Ə, mən poyuzunan taqqataq yol gedənəm?! Mən samalyotunan uçmalıyam!

Ələkbər kişi Turalın təhər-töhürünə baxıb başını buladı. Məmməd müəllim Turalı bir də yanına çağırıb dedi:

- A bala, gəl sən üzüsulu, yaxşıqla çıx get! Elə eləmə ki, omon çağırınsınlar, səni dəyənləklə döyə-döyə aparsınlar!

Həlim təbiətli Məmməd müəllimdən belə sərtlik gözləməyən Tural yazıxsındı:

- Hara gedim ey mən?! Ə, biz azərbaycanı dəyilik?! - deyəndə, sanki böyük elçilikdə idi.

- Hardan gəlmisən, ora da get! Galdığın yer haraydı, ora get! İkincisi də sən heç azərbaycanlı da deyilsən?!

- Bə mən kiməm?! Niyə azərbaycanlı dəyiləm?! - bu suallar sanki Tarixin özünə verilirdi.

- Mən bilmirəm sən kimsən! Azərbaycanca danışmaq hələ azərbaycanlı olmaq demək deyil. O boyda kişilər səni adam kimi qəbul etdilər, hörmət etdilər. Amma sən, heç kimi saya salmadın. Bax, burda hər cürə millətin nümayəndələri var. Heç biri sənin kimi yekəbaşlıq eləmir. Sən nə məni sayırsan, nə bu ağsaqqal Ələkbər kişini, Nə Camalı, nə də o birisini! Nə özbəkdə belə qanacaqsızlıq var, nə də tacıkdə. Mən bilmirəm sən nə millətişən?! Sən heç adam da deyişən, adam olsaydın, söz başa düşərdin. Çıx, üzü sulu get!

Məmməd müəllimin dilincə Tarixin verdiyi bu cavabı oğlan heç cürə başa düşə bilmirdi, yaxud da başa düşmək istəmirdi. Tural hələ də nəyə isə bir ümid bəsləyir, getmirdi. Qarayev çıxıb onu bayırda görsə, nə Ələkbər kişinin nə də Məmməd müəllimin işdə qalacağı məlum olmazdı. Bu anda Məmməd müəllim əsəbiləşsə də düzgün qərar qəbul etməyə çalışırdı. Vəzifəsindən asılı olmayaraq, istər ölkə başçısı olsun, istər adicə ailə başçısı, bəzən qətiyyət gərəkdir. Məmməd müəllim qarovulçuları çağırıb dedi:

- O adamı eşiyə buraxın!

Darvazadan bayıra çıxarılan Tural, nədənsə ona uşaqlıqdan xatirində qalan, valideyinlərinin əlindən tutub sürüyə-sürüyə, ağılada-ağılada məktəbə apardığı uşaqları xatırlatdı.

O uşaqlar dərəcə getmək istəmirdilər.

21 yanvar, 2007, Moskva.

OT VƏ SU

Hekayə

Dağətəyində yerləşən Musallı kəndi gözəl mənzərəli bir yer idi. Qışı nisbətən sərt olsa da yazı, yayı cənnət kimi olurdu. Kəndin meyvə və üzüm bağları, əkini-biçini, heyvandarlıq təsərrüfatı da vardı. Baytar Tağı Şuşada kənd təsərrüfatı texnikumunu bitirmişdi. Kolxozun baytarı idi. Qana düşən heyvandan qan almaq, dabax düşənlərin ayağına kreolin çəkmək, erkək dana və qoyunları axtalamaq onun peşəsi idi. Dağa arana getdiyindən, çölçü adamlara məxsus sağlam, qarayanız, qırmızıyanaq bir kişi idi. Zarafatçılığı, deyib-gülməyi, yetənə yetib, yetmədiyinə də bir daş atmağı vardı. Kənddə heç kim onun sözündən, zarafatlarından inciməzdi. Bircə, Əliş müəllimdən başqa. Bunun da bir səbəbi vardı. Kəndçisi Əliş müəllim dil-ədəbiyya müəllimi idi, azdan-çoxdan ərəb-farsca da bilirdi. Kəndin ən çox qəzet oxuyanı, televizora baxanı da o idi. Əliş müəllim olmasa bəlkə də bu kənddə heç məktəbə gedən də olmazdı, amma uşaqlar onu çox sevirdilər. Dərsi adamı yormurdu, əksinə, dərs bitəndə şagirdlər heyifsilənirdilər ki, dərs tez qurtarır. Çünki, dərstdə Əliş müəllim öz

uşaqlığından, cavanlığından, əsgərlik və tələbəlik çağlarından şirin hekayətlər danışardı və dərslərin sonunda şagirdlərinə 4-5 qiymətlər yazıb sonra junalını qoltuğuna vurub gedərdi. Kəndin bütün cavanlarına “mənim tələbəm» demək onun şəkəri idi. Onun özünə tələbə saydıqlarından biri də Tağının oğlu Ramil idi. Ramili atası öz yolunun davamçısı kimi görmək istədiyindən uşaqılıqdan onu həkim olmağa məcbur etmişdi, amma əlaçı oxuyan Ramil dədəsinin sözündən çıxmasa da bir növ Əliş müəllimin təsirinə düşmüşdü, onu özünə ustad sayırdı və Əliş müəllim də bundan çox xoşhal olurdu. Qəzet və jurnallarda gah şeirləri, gah da hekayələri çıxan Ramil Musallıda əfsanəvi bir adam olmuşdu. Kəndə gələn kimi axsaqqal və ağbirçəklər başına toplaşar, xoşgəldin və hal-kef edər, pürsələkdə qan təzyiqlərini də müftə ölçdürərək, sannki Loğmanın özü ilə görüşmüş kimi bu təmasdan xoşbəxt olardılar.

Kəndlərdə kolxozlar dağılanda, elə bil hər şey dağıldı. Nə müəllimlərin maaşı dolanmağa yetirdi, nə də təsərrüfatda çalışanların əmmək haqqısı. Amma zirəng tərənib torpaq götürənlər, əkib-becərənlər, mal-qoyun saxlamağa imkanı olanlar dirçəlirdi. Və bu yenidən qurma və dağılıhadağılda məlum oldu ki, millət din üçün bərk acıbmış. Kimi Məşhədə, kimi Kərbəlaya, kimi də Həcc ziyarətinə üz tuturdu. Qarabağ müharibəsi olmasaydı, bəlkə də musalılardan hamısı hacı-kərbəlayı olmuşdu. Nədənə, məşədiliyi burda bir o qədər də sevmirdilər. El şəllənib karvana qoşulanda, aşağı-yuxarı var-gəl edib, Əliş müəllim də qapısındakı danasını, qoyun-keçilərini satdı və Həcc ziyarətinə gedib Hacı Əliş rütbəsini qazandı.

Bundan sonra Hacı Əliş müəllimliyin daşını birdəfəlik atmasa da, mollalıq da edir, güzəranı pis keçmirdi. Kənddə onun kefinə soğan doğrayan təkə bir nəfər vardı, o da Baytar Tağı idi. Həmişə istər yas, istər toy məclislərində onu görəndə kimi soruşurdu: “Ay Hacı Əliş, bax bu dünyadakı bütün məxluqat var ha, bunnar Allaha dua edir ki ha, ona ruzi yetirsin. Elədirmi? De görüm, bəs bu mollaların qaişniklər, nə deyir?! Ya adam ölsün, ya da avariya olsun?!”

Bu sual Hacı Əlişi həmişə çətinə salar, pərt edər, qızardıb bozardırdı. Az qalırdı desin ki, ə manqa bunun nə dəxli var, mollayam, ya qaişnikəm?! Amma, görürdü yox, mollalıq onun çörək ağacı olub və bu ağacın da Baytar Tağının daş atıb saldığı kal meyvələrini də yeməlisən... Və bu sözdən sonra buxara papağını çıxarıb stolun üstünə qoyar, ağ torlama fəsinə cibindən çıxarıb başına taxar və əlindəki uzun həcc təsbəhini bir-iki dəfə şıqqıldadaraq hirs və pərtliyini üzə vurmada əsl hacı müəllim kimi təmkinlə, aramla cavab verərdi.

- Əvvəla, ay Tağı, sən də elə molla kimi bir şeyсэн! -Bu cavabdan Baytar Tağı intəhasız bir zövq alardı və təəccübünü bir az da qabarıqlaşdırmaq üçün gözlərini bərəldib, üstündə lopa bıqları olan nazik dodaqlı ağzını da aralı tutardı. Bu vaxt onun ağzı qızıl-gümüş mədəni kimi metal dişlərinin parıltısı ilə dolardı. - Hacı Əliş müəllim eynəyini gözündən çıxarıb gözlərini bir az qıyar, qaşlarını darter və sanki salavat çevirmiş kimi əli ilə alını, üzünü ovub sözünə davam

edərdi. Hacı Əliş müəllimin xəət saxladığı, yaxud unudub qırıxmadığı üzündə qəzəb və mehribançılığın qəribə bir atəşkəs meyli, sülhü görünərdi. Eynən Qarabağ cəbhəsindəki kimi. Sonra da məclisə ağsaqqalyana bir nəzər salaraq deyərdi. “Qoy bir fatihə verim, yaxşı sualdı, sonqra ona da cavab verəjəm.” Və mütləq Baytar Tağını da öz hökümünə alıb əllərini qarşısında qoşa tutmağa məcbur edərdi. Duanın yarısını eşidiləcək şəkildə, yarısını da öz-özünə danışmış kimi vird edərək, “Ləmyələüd vələmyələüd”i ucadan deklamasiya edib “faatihə!” möhrünü vurardı. Sonra ahəstə suala qayıdardı:

- Hə, həkim, indi gələk sənin sualına! -Həkim sözündən Baytar Tağının gənəliyi gicişər, xoş bir qıciq alardı. Günlüklü kepkasını əvvəl qabaqdan arxaya, sonra da arxadan qabağa itəliyərdi. Keçi qulağına bənzər uzun, qəribə bir əyriliyi də olan qulaqlarını bir az da şəklləyib, üzündə yağlı bir təbəssüm ilə dinşəyərdi. -Əvvəla, molla, mövla sözündəndir. Mövləna Cəlaləddin Urumunu tanımayana nəhlət! Müqəddəs bir adam olub. İkincisi, Mövləna Məhəmməd Füzuli. Canım sanqa desin, Molla Pənəh Vaqif, Molla Vəli Vidadi... Molla təkəcə yas üçün deyil ki?, hərçəndi yas da vacibdi, ölənin üstündə Allah kəlamı oxunmasa, o hara düşər? Həlbəttə, cəhənnəmə! -Bu kəlamlar Baytar Tağını bir az xoflandısa da o qatı ateist olduğundan vecinə almazdı. İmkanı olsa elə bu rəqibini də axtaladığı danalardan buirinin gününə qoyardı. — Hacı Əliş müəllim adətəranə özünü şagirdlər önündə müəllim kimi duyar, sanki şuluq edənə iki ilə qorxuzan müəllim kimi davam edərdi: - Molla kəbin kəsir, dua yazır, Quran oxuyur, gərək minnarı da nəzərə alasan!

- Hacı, o molla dediyyin Vaqif var ey, deyillər yaman şorgöz oluf haa, o öləndə şuşalılar sevinirmiş... Texnikumda oxuyanda qoja şuşalılardan eşitmişəm. -Deyə Baytar Tağı Şuşadaki tələbəlik illərini həcc ziyarətindən əskik olmadığını bir daha nəzərə çarpdırır, hacını aşağılayıb, özünü yüksəltmək istərdi. Çünki onun dünyasında Hacı Əlişdən başqa bir adam yox idi və sanki onu aşağılayıb özünü yüksəltmək elə bu kənd adamının həyatının əzəli və axır qayəsi idi. - Yayda Məkkənin isitisi adam bişirir, vallah cənnət Şuşadaydı, hayıf oldu... -deyərkək, cavanlığına qayıdar və özünü Cıdır düzündə, İsa bulağının üstündə duyardı. Sonra xəyallarından ayrılıb yenidən geriyyə, öz vuruş meydanına, yəni, öcəşməyinə dönərdi. - Yox ey, bu mənim sualının cavabı dəyil! -deyə Baytar Tağı qalib bir görkəmlə məclisi tərək edər və öz həmfikirləri ilə müxalifətçi bir partiya başqanı kimi öcəşməkdən aldığı ləzzəti bölüşərdi. Kənardan qır verənlər, “yaman dedin ha!”- deyə ara qızışdıranlar bu kənd teatrının rejissorları və aktyorları idilər.

Baytar Tağı ötən ildən bir kələni bordağa bağlamışdı. Əvvəl istəmişdi ki, axtalasin ki, çox kökəlsin, sonra ömründə ilk dəfə heyvana qiymamışdı, kələ çox qəşəng idi, əli gəlmədi. Qalsın, deyə düşündü, bəlkə gələn ilin payızında

oğlu evlənər, toya kəsər. Elə bil kələ də bunu hiss etmişdi, içində sahibinə minnətdarlıq və kin hissi bir birinə qarışmışdı. Gah quzu kimi dinc olur, gah da canavar kimi qəzəbli olurdu. Ətirli biçənək otlarından, arpa və kəpəkdən yeyib səmrimiş kələnin burnunu tanası yox idi. Baytar Tağı onu bugün-sabaha salırdı və əslində qıyıb heyvanı incitmək istəmirdi. Kənd adamlarının şəhər adamlarının anlamadığı fərqli, qəribə bir düşüncəsi olur; onlar öz heyvnlarına insan kimi, doğmaları kimi baxır, yad insanları isə heyvanalara oxşadırlar. Bu Topçax kələ də baytar Tağının dostu, qardaşı, hərdən də sanki elə özü olurdu. Cavanlığı yadına düşəndə onu gizli bir həsədlə qaşovlayır, tumarlayırdı. “Kopolun kələsi, inəyin-düyənin üstünə əzrayıl kimi sıçrarıyır!”-deyə kələsi ilə fəxr edir, amma hər yetənin də inəyini sürdürmürdü ki, bu toxumluq deyil, toyluqdu. “Ramilin toyunda kəsəjəm!”-deyərdi. Əslində arıq, qoca inəklərdən zəhləsi gedirdi, qıymırdı kələsinə. Gözəl və yaraşlıq düyələrdən keçə bilmirdi. Yazıqdı, heyvan olanda nə olar, qoy Topçax tarçığını götürsün, düşünürdü.

Və bir dəfə Hacı molla Əliş müəllim camaatın içində girəvələyib ona irad tudu:

- Ay Tağı həkim, adam “allah qoysa!”- deyər e, ateistiyinə salma! - Baytar Tağı, Allahdan daha çox, Hacı Əlidən acığı gəldiyindən öcəşməyi tutdu və dedi:

- Ə, allah qoysa da kəsəjəm, lap qoymasa da! Oğlumun toyuna bəsdiyirəm! Heş kim də sürdüməyə heyvan gətiməsin, inciməsin də! Kələlik deyil Topçax, toyluqdu!

Yaz ağzı Gülnisə qarı qartmış inəyini çatılayıb qapısına gətirəndə, Baytar Tağı lap hövsələdən çıxdı:

- Əşi, bura hırxıxanadı, nədi?! Mənim kələm döllük deyil, toyluqdu, yüz dəfə demişəm! Yenə bu camaatda bir abır-haya yoxdu dayna!

Gülnüsə qarı tək arvad idi, əslində ona qarı da demək olmazdı. Oğlanlarından biri Qarabağda itkin düşmüşdü, birini də Urusetdə vurub öldürmüşdülər. Əri dərddən ölmüşdü. Sonbeşik qızını Bakıya ərə vermişdi, özü kənddə tək yaşayırdı. Gülnisə Tağının sözündən pərt oldu, öz-özünə söylənə-söylənə geri döndü:

- Ay başına dönüm, ferma uzaqdı dayna, tək arvadam, nətər aparım bunu? Dedim indi buğasın alsa, erkən də doğar, qatıxdan-süddən olar.

- Aaz, onun buğa halı var, görmürsən güjün yeriyir? Rəhmətliyin qızı, qış indi çıxıb hələ, hara tələsiyisən...

Baytar Tağı Gülnisənin arıx, suyumsuz inəyi xoşuna gəlmədiyindən onu heç Topçağa yaxın buraxmadı, amma inək yedəyində uşaqlaşandan sonra arvada yazığı gəldi, bir az peşmanladı.

O gecə Tağı kişi yuxusunu bərk qarışdırmışdı. Gördü ki, Topçax düzəngah bir yerdə, yaşıl otluqda bir sürü malın içində otlayır. Bura Cıdır düzü kimi bir

yerdi. Qəşəng-qəşəng erməni düyləri var. Topçax birinin belindən düşüb o birisinin belinə sıçrayır. “Ə, bu oğraş nağayrır belə, ətin tökəjək, sümüyü qalajaq!”-deyə düşünərək Topçağı sürüdən ayırmaq istədi. Amma Topçaq qızıışıb onun üstünə yürüdü. Tağı qaçmağa başladı. Topçax onu haxladı və buynuzuna qaldırıb dərəyə atdı...

Hövlanak öz qışqırtısına ayılıaraq taxtdan yerə yıxıldığını gördü və qışqırtısına alatorandan həyətdə toyuq-cüclərə dən səpnən arvadı Fatma evə girdi.

- Noolub ay kişi, niyə qışqırırsan, mənə çağırırdın?

- Yox, yuxumu qarışdırmışam, qoy gedim bir Topçağa baxım gəl'im, sonqra danışaram.

Tağı kişi şalvarını dizidyinin üstündən əyninə çəkib qalınçasını çiyinə atdı, həyətdə düşüb tövləyə girdi. Və bir azdan boğuş qışqırıq səsinə, tappıltı-guppultuya tövləyə cuman Fatma arvadın tükürpədicisi səsi kəndə hay saldı. Topçax Tağını buynuzlayıb öldürmüşdü.

Tabutu yerə qoyub üstündən xəlçəni götürdülər. Mart ayında oyanmaqda olan torpaq hələ nəm idi. Rahatca qazılsa da əriyib torpağa höpmuş qarın və yağan yağışların suyu süzülüb qəbir yerinin içində göllənirdi. Çömçə kürəklə suyun bir hissəsini kənara boşaltdılar. Ağsaqlardan biri bir qucaq ot gətirdi. Otu yerə döşədilər. Qışdan qalan quru ot suda islandıqca sanki qışın iyi baharın iyinə qarışaraq ətrafa yayılırdı. Su az olsa da sızmaqda davam edirdi. Camaatın içində Tağının yasına gələn oğlu da var idi. Şəhər havasında rəngi bozarıb ağarmış, iri eynəkli, arğaz vücudlu Ramilin gözləri yaşla dolmuşdu. Günəşin şüaları eynəyində əks olunub qəbrin içindəki suyun güzgüsünə düşürdü. Hacı Əliş fatihə verib işarə etdi. Baytar Tağını tabutdan çıxarıb kəfəndə qəbrə salladılar və yanına üstə qoyub, üzünü qıbləyə tərəf çevirdilər. Dolmuş gözlərilə atasının son mənzilinə baxan Ramil Hacı Əlişə yaxınlaşıb pıçılıtlı ilə soruşdu:

- Hacı, sizcə kişinin yeri narahat olmaz ki? -Qəbir sükutunda bu pıçılıtlı nəinki Hacı Əliş, bütün qəbristanlıqda olanlar, bəlkə də elə Baytar Tağının özü də o dünyadan eşitdi.

Hacı özünə ağsaqqalyana təmkin verərək son mənzilə yola saldığı rəqibinə bir də nəzər saldı, sinə daşlarının necə düzüldüyünə, ağ kəfənin əbədi qaranlığa bürünməsinə baxa-baxa hamının eşidəcəyi şəkildə aydın səslə dedi:

- Oğlum, Allah rəhmət eləsin! Ondan gözəl nə ola bilər ki?! Otu da yanındadı, suyu da!

Qəbristanlığın sükutu bir az da artdı, son sinə daşını düzüb qurtaranlar kürəkləri torpağa sancmış vəziyyətdə donub qaldılar. Sonra haralardansa, yerin təkindən uğultuya bənzər şeytani bir gülüş insanların içinə doldu, adamlar dişini-dodağını bir-birinə möhkəm sıxsalar da fısıltılı bir pıçılıtlıya çevrildi.

Ovuc-ovuc atılan torpaqlar, bellə atılan torpağa qarışaraq mərhumun üstündə balaca bir təpə kimi uçaldı.

Baytar Tağının oğul toyuna bəslədiyi Topçax kələ vayına qismət oldu.

04 yanvar, 2013.

DƏYİRMAN DAŞI

Hekayə

Neçə illər idi ki, Padşahın oğlu olmurdu. Rəmmallar rəml atır, falçılar fal açır, münəccimlər gecələri səhərə kimi oyaq qalıb ulduzları müşahidə etməklə məşğul idilər. Amma, hələ ki, bir nəticə hasil olmurdu. Günlərin bir günü hardansa qoca bir dərviş gəlib çıxdı. Padşahın əhvalatını eşidib ona yazığı gəldi, dərdinə çarə qılmaq istədi. Amma heç kim əyni-başı köhnə, cıdırından cin hürkən, görkəmindən yazıqlıq yağan bir adamı hökmdarın dərgahına buraxmaq fikində deyildi. Və həm də onun elmi üstün gəlmiş olsaydı, bir belə adlı-sanlı kişilər xar olub alçalmalı idilər. Buna da kimsə razı ola bilməzdi. Bir müddət səmərəsiz get-gəldən sonra dərviş başqa bir fəndə əl atmağı qərara aldı. Daha o hökmdarla görüşməyə çıxış axtarmayacaqdı, Padşah özü onu axtarmalı olacaqdı. Dərviş gecə namazından sonra əlavə üç rikət də namaz qılıb niyyət tutdu ki, Padşahın yuxusuna girib onun dərdinə əlac etməyə gəldiyini xəbər versin. Eləcə də etdi. Qəlbən pak olduğundan duası müstəcəb oldu və Padşahın yuxusuna girib məsələni ona anlatdı. Padşah yuxusundan hövlnak ayılıb vəzir-vəkili başına yığırdı. Amma yuxunu unutmuşdu, nə gördüyünü özü də bilmirdi. Qeyzlənmiş Padşah bütün münəccimlərinin və yuxu yozanlarının boynunu vurdura bilərdi. Məsələni belə görən qoca münəccim vəziri bir kənara çəkib qulağına nə isə pıçıldadı. Vəzir başının işarəsi ilə razılıq verdi. Dərvişin saraya buraxılmaması əhvalatından xəbəri olan qoca münəccim hökmdarın qarşısında diz çöküb saqqalını yerə sürtdü və dedi:

- Ey qibleyi-ələm, ulduzların dediyinə görə siz vəqənzədə bir qoca dərviş görmüsünüz, o da sizə oğul övladı yetirmək üçün Allaha dua etməyi vəd edib!

- Doğrudur! Afərin! İndi bu saat o dərvişi tapın buraya gətirin! - deyərək Padşah əmr etdi.

Saray əhli bir-birinə dəydi. Yağışdan çıxıb yağmura düşmüşdülər, oddan qaçıb alova rast gəlmişdilər. İndi o qoca dərvişi hardan tapasın idilər?!

Carçılar car çəkdi, xəfiyyələr hər tərəfə səkdi, aradılar, axtardılar, bir karvansara küncündən dərvişi tapdılar. Dərvişi hamamlayıb, əynini-başını təzələyib Padşahın hüzuruna gətirdilər.

Dərviş dedi:

- Ey qibleyi-aləm, sizə bir oğul övladı görünür, amma gərək ehsan üçün 7 il ölkədən vergi yığmayasınız, ac qarınlar doyurub, çılpaq əyinlər donatasınız!

- Bəs, mən vergi yığdırmasam, xəzinəm boşalar, qoşun ac qalar, ölkəm dağıla bilər axı?!

- Xeyr, qibleyi-aləm! - dərviş etiraz etdi, saray əhli bir-birinə dəydi. Amma dərviş süllhmərəmli nəticə çıxardı: - Sizin torpaqda o qədər ruzi-bərəkət artacaq ki, xalq könüllü özü gətirib xəzinəyə var-dövlət verəcək, daha vergiyiğan məmurlara da ehtiyac qalmayacaq! - bu sözləri eşidəndə nəmurları əsməcə tutdu, vəzir-vəkil də bir-birlərinin üzünə baxdılar. Dərviş cibindən qırmızı bir alma çıxarıb Padşaha uzatdı: - Qibleyi-aləm, bu almanın yarısını özünüz yeyin, yarısını da zövcənizə verin. Allah sizə oğul verəcək!

- Məni istəyən, dərvişə xələt versin! - dedikdə adamlar bir-birinə dəydilər və bir də baxıb gördülər ki, dərviş qeyb olub. Padşahın əlindəki gözəl alma olmasaydı heç kim gördüklərinə də inanmazdı. Qoca vəzir saqqalını tumarlayıb sanki vird edirmiş kimi pıçıldadı:

- Allahu əkbər! - Saray əhli dirijora qulaq asırmış kimi: "Allahu əkbər!" i xorla təsdiqlədi.

Sevincək evə gələn Padşah zövcəsini çağırub əhvalatı ona danışdı. Xanımı səbrini basa bilməyib tələsik almanı onun əlindən alıb baxanda alma yerə düşdü. Deyəsən bir az əzilmişdi.

Padşahın qılıncı havada parladı, xanımı yox, ... almanı tən iki para böldü. Hərəsi bir parasını yeyib pərdə arxasına keçdilər...

At ayağı kölük, ozan dili çevik olur demişlər. Düz doqquz ay, doqquz gün, doqquz saat Padşah üçün bir əsr kimi, zaman üçün biq an kimi ötüb keçdi. Padşahın ay parçası kim bir oğlu oldu. Uşağı dayələr böyütdü, müəllimlər təlim etdi, alimlər dərs keçdi. On beşinə çatanda uşaq dedi:

- Ata, mən bir on il də oxuyub elmimi davam etdirmək istəyirəm!

Çox götür-qoydan sonra yeganə oğlunun sözünü yerə salmayıb atası razı oldu. Onu bir tacir oğlu libasında karvanla uzaq ölkələrə elm dalınca yola saldılar. Vaxt ötdü, vədə yetişdi. Günlərin bir günü şəhərə səs yayıldı ki, Padşahın oğlu elmlərini tamamlayıb geri dönür. Xalq axışdıb gəldi. Padşaha gözyaşlıqlığı verən kim, çalılıb-oxuyyan kim, atılıb-düşən kim. Hər vaxt olduğu kimi.

Padşah böyük bir məclis qurdurub şadyanalıq etdirdi. Qırx gün millət yeyi-içib kefi elədi. Zurnaçıların ovudu şişib tuluq kimi olmuşdu, nağaraçıların barmaqları qabar bağlamış, rəqqasələrin göbəyi əriyib bircə tikə qalmışdı. Nəhayət, təmtərağın son anı gəlib çatdı. Padşah xalqın gözləri qarşısında öz oğlunu imtahana çəkməyi qərara aldı. Çünki əvvəldən də bilikli oğluna on il də əlavə təhsilindən sonra heç bir şəkk-şübhəsi yox idi. Calığıçılar qəşəng bir tuş çalılıb susdular. Padşahın oğlu gəlib atasına ehtiramla baş əyib diz çökdü, əlindən öpdü.

Padşah mütəssir oldu, düşündü ki, bəlkə bi sınaqdan vaz keçim, uşağı

bərkə salmayım. Amma, artıq gec idi. Bir partiya katibi demişkən, artıq proses başlamışdı. Padşah bir anlığa fikrə getdi, sonra əllərini arxasına aparıb barmağından şahlıq üzüyünü çıxarıb ovcunun içində tutdu. Əlini oğluna tərəf uzadıb hamının görəcəyi bir şəkildə göyə qaldırdı:

- Ey oğul, əlimin içindəki nədir? Tap görüm?!

Oğlanın gənc üzü tutuldu, qaşları düyünləndi, sonra üzünü atasına tutub dedi:

- Ey əlahəzrət Padşah, mehribanım ata! Mənim elmim deyir ki, sənin ovcundakı çox qiymətli bir əşyadır! - Padşah sevindiyindən az qaldı onu bağına basıb öpsün, amma oğlu davam etdi: - elmim onu da deyir ki, o əşya girdə bir şəkildədir! - padşah istədi ki, desin, ay səd afərin mənim ağıllı balam, amma oğlan yenə də davam etdi: - o girdə əşyanın ortası da dəşik olmalıdır! - bu sözlərdən Padşahın nurani sifətinə ayla günün işığı bir yerdə düşmüş kimi göründü. Sanki cavanlaşıb oğlu yaşda olmuşdu.

- Əhsən ey mənim oğlum! - deyə Padşah oğlunu ruhlandıraraq son akkordu vurmasını gözlə-yirdi. Oğlan gözlərini qıyıb sonra geniş açaraq ağır bir şeyin altından çıxırmış kimi güc verib yekun nəticəsini dedi:

- Dəyirman daşı! - sanki onun bu sözləri doğrudan da dəyirman daşı idi və indicə cavanlaşmış Padşahın başına düşüb onu əlli il də qocaltdı. Ortaya dəyirman daşı kimi ağır bir sükut çökdü. Handan-hana yazıqlaşmış məğrur Padşah dilləndi:

- Ey oğlum! Şübhəsiz ki, sənin çox böyük biliklərin var. Amma heyif ki, ağılın yoxdu! - dedi və gözlərinə qaranlıq çökdü. Başı sinəsinə əyilidi, taxtının üstünə çökdü. Tacı başından yerə düşüb diyirləndi.

14 aprel, 2009, Moskva.

MƏHƏBBƏTİN ÖLÜMÜ

Hekayə

Həyatınızda heç olmasa bir dəfə də olsun, sevmisinizmi?

Əgər sevmisinizsə, ola bilsin məni başa düşərsiniz. Sevgi başqa bir aləmdir, şairlər demişkən. Olur ki, siz kimisə sevirsiniz, amma sevdiyiniz nəinki sizə qarşı biganədir, hətta acıqla nifrət edir. Bu artıq faciədir və cinayətlə də bitə bilər. Bir də ola bilər ki o da səni sevir, xoşbəxtlik lap ovcunuzun içindədir, amma bu zaman da nə isə kənar bir qüvvə müdaxilə edir və xoşbəxtliyi əlinizdən alıb aparır.

Mənim də başıma belə bir əhvalat gəlib. O sevgimi hələ də unuda bilmirəm. Ağsaqqal yaşında sevgidən danışmaq biraz da eyibli, xəcalətli kimi görünür. Axı ağsaqqallıq bizim düşüncəmizə görə ən çox yas məclislərində, molla yanında əyləşib məclisi yola verməkdir. Sevgidən danışıqandan nə ağsaqqal olmalıdır ki?! Eləsə, o mütləq saqqalını, saçını qaraltmalıdır heç olmasa. Amma mən, müdürüklüyün rəngini cahilliyin rənginə boyamaq istəmirəm.

Evlənmişdim. Sevginin poeziyasından prozasına keçən vaxtlarım idi. Məhəbbət bitmişdi, bar vermişdi, iki ovladım böyüyüb gimrikləşməkdə idi. Ağaca-ota, daşa-quşa, itə-pişiyyə maraqlı dörd divar arasındakı şəhər uşaqlarını sıxdıqca onların balaca ürəklərindən asfaltı deşib cücərən yaşıl otlar kimi balaca arzular göyərirdi. Dünyanı görmək, sərbəstliyi, azadlığı dadmaq istəyirdilər. Günlərin bir günü uşaqları götürüb Moskvanın Taqansk metrosu yaxınlığında yerləşən “Pticiy rınok» deyilən məşhur quş bazarına apardım. İndi o bazar ordan Belye Daçi adlanan ucqarıya köçürülüb. Orda müxtəlif cürə ev və çöl quşları, itlər, pişiklər, onlara yem, qəfəs və s. şeylər satılırdı. Həvəskarların, xüsusən də balaca uşaqların sevimli gəzmək yeri idi. Hər gördüyü heyvana heyran olan tərəkəmə törəmələri: “ata bundan al!”-deyərək cikkildəşirdilər. Mən bir bəhanə ilə bunları yubadır, kommunal otağı heyvanxanaya döndərmək istəmədim. Nəhayətdə tutuquşular olan yerə gələndə dalğalı tutuquşu deyilən, balaca, yaşılı-sarı rəngə çalan, sərçə boyda kiçik tutuquşulardan birini aldıq. Bir qəfəs də alaraq içərisinə qoyub onu evə gətirdik.

Uşaqların sevinci yerə-göyə sığmasa da mən o qədər də sevinmədim. Bilirdim ki, bir-iki gündən sonra uşaq həvəsi sönmə bilər, amma bu quşcuğaza uzun müddətli, az da olsa qayğı və diqqət lazımdır. Bu fərə tutuquşu idi. Bir xeyli götür-qoydan, məsləhətləşmədən sonra quşun adını Katya qoyduq. “Katya, Katya, Katyuşa!... ”- deyərək, əzizləyirdik. Çox hürkək, hətta deyərdim ki, utancaq quş idi. Bəlkə də onu kimsə incidib adama yovuşmaz etmişdi. Tumarlamaq istəyəndə qəfəsin küncünə qısıılır, tüklərini qabardır, hətta adamı dişləməyə çalışırdı. Amma dişləməyi heç də acıqlı olmurdu, özünü müdafiə

üçün dimdikləyirdi. Mən hərdən onun dəninin-suyunun olduğunu yoxlayır, qəfəsin içini təmizləyirdim. Uşaqlar oynamaqdan doyub soyuduqca mən Katyaya diqqətimi artırmalı olurdum və düzü, bu heç də o qədər ürəyimdən deyildi.

Bir dəfə yenə Katyanın küncə qısılıb qüssəli dayandığını gördüm. Yazığım gəldi. Otağın pəncərələrini bağlayıb qəfəsi açdım. Katya qəfəsdən çıxmadı. Əlimi uzadıb onu çıxarmaq istədim, əlimə bir-iki dimdək vurub sakitləşdi. Ovcuma götürüb qəfəsdən çıxardım. Əlimin içində balaca ürəyinin çəkiç kimi ovcumun içini necə döyəclədiyini hiss edirdim, həyəcanlı idi. Ovcumu açıb onu otağa buraxdım, pəncərəyə tərəf uçdu. Pəncərənin tülünün üstünə qonub bir az dincəldi, yenidən otaqda o baş, bu başa uçaraq gəlib başıma qondu, saçlarını dimdiylə dartışdırmağa başladı. Qərribə bir qıcıqlanma verirdi. Sonra enib çiyimdə dayandı. Boynumu, qulağımı dimdəklədi. Ağrıtmırdı, sanki məni öpürdü. Balaca dimdiyi mənə toxunduqca bu kiçik varlıqdan canıma qərribə bir mehribanlıq axırdı, məni həlimlik büryürdü. Katya uçub qəfəsin üstünə qondu və içəriyə keçib həmişəki yerindən bur az kənarda, kiçik dəyirmi asma güzgüsünün qabanda oturdu. Güzgüyə bir-iki dimdək vurub özünə baxdı, sonra incə civiltilər çıxarmağa başladı. Katya oxuyurdu.

Bu minvalla biz Katya ilə bir-birimizə isinişdik. İşdən gələn kimi ona baş çəkir, “Katya işlər necədir?” - deyərək onunla hal-kef edir, sonra özümə gəlirdim. Hətta bizim xanımın məni ona qısqandığını hiss edirdim. Onu daha da cinlədərək deyirdim ki, tilsim elmini öyrənib Katyanı insan sifətinə salıb onunla evlənəcəm. Bu o qədər ciddi səslənirdi ki, arvadım inanırdı. Cavab olaraq deyirdi: “Elə eləmə ki, götürüm onu pəncərədən bayıra fırladım!” Mən də borclu qal-mayıb deyirdim: “Onda özün də pəncərədən bayıra fırldaya bilərsən!» Belə sözümdən arvad qorxurdu, amma mən özümü saxlaya bilməyib güləndə, kefi açılırdı və qısqanclığı azalırdı. “Necə-sən, sevgilim, Katya xanım?” - deyəndə Katya elə nazlanırdı ki, üzü duvaqlı gəlinlər ona baxsa həsəd aparardı. Axı, əslində biz kişilər qadınlara düz-əməlli bir tərif də deməyi bacarmırıq. Amma quşbazlığa bir canıq. Katya da quş idi, özü də istedadlı bir quş, şairə kimi bir şey. Mən ona eşqnamə oxuduqca Katya qəfəsində o baş-bu başa hərəkət edir, civildəyir, qəfəsin millərindən yapışib didiyini mənə tərəf uzadırdı, sanki mənimlə öpüşmək itəyirdi. Mən tez pəncərələri örtür və Katyanı azadlığa buraxırdım. Guya dörd divarın arası azadlıq idi. Hər halda nisbətən azadlığa çıxırdı. Otaqda obaş-bubaşa uçuş, göydə qanadlarını yelləndərək dayanır, sonra gəlib başıma qo-nurdu. Saçımı bir az tumarlayandan sonra, çiyinə qonub qulağıma öz quş dilində sirli sözlər pıçıldayır və sonra məni öpürdü. Onun öpüşü bədənime yayılır məni insanlıqdan çıxararaq quş kimi bir varlığa çevirirdi. Mən də qanadlanıb əl boyda bir quşa çevrilib Katya ilə üz-üzə oturub ona məhəbbət nəğmələri civildəmək istəyirdim. Quş olmaq insanın ən kövrək, ən məsum arzularından biridir. Biz xəşbət bir yarınsan-yarıquş sevgisinin içində yaşayırdıq. Katya mənim hər sözümlə, istəyimi başa düşürdü. Əlimin üstünə qonur, ordan atdanıb o biri əlimin içinə keçir akrobat kimi

oyunlar çıxarırdı. Yazda bazar günləri olanda biz onunla həyəətə çıxıb gəzirdik, uçub fırlanır, yenə gəlib başıma, çiynimə qonurdu.

Hər şeyi bir təsadüf məhv etdi.

Günlərin bir günü tanışlardan biri ailəlikcə yayı Bakıya getməli olduğundan kiçik tutuqu-şularını bizdə qoymağı xahiş elədilər. Mən: “Bu istidə Bakıda nə var e, camaat Bakıdan din-cəlməyə bura gəlir!”- dedim və sonra bir as da fərli bəhanə axtarmaq istədim. “Gömrükdən keçəndə bezdirəcəklər sizi!”- desəm də faydası olmadı. Daha artıq etiraz edə bilmədim və o quşu da qəfəsdə gətirib bizə qoydular. Darısqallıq etsə də imtina etməyə üzüm gəlmədi. By Roma adlı yekəbaş bir tutuquşu idi və tək-tək sözlər də deyə bilirdi.

Hiss edirdim ki, bu dəfə mən Katyanı Romaya qısqanıram. Nə isə anlaşılmaq bir səbəbdən xoşum gəlmirdi ondan. Elə bil erməni idi, Qarabağa təzə gəlmişdi. Amma biz ermənilərə isinişib-öyrənişib sonra özümzdən artıq sevməmişdikmi? Mən də Roma ilə dostlaşdım. Hətta bir xeyli Katyadan soyudum. Axı o danışmaq bilmirdi, savadsız bir quş idi, çox da ki fərə idi. Bir-iki gün qalandan sonra artıq Roma özünü çox təşəxxüslü aparırdı, sanki otağın yiyəsi bu idi. Mən ondan ermənicə soruşurdum: “Roma huntsuz, laves axbercan?!” Roma da: “Laves-laves!» Axber-axber!”- deyirdi və bunun quş yaltaqlığı mənə məhəbbətdən də xoş gəlirdi. Ona görə Katyanı qəfəsdə saxlayır, Romanı isə açıb buraxırdım. Roma döşəmənin üstündə, divanın üstündə arxayın gəzir, hərdən də uçub televizorun üstünə qonurdu, sanki ona tərəf baxmaqdam həzz alırdı.

Bir gün mən Katyaya dedim: “Katya, incimə, mən səni boşayıram. İstəsən, Romaya ərə gedə bilərsən!» Katya donub qaldı. Öz quş dilində astadan civildədi, sonra büzüşüb küncə qısıldı. Məndən küsdü. Əlimi qəfəsə salıb könlünü almaq istədim. O, bir az da dibə çəkilib durdu, əlimə baxdı, heç yalandan da olsa dimdək vurmadı. Mən qəfəsin ağzını açıb ona dedim: “Özün bilər-sən, istər içəridə otur, istər çıx gəz, mən sənin işinə qarışmıram, Katya xanım! Biz boşanmışıq.” Quş susurdu. Elə bil heç məni eşitmirdi, ya da eşitmək istəmirdi. Divanda oturub əlimə kitab götürdüm, həm də ona fikir verirdim. Katya çıxıb qəfəsinin üstündə dayandı, bir az ətrafa baxdı, sonra uçub bir-iki dövrə vurub yenə qəfəsinin üstünə qondu. Onun arxasınca uçub yaxınlaşmaq istəsə də Katya Romaya fikir vermirdi. Bu Romanı lap özündən çıxarırdı. Roma onun dalınca uçanda Katya qaçıb öz qəfəsinə girdi və dimdiyi ilə dartıb qarısını örtüdü. Roma onun qəfəsinə girməyə cürət etmədi, qayıdıb öz qəfəsinin üstünə qondu. Bir xeyli sakitlik oldu. Sonra Katya da darıxıb qəfəsindən çıxdı və qəfəsin tillərindən tuta-tuta yuxarisına tərəf qalxmağa başladı. Roma uçub onun qəfəsinin üstünə qondu və yuxarıya qalxan Katyanın düz başının üstündə dayandı. Katya yavaş-yavaş qalxırdı. Qəfəsin üstünə qalxmağa bir-iki addım qalmışdı, bu hində Roma üstənaşağı əyilib Katryanın başına sərt bir dimdək vurdu. Zərbə Katyanın başının arxa hissəsinə dəydi. Katya müvazinətini itirib sürüşərək yerə yıxıldı və çapalayıb halsız qaldı. Mən kitabı bir yana atıb tez

onun üstünə cumdun, əlimə götürdüm. Quşçuğazın başı halsız halda yana əyilmişdi, ürəyi döyünmürdü, kiçik bədəninin əlimdə necə soyuduğunu hiss edirdim. Özümü xəyanət etmiş bir adam kimi hiss edərək bərk peşiman olmuşdum. Katyaya yazığım gəlirdi. Katya ölmüşdü. Mən ona: “Katya, Katya, Katyacığım, ölmə!”- deyərək hönkürdüm. Göz yaşlarımı saxlaya bilmirdim. Başa düşdüm ki, onu sevirdim, amma sevgimə xəyanət etmişdim. Onu ehtiyatla hələ qatı açılmamış təzəcə aldığı cib dəsmalına bükdüm. Antersoldan keçəbeli götürüb Kutuzovsk Prospekti tərəfdə yaşadığımız evimizin yaxınlığında, yolun kənarında, ayaqdəyməz bir yerdə ona balaca bir qəbir qazdım, Katyanı dəfn etdim. Üstündə dua etdim ki, İlahi sən bu günahsız varlığın yerini rahat et, mənim də günahlarımı bağışla! Katyanı basdırdığım yerin üstündə ağac budağından balaca bir haça basdırdım, qəbri mənimçün itməsin.

Ertəsi gün arvadım aparıb Romanı uşaq baxçasına verdi. Mən onu bir daha görmək istəmirdim. Tanışlarım qayıdanda quşlarını məndən istədilər. Onlara dedim ki, sizin Roma öldü, amma mənim Katyam da uçub getdi...

25 noyabr, 2011.

MAHNILAR...

(Naməlum janr)

- Ən səfeh adam bilirsiniz kimdi?

Kasıbı bura qatmayın! Kasıb ağılda varlıdan üstün də ola bilər. Bilirəm, deyəcəksiniz ki, əgər ağılı varsa- niyə kasıbdı? Cavabı Allah müsəlmanına çoxdan göndərib: elmi istəyəyə, çalışana, var-dövləti isə öz istədiklərinə verir. İstəmək burada sevmək anlamında deyil, məsləhət bilin-məkdir. İndi Allahı rahat buraxıb yenə xalqə tərəf üz tutaq. Bizim çoxbilmiş xalqın bir sözünü bir batman balla yemək olmur. Mənalər var hər sözündə! Elə bil zənginləşmiş urandı. Amma hələlik bunu da burada qoyaq sualımıza keçək.

Ən səfeh adamlar- dahilərdi! Dayanın, söhbət əsl dahilərdən gedir, yalançılardan getmə! Yalançı dahilər ağıllı adamlardır, onlar səfeh ola bilməz. Bir də var istisna dahilər-yalançı da deyil, səfeh də deyil, ağıllıdır, həm də istisna olaraq xalq da onun dahiliyini anlayır. Axı, adi adamı qınamalı da deyil, o öz adı ağılı ilə dahini necə anlasın?! İndi day spor eləməyin. Onsuz da mübahisənizin xeyri yoxdur, səs çoxluğunuz olmayacaq. Onda soruşun: Niyə? Uşaq vaxtı o saat cavab verə bilərdim, amma adam yaşlandıqca tormozlanır elə bil, hər şeyə düşünüb sonra cavab verməli olur, çünki cavabı verəndən sonra düşünsən, səni elə bir yerə aparıb qoyarlar ki, daha uzun müddətli düşünməli olarsan.

Qorxutmuram, söhbədir, edirəm. Onsuz da vaxtında xoxan-xortdanlardan qorxu kisəmizi ağzınacan doldurmuşuq. İndi xırdalıyaq.

Niyə dahilər səfeh olsunlar ki?! Çünki, biz özümüz ən ağıllı adam kimi öz xeyrini güdənləri qəbul edirik, elə deyilmi? Ağılı varsa, hər şeyi pula çevirir! Havanı, suyu, torpağı, daşı-qayanı, hamısını pul edə bilir, satır qoyur cibinə, yerə basdırır, banka yatırır, nə bilək, min cürə təlabat var. Amma bu dahi bədbaxt, öz aqlını, qızıl kimi vaxtını, ömrünü-gününü düşünüb elə şeylərə sərf edir ki özündən başqa hamını faydalandırır. Bu ya çarxımda zarıyır, ya xəstə düşüb dərmana pulu çatmır, ya da məsxərəyə qoyulur. Bu yaxınlarda, Sankt Peterburq şəhərində də canlı bir dahi peyda oldu, yəhudi əsilli rus alimi Qruqoriy Prelman. Bu adam elə bir çətin riyazi məsələni həll elədi ki, yüz il müddətində bütün dünya riyaziyyatçılarının gücü çatmayırdı. Özü də bu kəşfinə, yainki hünərinə görə Fransa Elmlər Akademiyasının təsis etdiyi bir milyon dollarlıq mükafatdan imtina etdi! Hətta ölkə padşahı dediki, a kişi get pulunu götür, az deyil ha, özü də kasıb oğlansan, ananın təqaüdü hesabına dolanırsan. Yenə getmədi. Getmək yox e, elə “hə» desə gətirib evində verəsiydilər, bəlkə qorxub ki, öldürərlər, can dünya malından şirindir ona görə, ya bəlkə daha vacib hesab etdiyi işləri varmış. Kim bilir. Halbuki, camaat beş manat üçün cib kəsir, adam bıçaqlayır, amma bu halalca milyon dollarından imtina edir. Onun həllni tapdığı tənlik zərrədən kainatın yaranması məsələsidir. Özü də bu adamayovuşmaz, kasıb oğlan belə bir atmaca atıb: “Zərrədən kainatın yaranması yolunu tapan adama nə mükafat düşər?” Məgər, bizim aqlımızca, səfeh sual deyilmi? Və necə də belə səfeh adamlar dünyada var hələ? Deməli, dəmirin içinə kükürd, kömür qatıb döyüb polad edən kimi, dahilərin də aqlına bir az keçə yamamaq gərək əslində. Yəni, bir az dəlidən, biraz səfehədən, biraz bizim kimi ağıllılardan, bir az də bic-bəzzatlardan əxzlər gərəkmiş, yəni qırtdatmaq. Bunlar da sözümlərin canı deyil, bunlar hamısı sözü deməyə bəhanələrdi, yəni mahna-şahna. Görünür, köhnə kişilər bəhanəni mahniylə, onu da Şahnaz üstündə nazlandıra-nazlandıra oxuyurmuşlar, ol səbəbdən belə olmuş! Klassiklərimiz demişkən.

İndi də burdan keçək mahnılara. Mahni gözəl şeydir. Marksizm-leninizm, yaxud cuhudizm-masonizmin dialektik baxımından, yaxud elə kəndçi baba yöndəmində kəllayı-dolayı baxımdan yanaşanda, görürsən ki doğrudan da insan sözü üzə düz deyə bilməyəndə mızıldanmalıdır. Mızıldananda utanmamaq üçün səsin avazını enririb-qaldırmalıdır, o bundan bir az cəsarətlənəndə zəngülə və qünnələrə keçməlidir, və ilaxirə. Və-dən əvvəl vergül qoyulmur, amma mən bunu qoyuram, türkünməyəli, kim kimədir?! Bir vergüllük kef eliyək. Və belə bir kefikök halda mahnılarımıza keçək. Hələlik füşdüəksiz.

Qazanda hüquq təhsilindən bişib çıxmış vəkil Lenin demişkən, siyasət doğrudan da çirkin şeydir, ha əl-üzünü yusan, ləkəsi düşəndə getmir. Atüstü onu da deyim ki, bu vəkil sonra bütün dünya kasıblarının Vəkili iddiasını zəbt eləmişdi. Yəni əslində hərəsindən bir qəpik qopara bilsən, kasıbın kasıblığı

sabitliyində qalar, amma sən İsveçrədən belə gəzib, arxayın başla onun dərdinin əncam-çarəsi barədə düşünə bilərsən. Heç buna bülleten-mülleten gərək olmayıb. İndi bir məslə-hət eləyirəm sizinən. Mən də Qarabağın vəkili statusunu özümə götürümmü, ya qoyum elə yerdə qalsın? Hələ dağlıq hissəsindən söhbət gedir.

Cammat, görən Sərkisyan qoyaar? Özümüzünküləri soruşmuram, bilirəm qoymazlar. Heç məni bu qulağımın dibindəki VAK- a çağırın yoxdur. Vsemirniy Azərbayacanisqiy Konqress deməkdir. Rəhbərlərinin çoxusuynan görüşəndə öpüşürük, di gəl ki, bir toy iclasına çağırın yoxdur... Sağ olsunlar, bilirlər ki, əlim aşağıdır, nəmər salmaq imkanım yoxdu. Ona görə heç orda da Qrabağ dərdindən başqa hər şey danışılır. O səbəbdən də dünya Azərbaycanlıların yığıncağında Dağlıq Qarabağdan dillənən olmur. Dillənənin də dili elə topuq vurur ki, mahnı oxusa ondan yaxşıdır. Şükürkü, bu sahədə səsımız hələ batmayıb. Gəlin mahnı oxuyaq, şeir yazaq, şoular keçirək. Amma əvvəlcə yenə bir haşiyə çıxmalıyam. Vətəndən baş götürüb qürbətə üz tutduğum vaxt düz otuz üç ildir. Yəni ki, Həzrəti İsanın ömrü qədər bir zaman yoludur. Bu zamanda biz nələr görməmişik?! Bütün ictimayi təşkilatları, indi gur-guruldayıb dünyaya səs salmış, maşallah, inşallah, təşkilatların hamısını rüşeym halında olanda görmüşük. Nə rüşeym, ləzgi demişkən, can qardaş, sperma halında olanda, mayalanmalarını mikroskopla müşahidə etmişik, kim həzz alıb, kim kimdən mayalanıb, ona kimi. Anatomiya keçməyəək. Gözəlin göbəyinə baxanda içini, bağırsaqlarını görəcəksənsə heç. Bu məsələni də burda yarımçıq qoyuram. Ümumiyyətlə, yarımçıq qoymaq bizim az qala milli xarakterimizdi. Sülh yarımçıq, müharibə yarımçıq, torpaq yarımçıq, xalq yarımçıq, yəni bu təhqir deyil haa, həqiqətdir, Güneyli-Qüzeyli, Qərblı, Köndələnli xalqım! Mız daha doğrusu, xalq bir adama məxsus ola bilməz...

Dağılmış Qarabağın şairi necə bir bayatı deməsin burda. Rəmiş qağa, tarı köhlə, gitara dözməz:

Mən aşıqəm, yarm çıx,
Yarım bəzən, yarım çıx!
Baxt bizə kəm baxdı hey,
Qoydu belə yarımçıx...

Yetər bu şikayətlər! Gəlin şənlənək. Siaysəti-miyasəti bir yana ataq, qəşəng yarışlar, şoular keçirək. Gözəl avaroviziyon, yaxud yevroviziyon ərəfəsində. Qorxulu nağıllar kimi, hollivud filmiləri kimi kassadolduran şoular, çempionatlar. Qoy Ginnəsin də atası yansın, anası da vayına otursun! Biz Qrandioznu, urus demişkən yarışlar keçirək. Məsələn, özünü asmaq, dostunu bıçaq-lamaq çempionatı keçirək! Stadionlarda da yer qalmaz vallah, dünya axışib gələcək, İspanların korridası qələtini qıracaq! Heyif, andıra qalmış, bu da siyasi məsələyə bənzədi. İspaniya böhran ərəfəsindədir. Qafiyələndirsək, Tehran da böhtan ərəfəsində. Onda elə birbaşa mahnıya keçək:

- İrəvanda xal qalmadı! - olmadı.

- Şuşanın dağları, başı dumanlı... - bu da yox!
- Mən gedirəm Ağdama, Muleyli! - elə bissimillah eliyəndə gördüm polis dəyənəyini silkələdi:
- Bura bax ə, korsan, görmürsən, atəşkəsdə?! - vaz keçdim.
- Şirvanın yolları, daşlı kəsəkli...
- İndi də bohtana keçirsən?! O boyda xərc qoyulub, yol çəkilib gül kimi... Deyəsən şirvanların sənə ağırlıq edir, bəri gəl görüm! - Yol məsələsində polis haqlıdır, qaçıb aradan çıxıram, əlüstü hesabla, idmandan bir-iki şirvanlıq xeyir götürəm. Başlayıram yeni mahnı oxumağa:
- Baxçamıza gəldi bahar, yaşıl xalı saldı bahar, gəl dedim, gəlmədi yar, gəlmədi yaar...
- Bura bax ey, kimin Baharını çağırırsan?!
- Kimin baharın çağıracam, öz baharmızı, gəlsin də! Görmürsünüz hər tərəf bağ-baxçadı, baharı gözləyir!
- Deyəsən, sən ərəb baharını çağırmaq istəyirsən? - polis şübhəli-şübhəli mənə baxır, - tez ol kişiliyini göstər! - Mən ötən dəfə dəyənəkdən qulağım zədələndiyindən, kar kimi kimliyi "kişilik" kimi başa düşürəm.
- Elə burda?
- Bə harda, istitiyirsən gedək otdelniyaya!
- Sahə demək istəyirsiniz?!
- İstəyirsən sahə olsun, istəyirsən vahə olsun, özü də Ərəbistanda!
- Qardaşım polis, ərəbin baharından nə olasıdır bizə, hicablı-çarşafılı, onu da alıb evə aparanda yenə erkək çıxacaq!
- Baharın erkəyi-dişisi olmaz! Erkək də qurbanlıq olar, - polis hazır cavab adam imiş, amma dəyənəyi özündən də hazır cavab kimi göründü. Gördüm məndən mahnı oxuyan olmaz. Qarabağlı olmağına deyil ha! Meydanı xalqın dəyərli artistlərinə verib aradan çıxıram. Yaxşı ki, heç məni tanıyan da yoxdur. Bir yumuruca Dəlidağ dolusu kimi diyirlənib əriyə-əriyə gedirəm.
- Suya dönüb nə Kürə çatanam, nə Araza, nə də Qarqara... Bəlkə birinizin yanağında damla yaş oldum, silin məni, göynətməyim üzünüzü...

Noyabr, 2011.

BAŞSIZ GÜN

(Hekayə əvəzi)

Pencəyimi geyinib papağımı başıma qoyub evdən küçəyə çıxdım. Sərin, xoş hava idi. Payızın yarpaq qoxulu, buludlu səmasında xırdaca çiskinli bir duman da hiss olunurdu. Küçəyə çıxıb qəzet köşkünə tərəf yönəldim. Siqareti təzəcə tərgitmişdim. Amma şüurumun alt qatından qəzet almaq bəhanəsilə siqaretlərə də yaxınlıq etmək məqsədi olduğunun fərqi varıb öz-özümə gülümsədim. İnsan nə qərribə məxluqdur. Hər şeyin motivi olur, detektivlər demişkən. Və bəzən görmək istədiyini görür, görmək istəmədiyini isə gözüne soxsalar da xeyri yoxdur. Bu lap elə ölkələr, dövlətlər səviyyəsində də belədir. Məsələn, İran kimi bir ölkədən baxanda Urmiyanı, dili bağlı vətəndaşlarını görmürlər, amma Arazdan bu taya hicab axtarırlar. Nə isə, cəhənnəmə olsun əmmalı başlar, öz dərdimizi çəkək. Nə çəkək?! Dərd, ya siqaret! Vallahi dilemmadır, Rəşad Məcid siqaretdən qəşəng bir poema yazıb, bəlkə onu bir də oxuyum siqaret əvəzi. Yox, kişi kimi söz vermişəm ki çəkməyəcəm, vəssalam! Bir xırda şey, barmaq boyda şey, biz boyda kişiləri özünə tabe edəcək? Əslində bütün kişilər elə o barmaq boyda şeyin, nədir o adı ayıb olmasın... si-qaretin, onun əsiri deyillərmi? Yox, mən onu yıxaram, şair demişkən, yəni o: “dünya yıxaram səni!”- deyir, mən bir siqareti də yıxa bilmərəm? Özüm də keçmiş qarabağ çempionu. Dığadan-mığadan güclüdür bəyəm bu köpəyoğlunun siqareti?

Köşkə çatdım. Köşkə elə baxıram ki, siqaretləri görməyim. Ciblərimi eşləyib bir topa qəpik çıxardıram. Varlı olmaq da belə şeydir e... cibin cırılr. “Hansı qəzeti alım görəsən?” - deməyəcəm. Desəm reklam çıxar, özü də pulsuz. AXI reklam çox bahalı şeydir əslində. Özü də bahalı və key-fiyyətli mallar üçündür. Amma bizim məmləkətdə hələki birini bacarıyıq, keyfiyyət də gələr, inşallah, maşallah. Qoy qafiyələnsin, millət feyziyab olsun. Tanış satıcının dar köşkdə ancaq səsini eşidib əllərini görürəm. Sifəti görünmür. Qəzet alıb parka tərəf gedirəm, oturum orda biraz varaqlayım. Həm hava alım, həm də dincəlim. Amma köşə yazısı deyilən məqalələri oxuyanda dincəlmək əvəzinə başına cingəlmək olur elə bil. Bu zəhrimar problemlər də heç qurtarana oxşa-mırlar, biri bitməmiş o birisi başlayır.

Nə seyrəklidir bu gün, özü də şübhəli seyrəklilik. Elə bil qırılıblar. Adam-zad gözə dəymir. Daha doğrusu, zad var, adam yoxdur. Hə, budur, qarşıdan bir qaraltı gəlir, adamdır yəqin. Eynəyim hanı? İndi qəzet oxumayanda da eynək taxmalıyam deyəsən, qaraltını da pis görürəm. Yox niyə, lap əmməlli-başlı görürəm; bahalı, parpar mavi kostyomlu, qara kremlənmiş ayaqqabılı, ağ köynəkli, göy qalstuklu bir kişi gəlir. Ağ köynəyi ağ saçlarına necə də yaraşır! Dayan bir, NƏ? Ağ saçları... Hanı bunun saçları, heç papağı da yoxdur! Əşi,

papaq cəhənnəm. Hani bunun burnu, qulaqları, gözləri?! Bıç-saqqal da bir yana. Balam, bunun heç başı da körükmür! İntiresnidi. Tosit, maraqlıdır. İndi də ərəbcə çıxdı. Görkəzmədir! Hə, bax belə dörgüdür. Hər şeyi yerindədir, bircə başı yoxdur. Hımm...

Gözlərimi silirəm, burnumu da üstəlik. Eynəyimi taxıram. Vallahi, faydasızdır. Bu kişinin başı görünür ki, görünür. Bəlkə amerika şpiyonudur, yəni casusu. Başına nano texnoogiyanın son nailiyyətindən torba taxıb, bədəninə elə xalat bürünməyi unudub. Bəlkə polisə zəng edim. Konturuma heyfim gəlir, yəqin qarabasmadır. Özümü çimdikləyirəm. Başımı yarsam da xeyri yoxdur deyəsən. “Yox, başını yarsan, qanını kiminsə üstünə töküb pul qazana bilərsən”, - elə bil bunu dəli şeytan dedi. Mən: “Baş qanımdan pul çıxar?”- düşündüm. “Çıxar, niyə çıxmır, paça qanı baş qanımdan da bahadır. Dübayda bilirsən neçiyədir?! Bunu da ağıllı şeytan pıçıldayır. Mən hər ikisinə: “Lənət sizə kor şeytanlar”- deyib çiyinin üstündən sola-sağa tüpürüb qəzeti əlimdə milçəköldürən kimi bərk-bərk tutub parka tərəf gedirəm. Payızdı, payız. Qızıl payız, bəlkə də gümüş.

Taxta oturacaqda əyləşib qəzeti vərəqləyirəm. Əvvəl şəkillərinə baxıram, sonra iri başlıqlara. Buna məhəbbətşünaslar libido deyir. Yox, şey, prelüdiya. Eşqin girişi. Yəni, necə ki qadınla sevişəndə tələssən, hər şeyi korlayarsan, ehmal-ehmal, addım-adım yaxınlaşmaq lazımdır... Cavan qadınların yaşlı kişiləri sevməsinin bir səbəbi də budur, hər şeyi bayağılaşdırıb pula-şöhrətə satılmaq kimi yozmaqla deyil ki. Mən də qəzeti yavaş-yavaş açıram. Vərəqlərini tələsmədən aralıyırım. Halbuki, heç oxmamış da cırıqlayıb tullaya bilərdim. Bilirəm ki, oxuyub əsəbiləşəcəyəm və hirsimdən onu cırıb atacağam. İri başlığa gözüm sataşır. “Prezidentin baş cangüdəni Xanlar Şahverdiyev türkiyə kürdlərinin hesabına ikiyüzmin avro pul keçirib. ” Yəni bu qədər kasıbçılıqdır bizdə?, heç olmasa bir milyon olsa, sensasiya olardı. Bu heç əməli-başlı bir toypulu da deyil. Məsələn o Şakirani oynatmağa çağırırsalar, qalan qonaqlar ac qalacaq, heç toyuq kababına da çatmaz. Qırqovul cəhənnəm. Başqa səhifədə oxuyuram: “Beynəlxalq universitetin rektoru Elqəmgin Sədullayev Avropaya qaçıb. Balam, savadlı adam belə olar e, Russonun, Didronun, lap elə Napalyonun vətəninə qaçıb. Kişi adamdır. Elə bircə Sarkozinin xanımına yaxınlıq üçün qaçsa da qınamazdım. Xallı-pullu göyçək kişidir, vallah onun saqqızını oğurlayacaq, top model kişi istəmir? O biri səhifəyə keçirəm. “Savadlar naziri Liyan Xankişiyev üç müavininə bir təpik vurub!” Hə, bax buna varam! Yəqin kişi qaydasız döyüşlər ustasıdır. Əcəb eliyib! Ürəkdən tikan çıxarmaq belə olar. Cərrahpulunu məktəbpulu eləmək olar. Bir vərəq də ötürürəm. “Baş gizir”, yox, səhv oxudum, “Hərbi nazir xarici attaşelərlə ov səfərinə çıxmış və qarğanı gözündən, qazı dünbəyindən yaralamışdır!» Bu məxfi xəbəri müxbir necə əldə edib görəsən?! Avropa ekoloqları başımıza oyun açmasa yaxşıdır. Deyəcəklər ki, biri ayını yeyir, biri qaz vurur. Yaxşı ki, “öldürmüşdür” yazmayıblar. Birtəhər vəkilə pul basıb işi yönləmək olar. Bəlkə

də keçmiş hərbi müxbir imiş yazan. Nəsə, daha həvəsim gəlmir ox uyum. Gözümün qarasını boş-boşuna sərf etməyim. Uzağa, dənizə, gələcəyə, yaşıllıqlara baxım ki gözlərim dincəlsin. Payız adamı biraz qəmləndirir, biraz da dəmləndirir elə bil. Adam evdən qaçır, amma evlənmək istəyir, daha doğrusu sevib-sevilmək. Evlənmək biraz, biraz yox e, lap gerçəkdən zı... , zor işdir.

Qəzet məni yordu, indi də həyata baxım. O tərəfdə iki cavan əyləşib, biri oğlan, biri qız. Qızın qəşəng, düz ayaqları var, daha doğrusu baldırları. Hərdən əl-ələ toxunurlar. Xoşbəxtlik də elə budur. Sevəninə qismət. Şirin-şirin söhbət edirlər. Elə bil qoşa göyərçinlər quruldaşır. Gənclik gözəllik və xoşbəxtlikdir, amma adam bunu vaxt ötəndən sonra bilir. Yəqin eşqdən-məhəbbətdən danışırlar. Parkda oturub siyasətdən danışmazlar ki.

Parkın düz ortasında uca bir heykəl var. Ayaqları bir yerdə farağət komandasında ucalıb. Sinəsi qabarıq, sol əli yanında, sağ əli bizim başımızın üstündən ucalıb dünyanı salamlayır. Sanki generaldı, şax dayanıb öz qoşunlarına baxır. Amma burda qoşun nə gəzir, kol- kos və ağac-uğac var, hər halda səliqə-sahmanlıqdır. Diqqətim yenidən cavanlara yönəlir. Bunların da çiyinlərindən yuxarı heç nə görünmür. Əcaba, bəs bunların başı hanı? Hövlnak əlimi öz başıma çəkirəm, papağım yerindədir, amma başımın yerində boş fəza hiss edirəm. Papaq müqəddəslərin başındakı halə kimi baş yeriminin üstündə dayanıb. Ey dadi-bidad! Bəs mənim başım hanı?! Onda bayaqdan bəri haramla fikirləşirmişəm, deyə təşvişə düşürəm. Necə ola bilər ki, insan başsız olsun, yaxud da başını hardasa salıb itirsin?! Anı olaraq fikirləşirəm ki, bu cavanların da başları üstlərində olmadığından öpüşə də bilməzlər, bax elə o səbəbdən polis-zad da gözə dəymir yəqin. Yoxsa bu saat başlarının üstün kəsərdilər ki, əxlaqımızı xarab edirsiniz, əlinizi cibinizə salın, günahlarınızı yuyun, yoxsa...

Papağımı vakant qalmış baş yerindən götürüb qabağıma, düz dizimin üstünə qoyub fikir-ləşirəm. Yaxşı ki papaq çörək deyil. Yox, bu düz olmadı, yaxşı ki, çörək papaq deyil. Papağı yemirik, ya yeyirik? Nə isə. Bəs bizim başımız haralardadır, kim istifadə edir onu bu saat görəsən? Allah bilir hara atıblar. Bəs biz necə düşünürük, necə yaşayırıq, nə vaxta kimi belə olacaq? Allah, sən saxla! Durum evə qaçım, bəlkə evdə qoyub gəlmişəm. Belə bir cılız ümidlə yerimdən qalxıram. Bir şey də var ki, özümü çox yüngül hiss edirəm. Zarafat deyil başsız olmaq, filan qədər yükəndən azad olmuşam. Lap quş kimi uçuram. Bəlkə də başın eşqindən, həsrətindən qanadlanmışam, nə bilim. Bunu ayrıca tədqiq etmək gərək. Yölyüstü əsl möminlər kimi Allaha dua edirəm: “Ya rəbbi, başımı tapım, nə edirsən et, siqaret də çəkmərəm, qəzet də oxumaram, amma sən bizi başsız qoyma!”

Oktyabr, 2011, Moskva.

AHTİKORRUPSİYA

Hekayə

Günəş sisteminə daxil olan Yer planetindəki bir ölkədə iki il idi ki, “Antikorrupsion Ukaz” çıxmışdı, daha doğrusu, “Sərəncam”. Bu rüşvətخور qırılmışlardan yazanda, nə təhər şeydirsə, adam ixtiyarsız olaraq ədəbi dildən çıxıb küçə dilinə keçir və ixtiyar kəlməsinin özü də başında urusuca alaçalpov bir “ex tı, xiyar!” kimi alaşıq-dolaşıq tağ atıb gedir. Bilmirsən, andırın türkün məsəli, ucu hardadır, bacağı harda! Tfu, üzr istəyirəm, bucağı harda!

Günlərin bir günü, bu ölkənin baş məmuru, yəni bütün məmurların başında əyləşib istəsə qoz, istəsə fındıq və hətta tum çirtlayıb çirt atmağa da ixtiyarı olan baş məmuru, həmkarlarını topladı ki, bəs: “gəlin iclasa, daklad edəcəm, qulağ asın. « Dedilər: “nolar, laf yaxşı olar, məsləhətdisə, olsun”. Sordular-soruşdular, bəs nə məsələdi? Cavab gəldi ki, “qorruf suyardı!” Çoban olsalar anlayardılar ki, sürü susuzluqdan qırılır, bilmir ki su bahalaşib, bunu suya töküüb: “qırrey!” deməlisən ki, içsin, ciyəri yanmasın. Amma bunlar oxuyub çox savadlı olduqlarından “qırrey-mırrey” bilmirdilər və allaha pənah gətirib durub gözləməyə başladılar.

Baş Məmur sağ əlini saçına çəkdi, sol əli ilə moruq rəngli qalstukunun ilgəyini genəltdi, sonra yumruq kimi ağzına tərəf tutub alçaqdan bir-iki dəfə öskürüb boğazını arıtladı, adamlar bunu çox ciddi bir əlamət kimi qəbul edib özlərini yığışdırmalı oldular. Baş Məmur dəsmal ilə dodaqlarını silib üzünü məclisə tutdu. Müqəddimətsiz-filansız birbaşa mətləbə keçdi. Birinci dəfə idi ki belə bir hal baş verirdi, həmişə məzəli bir lətifə ilə sözbə başlayıb həmkarlarını güldürüb keflərini açan, sonra mətləbə keçən baş məmur bu dəfə çox ciddi idi. “Allah eləməmiş, müharibə başlayır-nədi?”, - bəziləri düşündü, əsgərlik yaşlı qohum-övladlar yada dqüşdü və əlüstü hərbi komissar-lıqdakıların baharı gəlmiş ağaclar kimi yaşıl yarpaqlayacaqları düşünüldü. Baş Məmur dedi:

Prezident Cənablarının Ukazından düz iki il keçir! -Hamı bir birinin üzünə baxdı, balam nədən söhbət gedir? İki ildə o qədər qanunlar, sərəncamlar, göstərişlər olub ki, hansı birini yadın-da saxlayasan? Hələ bir əməl edəsən də! Vallah, adam başını itirir, hafif deyilmiş, qədim Qızıl dövrlər. Nahaqdan onlara, daş, dəmir, nə bilim tunc dövrü deyiblər! Məsələn, filanı-bəşməkəni eləmə, eləsən iyirmi çubuq, çəkdir belinə çıxсын getsin işinə, nə tümə lazımdı, nə də ona bir sürü qaraovulçular. Ayətüllahlar ağıllı və müdrik adamdılar, kim nə deyir desin! Elə olmasa, İran ağ günə çıxmazdı, Avropa kimi avara bir şey olardı. Çünki bu lazımsız məhkəmələr-filanlar hamısı xərçdir axı, özü də xalqın cibindən gedir, əgər dövlət məmurları xalqla cibgirdilərsə, əstəfürullah, cibbirdilərsə. Əşi bu qanunlar, məcəllələr adamı cəncələ salır vallah, hələ; a)

bəndi; b) bəndi; müstəsna, istisna... nə biləsən, bu qədər şeyləri yadında saxlasan, ona başını dözər, havalanar vallah! Baş Məmur nə dediyini bir də yadına salıb davam etdi: -Toist, üzr istəyirəm, Sərəncamın-dan! - Bu kəlmələr başlarda rezin polis dəyənəyi kimi yandırıcı bir əks-səda yaratdı. Bu nədir belə, o boyda, dağ boyda kişi bunlardan üzr istəyir?! Deməli, məsələ doğrudan da ciddidir ki, bu boyda adam, dünyada heç bir şeyə ehtiyacı olmayan külli-ixtiyar sahibi nə isə istəsin. İstəyirsə, demək verməlisən, bunun ayrı o yanı-bu yanı yoxdur. Baş Məmur sözünə davam etdi:

-Deməli, bir daha xatırladıram, o məlum, məşhur, taleyüklü Sərəncamda, adını deyib ağzımı da bihörmət etmək istəmədiyim “korrupsiyaya”, yaxud qəlbimizə daha yaxın olmaq üçün milli dilimizdə desək, rüsvətخورluğa qarşı mübarizə qərarından, onunla mübarizə üçün mənim başçı-lığım altında (sağ əl sinəyə qoyulur), siz möhtərəm cənablardan (barmaqlar məmurların gözlərinə tərəf uzadılır) təşkil olunmuş komissiyanın hesabat iclasına başlayırıq (əl yumruq şəklində yığılır). Bu iki ildə biz nə etmişik? (əllər açıqlaraq sinə bərabərindən aşağı, cib səviyyəsində qoşalaşır) Kim nə iş görüb? (baş barmaqlar şəhadət barmaqlarından o tərəf-bu tərəfə sürüşdürülür) Hər kəs zəh-mət çəksin gətirsin qoysun bu stolun üstünə! - Bunu deyərək Baş Məmur əlini zabitəli şəkildə stolun üstünə tıqqıldatdı və bir çoxları bu səsdən diksinib daha da diqqətlə qulaq asmağa başladılar. Baş Məmur sözünə ara verəndə ortaya cansıxıcı bir süküt çökdü, heç olmasa bir milçək vızıldasa ondan yaxşı olardı. Kimsənin cıncırını çıxarmağa cürət etmədiyini görəndə Baş Məmur sözünə davam etdi: - Cənab Baş Prokuror, o tutduğun spisoku bura gətir, üzr istəyirəm, toist siyahını! - Baş prokuror yerindən qalxaraq qarşısına qoyduğu üstü gerb şəkilli qara dəri qovluğu götürərək məclisin başında əyləşmiş Baş Məmura tərəf gəldi və yolüstü qovluğu aralayıb içindən bir vərəq çıxararaq ona verdi. Sonra əsgəri qaydada fərağat dayanıb gözləməyə başladı. Baş Məmur incə sağanağı qızılı eynəyini gözüne taxıb vərəqi gah yaxınlaşdırıb, gah da uzaqlaşdırıb, sonra üzünü Prokurora tutdu.

- Bu nədir belə?

- Bu bizim antikorrupsiya komissiyamızın üzvlərinin siyahisidir, hamısı burda əyləşiblər, - deyə qovluğunu sağ əlindən sol əlinə ötürərək şəhadət barmağını uzadıb məclisdəkilərə işarə ilə havada ovalşəkilli bir çevrə cızdı. Baş Məmur bir daha diqqətlə siyahiyə baxdı və eynəyini çıxarıb sağanağının ucunu siyahiyə tıxadı:

- Bəs bu iki qrafa və burda yazılmış rəqəmlər nədir?

Bu hində bərk uğultu qopdu, nə isə vız-vız vızıldayırdı, elə bil qrad mərmisi qulağının dibində dayanıb, nə yerə düşür, nə göyə uçur, nə də partayır ki canın qurtulsun. Elə ətürpədicisi, tükürpədicisi bir səslə vızıldayır. Xristiyan olanlar xoflanıb xaç vurdular, amma müsəlman olanlar vəhhabilikdə suçlanmaqdan qorxduqlarından cəsarət eləyib “Allahu-Əkbər!” demədi, elə bir-birinin üzünə baxdı, ürəklərində: “ə bu nədir?”, “ayə bu nədi?”, “alə bı nedür?”

və hətta “ara es hinça?” deyənlər də oldu, ən zəhmlisi “hişto takoye?!” idi, hamı çiyinini çəkib başını buladı. Baş məmur gözlüyünün ucunu kağızdan çəkdi. Uğultu-vızıltı kəsildi. Yaxınlaşdırdı, səc yenə qalxdı. Bir-iki dəfə kağıza tərəf mucuxlayıb qəribə bir “vız-dız” takti yaratdı. Amma səs qorxunc şəkllə düşəndə xoflanıb tez gözlüyü gözünə taxdı və dedi:

- O nəydi heylə, toist, bu nədi belə? - Sual verilən kimi hamı özünü pəncərəyə tərəf atıb boy-landı, boylananlar az qala pəncərədən yerə töküləcəkdilər, tez baş məmurun səsi bu bədbəxtliklərin qarşısını aldı:

- Geri çəkilin görüm, qoyun mən baxım! -Deyə diqqətlə aşağıya-yuxarıya, sağa-sola baxdı, sonra diqqətini orta bir vəziyyətdə yekunlaşdırıb dedi: - Mildi, mil titriyir. - Hamı qorxuya düşdü ki, görəsən nə mildir, kimin mildir, kimin gözünə soxacaqlar, ya çəkəcəklər, ya nə isə, ola bilsin kimisə asacaqlar... -Baş Məmur vızıltıya baxmayaraq təmkinlə dedi: - Bayrağın mildir, küləyin balı çox olduğundan vibrasiya edir, toist titrəyir və səs dalğaları yaradır... qorxulu bir şey yoxdur. -Məmurlar sakitləşdilər və bəziləri düşündü ki, bu qədər balı kim hardan alıb gətirib ki, indi də küləyə verirlər, o da onu milə yaxmaşdıyır, belə qənaət olar? Buna iqtisadiyyatmı dözər, noolar elə neft havayı qaynayanda...

- Yaxşı, pəncərələri örtün davam edək. De görək, harda qalmışdıq? -deyə Baş Məmur baş prokurora müraciət etdi. Baş Prokuror ürəklənib əlindəki siyahıya baxa-baxa sözlünə davam etdi:

- Bunlar da kimin nə qədər aldığı-bu cümləni o ucadan və qətiyyətli bir səslə dedi, - və nə qədər verdiyidir, -səsi zəifləyib güclə eşidildi.

- Aha, bəs balans düz gəlirmi? -deyə Baş Məmur dərslərini yaxşı bilən şagirdinə ürək verən müəllim kimi üzünü ona tutdu.

- Bəli... düz gəlir, amma müəyyən rəqəmlər, yumşaq desək, etibarsız görünür...

- O rəqəm sahiblərini ortaya çağır, qoy gəlsinlər cavab versinlər!

Baş Məmur çətin riyazi məsələsinin həllini tapmış alim kimi qərarından razıcasına gülümsəyərək şahlıq kürsüsünə bənzəyən stulunda əyləşdi, qıçını qıçının üstündən aşırı və sonra üzünü Baş Prokurora tərəf çevirdi. Prokuror beş-altı nəfəri adı və soyadı ilə ortaya çağırırdı. Onlar gəlib ortalıqda suçlu-suçlu duruşdular. Baş Məmur soruşdu:

Siz doğrudanmı Ukaza, tosit, Sərəncma nevnimatelno, toist la-qeyd yanaşmısınız? Səbəb nə?

Xeyr, cənab akademik müəllim, nə danışrsınız! Biz əvvəlcə düşünürdük kü... , belə başa düş-müşdük kü, vafşə, tosit ümumiyyətlə, heçzad almayacaq. Amma yoldaşlar, toist, kolleqalar alanda biz də başladıq. Amma onlara çata bilmədik! O səbəbdən rəqəmlərimiz bir az zəif çıxdı...

- Yox! - Baş Məmur onların ən cəsəratlisinin sözlünü yarımqıq kəsdi, əlini havada yelləyib stolun üstünə çırpdı. Bir çox komissiya üzvlərinin gözlərində qılgıncılar oynaşdı, sanki yumuruq stolun üstünə deyil, onların təpələrinə çırpılmışdı. Lakin Baş Məmur yumruğundan şəhadət barmağını çıxararaq

əyləşənlərə tərəf uzatdı və təkminli halda sözüünə davam etdi: - Boynunuza alın ki, siz bunlardan da çox almısınız, amma tamah qoymayıb, o cürə güllünc rəqəmlərlə üzə çıxmısınız! Bu qədər kişilər dəridən-qabıqdan çıxıb, çətin vaxtlarda üz ağardıblar, amma siz! Lər! Acgözlük, xə-sislik, qıymazlıq, insafsızlıq kimi qeyri-ədəbi-əbədi keyfiyyətlərinizi bir daha kaçestvenni pakazat eləmişiniz! Göstərmisiniz, toist! Yüz dəfə deyil bu p... !* almayıb, aldınız, çəstni olun, toist, nə deyəcəydiniz, unuttum... Orda-burda mənim istef-ham haqqında söz gəz-dirənlər də bir dəfəlik qulaqlarında sır-ğa eləsinlər, mən burda par-yadak, toist düz-əməlli qayda-qanuna tabeçilik yarat—mayınca heç yanda gedib dinc-ələn deyiləm! - O səsinə zəhmli bir ahəng və özünə qürurlu bir görkəm verərək davam etdi:

Cənab Baş Prok-uror, siz hamıdan yaxşı bilirsiniz ki, vəziyyət çox ciddidir. Zarafatlar bit-di! Dalğa gəlir. Özü də hamısı doqquz ballıq! Deyin görüm, mədəni, sivil bir insanlar kimi sizlər muzey-lərdə axırıncı dəfə nə zaman ölmüşünüz? - Bu gözlənilməz sual məmurları bərk çaşdırdı, “nə muzey, orda kimin nə ölümü var, ordan nə xeyir gəlir, ya kimsə ordan nə isə, o söz...” Natiq çıxışına davam etdi: - Ayvaz-yandan xəbəriniz var? Toist Ayvazo-viskidən! Bax həmənin onun dığa-ları, toist dal-ğaları gəlir! Tunis çezdi! Toist, çabalayıb, fırtına içində, dalınca Misir, Əl-cəzair, Liviya! İstəyirsiniz biz də bataq-qırılmaq? Ballastları suya tul-layın, kəmərləri qur-şayın, Allaha və cənab Prezi-denetə dualar oxu-yun! -O sözlərinin təsirini yoxlaymış kimi biraz ara verib davam etdi. Sanki iri yas samovarından adamların başına qaynar su tökülürdü:

Cənab baş prokuror, sanksiyaları hazırlayın, bunları elə bur-dan qandallayın, basın dama! İntervülərdə artıq-əskik danışmayın, yoxsa cibləriniz də axtarılar, mülk-ləriniz də! Aydın-dır?! Narazılıq edənlərin əmlakları müsadirə olunsun, özləri də xalqın əlinə veril-sin, türkün sözü! Toist, samo-suda! Etiraz edən vaar? Etiraz edənlərə də əncam var, o boyda mili havayından pul töküüb qaldırmamışdıq, özündən çıxanlar ordan qotaz kimi asılıb yel-lənə bilər, - Baş Məmur başı ilə pəncərəyə tərəf işarə edərək dedi və bu bənzətməsindən obraz yaratmış şair kimi ləzzət alaraq qımışdı. Daşdan səs çıxdı, məmurlardan çıxmadı. Baş Məmur həyəcədən qızıqıb pörtmüşdü. Siyahıda rəqəmləri zəif olanlar ətrafa göz dolandıraraq nicat axtarırdılar, amma dövlət imtahanında olduğu kimi burda da hamı başını aşağı salıb öz hayında, əslində həşirində idi, kimsə onların üzünə də baxmaq istəməirdi. Hətta qəssablar da qurbanlıq toğluların gözünün içinə baxa bilmir, kəsəndə başını yana çevirir. O ki, qalmış ola qalstuklu mədəni kişilər.

Hər şey əvvəlcədən hazır kimi imiş, Prokuror tərləmiş qoltuğunun altını qaşımaq bəhanəsi ilə qoltuq cibindəki düyməni basdı. Bazburutlu oğlanlar əllərində qandallarla içəri girdilər. Hörmət əlaməti olaraq azrəqəmli məmurların əllərini arxadan deyil qabaqdan qandalladılar və bir-birlərinə calaqlamadılar. Onlar sanki nə isə istəyən dilənçilər kimi yalvarıcı nəzərlərlə ətrafa-baxa-baxa əllərini qabağa uzadaraq bir-birinin ardınca qaz kimi cərgələnib getdilər. Çox

nəticəli, bəlkə də məhsuldar deyiləsi iclas bitdi.

Ertəsi günü dövlət qəzetlərini vərəqləyən xalq və millətin qarışıq nümayəndələrindən ibarət top-lum üzvlərindən biri bu xəbəri o xuyanda ağzını ayırıb əsnəyirmiş kimi qaldı, biri dodaq büzdü, başqa birisi daha fərasətli çıxıb və fəal tərənib dodaq büzməklə kifayətlənmədi, füş-türək çaldı. Xalq hərəkatə gəlmişdi, bu tablону kətana köçürəcək qədim erməni rəssamları Ayvazyanlara, Nalbandyanlara yaxud da urus cuhud rəssamları Levitana, Kondinsikiyə, bəlkə də təmiz urus rəssamı İvanova bərk ehtiyac duyulurdu. Onun “Həzrəti İsanın xəlqə zühuru” taplosu yenidən çəkilməli idi. Amma ortaya yerli bir milli rəssam atılaraq tez əlini neft gölməçəsinə batırdı. Onun xam neftlə çəkilmiş kimi qara bığları və yaraşığı hamar saqqalı vardı. Stalin kimi azacıq çopurlu sifətinə görə o da özünə sadə, amma himn musiqisi kimi əzəmətli səslənən, inqilabi yolların çətinliyindən, əzab-əziyyətinədən xəbər verən Çopurlu soyadı götürmüşdü. İnqilab ehtiraslı xalqın için-dən çıxan, təhsilini də xalqdan almış rəssam Ağşəhərin ağ divarlarını rəssamlığın son dəbi olan qraffit üslubunda qaralamağa başladı. Deyəsən o tarixi hamıdan yaxşı bilirdi və nə merdən, nə də uçastkovu adlı məhlə darğasından qorxub çəkinmirdi də. Millətin tarixi tarixə düşüb qalmasıdır, özü də onu əsas özününkü yazmalıdır, ya da yaratmalıdır. Heç olmasa bədii şəkildə. Amma təəssüf doğuran o idi ki, bu bayrağı əlvan ölkənin gələcək nəsillərinə bugünkülərdən neft qoxusu gələn qara-qura cizgili portretlər qalacaqdı.

Qədim Qaraşəhərin ağappaq ağardılmış divarlarına çəkilən portretlərində xalqın cəbhədən tribunaya qalxmış ağköynəkli və ağalınlı qəhrəmanları da bu şəkillərdə üzqara görünməkdə idilər.

10 fevral, 2011, Moskva.

МАЙЯ БАДАЛБЕЙЛИ

Майя Бадалбейли родилась 1952-ом году в городе Баку. Закончила Бакинский Государственный Университет.

Филолог, социолог. Работала в Министерстве юстиции и Министерстве культуры Азербайджана.

Член Союза писателей Азербайджана и России, Член Союза художников Азербайджана. Лауреат премии «Золотое перо» профессионального объединения журналистов Азербайджана. Член Калифорнийского института Поэтических наук, Действительный член АИПАН, Действительный член Академии Информатизации.

Посол Мира Международной межрелигиозной Федерации мира на Земле.

Является автором книг: «Слово», «Диалог», «Голоса Вселенной», «Я в резонанс попавшая волна», «Кто назвал себя святым?», «Раздумья». Более 250 картин Майи Бадалбейли были представлены на персональных выставках в Баку и в Москве. В 2000 году телекомпанией «Мир» был снят фильм «Майя», посвящённый её творчеству, а так же был снят телевернисаж.

Имя Майи Бадалбейли также известно по многочисленным статьям, опубликованных в различных журналах и газетах, выступлениям на радио и телевидении Азербайджана, России и США.

Я РЕЗОНАНС ПОПАВШАЯ ВОЛНА

Я-в резонанс попавшая волна,
Я- мысль Вселенной и ее частица.
Душа моя- звучащая струна.
Мой дух сквозь время к Вечности стремится!

Я-проявление Бога на Земле,
Я-дух несущий и душой гонимый.
Судьбой запечатленный на челе
Я- человек, и этим я ранимый.

Куда иду, куда меня несёт
Неведомая сила бытия?
Лишь времени стремительный полет
Напомнит мне, что был когда-то я!

ВОСХОД НАД КАСПИЕМ

Гляжу с восторгом я на море,
Там над волной туман повис.
Волны лишь плеск и ветра свист
Порой слышны в морском просторе
И, кажется, что всё вокруг
Таится в сладостном молчаньи,
Как в миг любовного свиданья
Мы слышим только сердца стук.
И в торжествующей природе,
Средь тишины и красоты
О, Каспий! Оживаешь ты!
И ждёшь ты с трепетом восхода!

КТО НАЗВАЛ СЕБЯ СВЯТЫМ?

Кто, скажи, с небес спускаясь,
Ищет звёзды на Земле?
Своего коня теряя,
Кто жалеет о седле?

Кто, испив из чаши горе,
Подаёт её другим?
Будучи с собой в раздоре,
Кто назвал себя святым?

БЕРЕГ СЧАСТЬЯ

Мне приснился берег дальний
В неизвестной стороне.
Я тону в воспоминанях...
Было ль это всё во сне?

Берег счастья, берег дальний,
Луч надежды не туши,
В этом мире каждый странник
До тебя дойти спешит.

Манит счастьем берег дальний.
Вот я лодку раздобыл.
И однажды утром ранним,
К тому берегу поплыл.

Только берег отдалялся,
Видно сбился я с пути.
А я плыл и так старался,
Чтобы берег свой найти.

Но, увы, исчезла лодка.
Всё в тумане... Нет меня.
Сон мой был такой короткий.
У потухшего огня.

РАЗДУМЬЯ

Я не плачу, не плачу, поверь.
Просто тучи на небе сгустились.
Где-то тихо скрипнула дверь...
Где-то мутная мгла опустилась.

Мне б из этой чужбинной тьмы,
Что «реальностей мир» называют,
Убежать, как из мрачной тюрьмы.
Пусть мечты, словно дымка, растают.

Но я ранен осколком беды,
Словно лань стрелой на охоте.
След моей путеводной звезды
В неизвестные дали уходит.

И теряясь в пространстве веков,
Мчится время со скоростью света.
Где-то там, далеко-далеко
Слышится песня рассвета.

Может не песню, а дождь,
Как дыханье осени слышу?
Может, листьев осенняя дрожь?
Или ты меня в осени ищешь?

Оглянулся... нет ни души.
Кто же в этом сумрачном свете
Грусть развеять мою поспешит,
И на нежность мою ответит?

Только тень на стене, да я,
В комнате сыро и пусто.
Даже звёзды в ночи не горят.
Тучи небо окутали густо.

Тучи-птицы, черные тучи,
Вы собою небо укрыли,
Разве, тучи, вам не наскучило
Расправлять надо мной свои крылья?

Я ведь жду с надеждой рассвета,
Солнца луч промелькнёт в окне.
Песню утра, что слышится где-то
Доведётся ль услышать и мне?

ЦВЕТНЫЕ РАССВЕТЫ

(памяти матери посвящаю)

Наяву ли, во сне-ль, я увидел
Вереницу прошедших лет,
Золотого детства обитель,
Что исчезнув, оставит лишь след.

И сердце забьётся неистово...
Прошное не вернуть!
Детство, которое снится нам
- Это, лишь, пройденный путь!

И нет. . ! Нет обратной дороги.
Мчится время, неся нас с собой,
Заметая пути и пороги,
Что остались за нашей спиной!

Но, однажды с тобою родная,
В дивном сне в ту обитель вернусь.
Двери детства-вороты рая
Распахну, позабыв свою грусть!

В этом призрачном розовом свете
Буду рядом с тобою опять!
И станут цветными рассветы!
И звёзды смогу я достать!

Я хочу окунуться в прошлое,
Потому что в нём столько тебя!
Одиночество-гость непрошенный
Травит, память мою теребя...

Может к старости я и не близок,
Но, увы, и не молод теперь

Юность, словно сумрачный призрак,
Удаляется тихо за дверь.

Это так... всё пройдёт, конечно,
И от грусти, засевшей в груди,
В суете мирской бесконечной,
Попытаюсь я сам уйти.

Я уйду от грусти туманной
И весёлую песню спою
Но, лишь боль не зажившей раны,
Мне напомнит обитель мою.

МОЛИТВА

Помоги мне унять эту страсть,
В бездну чувств помоги не упасть,
Равнодушной мне быть помоги,
Если, хочешь даже, солги!

Помоги мне себя найти,
Помоги не сбиться с пути,
Ты тревогу и боль души,
Если сможешь, заглуши!

Стань звездой в тёмную ночь,
Отгони печаль мою прочь,
И рассвет подари мне счастливый,
Помоги мне и дай мне силы!

НАВСТРЕЧУ ВЕСНЕ

Идёт весна, а в душе моей осень.
И опять я одна, и курить я не бросила!
И с собой не в ладу, и гореть мне в аду!
Если только, конечно, туда попаду!

Я не рада весне, потому и грущу.
Груз осенних невзгод на себе я тащу.
А весна всё идёт, ей плевать на меня,
Всё на зло мне цветёт, красотой пленя!

Вот и солнце глупо смотрит в окно,
А в душе моей почему-то темно.
Осень жизни не хочет меня покидать.
Не могу от себя никуда убежать.

Проливные дожди застилают глаза.
Жизнь-одни миражи, только жить так нельзя!
Не стучись же весна в мою душу пока,
Не испита осень до самого дна.

Я омоюсь слезой и от осени той
Отрекусь, но уже с обновлённой душой.
И тогда, я надеюсь, навстречу весне
Полечу!
А пока не хочу! А пока не хочу!

ИНОПЛАНЕТЯНКА

Мой Ангел, защити меня
От мук и от душевной раны!
Мой Ангел, научи меня
Быть равнодушной и не странной!
Любить чуть меньше, не до боли,
Жить проще, веселей не более,
Чем это удаётся всем...
Из разных солнечных систем
Я эту выбрала, где ты,
Мой Ангел, свёл меня
Средь темной ночи, бела дня
С любовью и её печалью.
И ранена была нечаянно
Стрелой амуровой, увы,
Не видя пущенной стрелы!
А тот, кому я суждена,
Согревшись у любви огня,

Спешит куда-то от меня!
Мой Ангел, помоги же мне,
Не дай сгореть мне в том огне.
Ещё прошу тебя, скажи,
Где естество, где миражи.
Пошли мне силу, чтобы я
Не так боялась бы огня.
И если я сгорю дотла,
Чтоб не жалела-я жила!

СНЫ

Опять одна я в замкнутом пространстве.
Глухая дверь в невидимой стене,
За нею жизнь в торжественном убранстве,
Которая так часто снится мне.

И я кричу, но голос мой не слышен
Для тех кто прославляют суету.
Невидимые стены равнодушья,
Распахнутые двери в пустоту...

ОСЕННИЙ СОН

Невзгоды мои, невзгоды
Навалились все сразу, вдруг.
Независимо от времени года
Слышу сердцем я осени звук.

Я дождями-слезами умоюсь,
Из листьев жёлтых сотку свой наряд.
Ты душа моя, успокойся,
Не проси у жизни наград.

Осень жизни- печальная песня.
Плачет туча со мной в унисон.
Только туче той неизвестно,
Что она лишь осенний мой сон.

ЖИЗНЬ, СЛОВНО СОН

Сон снится чёрно-белый.
Я совсем окаменелый.
От людского холода
Постарею смолоду.

Жизнь, словно, сон.
Доносится чей-то стон,
Раздаётся плач и смех.
Ну, а мне?
Мне? Мне лучше всех!

Жизнь, словно сон.
Где-то колокольный звон
Слышу без помех.
Ну, а мне?
Мне? Лучше всех!

Жизнь, словно сон,
Не имеет смысла он!
Я в ней будто гость незванный.
Мир ликует!
Пир обманный!

Вот бегу сам не свой,
Голос чей-то шепчет: Стой!
Предназначенный судьбой
Этот мир таков, он твой!

Вновь я погружаюсь в сон.
И опять всё тот же звон!
Где-то слышен плач и смех!
Почему ж мне лучше всех?!

Не по мне ль колокола?
Не по мне ль слеза текла?
И не свой ли слышу стон
В отголоске времён?

Стали звуки отдаляться...
Сны не будут повторяться.

МНЕ СНИТСЯ...

За окном давно уж ночь,
Ну а мне совсем не спится.
Боль в душе моей клокочет...
Дней прошедших вереницы

Предо мною пронеслись.
Мне не спится, мне не спится,
Может это всё мне снится?
Явь и сон переплелись.

То летаю, словно птица,
Наяву ль лечу я ввысь?
Может жизнь моя мне снится?
Но проснуться я боюсь...

ОДИНОЧЕСТВО

Я думал, что нашел свой рай,
Но он исчез в одно мгновенье.
От одиночества страдаю
И от бессмысленных сомнений.

Я шел туда, где был мой сад.
Его я часто вспоминаю.
То было много лет назад,
Сейчас его я не узнаю.

В пустыне, жаждою томим,
Искал ручей, чтобы напиться.
Но лишь стремлением своим
Я ничего не смог добиться.

И я весну свою искал,
Чтоб вдоволь ею насладиться.
Но я, увы, того не знал,
Что мне весна всего лишь снится.

НОСТАЛЬГИЯ

(Посвящено кровавым событиям
20 января 1990г. в Баку)

Зыбкая почва
уйдёт из под ног.
Тёмная ночь
за моим окном.
Дышит ветер
в трубы домов.
Согреюсь пеплом
потухших костров.
Старая песня,
забыты слова.
Из прошлого
вести доносит молва.
Печальных времён,
ушедших в историю.
Слышится стон
и вторит эхом
Сегодняшний день,
мрачнее он ночи,
И я, словно, тень,
душа кровоточит.
Память восстанет
грозною силой,
И захлестнёт нас
всех ностальгия!

Глаза смотрели в небо!
посвящено кровавым событиям в
г. Ходжалы 26. 02. 1992г.

ГЛАЗА СМОТРЕЛИ В НЕБО...

Небо было пустое!
Бога там тоже не было,
Когда всё случилось со мною.
Выла в степи волчица,
Её волчонка убили.
Кровь из раны его сочится,
Людская же кровь остыла!

Тучи всё небо закрыли
И слышен лишь крик ребёнка-
Люди, зачем погубили
Меня и того волчонка?

Глаза всё смотрели в небо...
И не кому было ответить,
И Бога там тоже не было,
Где были расстреляны дети!

ЧТО СУЕТА?

(размышление)

Что суета?
К чему стремятся мысли
Людей, не знающих покоя в их сердцах?
Душа ли возмущает плоть их,
Иль плотью наслаждаясь все гонимы?
Кружась во времени,
Блуждаем мы в пространстве
И видим сны,
Иль бредим наяву.
То мысли в нас и мы несём их миру,
То мысль сама несёт нас в некий мир.
И задаёмся мы вопросом-
Что за Сила,
Которой столь подвластен разум наш?

Кто даст ответ нам-
Кто мы и откуда?
Куда вершим свой дальний путь?
И что прозренья наши значат?
И кто ответит в чём же наша суть?

ХОЧУ ЧИСТОТЫ ХОТЬ ГЛОТОК...

Жизнь утратила остроту,
Есть падение в пустоту.
Чёрным, чёрным станет белый свет!
Постарею я в расцвете лет.

Но тебя ни в чём не упрекну,
На себя возьму я всю вину.
Остудит мне в жилах кровь
Леденящая твоя любовь.

Потеряюсь, себя не найду,
Если грешен, гореть мне в аду.
Где скажите мне свой, где чужой?
Мне до правды коснуться б душой.

Мне до правды чуть-чуть бы дойти,
Но, увы, все закрыты пути.
Ложь застелет глаза как туман.
Станет призрачным счастьем обман.

Ты мне скажешь-Ну что за беда?
Ностальгия в твои-то года?
Что ты знаешь и что не познал?
Что ты ищешь и что потерял?

-Я хочу чистоты хоть глоток,
Окунувшись в жизни поток,
Раствориться в людском океане
И забыться средь непониманья!

ЧТО НАША ЖИЗНЬ?

О как торопим мы года,
Когда к мечте своей стремимся.
В конечном счёте в «никуда»
Несёт нас жизни колесница!
И в этой гонке мчусь и я.

Куда? Зачем? А что там после?
Что наша жизнь? Она лишь остров
Средь океана Бытия.
Сегодня ты, а завтра я
И все мы в эту вечность канем.
И лишь заветная мечта
Опять кого-нибудь обманет.

ЗНАМЕНА

Читай мои знамения во всём!
Я указал тебе все сроки!
Любовь, страданье, радость и пороки-
Они судьбы твоей лишь строки,
Что написал я на челе твоём!
И помни, нет иной дороги,
Что не вела б в мой дом
В тот час и миг,
Когда назначил я.
И такова твоя судьба!
А это значит-
Живи, смиришь, твори
И помни лишь о том,
Что это предписания мои.
Запомни знаки те,
Они укажут срок
И разум твой подскажет,
Что ты не одинок,
Что я с тобою всюду,
Тебя вести я буду!
А ты лишь различишь
Куда мы держим путь.
С пути того не сможешь ты свернуть.
И может быть когда-нибудь
Поймёшь моих знамений суть!

КТО НАМ СУДЬЯ?

Безумствуем мы в гневе иль в ярости,
 Отдавшись страсти и чувствам раздражённым,
 Не ведая о том, что гнев рождает «нечто» похожее на зло.
 То «нечто» есть зародыш сатаны иль дьявола,
 Которого зачали сами мы
 От мыслей помутневшего рассудка.
 Померкнет свет! И возродится Дьявол!
 Иль «Зло», как называем мы его в миру.
 И в нас он будучи, он овладеет нами.
 И будем мы подвластные ему,
 Творить дела удобные капризу,
 Иль прихоти хозяина, что в нас живёт
 И движет нами в этот час.
 И мы творим свой суд не волей Божьей,
 А ему напротив!
 Но Бог над нами и оком видящим
 Он смотрит с высоты,
 Не достигаемый людскому миру.
 Он есть Судья! И он же есть Свидетель!
 А мы судимы за грехи свои.
 Но суд вершим мы над собою сами.
 По воле Высшей, Божьей,
 И с его согласия
 Приводим в исполнение приговор!

ЧТО В ИМЕНИ ТВОЁМ?

«Что в имени Твоём?»
 Что в облике Твоём?
 Что в воплощении Твоём?

Нет имени, нет облика,
 Есть Я!
 А воплощение Моё-есть Бытие!
 Есть Вечность!
 Я вездесущ! Я вечен, бесконечен!
 И всё-творение Моё!
 Я в каждом, и каждый есть во Мне!

Я- Суть, Я- Истина!
И Истина во Мне!
Я- есть Дыханье жизни,
Я-яркий Свет, едва коснусь лучом
И озарится Светом любой
Кто к Истине стремится всей душой.
И кто готов со Мною к встрече,
Пусть знает, что в начале
К себе направит мысли-
Откуда? Где он? Кто он и зачем?
И что источник вечного сомненья?
Отбросив всё, лишь обратится к мыслям
О Вселенной, о Вечности,
Найдя себя в потоке бесконечного движенья,
Постигнув Истину, приблизится ко мне.
И мы сольёмся-
Творенье Высшее
И его Создатель!
Так было!
Будет!

ТАМ ЗА ЧЕРТОЙ...

Там за чертой мгновенья Бог!
И страшен слог! Безумен слог!
Узревшего его порог!

Там за чертой мгновенья Бог!
Там жизнь и смерть!
Печаль! Восторг!
Узревшего его порог!

Там за чертой мгновенья Бог!
И за строкой, и между строк
Дается жизненный урок
Узревшему его порог!

Там за чертой мгновенья Бог!
Там мир прекрасен и жесток,

Всё рассказал бы, если смог,
Узревший миг тот и порог!

Там за чертой и до черты,
Там за тобой и там где ты,
Где слёзы, грёзы и мечты,
Узнаешь ты Его следы!

За ту черту- туда, где Бог
Спешим в назначенный мы срок.
Он подведёт всему итог!
И Вечности войдя в поток,
Начнём мы заново урок!

О, КАК ВЕЛИК СЕЙ МИР!

О, как велик сей мир
И как ничтожен!
В величии своём наш мир непостижим!
Душой и плотью его я принимаю,
Но разумом могу ли я постичь,
Что этот мир не мой
Когда меня уж нет?
Со мною вместе мир тот исчезает
Лишь для меня...
И я себя с собою уношу
Куда-то в бесконечность,
Оставив лёгкий след
до первого дождя...

МИРАЖИ

Утону я в седом тумане,
Растворюсь в океане чувств.
Берег счастья меня поманет,
Только счастья того побоюсь.

Утону я в седом тумане,
Превращусь я в призрак иль в тень.
И тогда меня не обманет,
Наступающий, завтрашний день.

Утону я в седом тумане,
И пойму, что тот берег мираж.
Словно в бездну мечты мои канут,
Завершая последний вираж.

СОМНЕНИЯ

Я истину в себе ищу,
То торжествую, то ропщу.

Добро и зло-сомкнулся круг.
Во мне проснётся дьявол вдруг!

То ангел мой надёжный друг.
То слышу тишины я звук.

Куда деваться? Где причал?
И где начало всех начал?

Сомнения. Поиск. Слепота.
И в бездне чувств их высота.

И я лечу то вверх, то вниз!
Судьбы неистовый каприз.

ЭТОТ МИР

Весь этот мир
ничтожный и великий!
Весь этот мир
тревожный, многоликий!
Где плоти торжество
и разум одинок.
Уродство красоты
и бестолковый слог!

СМЕРТЬ КАЖДОГО ИЗ НАС...

Смерть каждого из нас есть возрожденье
Души, не плоти, что превратится в прах.
Но тайны бытия нас вводят в заблужденье
И неизвестность нам внушает страх.

В стремленьях и мечтах мы будем столь ничтожны,
Когда мы к Истине не обратим свой взор.
Сиянье звезд манящих в бездне тёмной,
Пугают бездной нас, пугает нас простор.

Бессильные пред Вечностью, пред Богом,
В потоке бесконечности плывём.
Рождённый вновь выносятся потоком
И часть себя несёт в себе самом.

Из прошлого себя несём, не зная,
Что это мы, ушедшие вчера.
И наслаждая плоть или душой страдая,
Мы думаем, что жизнь есть лишь игра
Теней и Света, Зла или Добра.

ЛИСТОПАД

Осень листья на землю роняет,
Дождь стучится в моё окно.
Отчего так тоскливо, Не знаю.
Отчего? Да не всё ли равно!

Может осень во всём виновата,
Может быть виноват листопад,
В том, что я постарел рановато.
В том, что делал я всё невпопад.

Прожил я не мало не много,
Мне исполнилось тридцать лет.
Но откуда такая тревога,
Что удачи мне в жизни нет.

По осенней иду я дороге,
Бьёт мне ветер в лицо и в грудь.
Пусть мой путь крутой иль пологий,
Но с него мне никак не свернуть.

Я дождевки в ладонь собираю,
Словно слёзы погоды они.
Отчего так тоскливо? Не знаю.
На душе лишь тревоги одни.

Но не стану винить я природу,
Если сам я во всём виноват.
Непогоды- мои невзгоды,
В чём же ты виноват, листопад?

УНЕСЁТ МЕНЯ ВЕТЕР

Захлестнув, унесла меня вдаль
Цвета осени жизнь печальная.
Золотистых листьев вуаль
Я наброшу в дорогу дальнюю.

И омоюсь слезами дождя.
Унесёт меня ветер в небо.
Позабудут меня друзья,
Словно, вовсе меня и не было.

ДО ВЧЕРАШНЕГО ДНЯ Я НЕ ЗНАЛА...

До вчерашнего дня я не знала что так,
Яркий день может вдруг погрузиться во мрак!

До вчерашнего дня я не знала о том,
Что мгновенно умрёшь ты в сердце моём!

До вчерашнего дня не знала что я,
В твоём сердце давно уже умерла!

Для чего же тогда мне сердце дано,
Если тебя не любит оно?

Для чего же тебе сердце дано,
Если любить не может оно?

СТОЮ НАД ПРОПАСТЬЮ...

Стою над пропастью
С обнажённой душой.
Жизнь утрачена попусту,
Я смеюсь над судьбой.
По ушедшим годам
Я не плачу, поверь.
Что такое года?
-Это горечь потерь,
-Это горечь разлук,
Что забыта теперь.
-Это замкнутый круг,
Я не плачу поверь.
-Это радость и слёзы,
-Это мыслей полёт,
-Это сладкие грёзы,
И мечта, что зовёт.
Я смеюсь над судьбой
И не плачу поверь.
Жизнь жестока порой,
Слишком много потерь.
... Два крыла за спиной
В белой дымке летит Ангел.
... Это за мной.
Он за мною спешит!
Ангел мой, я здесь,
Я стою на краю!
Но не знаю зачем
я ещё здесь стою...

МИРАЖ

Под знойным небом пустыни
Средь раскаленного песка
Шел человек, судьбой гонимый
С тугой повязкой у виска.

Куда держал он путь далекий?
Искал себя иль жизни суть?
В пустыне странник одинокий
С пути того не мог свернуть.

От солнца голова болела
И жажда мучила его,
И в ранах страшных было тело,
И ноги уж совсем свело.

Но он все шел по воле рока.
Казалось жизнь так не мила.
Но смерть принять не мог до срока
Сама судьба его вела.

И так плетясь, пути не зная
Дошел! Глядит- ворота рая!
Там впереди журчит ручей,
Деревья, сад и он ничей!

Глазам своим он не поверил
«Неужто в рай открыты двери?»
Себя он верой укрепил и из последних сил
Вперед рванулся... И застыл!

То был мираж! Обманут он.
Лишь слышен плач его и стон.
-О, боже мой, за что, скажи
Нас окружают миражи?

Здесь нет ни сада, ни воды
Лишь облако из пыли...
И многих так с ума сводил
Мираж в подлунном мире.

По этой жизни мы идем,
Как странники в пустыне
И жажду чувств в себе несем,
Несем к своей святыне!

Так дай же Бог, чтоб не мираж
Нам счастье заменил
И путь земной тяжелый наш
Любовью осветил!

КОГДА Я УМРУ...

Я в птицу превращусь и улечу.
Я облаком на небе стану,
Я превращусь в горящую свечу
Иль как цветок когда-нибудь увяну.

Я стану песней на твоих устах.
Сияющей звездой в небе стану.
Быть может превращусь я просто в прах
И в вечность, как мгновенье кану.

И взглянешь ты на птицу, что летит,
Иль облако на небе, что растает,
Иль на свечу, которая горит,
Иль на звезду, что в небе так сияет.

Тогда быть может вспомнишь обо мне.
Мой облик-отражение во тьме.
Рождённая в начале мая...
Смешная, глупая. шальная!

БЕССОНИЦА

Когда ночное наважденье
Разбудит вдруг воображенье
И бессознательное Я
Диктует-жизнь проходит зря.

И полон ты к себе презренья.
Отбросив все свои сомненья,
Поймешь бессмысленность стремлений.
И пустота... И пустота...

Где жизни сей альтернатива?
А если нет, в чем перспектива?
Лишь суета в хаосе диком
И все безлико... Все безлико...

И осознавши наважденье,
И возбудив воображенье,
Я утону в глубоком сне,
Где снова жизнь приснится мне.

НЕ ПРЕСТУПАЙ ЧЕРТУ...

Не преступай черту, когда за ней
Ты канешь в бездну, в бездну сожалений.
Будь слабым или будь сильней,
Но только до черты прими решенье.

ТОСКА

Звенит тоска в душе моей
И в сердце боль не утихает.
Печаль моих прошедших дней
Меня сегодня догоняет.

МЫСЛЬ ВЕЛИКА...

Мысль велика, её созвучье
Находим в жизни каждый час.
Ведь проявленье жизни в нас
Самой же мыслью происходит.

Куда идём за мыслью торопясь,
В страданиях, любви, пороках и мученьях,
И, ощущая мысли власть,
Порою подвергаемся прозреньям.

В потоке бесконечного движенья
Мы, в вечности, теряясь вновь и вновь,
Приходим в мир реальных ощущений,
Где мысль волнует нашу плоть и кровь.

И так, кружась, блуждая во Вселенной,
И будучи частицей бытия
Мы, проявляясь в истинном значенье,
Вмещаем целый мир в одно лишь слово Я.

В себе неся весь мир
И растворяясь в нём,
Мы в вечности лишь миг,
Но вечность в миге том

ПОПОЛАМ

Я разделю всё пополам:
Луну и звёзды, ночь в тиши,
И солнца луч, что по утрам
Своим теплом согреть спешит.

Я разделю всё пополам:
Весенний день, дыханье ветра.
Чтоб поровну досталось нам,
Всё пополам до миллиметра.

Но если вдруг придёт беда,
Нам не делить её с тобою.
И пусть твоя беда тогда
Моей окажется бедою.

сил продвигался вперёд. И вдруг ему показалось, что с мешком, который у него за плечами, что-то происходит. Решил было заглянуть в него, освободил он руку свою от женщины. И в то же мгновение произошло непоправимое. Взвилась она в небо и исчезла за облаками, словно призрак какой.

- Как же так?! Как же так?! Господи, почему Ты так несправедлив?..

Долго горевал и причитал он, но потом всё же решил взглянуть, что же там случилось за его спиной, пока он шёл. Он достал мешок, развязал тугий узел, и что же он там увидел?

Мешок был пуст!!! И взмолился он:

О, Господи, за что Ты столько мучений послал мне? Я так долго шёл, теперь же остался ни с чем!!!

-Ты пришёл ко мне за счастьем, но не всякий человек достоин его.

Вот Я и решил испытать тебя. Я дал тебе покой и благополучие. А ты, человек, решил, что этого достаточно для счастья и ушёл прочь. Но Я сжалился над тобой, послав тебе ЛЮБОВЬ. Ты же так беспокоился за свою ношу, что выпустил из рук своё счастье!

- Счастье? - удивился путник. А разве оно не было у меня за спиной в мешке, перетянута тугим узлом?!

-Жаль мне тебя, человек! Если ты так и не понял, что такое счастье, зачем оно тебе?

ЛЮБОВЬ И БЕССМЕРТИЕ

Пришел человек к Богу и сказал:

- Освободи меня от любви, она мешает наслаждаться жизнью.

И ответил ему Бог:

- Я лишу тебя любви с одним условием – я дарую тебе бессмертие.

Человек с радостью согласился.

И Бог лишил человека любви, сделав его бессмертным.

Прошли годы, и человек вновь обратился к Богу.

- Бог мой, прошу тебя, пошли мне смерть, нет больше сил так жить.

- Что же случилось?– спросил его Бог - ты ведь получил то, что хотел.

И ответил человек:

- Я построил храм, утеплил его коврами и мехами, но в храме моем холод.

Я осветил его факелами, но мрак поглощает меня. Я свободен, но одинок.

Я ем сладости, но они горьки, и мне не с кем разделить даже печаль.
И жизнь мне не мила. А я ведь честно трудился и не совершил ничего дурного. За что же ты наказал меня?

И ответил ему Бог:

- Жизнь без любви – это самое большое наказание на земле.

И ты, лишившись ее, сам наказал себя.

- Почему? – спросил человек.

- Без любви нет души – потому и холод в храме. Без любви нет света, потому вокруг мрак и зажженные факелы не греют и не освещают храм.

Сладость в самой любви, а не в яствах всевозможных. Труд же твой бесполезен, ибо человек живёт и творит во имя любви, а не вопреки ей.

Любовь продлевает жизнь человека, ибо каждое мгновение любви – вечность.

И напоследок я скажу тебе, человек, ты отказался от любви и принял бессмертие, не заметив того, что в это мгновение ты умер, ибо ты отказался от меня.

- Боже, я отказался лишь от Любви, - взмолился человек.

- Я – есть Любовь, есть Свет, озаряющий путь, Ты -есть мое подобие.

Отказавшись от меня, ты перестал быть моим подобием, а значит, перестал быть!

АБСОЛЮТНАЯ ИСТИНА

Обратился человек к Богу:

- О, великий и вездесущий Бог, правда ли то, что я твоя проявленная частица, твоё подобие?

- Это сущая правда, - ответил Бог.

- Значит ли это, что я как и ты велик?

-Ты прав, сын мой.

- Но я ведь всего лишь твоя частица, - с грустью ответил человек.

- И что же ты хочешь? О чём грустишь? У тебя есть всё.

Я подарил тебе весь мир. Живи и наслаждайся!

- Но мне этого мало, - робко продолжил человек.

- А что же ты ещё хочешь? - удивился Бог.

- Хочу быть Богом!

Взглянул Бог на человека и устало спросил:

КОГДА МЕНЯ НЕ БУДЕТ...

Когда меня не будет рядом
Я к тебе приду сиянием звезды.
Я к тебе приду с рассветом ранним,
Я к тебе приду с шорохом листвы. .

Солнечным лучом я прикоснусь к щекам,
Каплями дождя я по лицу скользну.
Тенью промелькну я по твоим следам.
И дыханьем ветра я к тебе прильну!

Я НЕ ЛЮБЛЮ СТИХОВ ПУСТЫХ

Я не люблю стихов пустых,
Бездушных и лишённых смысла.
Люблю когда стихи «под дых»,
Читаешь, крепко зубы стиснув.
От жалости и доброты,
От правоты и от восторга,
И от душевной красоты,
Где стих берёт свои истоки!

ДОРОГА ЖИЗНИ

Это было в далёкие незапамятные времена. Однажды на очень узкой протоптанной дорожке, по которой мог пройти лишь один человек, встретились двое - мужчина и женщина. Как произошла их встреча, никто не знает. Встретились и разговорились.

- Откуда ты идёшь?- спросил мужчина.

- Наверно, оттуда, откуда и ты, - ответила она -от Бога, ибо все мы идём от Него и к Нему приходим.

- Воистину, это так, - ответил он.

-Скажи, о чём ты с ним говорил, и о чём просил Его?- спросила женщина

-Я попросил у Него счастья.

-И что же?

Дал Он мне мешок и сказал, что в нём покой и благополучие.

-Какой же он большой!- удивилась женщина.

-Так, там же счастье! А что у тебя? Я вижу и у тебя тоже мешок, но он мал. Что в нём?

- Это верно. Он невелик, но мне с ним легко идти. Да ещё он с секретом. Я раскрою его тебе. Раньше я всё время летала, как птица. Все меня за это осуждали. И я была такая несчастная. Тогда я решила обратиться к Господу за советом. И сказал Он мне так:

“Людам свойственно ходить, а не летать в облаках”- и дал Он мне этот мешок и наказал:

“Тяжело тебе будет, коль упустишь это бремя и взлетишь над землёй, и не видать тебе её вовеки. Береги то, что удержит тебя на этой земле”.

Жалость пронзила сердце путника:

- Слушай, женщина, ты такая хрупкая и беззащитная, а дорога у нас долгая и трудная, груз у меня тяжёлый, да и у тебя нелёгкий, а вдвоём нам будет веселей и надёжней. Пойдём вместе?

-Но, ведь дорожка узкая, как же мы сможем идти?

-Бог свёл нас в пути, и потому быть нам вместе. Я не могу позволить идти тебе ни впереди, ни позади. Место женщины - рядом с мужчиной. Да благословит нас Господь! Благословил ли их Господь, не знаю, но пошли они вместе по узкой и извилистой тропе.

-Как трудно идти,- приговаривала женщина.

И обнял её мужчина, и прижал к себе, и сказал:

- Смотри, женщина, ведь дорога будто бы просторнее стала!

И, прижавшись друг к другу, они продолжили свой нелёгкий путь по этой земле. Но чем дальше они шли, тем тяжелее казалась их ноша. Чем ближе они были друг к другу, тем больше мешал груз за плечами. И они не знали, как им поступить. Идти врозь не хотелось, они, словно приросли друг к другу, и им было так хорошо вместе. И тогда сказала она ему:

-Если ты удержишь меня, я оставлю свою ношу, быть может тогда нам легче будет идти. Подумал мужчина и решил: её ноша мала, да и ни к чему она ей, я рядом. А в моём мешке счастье, я его не брошу. Так и поступили. Но не была пройдена и четверть пути, как он понял, что дорога сужается. Надо было освободиться ему от ноши своей или от спутницы, которую он так бережно вёл с собой. И стал он причитать:

-О, Господи, за что такие муки выпали на мою долю? Ведь от мешка, в котором счастье, отказаться не могу, и Её терять не хочу? Как же мне быть? Причитая и размышляя о своей участи, он из последних

- Зачем тебе это?

- Я хочу управлять миром!

Вздыхнул Бог и сказал:

- Быть по –твоему! Теперь Ты – Бог!

И вдруг человек ощутил невероятную лёгкость во всём теле.

Он стал таким лёгким, что даже мог вознестись и парить в облаках, но он не стал этого делать. Он пошёл к людям управлять ими.

И он ходил среди людей, и очень хотел, чтобы они увидели его, и почувствовали, что Бог с ними. Но люди не замечали его. Они шли мимо него, а некоторые даже норовили пройти сквозь него.

- Что же это такое, почему они не замечают меня, - возмутился он.

- Эй, люди, вы что, меня не видите? - крикнул он.

Но люди продолжали свой путь, не замечая и не реагируя на его слова и возмущение.

Однажды встретились ему разбойники. Они шли вслед за ним, не обращая никакого внимания на его присутствие. По пути они нападали на встречных добропорядочных людей, избивая их и отбирая у них всё ценное.

И тогда новоявленный “Бог” стал кричать и ругать разбойников, угрожая им вечными муками Ада.

Но всё было бесполезно! На его угрозы никто не реагировал.

И когда он понял, что он бессилен, вновь обратился к Богу.

- О Боже, верни мне мой прежний облик! Я хочу вновь стать человеком.

- В чём дело? - спросил его Бог.

- Я хотел изменить мир, помочь людям, но почему-то меня никто не слышит и не видит? Они идут по жизни, ошибаясь, калеча себя и других, и даже не замечают того, что я рядом с ними, указываю им правильный путь..

Люди творят всё, что им вздумается, не слыша моих предупреждений об опасностях, ожидающих их. Они не боятся моих угроз, моей кары и грешат! Почему они меня не слышат и не видят?

Улыбнулся Бог и спросил человека:

- А слышишь ли ты меня?

- Думаю, что слышу, иначе с кем же я тогда говорю, если не с тобой?

- Видишь ли ты меня? - спросил его Бог.

- Кажется, вижу, - ответил человек, а потом добавил:

- Но чаще ты мне снишься.

И ответил ему Бог:

- На самом деле ты ведь говоришь сам с собой, и точно так же ты не слышишь меня и так же грешен, как и те, которые не слышали тебя.

Тебе кажется, что ты видишь меня, но на самом деле это твои Иллюзии.

Всё, что происходит с вами, вы, люди, считаете моими проявлениями,

забывая о том, что я вам дал Разум, Волю и Выбор, и за все ваши деяния в ответе вы сами.

Ты, человек, сказал, что ты видишь и слышишь меня, но у меня нет Образа!

Я сказал, что ты, Человек, МОЁ ПОДОБИЕ!
Но ты ошибся, посчитав меня своим подобием.
Я ВЕЧНОСТЬ И БЕСКОНЕЧНОСТЬ!
Я НАЧАЛО И КОНЕЦ ВСЕГО СУЩЕГО!
Я АБСОЛЮТНАЯ ИСТИНА, СОЗДАВШАЯ ВАС!

ХОЧУ БЫТЬ БОГОМ!

Однажды Бог создал нечто и спросил у него

- Как бы ты хотел проявить себя?

И ответило ему нечто:

- Хочу молчать и быть вечно в воде...

И ответил ему Бог:

- Будешь ты плавать в озёрах, морях и океанах, и имя твоё будет - рыба!

И создал Бог другое нечто, оно сказала:

- Хочу ползать и извиваться по земле.

- Быть тебе гадом ползучим, и будет место твоё на тверди земной!

Третье создание захотело парить в облаках.

И сказал ему Бог:

- Будешь птицей, и место твоё - просторы небесные!

И было создано Богом ещё много всего, что хотело плавать, летать ползать, быть большим и малым, слабым, сильным, хищным или беззащитным...

И последнее нечто, сотворённое Богом, сказала:

- Хочу быть похожим в своем проявлении на Всё, что ты создал...
и на Тебя!

Задумался Бог, улыбнулся и ответил :

- Пусть будет так во веки веков!

И имя тебе - ЧЕЛОВЕК!

ЯГУТ НЕЙМАТОВ
(1954-2012)

Родился в городе Гардабани Грузинской ССР.

Окончил физический факультет МГУ им. М. В. Ломоносова.

Защитил диссертацию на соискание ученой степени доктора педагогических наук.

Работал преподавателем в Российской академии государственной службы при Президенте РФ.

Получил ученое звание профессора.

Автор многих научных и нескольких поэтических книг.

ЕСЛИ ТЕРПЕЛИВ НЕ БУДЕШЬ

Перевод Нилуфер Шихлы

Не узришь победы света,
Если терпелив не будешь.
Тьмой оденется планета,
Если терпелив не будешь.

Пусть талант твой много значит,
И иметь его-удача,
Но зазря он будет трачен
Если терпелив не будешь.

Сталь закалит только пламя,
Истину откроет время.
Но забыт ты будешь всеми,
Если терпелив не будешь.

Если на пути к победе,
Одолеешь всё на свете –
Подвиги напрасны эти,
Если терпелив не будешь.

Днесь царит закон в подлунном
Мире-сморкнут счастья струны,
И померкнет лик фортуны,
Если терпелив не будешь.

РОДИНА

Перевод Нилуфер Шихлы

Мир наполняется солнечным светом
Каждое утро, с каждым рассветом,
Хмурой зимою и праздничным летом...
Ты мне рождением дана, моя Родина!

Словно жемчужина в недрах планеты,
С древних веков сохранила заветы.
В песнях, легендах народа воспета,
Вновь и вовек молода, моя Родина!

Каспия воды текут в твоих жилах,
Копья, мечи спят в священных могилах,
Воли источник и жизненной силы,
Ангел-хранитель судьбы, моя Родина!

Млечным путем в небе звездном дорога
К дому родному, родному порогу,
Ты мне опора, судья и подмога!
Нет, не забыть мне тебя, моя Родина!

МОЛЬБА

(Родине посвящается!)
Перевод Нилуфер Шихлы

Моя Родина, Отчизна моя!
Слёзы лью о тебе, не тая,
Слов не хватит для горестных строк.
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

Столько горя, несчастий и бед!
Будто умер, померк белый свет.
Кровь застыла на камнях дорог.
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

Что случилось с отчизной моей?
Кто вернёт тебе мир прежних дней?
Кто поднимет упавший чертог?
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

Что скажу я друзьям и себе?
Карабах, это плач по тебе!
Словно меч-над тобой злобный рок.
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

Ни забыть, ни уйти, ни стерпеть.
Эту память вовек не стереть.
Этот край стон из сердца исторг.
Карабах, пусть хранит тебя Бог!

Карабах, ты навеки застыл,
Словно мать над рядами могил.
А закат кровью неба истёк.
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

Мы пройдем, словно тени толпой.
Ты навеки стоишь, край родной,
Словно небо, бессмертен, высок!
Я молю, чтоб хранил тебя Бог!

ТРИ СВЯЩЕННЫХ СЛОВА

Перевод Майи Бадалбейли

Три факела никогда не гасимых,
Священных для меня три слова.
Три слова для меня самых сильных.
Повторяю я снова и снова.

Моя мать, мой отец, мой учитель-
Они жизни моей основа.
Буду помнить их и любить я,
Повторяю снова и снова.

Материнской любовью согретый,
Защищённый родительским кровом,
Был я верен отцовским заветам,
Повторяя их снова и снова.

Знаний свет же зажжёт мой учитель,
И как жизнь не была бы сурова,
Мой учитель-умов повелитель
Был со мною он снова и снова.

Мы в долгу перед вами, родители,
Мы в долгу перед теми, кто был
В этой жизни нашим учителем,
Кто создал нас, растил и любил.

А, идущие следом за нами,
Непрерывно продолжают наш путь.
И что создано было веками,
В поколениях возвысится пусть!

РОДНОЙ ЯЗЫК

Перевод Маи Бадалбейли

О, те, кто знает много языков,
Пусть помнят, что язык родной дороже.
Не забывают тех священных слов,
В которых Родина и Мать-одно и то же!

Родной язык-духовная опора!
Для каждого из нас он дорог и любим.
Родной язык традициям подпора,
А в дипломатии язык неуязвим!

Порой язык, как острие кинжала,
Врага он может в сердце поразить.
От горьких слов так многие страдали...
От сладких слов хотелось долго жить...

Но если кто живёт от Родины вдали
С врагами будет рядом заодно...
Не защитит и пядь своей земли,
Предаст Отчизну он и свой язык родной.

Но исчислялась временем история
И не подвластен был язык годам,
И Богом дан язык нам априори,
Чтоб цену знали мы своим словам!

VƏTƏNDİR!

Üzü gündüzədir ötən hər anın,
Rəngi qızıl olar açılan danın,
Mənə elə gəlir, bütün dünyanın,
Gövhəri, daş-qaş, ləli vətəndir!

Bu yer kürrəsidir cahanın gözü,
Aləm zərrələri günəşin közü,
Dağların nərəsi, zirvənin sözü,
Kükürəyən çayları, seli vətəndir!

Xəzərin eşqiylə gündə min kərə,
Həsrət ürəyimdə çevrildi nərə,
Yüz belə gəzdiyim ölkələr içrə,
Ölkələr qönçəsi, gülü vətəndir!

Hər ulduz taledir səmadan köçən,
Hər məqam zərgərdir, zər tutan, seçən,
Yaqut, ömürlərin cənnətdən keçən,
Ən gözəl cığırı, yolu vətəndir!

AZƏRBAYCAN

Sənsiz mənim bəxtim olmaz,
SİNƏM ŞEİR, SÖZLƏ DOLMAZ,
Sən varsansa gülüm solmaz,
Canım, gözüm, Azərbaycan!

Ayım sənsən, günəşim sən,
Eşqim sənsən, atəşim sən,
Sən bir şamsan, pərvanən mən,
Odum, közüm, Azərbaycan!

Əhdi-peyman var sözümdə,
Göz yaşlarım dənizində,
Qoy adınla yer üzündə,
Qalsın izim, Azərbaycan!

NİZAMİ ƏBƏDİLİYİ

(Nizami və onun dövrü)

Nizami Gəncəvi insan ruhunun nəhəngləri cərgəsində ən şərəfli yer tutan və dünya mədəniyyətinin xəzinəsinə misilsiz əmanət qoymuş böyük Azərbaycan şairi, alimi mütəfəkkiri və filosofudur. Onun ölməz əsərləri qərinələrdən qərinələrə, əsrlərdən əsrlərə daha da dolğunlaşır, daha da cavanlaşır, yeni və geniş mənə kəsb edir. Böyük şairin yaradıcılığının əbədi cavanlığının sirləri nədən ibarətdir? Dahi söz ustası öz əsərlərində heç zaman sönməyən və çılğınlığını itirməyən insani hissləri və insani həyəcanları təsvir etmişdir. Zaman keçdikcə insan daha da mükəmməlləşir, onun hissləri və həyəcanları daha da şiddətlənir. İnsanın mənəvi ehtiyacının sürətlə artması bununla bağlı deyilmi?

Şairin həyat və yaradıcılığı haqqında məlumat çox azdır. Onun yaşadığı dövrdən sonra səkkiz əsr keçib, çoxsaylı müharibələr, dağıntılar nəticəsində Azərbaycan xalqının saysız-hesabsız miqdarda maddi və mənəvi inciləri məğv olub. Şairin vəfatından cəmi bir neçə il sonra monqolların qasırgalı hücumu bütün Yaxın və Orta Şərqi çiçəklənən şəhərlərini viran qoydu, vəhşi işğalçılar əsrlərlə müxtəlif xalqların birgə yaratdığı Böyük Mədəniyyəti odun və qılıncın öhdəsinə verdilər. Əcdadlarımızın müdrək həyat təcrübələrini, fikirlərini, dünyagörüşlərini, böyük şəxsiyyətlərin tərcümeyi-hallarını özündə qoruyub saxlayan yüz minlərlə qiymətsiz əlyazmalarını məhv etdilər.

Böyük Nizami zamanın bu dağıdıcı hücumuna tab gətirdi. Baxmayaraq ki, yazılarının doxsan faizi itib-batmış, ancaq onun şah əsərləri gəlib bizə çatmış, şairin əsərlərinin saxlanmış əlyazmaları, onun həyat və yaradıcılığı haqqında məlumatların əsas mənbəyi olaraq, monqolların hücumundan təxminən iki əsrdən sonra yenidən yazılmışdır. Bununla əlaqədar olaraq, şairin poemaları yenidən yazılma prosesində əsaslı təhrifə məruz qalmış, yenidənyazanlar öz “mövqelərini” ifadə etmək üçün “lazımı» misraları əlavə etmiş, şairin tərcümeyi-halına dair tarixlərin və faktların çoxusunu bilərəkdən dəyişmişlər. Belə bir hal Nizaminin həyat və yaradıcılığına münasibətdə çox ciddi çətinliklər yaratmış və yaratmaqda davam edir. Ələlxüsus, müasir qloballaşma dövründə bu “qeyri-müəyyənlik» özünü daha qabarıq şəkildə büruzə verir və ondan sui-istifadə edənlərin sayı getdikcə artır.

QLOBALLAŞAN DÜNYANIN PARADOKSLARI

Müasir dövrdə qloballaşma prosesi iki istiqamətdə axır. Birinci yol-dünyanın müxtəlif ölkələri arasında olan əlaqələr (siyasi, iqtisadi, elmi və

mədəni) sürətlə inkişaf edən informasiya texnologiyaları sayəsində gündü- gündən genişlənir, heç bir xarici təsirə məruz qalmadan mübadilə xarakteri daşıyır və nəticə etibarı ilə müsbət məna kəsb edir. Ona görə də bu istiqamətdə axan qloballaşma prosesi təbiidir. İkinci yol- bütün dünyaya meydan oxuyan “qızıl milyard» dövlətlərinin höcəti və zorakılığı ilə törədilən əməliyyatlar, başqa dövlətləri qorxutmaq və hədələməklə qarşıya qoyduqları istehlak xarakterli məqsədlərini “demokratiya prinsipləri» şüarı altında həyata keçirməyə vadar etməkdir. Şübhəsiz, bu yol bəşəriyyəti sürətlə uçuruma aparır və qloballaşmanın təbii yolunu darmadağın edir. Ona görə də qloballaşma deyəndə yalnız ikinci yol nəzərdə tutulur.

Qloballaşmanın ən qorxulu cəhəti-insanlara əzəldən məxsus olan Vətənpərvərlik hisslərinin məhv olunmasıdır! Qlobal mədəniyyətin nümunələrindən bəhrələnməmiş insan başa düşə bilmir: həyə görə bir ölkəni başqasından daha çox sevməlidir, nə üçün insan öz həyatını ölkə uğrunda qurban verməlidir, madam ki, bütün dünyada insanlar eyni kitabları oxuyurlar (Stiven inq), eyni filmlərə baxırlar (Terminator), eyni müğənnilərə qulaq asırlar (Madonna), eyni içkiləri içirlər (koka-kola), eyni yeməkləri yeyirlər (Makdonalds)? Hansı milli dəyərlərdən söhbət açmaq olar, madam ki, qloballaşma, artıq neçə zamanlar, bütün dünyanı dəyərlər haqqında yalnız bir təsəvvürü qəbul etməyə vadar edir? Əlbəttə ki dollar! Qlobal mədəniyyətin istehlakı insanın ruhu üçün, genetik şəklini dəyişmiş ərzaq mallarının onun orqanizminə gətirdiyi pozuntulardan daha zərərliyədir. Klassik milli ədəbiyyatın uzun əsrlər və minilliklər ərzində yaratdığı obrazları insanın qəlbindən, şüurundan, yaddaşından dartıb çıxararaq qloballaşma, bəşəriyyətin immunitetini ləğv edib və onun üstünə amansız tərzdə axan mənəviyyatsızlıq, şitlik və arsızlıq qarşısında aciz qoyur.

Bütün ölkələri və qitələri ayağı altına almış və dayanmaq istəməyən qloballaşmaya qarşı nə qoymaq olar? Bu mənəvi zorakılığa ən güclü qarşıqoymalardan biri dünyanın bütün millətlərinin məxsus yaradıcılıqlarının kəskin şəkildə fəallaşdırılmasıdır. Birinci növbədə, obrazlı təsvirinə ən güclü janr olan nəzmi canlandırmaq lazımdır. Nəzmin nəsr qarşısında üstünlüyü onun yaratdığı obrazların tam sıxlığında, özünün qeyri-adiliyi və gözəlliyi, yığcam riyazi düsturları xatırladan çoxsaylı məfkurəvi və fəlsəfi anlamalarındadır. Ona görə də milli nəzmi qoruyub saxlamaq, milli mədəniyyəti yenidən cərəyanların sarsıtılarından və cılızlığından qoruyub saxlamaq deməkdir.

Bu baxımdan Nizami Gəncəvi irsinin müasir qloballaşma dövründə müxtəlif təhriflərdən və başqa millətlər tərəfindən mənimsənilməsindən qorunub saxlanması Azərbaycanın milli mədəniyyəti üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanın Gəncə şəhərinin
İranın Qum şəhərilə “mübahisəsi”

Nizami Gəncəvi Azərbaycanın qədim şəhəri olan Gəncədə anadan olmuş, ömrünün sonuna qədər, heç bir yerə getmədən orada yaşamış, yazıb-yaratmış, həməən şəhərdə vəfat etmiş və türklərin adət-ənənəsilə dəfn olunmuşdur. 17 əsrə qədər bu fakt heç kimdə şübhə doğurmurdu. Lakin, 18 əsrdə Hacı Lütfü Əli Bəyin bioqrafik yazı olan “Atəşgədə» əsərindəki bir izahatdan sonra müəyyən şübhələr və ixtilafat ortaya çıxır. Məhz adı çəkilən əsərdə “İskəndərnamə”nin əlyazmalarından bir bənd sitat gətirilib göstərilir ki, guya Nizami Gəncəvi İranda Tehranın cənub tərəfində yerləşən Qum şəhərində anadan olub və bu şəhərin əsas əhalisi farslardan ibarət olub.

20 ci əsrin birinci yarısında nüfuzlu şərqşünasların (akademiklər E. E. Bertels, Y. N. Marr, İ. Y. Raçkovski) ciddi elmi tədqiqatları nəticəsində məlum oldu ki, “İskəndərnamə”nin ilkin əlyazmasında belə misralar olmayıb. Buna baxmayaraq, bu günə qədər də bir sıra “tədqiqatçılar”, ələlxüsus iranlı və erməni “alimlər” heç bir fakta əsaslanmadan, bir dəfə ortaya atılmış yalanı dünya miqyasında təbliğ etməkdə davam edirlər. Nizaminin təbirincə desək: “Sözdür nümayən edən irfanları-Təlim, tərbiyə edən insanları-Əhliləşir çöl heyvanları-Öylə adam var, ona bicadı söz...”

TÜRK VƏ FARS ARASINDA “MÜNAQIŞƏ”

Nizami öz əsərlərində dönə-dönə özünün türk (azərbaycanlı) olduğunu təsdiqləyir və məxsus olduğu millətin gözəl xüsusiyyətlərini, keyfiyyətlərini, ululuğunu yüksək səviyyədə vəsf eyləyir. Şairin, türkçülüyü, sözün əsl mənasında, dərk etmək üçün onun Birinci Şirvanşah Əhsitana göndərdiyi cavabı xatırlamaq kifayətdir. Məlum olduğu kimi, Birinci Şirvanşah Əhsitan özünün fars mənşəyilə fəxr edərək, Atabəylər və bütün Türk dünyasına nifrət edirdi və şairə göndərdiyi sifariş məktubunda özünün şərfinə yeni poema yazılması arzusunu irəli sürərək türklərin ünvanına təhqir dolu sözlər yazmışdır. Birinci Əhsitanın siyasi dəlillərinə baxmayaraq, onun təhqirənə sözləri şairi hiddətləndirmişdir. Akademik İ. Y. Raçkovski Nizaminin mövqeyini belə şərh etmişdir: Əhsitana müraciət edərək, şair deyir ki, “dövlət işlərində çox çalışmağına baxmayaraq, sən hələ adam olmamısan, səndə nə rəhbərlik cizgiləri, nə sərkərdə xüsusiyyətləri, nə pəhləvan ləyaqətləri, nə qəhrəmanlıq qabiliyyətləri, nə ürək böyüklüyü, nə müdriklik, nə ədalət, nə qanunsevərlik, nə nəcib xarici görünüş, nə alicənablıq, nə səmimiyyət var”. Cavabının axırında ərklə deyir “Türk ol” və əlavə edir “əgər bacarsan”. Bununla şair Əhsitanın türk olmağa qabiliyyətini çatmadığını qeyd edir. Yəqin ki, Əhsitanın türklərə qarşı hücumuna bu cür öldürücü cavabı Nizamidən başqa heç kim verə bilməzdi”.

Nizaminin məlum olduğu kimi, Məhəmməd Peyğəmbərə (s), onun pak əxlaqına və gözəl hüsnüyyətinə görə hədsiz dərəcədə böyük məhəbbətli olmuşdur. Bu ülvü məhəbbətin ifadəsi kimi, şair öz yeganə oğunun adını

Məhəmməd qoymuşdur və öz türkçlüyünün müqəddəsliyini etiraf edərək Peyğəmbəri Türk adlandırmışdır. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, bəzi nadanlar və Azərbaycanın zəngin ədəbi tarixini gözü götürməyənlər deyirlər ki, Niaminin “Xosrov və Şirin» poemasının qəhrəmanlarından biri olan Şirin sən demə, erməni qızı imiş. Nizaminin uzaqgörənliyi bizi bu tənədən xilas etmişdir. Şair Məhin banunun dililə nəsihət əsnasında belə deyir: “Əgər o (Xosrov), aydırsa, biz də günəşik-Əgər o Keyxosrovdursa, biz də Əfrasiyabıq”. Yəni Şirin Əfrasiyab nəslindəndir, Turan türklərindəndir.

Nizaminin azərbaycanlı olmasına şübhə ilə yanaşanların, birinci növbədə, ermənilərin və iranlıların əsas dəlillərindən biri odur ki, 12-ci əsrdə Azərbaycan adlı dövlət olmayıb. Ona görə də Nizami necə azərbaycanlı ola bilər? Nizaminin nəinki yaşadığı dövrdə, hətta onun anadan olmasından 500 il əvvəl “İran» yaxud “Persiya» adlı dövlət mövcud olmayıb! “İran» adı yalnız 1935 (1932) ci ildə şairin ölümündən 700 il sonra peyda olub. Bəs onda necə demək olar ki, Nizami “fars» şairidir? Tühatut düşəndə kim birinci qışqırır “Oğrunu tuyun?” Əlbəttə ki, oğru!

“Həqiqətsevərlər” ermənilərə və iranlılara xatırlatmaq və başa salmaq lazımdır ki, 12-ci əsrdən 20-ci əsrə qədər nəzərdə tutduqları region bir-birini əvəz etmiş türk, birinci növbədə azərbaycanlı, sözün müasir mənasında, sülalələrinə məxsus olub və heç zaman başqa millətlərin mirasını mənimsəməyə cəhd etməyiblər, əksinə, onların inkişafı üçün hər cür şərait yaradıblar! Nəyə görə Nizami, öz türk (Azərbaycan) dilini mükəmməl bildiyi halda, əsərlərini fars dilində yazıb? Ona görə ki, onun yaşadığı dövrdə fars dili ədəbiyyatın “beynəlxalq» dili, ərəb-əlmin dili, türk –hərbçiliyin dili olub. Əbu Əli ibn Sina elmi əsərlərini ərəb dilində yazıb, ancaq ona heç kim ərəb demir. Puşkin və Lermontov frasisız dilində yazıblar, amma onlar böyük rus şairləridirlər. Yaxud, Şəhriyar Təbrizdə yaşayıb və fars dilində yazıb, ancaq heç kim onu fars kimi qəbul etmir.

NİZAMİ ƏBƏDİYYƏTİ

Nizami Gəncəvi bəşər tarixində çox nadir bir şəxsiyyətdir. O bizim iftixar mənbəyimizdir. Əgər Azərbaycanın başqa şairlərinin heç biri olmasaydı, təkcə Nizami bizim nəzmin dünya şöhrəti qazanması üçün kifayət edərdi. Ona görə də xalqımız Nizamiyə həddən artıq borcludur. Biz və gələcək nəsillər onu heç vaxt unutmamalıyıq. Bu halda “İskəndərnamə» dən şairin öz kəlamlarını gətirsək, daha yerinə düşərdi: “Qəbrimin torpağını yellər aparmış-müasirlərimdən heç biri məni yad etmir. Sən əlini mənimqəbrimin daşəna qoyasan-mənim pak gövhərimi yada salasan. Sən mənə uzaqdan göz yaş tökərsən-mən isə səmadan sənə nur saçaram. Mən amin deyərəm ki müstəcəb olsun-bu uzun müddət yatan (Nizami) dilindən düşməsin, torpaq altında yatanları unutma”.

NİZAMİ YOLU

Müqəddəs məkanlar heç vaxt boş olmur,
Eşqilə doludur Nizami yolu!
Əsl həqiqətlər heç vaxt yox olmur,
İşıqla doludur Nizami yolu!

“Xəmsə” si fəth etdi bütün dünyanı,
İlahi sevgidir onun hər anı,
Laqeyd qoymadı heç bir insanı,
Gözəllik yoludur Nizami yolu!

Çoxları səy etdi vəsf etsin sözü,
Tapılmadı tərif kəsb etsin sözü,
Nizami sözüdür tərifin özü,
Ahənglik yoludur Nizami yolu!

Onu aldatmadı şahlar sarayı,
Sərvət dünyasının günəşi, ayı,
Düşündürdü yalnız bəşər harayı,
Müdrilik yoludur Nizami yolu!

Xəzinə yaratdı öz sirlərindən,
Elmə bəhrə verdi əsərlərindən,
Dini təbliğ etdi daha dərindən,
Cəmərdlik yoludur Nizami yolu!

O, həm şair idi, həm alim idi,
Bütün şeiriyyəti dərin elm idi,
Hər elmi, mətləbi şeirlə dedi,
Camelik yoludur Nizami yolu!

Şeirini bəzədi Allahın adı,
Peyğəmbərin ruhu oldu imdadı,
Tanrının qulu tək ömür yaşadı,
Həqiqət yoludur Nizami yolu!

Yazıb-yaratsa da farsın dilində,
Türkcə sadıq qaldı Gəncə elində,
Əbədi məskundur İslam dinində,
Amillik yoludur Nizami yolu,
Necə də uludur Nizami yolu!

SABİR QLOBALLAŞAN DÜNYAYA GÜLÜR

MIRZƏ ƏLƏKBƏR SABİRİN 150 İLLİK YUBILEYİNƏ HƏSR EDİRƏM!

1. İŞKƏNCƏLƏRLƏ DOLU ŞƏRƏFLİ ÖMÜR.

Mirzə Ələkbər Sabir 1862-ci ildə Şamaxı Şəhərində dünyaya göz açmışdır. Onun valideynləri həddən ziyadə dindar idilər. Ona görə də balaca Ələkbər dini mühitin qayda-qanunlarına riayət etmək məcburiyyəti qarşısında qalmış və səkkiz yaşında molla məktəbinə qoyulmuşdu. O zamanlar belə məktəblərdə ciddi şərt mövcud idi. Uşaqlar yalnız qurani-Kərimi oxuyub qurtardıqdan sonra əllərinə qələm alıb yazı yaza bilərdilər. Bu qayda-qanunu pozduğuna görə balaca Ələkbər möhkəm cəzalanmış və özünün ilk şerində unudulmaz hadisəni belə təsvir etmişdir:

Tutdum orucu irəmazanda,
Qaldı iki gözlərim qazanda,
Mollam da döyür yazı yazanda...

Demək olar ki, bu hadisə Sabirin həyatında birinci dönüş nöqtəsi idi, daha doğrusu onun cəhalət dünyasına qarşı qaldırdığı birinci üsyan idi! Atasının təkidinə baxmayaraq, Sabir molla məktəbini tərk edir və zəmanəsinin böyük şairi Seyid Əzim Şirvaninin açdığı üsuli-cədid məktəbinə daxil olur. Mollaxanadan fərqli olaraq, bu məktəbdə dünyəvi elmlər tədris olunur, ərəb, fars dilləri ilə yanaşı Azərbaycan və rus dillərində öyrənilirdilər. Seyid Əzim şagirdi Sabirin şairlik istedadına malik olduğunu ilk günlərdən duymuş və onun bacarığını inkiaf etdirmək üçün əlindən gələni etmişdir. Balaca Sabir də öz növbəsində müəlliminə böyük etiramla yanaşır və onun verdiyi tapşırıqları məsuliyyətlə yerinə yetirirdi. Dərslərinə xüsusi diqqətlə yanaşır və məktəbdənkənar vaxtlarını mütlaiyə və şeir yazmağa sərf edir. Məktəbli Sabirin bütün vaxtını oxumağa həsr etməyi onun atasını əsəbləşdirir və ailədə ciddi münaqişələrə gətirib çıxarır. Sabir atasının bu hərəkətlərinə dözməyərək Şamaxıdan qaçmaq qərarına gəlir və Məşədə gedən kərvana qoşulub öz doğma şəhərini tərk edir. Ancaq atası xəbər tutan kimi təşvişə düşür, dərhal oğlunu geri qaytarır və o gündən etibarən, Sabirin oxumağına və şeir yazmağına mane olur. Sabir şəriyyətdə olan məhəbbətini və sədaqətini böyük bir məharətlə nümayiş etdirir!

22 yaşlı Sabir səyahətə çıxır və uzun müddət ərzində Səmərqənd, Buxara, Xorasan, Nişabur, Səbzvar, Həmədan və başqa şəhərləri dolanıb gəzir. Əlbətdə ki, bu səyahət gəlcəyin dahi şairinin büxtələşməsində xüsusi rol oynamışdır. Səyahətdən doğma yurdu Şamaxıya qayıdandan sonra Sabir ailə qurur və on

beş ilin ərzində səkkiz qız və bir oğul atası olur. Şair öz ailəsini sabun bişirib satmaqla dolandırır. Maddi cəhətdən çox ağır bir güzəran keçirirdi. Ancaq onu bir kabus kimi hər an izləyən ehtiyac və kasıblıq şairin iradəsini sındırmır, ilhamını zəncirləyə bilmir. Bəli, Sabir özünün insanlıq ləyaqətini şərəflə qoruyub saxlayır və ona mənsub olan sənətkarlıq vüsətini bir daha təsdiqləyir!

1905-ci ildə Rusiyada baş verən inqilabdan sonra Bakıda və Tiflisdə milli dillərdə qəzet və jurnallar nəşr olunmağa başladı. Əlamətdar hadisədir ki, o vaxtdan başlayaraq, Sabir mətbuat aləminə ciddi qədəmlər qoyur və qısa bir müddətdə məşhur “Molla Nəsrəddin» jurnalının səhifələrində dərc olunan dərin mənalı satiraları ilə geniş şöhrət qazanır. Hophopun şöhrəti yalnız Azərbaycanla məhtutlaşmır, Orta Asiya, yaxın şərqə, İrana, Türkiyəyə və başqa ölkələrə yayılır. Paradoks ondan ibarətdir ki, Sabirin qüdrətli bir sənətkar kimi şöhrət tapması onun vəziyyətini həm maddi, həm də mənəvi cəhətdən daha da ağırlaşdırır! Sair yaxın dostlarından birinə ünvanladığı məktubda yazırdı:

“Daha taqətim, tab və səbrim başa gəlibdir. Yusif kimi ixvan əlində əsir qalmışam. Birisi sillə ilə ağzıma vurur, ağuşı-məhəbbət açıb, o birisi tərəfə yonəldikdə yumruğun başıma zollayır. Ondən rugərdən olub başqasına mütəvəccəh olduqdan döşümdən itələyir, ağzıma vurur. Ona dal çevirəndə digəri dalımdan vurur, ağzı üstə yıxılıram. Halım fəna, güzəranım bir qəmli faciə mənziləsindədir. Bir daha Şamaxıda qalmağa

Tabü-təvanım qalmayıbdır... Acizənə istida edirəm, bundan artıq mənim burada katorqa cəzasına məhkum olunub qalmağıma razı olmayasınız...

1910-cu ilin əvvəlində Sabir, marifpərvər ziyalıların köməyi sayəsində, Şamaxıdan köçüb Bakıya gəlir və Balaxanıda müəllimlik fəaliyyətinə başlayır. Şübhəsiz ki, Bakı mühiti Sabirin yaradıcılığına müsbət təsir göstərmişdir. Müəllimlik etdiyi dövrdə o, “Molla Nəsrəddin» jurnalında iştirakını davam etdirir və Bakı mətbuatında fəal çıxışlar edirdi. Şair ədəbi irsinin mühüm hissəsini təşkil edən təzyanələrdən, demək olar ki, hamısını Bakıda yaşadığı illərdə yazmışdır.

Çəkdiyi ağır güzəran, maddi və mənəvi sıxıntılar, gərgin zehni əmək Sabirin səhətini əsaslı şəkildə sarsıtmışdı. 1910-cu ilin son aylarında şairin qara ciyər xəstəliyinə düşər olması məlum olur. Şair dostlarının birinə göndərdiyi məktubda öz xəstəliyini belə bildirirdi.

Arizi-qəmlər əlindən ürəyim şişmiş idi,
Zənn edirdim, edəcəkdir ona çarə ciyərim.
Bəxti-mənhusinə bax, mən bu təmənnədə ikən
Başladı şişməyə indi üzü qarə ciyərim.

Getdikcə şaitin xəstəliyi kəskinləşir, müəllimlik fəaliyyətini buraxmaq məcburiyyəti qarşısında qalaraq Şamaxıya köçür. Onun həyatı ağırlaşır, həyatı təhlükə qarşısında qalır. 1911-ci ilin fevralında müalicə üçün Tiflisə gedir, “Molla Nəsrəddin» jurnalının idarəsi Cəlil Məmmədquluzadənin himayəsi

altında ən yaxşı həkimlərə müraciət edir. Həkimlər şairə cərrahi əməliyyat məsləhət görürlər, ancaq nəticəsinə zəmanət vermədiklərini bildirdikdə o, imtina edir. Sabir Şamaxıya qayıdır və onun vəziyyəti daha da ağırlaşır. Tiflisdə cərrahi əməliyyata razılıq vermədiyi üçün pəmançılıq çəkir və müalicə üçün təkrar Bakıya qayıdır. Artıq gec olduğu üçün cərrahi əməliyyat aparılması məsləhət görülmür. Ümitsüz halda şair Bakıdan Şamaxıya qayıdır.

Şairin son günləri hədsiz dərəcədə ağır keçirdi. Əlacsız xəstəlik onu aclığa məhkum etmişdi. Xəstəliyə tab gətirə bilməyən şair, ölməyi arzu edirdi, lakin ona nail ola bilmirdi. Necə də dəhşətli bir haldır!

Özünün acınacaqlı vəziyyətini şair ölümündən bir neçə gün əvvəl yazdığı beytində belə ifadə edir:

İstərəm ölməyi mən,
Leyk qaçır məndən əcəl,
Gör nə bədbəxtəm, əcəldən də
Gərək naz çəkəm!

1911-ci ilin iyul ayının 12-də Sabirin yüksək amallarla çırpınan ürəyi həmişəlik dayandı. Hədsiz dərəcədə əzab-əziyyətlə, ağlasığmaz maddi-mənəvi işgəncələrlə dolu bir həyat sona yetdi. Xeyr mən öz fikrimi düzgün ifadə etmədim. Mən demək istəyirdim ki, şərəfli bir ömrün dünyəvi hissəsi ləyaqətlə başa çatdı və ədəbiyyat adlı yeni mərhələsi başladı!

2. QLOBALLAŞAN DÜNYANIN MƏNƏVİ SÜQUTU.

Hər bir xalqın milli mədəniyyətinin əsasını təşkil edən ən əziz təməli surətlər var- Dünya, Həyat Şəxsiyyət, Şərəf, Ləyaqət, Qəhrəmanlıq, Müdriklik, Mərdlik. Bu surətlərin özəyini isə dörd amil təşkil edir, məhz, Din, Dil, Adət-ənənə, Vətən. Onları dərk etmək və qiymətləndirmək nöqtəyi nəzərindən millətin nümayəndələrini şərti olaraq, üç qrupa bölmək olar. Birinci qrupu, bu amilləri öz qəlbləri ilə hiss edən, zehinləri ilə anlayan və özlərinin əməllərində, elmi və bədii yaradıcılıqlarında böyük məhəbbətlə tərənnüm edən insanlar təşkil edir. Onlar- xalqın Dahiləridir. Sabir Azərbaycan xalqının belə dahilərindən biridir. İkinci qrup gündəlik həyatda bu amillər çərçivəsində yaşayan, ancaq onların varlığını “hiss etməyən» adamlardan ibarətdir və onlar çoxluq təşkil edirlər. Və, üçüncü qrupu, sadalanan amillərin məğzini öz şəxsi mənafeyləri üçün təhrif etməyə öz Millətinə, Vətəninə, Torpağına, Adət-ənənələrinə qarşı yönəlmiş rəzil əməllərə “canla-başla” qulluq etməyə hazır olan məxluqlar təşkil edir. Marginallar adlanan bu ünsürlər xalqın ən təhlükəli hissəsi olaraq, özlərini milli-mənəvi dəyərlərin əsas “daşıyıcıları» kimi qələmə verir, alçaq niyyətlərini “maneəsiz» həyata keçirmək üçün məsul dövlət işlərində və ictimai vəzifələrdə “fəal» iştirak etməyə cəhd edirlər. Marginalların müasir dünyaya kütləvi şəkildə artması intensiv qloballaşmanın axan qloballaşma prosesinin bir qolu özünü,

təbii şəkildə, millətlərarası siyasi, iqtisadi, mədəni mübadilə formasında biruzə verirsə, ikinci qolu-“qızılmilyardın” dünyaya meydan oxuyaraq, özlərinin “mütərəqqi” siyasətinin, iqtisadiyatının, mədəniyyətinin, süni şəkildə, bəşəriyyətə qəbul etdirməyi ilə bağlıdır. Süni qol çox güclü olduğuna görə, qloballaşmanın təbii qolu, adətən, nəzərə alınmır. Məhz bu nöqteyi-nəzərdən, qloballaşma prosesi dağıdıcılıq, konkret adamlar tərəfindən idarə olunur və dünya xalqlarının milli mədəniyyətinin məhfinə yönəldilib. Qloballaşa üzrə məşhur «mütəxəssislər» təkid eirlər ki, qloballaşma prosesinə alternativ yoxdur və o, tarixi bir zərurətdir. Marginallar isə öz növbəsində bu “nəzəriyyənin» həqiqət olduğunu mövcud informasiya və kommunikasiya vasitəsilə böyük məharətlə “təbliğ» edərək, bəşəriyyəti “təslim”olmağa çağırırlar. Görəsən bu mədəniyyəti məhv olarsa, xalqın özü məhv olar və bəşəriyyət yalnız bir xalqdan ibarət ola bilməz? Əslində isə, tarixi zərurət- qloballaşan dünyanın mənəviyyatsızlaşmasıdır. Ona görə də, bu gün hər bir xalq öz milli mədəniyyətini qoruyub saxlamalı, daim “yaşatmalı” və yeni dahilər «yaratmalıdır”. Çünki, dahilər, təbabətin dili ilə desək, millətin “immunitetini» təmin edərək marginal adlı “viruslardan” qoruyub onun və canlı bir orqanizm kimi məhv olmasının qarşısını alır.

3. MÜHİTİNƏ SİĞMAYAN ŞAİR.

Ömrünün son illərində Sabir Üslubunu dəyişməyə məcbur oldu. Əvvəllər “pisi pis əyrini əyri, düzü həmvar” yazan şair nəyin pis nəyin əyri, nəyin düz olduğunu müstəqim mənada demirdi. Yəni ki, hədəfi bir başa vurmurdu. Şair demək olar ki, otuz illik axtarışdan sonra belə bir qənaətə gəlmişdi Ki, işlətdiyi ədəbi üslub millətə təsir etmir, cəhalətdən kütləşmiş şüurları oyatmaq, hərəkətə gətirmək üçün öyüt-nəsiyət kifayət etmir, qəflət yuxusunda yatanları oyatmaq üçün onlara gülmək, onları güldürmək lazımdır ki, diksinib ayılsınlar, gözlərini daha geniş açsınlar, gərnəşəndə möhkəm sancmaq lazımdır ki, yuxudan həmişəlik ayılsınlar.

Azərbaycanın böyük mütəfəkkiri M. F. Axundov özünün davamşılmasına belə vəsiyyəet etmişdir: “Pis və çirkin adətləri insanın təbiətindən isteza və maskaradan başqa heç bir şey qoparıb çıxara bilməz”. Beləliklə, Sabir ömrünün son illərində böyük müəlliminin vəsiyyətinə əməl edərək, satira və yumoru öz yaradıcılığı üçün əsas üslub seçir və cəhalət zülmətinə qərç olmuş köhnə aləmin elə bir üfunətli sahəsi yoxdur ki, acı gülüşləri ilə ona nüfuz etməsin. Şair ölməz satiraları ilə Azərbaycan peziyasında inqilabı dönüş yaratdı.

Sabirin mətbuatda istifadə etdiyi gizli imzaları içərisində “Ağlar-güləyən”təxəllüsü də var. Şair onu əbəs yerə işlətməmişdir. Demək olar ki, həməən təxəllüs Sabir satirasının ruhunu tam şəkildə ifadə edir. İstedadlı nakam şairimiz Mikayıl Müşfiq Sabirə həsr etdiyi şeirində böyük satirikin poetik əhval-ruhiyyəsini necədə dəqiq ifadə etmişdir:

O güldü-ağladı, ağladı- güldü,
Gülüşü hıçqırdı, fəryadı güldü.

Sabirin şeirlərini sakit oxumaq mümkün deyil. Onun hər sözündəki, hər misrasındakı acı gülüş oxucunu “silkələyir”, onun şəxsi faciəsinə çevrilir. Şairin yoxsul bir kəndlinin düşdüyü acınacaqlı vəziyyətini təsvir etdiyi misraları oxuyarkən insan bədii sözün vüsətinə heyran qalır:

Fəqət bir iş görmək istəsən,
Gör müsəlmantək!
Təhəmmül eylə cövri-mülkədarə işlə heyran tək!
Çalış ək, biç, aparsın bəy,
Evin qalsın dəyirman tək!
Ayılma, haqqını qanma,
Xəbərdar olma insan tək!
Darılma, incimə, tab eylə
Hər azadə, səbr eylə!
Bəlayi-fəqirə düşdün, razı ol,
Biçarə, səbr eylə!

Yoxsul kəndlinin mütiliyinə qəzəblənən şair hışqırır, fəryad qaldırır, üzdə gülsə də içəridən od tutub yanır, qəzəbindən özünə yer tapmır!

Məzlumların göz yaşlarını görüb fəryad qoparan Sabir təkcə yanıqlı misralarla məhtudlaşmır. O, gözlənilmədən kəskin satiraya keçir və seçdiyi hədəfləri darmadağın edir. Gəlin şairin “Neylərdin ilahi”? şeirini xatırlayaq:

Hökm eyləyəcəkmiş bütün aləmdə cəhəlt, -
Dildadəyi danosbazlarımız iş bacarırkən, -
Tənbəl, dəli şeytanları neylərdin, ilahi?
Ərlər hərə bir qız kimi oğlan sevəcəkmış, -
Evlərdəki nisvanları neylərdin, ilahi?
Tacirlərimiz Sonyalara bənd olarmış,
Bədbəxt Rükəzbanları neylərdin, ilahi?
Sübhənəkə, sübhanəkə, sübhanəkə, ya rəb!
Baxdıqca bu hikmətlərə heyran oluram hər!

Siz demək istəyirsiniz ki, bu gün cahillər(yəni ki, məktəbdə oxumamış, lakin alimlik dərəcəsi olan “ziyalılar”), danosbazlar (yəni ki, millətə və vətənə “qulluq» edən “ziyalı» agentlər), uşaqbazlar yəni ki, ailə dəyərlərindən danışmayan, ancaq əsas vaxtını öz ailəsindən kənarında keçirən siyasi, elmi və ictimai “xadimlər”), sonyabaz tacirlər(yəni ki, xalqın milli sərvətlərini “məharətlə” mənimsəmiş və seksual həyatda da “ustalıq” göstərən “görməli» iş adamları) aktual deyillər? Xeyr, yanlışsız! Onlar bu gün ki, cəmiyyətin “qaymağıdırlar”, qlamur jurnalların səhifələrində yalnız onlardan yazılar, gənc nəsil ancaq

onlardan “ibarət» dərsi götürür, onlar qloballaçln dünyanın “sahibləridirlər”.

Sabirin yaşadığı dövrlə tanış olmayan oxucu şairin satiralarını oxuyarkən hiddətlə soruşa bilər ki, axı bu qədər də tənqid olar? Şair də öz millətinə qarşı belə amansız olar? Bəli, olar! Cəhalət və mövhumatın, zülm və ədalətsizliyin, mənəvi çirkinliklərin hökm sürdüyü bir zamanda əsl vətənpərvər şair belə hərəkət etməli idi! Bu gün də, mənəviyyatsızlığın sürətlə baş alıb getdiyi bir vaxtda Sabirə daha böyük ehtiyac var! Çünki Sabirə görə vətənpərvər olmaq Vətənin inkişafı və tərəqqisi, xalqın səadəti və xoşbəxtliyi uğrunda hər cür şəxsi fədakarlığa hətta öz canından belə keçməyə hazır olmaq deməkdir:

Kişilər hümməti dağı qoparır,
Kişi ol, dağ qopar, həmiyyət ilə!
Vətən uğrunda, millət eşqində
Bəzli-can et xülusi- niyyət ilə!
İş apar baş gedərsə, qoy getsin,
Ad qalır, bəs deyilmi, millət ilə!

Bəli, Sabir özünün şəxsi həyatı, yaradıcılıq cəsarəti, mənəvi sarsılmazlığı ilə öz müasirləri və gələcək nəsillər üçün hər şeydən əziz və müqəddəs idi! Hədəfə tutduğu məxluqların təhqirləri və təhdidləri, gizli və açıq hədə-qorxuları şairin iradəsini sarsıtmadı, əzmini qıra bilmədi. Ona görə ki, Sabir onların zatını çox yaxşı tanıyırdı:

Saxta bir xətti-xam ilə mənə kağız yazıb,
Ey mənə təhdid edən min dürlü təkidat ilə!
Böylə “xortdan gəldi, dur qaç!” sözlərin get tiftlə de,
Zatını Sabir tanırkən qorxmaz övhamat ilə!

SABİRƏ XİTAB

Dözməyib cəhalətə daimi üsyan elədin,
Çağırдың hürriyyətə cəmi qafqaz ümmətini,
Qəflətdə yatanların dərdinə dərman elədin.
Ayinəyə baxıb incidi övladi- Vətən,
O abad könülləri necə də viran elədin!
Vurduğun hər bir hədəf tutdu Səni daş-kəsəyə,
Sığılıb aləminə qəlbini pünhan elədin.
Gələndə Sən ağlardın, ağlayanda Sən gülərdin,
Ruhunun vüsətinə cismini qurban elədin.
Çoxları anlamadı söylədiyin kəlmələri,
Gələcək nəsillərə irsini ünvan elədin.
Ötüşdü neçə illər, qərinələt təzələndi,
Yatanlar oyanmadı, Neyməti peşman elədin!

MƏMMƏDOV VASIF TAPDIQ OĞLU

1954-cü il 5 apreldə Tərtər rayonunda, həkim ailəsində anadan olub.

Ali təhsillidir. Partiya və təhsil sistemində çalışıb. Bir çox publisistik yazıların müəllifidir.

Müxtəlif mətbu orqanlarında çap olunur. Beynəlxalq yazıçılar və publisistlər assosiasiyasının üzvüdür.

Moskva şəhərində fəaliyyət göstərən “Şəhriyar” ədəbi-mədəni cəmiyyətinin sədridir.

MUĞAM ÖMRÜ

Ustad xanəndə Arif Babayevin ecazkar sənəti barədə düşüncələr...

Fikir kələfini çözlədikcə sənətkar ömrünü yada salır, onun hansı yollardan keçdiyini, sənət zirvəsinə necə ucaldığını gözlərimin önünə gətirirəm. Əsil sənətkar olmaq, xalqın rəğbətini qazanıb ürəklərə həmişəlik yol tapmaq, ən başlıcası, milli sərvətimiz olan muğamlarımızın saflığını qoruyub, onu özünəməxsus çalarlarla bəzəyib zənginləşdirmək hər sənətkara nəsis olmur. Bu gün milli muğam ifaçılığının mahir ustası-mələhətli səsi, böyük istedadı ilə ustad xanəndə kimi tanınan Azərbaycan Respublikasının xalq artisti Arif Babayev ən qüdrətli sənətkarlardan biridir.

Arif Babayevin həzin, məlahətli, ipək kimi yumşaq səsi onun yaradıcılıq istedadı ilə üst-üstə düşür və tarın bütün pərdələrinə uyan bu səsin zili də, bəmi də bir- birindən gözəldir. Səlis, aydın diksiyası, boğaz xırdalıqları, zəngülələri yüksək istedadın təzahürüdür. Bu keyfiyyətlərin məcmusu sənətkarın ifa etdiyi muğam dəstgahına, xalq mahnılarına, təsniflərə yeni ruh, yeni nəfəs gətirir.

A. Babayev milli muğam ifaçılığı sahəsində öz ifaçılıq məharəti ilə uzun illərdən bəri özünəməxsus yer tutur. Allah vergisi olan müqəddəs səsinə qoruyub saxlamaq, əcnəbi xallardan mühafizə etmək ustadın tədqirəlayiq sənətkarlıq məziyyətlərindəndir. Əfsuslar olsun ki, bəzi “müğənnilər» muğamlarımıza elə “boyalar” vururlar ki, bu “əsərlərin” xalqımıza məxsus olduğunu unudursan.

Xalqın ruhuna yaxın olan “Segah” muğamı Arif Babayevin ifasında xüsusilə təsirli və yaddaqalandır. Onun yanıqlı ahənglə ifa etdiyi “Xaric segah» Olməz sənət nümunəsidir desəm yanılmaram. Segah yangısı və naləsi ilə daşları belə yumşaltmağa qadir olan ustad, torpaqları yağdı tapdağı altında olan Cabbar Qaryağdıoğlunun, Xan Şuşinskinin, Seyid Şuşinskinin, Üzeyir Hacıbəyovun ruhlarını sanki sakitləşdirir. İyirminci əsrin məşhur xanəndəsi İslam Abdullayevdən (“Segah İslam» adı ilə məşhur olan sənətkar Xan Şuşinskinin ustası olmuşdur) sonra “Segah” muğamını uğurla ifa edən müğənnilər az olub. Bu muğama yeni ömür verən, mənəcə məhz Arif Babayevdir. Sanki, “Segah” sənətkarın səsinin notları üzərində köklənib və bu ovqatla yoğrulub.

“Şur” dəstgahının “Simayi-Şəms”şöbəsinə yüksək təbiri, tərəvətli səslə ifa etdiyi “Gəlmişəm, ey təbib, dərdimə dərman edəsən. “Gəlməmişəm, gözəl, bağrımı al-qan edəsən”beyti ilə başlanan qəzəli şaqraq zəngülərlə ifası sənət zirvəsindən səslənir, dinləyicini rıqqətə gətirir, nikbinlik, ruh yüksəkliyi aşılayır. A. Babayev muğamları yüksək səviyyədə ifa etməklə onları qoruyub saxlayır, əbədi ömür verir, yuxarıda adlarını çəkdiyimiz korifeylərlə yanaşı Mütəllib Mütəllibov, Əbülfət Əliyev, Yaqub Məmmədov kimi

sənətkarların ruhu qarşısında varislik borcunu ləyaqətlə yerinə yetirir, musiqimizin saflığını qoruyub saxlayır. Görkəmli sənətkarın hər bir ifaçı gərdisi dinləyicini muğamın hikmətinə tapındırır, onun zövqünü oxşayır. Xanəndənin ifasında xüsusi yer tutan “Rast» muğamını, onun “Dilkəş”, “Şikəsteyi-fars» şöbələrini ruhumun aynası hesab edirəm.

Sənətkarın şəxsiyyəti, davranışı, auditoriya qarşısında özünü idarə etməsi onun daxili zənginliyinin göstəricisidir. Xanəndəni başqalarından fərqləndirən səhnə mədəniyyətini xüsusi qeyd etmək istərdim. Oturuşu, duruşu, zahirən kiçik epizod kimi görünə bilən bir hərəkət- alınının tərini siləndə belə qavalın arxasında “gizlənməsi» dinləyiciyə, tamaşaçıya necə ehtiramla yanaşdığını göstərir, öz məlahətli səsindən bəzi yanlış, gərəksiz jestlərlə yayındırmır. Məhz bu keyfiyyətlər gənc ifaçıların sənətkardan öyrənməli olduqları cəhətlərdir. Çünki Arif Babayevin artıq böyük yaradıcılıq məktəbi olması sirr deyildir. Hazırda onun seçmə tələbələri, mərhum şair Famil Mehtinin dediyi kimi, “könül dünyamızın sərvəti, varı olam muğam”ı və xalq mahnılarımızı həssaslıq və ustalıqla ifa edirlər.

Bu yaxınlarda jurnalist dostum mənə bir disk bağışladı. “Bilirəm, ürəyincə olacaq”- dedi. Diqqətlə və heyranlıqla dinlədiyim diskdə Arif Babayev beş nəfər tələbəsi ilə birlikdə “Şur” muğamını ifa edir. Belə kollektiv şəkildə muğam oxuma layihəsinidə ustad xanəndəmiz, şərqdə ilk dəfə muğam professoru adına layiq görülmüş Arif Babayev hazırlayıb ərzəyə gətirmişdir. “Şur” dəskahını gənc müşayətçilərin çalğısı ilə ustalıqla “Bərdaşt”rif müəllim muğamın “Mayəsinə» endi və tələbələrin oxuması üçün ayaq verdi, bundan sonra gözəl səslər bir- birini əvəz etdi. Ustaddan bəhrələnən gənc ifaçılar “Şur”un varlığına hakim kəsilib muğamın hikmətini və gözəlliyini öz məlahətli səsləri ilə açıb göstərdilər. Onlar sanki muğamın qədim tarixini vərəqlədilər, başqaları üçün əlçatmaz olan bütün şöbələri tamam- kamal oxuduqdan sonra muğamın tamamlanması “səlahiyyətini” Arif müəllimə verdilər. Muğam oxunduqca haldan-hala düşür, bir şöbədən başqa şöbəyə keçildikcə düşüncələr məni illərdən bəri öz torpaqlarında qaçqın olan milyonlarla soydaşlarımın yanına, ana vətənin düşmən taptaqları altında qalan dilbər torpaqlarına aparır, lələzar və füsunkar Qarabağı, xalqımız üçün Qarabağ boyda yaraya çevrilmiş faciə içimi parçalasa da belə musiqisi olan xalqın ölməzliyinə, həmişəyaşarlığına inanır, keçmiyini hünərlə yaşatdığına əmin oluram. Görürəm ki, xalq dərini milli varlığımız olan muğamın ahənginə qataraq ölməzliyinə himn oxuyur. Beləcə bir ömür yaşadım “Şur” muğamını dinlədikcə. Muğam ömrü. Əminəm ki, muğamlarımız ona görə uzunömürlüdür ki, onları Arif Babayev kimi xanəndələr ifrif müəllim kimi verə biləydi.

Bu yerdə bir müşahidəmi də oxucularla bölmək istərdim. İndi saysız-hesabsız “gənc istedadlar” peyda olub. Onlar mahnının sözlərini yazır, musiqisini bəstələyir, özləridə ifa edirlər. Əsl istedadlara heç bir irad tutmadan qeyd etmək lazımdır ki, bayağı sözlərə bəstələnmiş zövqsüz musiqinin

ifaçılıqdan xəbəri olmayan “sənətkarların” ifa etməsi Üzeyir Hacıbəyov kimi bəstəkarların, Əliəğa Vahid, Mirmehdi Seyidzadə kimi şairlərin, Xan Şuşinski, Rübabə Muradova kimi müğənniləri xatirəsinə ən böyük hörmətsizlikdir. Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev kimi sənətkarların xalqa aşıladıkları gözəl zövqə əngəl olmaq deməkdir.

Muğamlarımızın ifasını yeni pilləyə qaldıran Arif müəllimin yaradıcılıq palitrası rəngarəngdir. Milli opera səhnəmizdə danılmaz xidmətləri olan sənətkarın Məcnun, Şah İsmayıl obrazları mədəniyyət zərinəmizin əvəzsiz inciləridir. Xalq mahnıları və bəstəkarların əsərlərini də özünəməxsus xallarla bəzəyən Arif müəllim bu gün respublikada və onun hüduqlarından çox-çox uzaqlarda hamının qəlbinə yol tapmış “Muğam” televiziyaya müsabiqəsinin münəsilflər heyyyətinin üzvlərindən biridir. Bu onu göstərir ki, xalqın mədəni sərvəti əsl sərraflar tərəfindən cilalanır və zənginləşir. Ötən il Arif Babayev Moskvada gənc istedadları üzə çıxarması onları mükafatlandırması, yekun konsertində maraqlı çıxış etməsi burada yaşayan həmyerlilərimizi valeh etdi. Onun ifasında “Çoban qızı” mahnısını tamaşaçılar bir tapıntı kimi qəbul etdilər. İndi hər kəs o mahnını axtarmaqla məşğuldur. Xalqımıza və ustad xanəndə Arif Babayevə muğam ömrü arzulayıram.

SƏDASI GƏLƏN SƏNƏTKAR

Yazarlarımız, söz, sənət ustalarımız saysızdır. Bu çoxluğun içərisində sədası gəlmək, poeziya nümunələri yazıb üzə çıxarmaq, əlbətdə çox çətindir. Haqqında söz açacağım Qənimət Səda da sağdaş Azərbaycan poeziyasına yol tapmaq, oxucu rəğbətini qazanmaq üçün heş də az çalışmamışdır. Dövdü mətbuatda mütəmadi şap olunmağa başlamış və ilk şeirləri oxucular tərəfindən maraqla qarşılanmışdır.

Hələ orta məktəb illərindən gözəl səsi, sədası olduğu üçün “Səda» ləqəbi adı ilə qoşa yazılmışdır. Allah- tala Qənimətdən (Sədadan) çox şeyi əsirgəməyib, səxavət payından ona gözəl səs, ən başlıcası isə insanlarla Allah arasında duran şairlik bəxş etmişdir. İxtisasca mühəndis olan Qənimət Səda muğam və vokal sahəsini də mənimsəmiş, gözəl avazı ilə pərəstişkarlarını sevindirmişdir. Şairlik isə Qənimət müəllimin qəlbinin ağrısı, düşüncələri, fikir dünyası, həqiqət süzgəci, barışmazlıq deməkdir.

Bir neçə illər bundan öncə “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinə zahirən cılız görünən, nurlu siması ilə başqalarından seçilən, maraqlı bir insan gəlmişdi. Danışığı, hərəkəti, ağıllı təklifləri ilə maraq doğuran bu insan Qənimət Səda idi. Cəmiyyətin üzvlərinin maraq və diqqətinə səbəb olan Qənimət Səda elə bil çoxdandır ki, bu cəmiyyətin üzvü idi. Elə də oldu, az vaxt ərzində cəmiyyətin üzvlüyünə qəbul olundu.

Allaha ibadət edən, qurani kərimi ürəkdən sevib avazla oxuyan bu insanın bütün müsbət keyfiyyətləri müqəddəslikdən, saflıqdan xəbər verirdi. Qənimət müəllim inşaatçı olsa da poeziya və musiqi onun canına elə hopmuşdur ki, elə bil xəmiri bu varlıqla yoğrulmuşdur. Musiqi və poeziya sənətkarın yaradıcılığının ağırlı və şirin həm də ayrılmaz tərkib hissəsidir. Həyatda bütün çətinliklərlə üzləşdiyindən poetik düşüncələr zərrə-zərrə onun qəlbində pöhrələnmiş, fikir süzgəcindən süzülərək şaxələnmiş, əsil poeziyaya çevrilmişdir. Bu poeziya nümunələri onu sənətin yeni cığırıları ilə addımlamağa məcbur etmişdir. Folklor və klassik ədəbi janırları mükəmməl bilməklə yanaşı o, qəzəl janrını özünün şəkəri qəbul etmişdir.

“Yaşantılar» şeirlər kitabı müəllifin işıq üzü görmüş ilk kitabıdır. Adından göründüyü kimi müəllif yaranmış şeirlərin hər biri ilə yaşamış, yaşadığı insan həyatının müxtəlif anlarını və onu əhatə edən obyektiv gerçəklikləri poeziya dili ilə təsvir etmişdir.

Könül çox da qəm eləmə
Qəm dərdlərə çarə qılmaz.
Baş ağardıb ürək didər,
Qəmli xəstə tez sağalmaz.

Qənimət Səda gözəl təbii səsə malik olduğu üçün o həm də nəğməkar şairdir Çoxlu sayda mahnıları gözəl səsin təsirindən yaranmışdır. «Bu gün bulaq başında»

Mahnısı bu silsilədən olan nəğmələrə daxildir.

Sənsiz mən dərd çəkərəm,
Hicrana diz çökərəm.
Səndən könül istərəm,
Bu gün bulaq başında.
Nəqarət
Bulaq suyu sərindir,
Dadı baldan şirindir.
Qəniməti sevindir,
Bu gün bulaq başında.
Yaxud (Gəraylı)
Kökədən düşüb könül simi,
Ürək soyuyub buz kimi,
Alıb əldən taqətimi,
Köksümü döndərüb qana.

Qənimətin poeziya aləmində ən şox inandığı, sevdiyi qəzəl janrıdır. Hətta müqəddəs anaya həsr etdiyi şeirinə qəzəl janrında yazdığı məqsədüeyğun bilmişdir.

İstəsə peşkəş edib canımı verrəm anama,
Cismimə surətimi nəqş edən irfan anadır.
Ey Qənimət, ananın qədrini bil, sağkən ara,
Öp əlini, həm ayağın, cənnəti rizvan anadır.

və yaxud

İstərəm hər bir zaman yar mənə həmzəban olsun,
Göstərsin xoş qılıq mənə, xasiyyəti rəvan olsun.
Hər sözü dərk eyləsin deyən kimi yek kəlmədən,
Sırrımı faş etməsin, hər sırrımız pünhan olsun.

Qənimət Səda böyük M. Ə. Sabirdən bəhrələnmiş, satira janrında da qələmini sınaaraq uğurlu sənət nümunələri yaratmışdır.

Şairin “Ömür» adlı şerini oxuduqca adamı ovsunlayır, poeziyanın qüdrətinə inandırır:

Əcəl gələn anda eyləməz macal,
Gəzib asımanı qayıdar xəyal.
Ömür bir məcəraya düşən saldı, sal,
Alıb ağışuna sellər aparar.

Çəkilib ovsarı haqqın əliylə
Çəkilib ahəngi bəxtin diliylə.
Ömrün bənzəri var, qara tel ilə,
Qovğa çəkən başda erkən ağarar.

Pöhrəli ağac tək yerdən güc alar,
Gövdələnər, şaxələnər, ucalar.
Naxış tutsa buludlardan bac alar,
Rişə daşa düşsə, solub saralar.

“Yaşantılar» kitabını vərəqlədikcə əsil poeziyanın canlı şahidinə çevrilirsən- burda sevgi də var, duyğu da, bir sözlə mövzu çalarları müxtəlifdir. Bu müxtəlifliyin işərisində Qənimətin lirikasını və harmonik vəhdətini asanlıqla görmək mümkündür. Qənimət Səda zahiri hay-küyşülükdən v şablonçuluqdan uzaq olan, ürəyinin istəyi ilə yazıb yaradan şairdir. Mövzularına gücü eldən, müqqəddəs insanlardan, zaman dəyişikliyindən və sair götürülmüşdür.

Qənimət Səda ömrünün müdrək illərini yaşayır, ümüd edirəm ki, bundan sonrada bu nurlu insan, nur çeşməli şeirləri ilə qədir bilən oxucularını sevindirəcəkdir. İstərdik ki, onun sədası dahada güclü gəlsin!!!

AZAD BİR QUŞDUM...

Azad bir quşdum,
Yuvamdan uşdum,
Torpağa düşdüm,
Bu gənc yaşımda.

Hər dəfə mərhum müğənnimiz Səxavət Məmmədovun bəstəkar Əfrasiyab Bədəlbəylinin, Cəfər Cabbarlının sözlərinə bəstələdiyi "Azad bir quşdum" mahnısını dinlədikcə, gənc xanəndənin acı taleyi, vaxtsız ölümü məni olduqca mütəəssir edir. Elə bil sağlığında hiss edibmiş ki, cavan yaşında dünyasını dəyişəcək, elə buna görə də bu mahnı ilə kəm taleyini elə beləcə də yanıqlı oxuyurdu. Səxavət ürəyinin səsilə öz sənət dünyasını öz millətinə oxudu və qiymətli səsini həmişəlik bizlərə yadigar qoyub, özünün oxuduğu kimi, gənc yaşında torpağa düşdü. Amma bu gənc yaşında Səxavət musiqi aləmində təkrarsız sənət yolunu yaratdı. Heç kəsi təkrar etmədən getdiyi bu yolda nələr yaratmadı, nələrə qadir olmadı bu zəif cüssəli insan ürəyi. Ürəyinin istəyi ilə ifa etdiyi muğamlar, xalq və bəstəkar mahnıları minlərlə dinləyicilər tərəfindən sevildi, rəğbətlə qarşılandı və onların ruhunu oxşadı. Milli musiqimizə gətirdiyi yeni nəfəslər, təkrarsız zəngulələr, boğaz xırdalıqları onun sənət yolundakı qabarıq məziyyətlərindəndir. Xanəndənin nadir istedadı, onu arxasınca yüksək sənət zirvəsinə aparıb çıxara bildi. İstedadının və zəhmətinin hesabına az vaxt ərzində ölkənin adlı- sanlı müğənnilərinin sırasına yüksələrək xalqın sevimli müğənnisinə çevrildi, adı dillər əzbəri oldu. Xarici ölkələrə muğam üçlüyü ilə (Qaval; Səxavət Məmmədov Tar; Möhlət Müslümov, kaman; Fəxrəddin Dadaşov) etdiyi qastrol səfərləri zamanı xalqımızın qədimdən bəri süzülüb gələn, ana südü kimi saf, təmiz, olduqca zəngin milli musiqimizi dünya xalqlarına çatdırılmasında və təbliğ olunmasında fədakarlıq göstərdi və minlərlə əcnəbi dinləyicilərin alqışları ilə qarşılandı. Səxavət sənətini sonsuz istəklə sevdi, o klassik muğam ifaçılarının musiqi irsini həssaslıqla öyrənib mənimsədi və onların musiqi irsini yüksək həvəslə davam etdirdi. Asəf Zeynallı adına musiqi məktəbində muğam ustası, respublikanın xalq artisti Hacıbaba Hüseynovun sinfində təhsil aldı və bu çeşmədən bəhrələnərək daha da zənginləşdi. A. Zeynallı adına musiqi məktəbində təhsil alan zamanlarda, təsadüfən onun muğam müəllimi Hacıbaba Hüseynovun onun haqqında olan söhbətinin şahidi oldum. Söylədi ki, dərslər dediyim uzun illər ərzində nə qədər tələbəm olub, hazırda 12 tələbəm var onların içərisində gözəl səsi, istedadı ilə fərqlənən, özünə qarşı tələbkar olanı ancaq Səxavət Məmmədov olub.

Səxavətin sənəti ilə şəxsiyyəti üst-üstə düşürdü və bir birini tamamlayırdı,

mən deyərdim ki, onun sənətkarlığı yaşından daha da qabağa getmişdi. Sadə, təvazökar, səmimi, dostu qarşı mehriban idi, etibar və dəyanətinə söz ola bilməzdi. Döستünün dərđini öz dərđi hesab edər, özünü heç zaman üstün tutmazdı. Onun xislətindəki bu keyfiyyətlər, şəxsiyyətinə həmişə dəyər gətirər və onu sevdirdi. Cavanlıq vaxtlarından ünsiyyətimiz tuturdu, onun şəxsiyyətini və sənətini düzgün qiymətləndirdiyim üçün mənim münasibətimi həmişə qiymətləndirərdi. Tənqidi səmimi qəbul edər və deyilənlərdən düzgün nəticə çıxarardı, lovğalığı, yalan danışmağı heç xoşlamazdı. Efqoizm sənətin düşmənidir- deyərdi. O zamanlar yeganə xanəndə idi ki, toy şənliklərinə dəvət olunanda heç zaman qiymət danışmaz və bunu özünə sığışdırmazdı.

Muğam və təsniflərə gəlincə, o muğamlarımızı mükəmməl bilirdi. Hər dəfə muğam oxuyanda yeni bir şey kəşf edirəm deyirdi, nə qədər zəngindir bizim muğamlarımız, onlara əlavə etmək mümkün deyil. Səxavət xalq yaradıcılığına, müraciət edərək, unudulmuş bir çox xalq mahnılarının əksəriyyətini ifa edərək onlara yeni nəfəs verdi. Xüsusən “Azərbaycan maralı” xalq mahnısını özünəməxsus ustalıqla ifa edərək, ona yüksək sənət bəxş etdi və sənət açarını isə özü ilə apardı. Zil, şaqraq səsinin olması ona imkan verirdi ki, zərb muğamlarını tələb olunan səviyyədə oxusun. Heyratı ritmik muğamı, xanəndədən zil səs, güclü nəfəs və ifaçılıq bacarığı tələb edir. S.Məmmədov bu ritmik muğamı şaqraq zəngülələr vurmaq, səlis boğaz xırdalıqları etməklə, şərqdə ən güclü muğam ifaçıları; Cabbar Qaryağdıoğlu və Seyid Şuşinskinin davamçılarından biri kimi oxumuşdur. Beləliklə, ən ciddi, ağır, zil səs tələb edən «heyratı» ritmik muğamı gənc xanəndənin ifasında əvəzsiz, təkrarsız səslənmişdir. Hələ tələbə olduğu zaman, Bayatı Şiraz muğamını ifa etmiş, dilruba şöbəsinə yüksək tembrli səslə gəzişərək, zəngülələr vurmaqla, muğamı özünəməxsus səsləndirmişdir. Onun ifa etdiyi “Şur”, “Rast”, “Bayatı şiraz”, “Mirzə hüseyin segahi”, “Dəşdi” və başqa muğamları Səxavət klassik üslubla ifa etmiş, hər dəfə öz sənətkarlığını göstərmişdir. Oxumaq, ifa etmək azdır, ifa etdiyin muğamı və yaxud xalq mahnılarını dinləyiciyə çatdırmaq, onların zövqünü oxşamaq bacarığı olduqca vacibdir. Bu xanəndədən ustalıq, söz seçimi, aydın diksiya, yüksək səhnə mədəniyyəti və gözəl səs tələb edir. Bu məqamları xanəndə həmişə bacarıqla yerinə yetirmiş, muğam ifaçılığı zamanı ustalıq göstərmişdir. Uzun illər S. Məmmədovu tarda müşayət etmiş, respublikanın xalq artisti Möhlət Müslümov söyləyir ki, 8-12 saat töy şənliklərində olduğumuz zaman 4-5 dəfə eyni muğamın oxunmasını sifariş verərdilər, ancaq S. Məmmədov eyni adlı muğamı hər dəfə oxuduqca muğamlara yeni ruh verərək, onları bir-birindən fərqli ifa edərdi ki, dinləyici yorulmasın. Onun boğaz xırdalıqlarını heç bir muğam ifaçısında görmədim. Xalq mahnılarını olduqca sevirdi, bu mahnıları ifa etməkdən doymaz, onları milli varlığını hesab edirdi.

Bir dəfə onun məşnında evə gedirdik, kəndimizin girəcəyində mən «Kəndimiz ay kəndimiz» mahnısını züm-zümə etdim. Həssas olan Səxavət bu mahnını yenidən oxumağı xahiş etdi. Bu mahnı olduqca xoşuna gəldi, bəs indiye

qədər bu mahnını niyə oxumamışam? İki həfdədən sonra həməm mahnını radioda gözəl səslə ifa etdi.

Xanəndənin yüksək ustalıqla ifa etdiyi «külək» mahnısı minlərlə dinləyicilərin ürəyinə yol tapdı, onlara sevinc bəxş etdi, könül rahatlığı gətirdi. Ancaq həssaslıqla düşündükdə bu mahnının da gənc müğənninin taleyi ilə yarıqlı notlarla səsləndiyinin bir daha şahidi olursan.

Külək, niyə belə əsirsən, külək?
Niyə ümüdümü kəsirsən, külək?

Doğurdan da gözlənilmədən külək çox güclü əsdi, belə gözlənilməzliyi ilə neçə-neçə Səxavət sevərləri həmişəlik intizarda qoydu.

Sağlığında dövlət sifəraları tərəfindən sənətdə göstərdiyi zəhmətinə görə heç bir ada layiq görülməsə də, Səxavət Ulu xalqının qəlbində özünə əbədi heykəl ucaldı. Onun aydın siması, sadə davranışları, insanlara qarşı olan səmimi münasibəti və milli musiqimizə olan sönməz məhəbbəti Azərbaycan xalqının yaddaşında daim yaşayacaqdır. Bizə elə gəlir ki, gözəl sənətkarımız Səxavət Məmmədovun sənət yolu, bu cığıra təzəcə qədəm qoyan neçə-neçə həvəskar müğənnilər üçün əsl örnək məktəbi olacaqdır.

Ruhu şad olsun, Ulu Yaradanımız Tanrıdan millətimizin qəlbində Səxavətə və onun ölməz sənətinə sönməz məhəbbət arzulaıram...

BİR ÜRƏK ÇAĞLAYIR...

Həqiqi sənətkarların yaradıcılığından, onların sənət yolundan yazmaq, olduqca məsuliyyətlidir. Bu gün müxtəlif səbəblər ucbatından vətəndən çox uzaqda həmyerlilərimizin məskunlaşdığı Moskva şəhərində bir sənətkar ürəyi çağlayır. Şair Nazim Əlioğlu ürəyi.

Hələ 70-ci illərdə kövrək addımlarını ataraq, poeziya aləmində bərkidikdən sonra özünə çağdaş poeziyamızın sənəkarları arasında həmişəlik cığır açmış Nazim Əlioğlu hazırda bu cıgırla inamla addımayaraq yazıb yaradır.

Nazim Əlioğlu zamanın axarına düşərək gedən şairlədən deyildir. Ürəyinin səsi ilə yaşayıb yaradan, yüksək duyum və orjinal təfəkkür tərzinə malik olan, qeyrət ağrısını qəlbinin gücü bilən milli ruhdan, türk ruhundan bəhrələnən, sərbəst fikirli, istedadlı bir şairdir.

Onun poeziya dünyası rəngarəngdir, bənzərsizdir, bu müxtəliflik yalnız ona məxsusdur. Nazim Əlioğlunun şeirləri müasir dünyamızda baş verən həyat dəyişiklikləri ilə eyni səsləşir və üst-üstə düşür. Yəni bu proseslər onun təfəkküründən bir an belə ayrılmır. Zəhiri hayküçülükdən, şablonçuluqdan,

müvəqqəti parılıtdan uzaq olan sənətkarin özünə məxsus poetik mühiti vardır. Bu mühitin təsir gücü milli kökümüzdən bəhrələndiyi üçün daha geniş və əhatəlidir. Şeirinin bütün janırlarından istifadə edərək məzmunlu, orijinal sənət əsərləri yaradan şairin poetin ustalığı onun yaradıcılığı boyu özünü göstərir. O, həm də novator şairdir, yenilikçidir. Yazdığı sərbəst şeirlərinə cinas qafiyəsini gətirmişdir. Şair şeirin yapon hoqquları janrından məharətlə istifadə edərək qələmini sınamış, bugünkü reallıqlarla eyni səsləşən çox gözəl yeni məzmunlu, yeni deyimli şeirlər nümunəsi yaratmışdır. Bu şairin ustalığının ən bariz nümunəsidir. İndi onun yapon hoqquları janrında yazdığı bir neçə deyimləri nəzər salaq.

Daş olmaq istəyirəm,
 Nadan əlilə bir fağıra
 Atılmaq qorxum olmasaydı.
 Ehtiyacla güləşməyi öyrətdim,
 Gözündə yaş, gülməyi öyrətdim,
 Mənsizliyə öyrədirəm balalarımı.
 İtin zingildəməyi
 Adamın inildəməyi
 Ağrıların səslə çəkilənşəklidir.
 Ehtiyac daş daşıtdırar,
 Divara dımaşdırır,
 Mələdər sənətkarı da.
 Kədərin okeanında üzdiyüm olur,
 Həsrətin dənizində gəzdiyim olur,
 Sevinc gölündən bir damcı istərəm.
 İtin peşəsi qarmaq, hüzməkdi.
 Adamın peşəsi çalışmaq, yüyürməkdi.
 Adamı həyat döyür, iti adam.

Sözün zirvəsində ötən şair, artıq ömrünün müdrüklük çağına qədəm qoysa da, arzuları tükənməzdir, sonsuzdur. Ən müqəddəs arzularından biri Qarabağımızın qara taleyinin aydınlığa çıxması, tağı düşmənlərdən azad olmasıdır:

Səni yağılardan ala bilməsəm,
 Gözümü dünyaya yuma bilmərəm.
 Vətən, sənə oğul ola bilməsəm,
 Oğlumdan oğulluq uma bilmərəm!!!

Nazim Əlioğlu narahat şairdir onun ürəyi dünyaya sığmır:

İnsanlığ gahyasda, gah da toydadır,
 İçimdə hönkürən torpaq səsidir.
 Demirəm ürəyim dünya boydadır,
 Sinəmdə döyünən yer kürəsidir!!!

Deyən şairin dünyadan umacağı yoxdur, lakin maddi ehtiyacla üzləşdiyindən onun xırdaca yazı masasına ehtiyacı vardır. Bu təzadlı dünyamızda zəruri ehtiyacdən onun hılə yazılmamış şeirləri, taleyin yükü kimi ürəyindən asılmışdır:

Ehtiyac boğanlar, bir deyil mindi,
 Harınlar deyər ki, əl çək əlimdən.
 Dağ boyda ürəyi olanlar, indi,
 Sınır ehtiyacın alçaq əlindən.

Yaranmış çətinliklərə dözən şair bəxtindən şikayət etmir, bunu Allah-taalanın ona bəxş etdiyi qismət payı bilir, ancaq mürvətsiz

Günahlandıraraq onların laqeydliyini zamanın növbəti gərdişi hesab edir. Nazim Əlioğlu müqəddəs mövzularda daqələmini sınamış, tutarlı sözünü deyə bilmişdir:

Danışıb qınasan yüz dəfə mənə,
 Yenə də halıma yanası sənsən,
 Bütün anaların başına dönüm,
 Nə yaxşı balamın anası sənsən.

Və yaxud:

Büdrəsə səməndər quşuna dönnəm
 Kövrəlsə, gözünün yaşına dönnəm,
 Qurbanı olaram, başına dönnəm,
 Atadı, baladı, qardaşdı, qardaş.

Nazim Əlioğlu türk dünyasının dahi şairi Nazim Hikməti özünün ideali sayır, onun sənətdə varisi olması ilə fəxr edir. Nazim Hikmətə sonsuz məhəbbətinin təzahürü olaraq oğul balasının adını Hikmət adlandırmışdır.

Nazim Əlioğlu ictimai həyatda özünə yer tutan, nüfuz qazanmış Rusiya ictimaiyyətində tanınmış şairləndir. O Moskvada fəaliyyət göstərən "Şəhriyar" ədəbi ictimai məclisinin fəal üzvü olub. Ona bu sahədə yeni-yeni zirvələr fəth etməyi və yaradıcılıq uğurları arzulanır.

SADIQCANIN VARISI

Zəngin musiqi irsinə malik olan Azərbaycan xalqı haqlı olaraq öz musiqisi ilə öyünə bilər. Musiqi mənəvi qıdadır, könül rahatlığıdır. Milli musiqi alətlərimizin tacı olan ürəkləri ecazkar səsi ilə rıqqətə gətirən Azərbaycan tarı musiqi alətləri xəzinəmizə daxil olan nadir alətlərdən biridir.

Tar əsasən şərq ölkələrində yayılmışdır. İki oktava yarım səsə malik olan bu alətin texniki imkanları daha genişdir. İnsan səsinə yaxın olan tar səsi melodik baxımdan bütün musiqi alətlərindən yüksəkdə durur. Ona görə də tarda muğamları, xalq və bəstəkar mahnılarını, rəqsləri, istər klassik, istərəsə də müasir rus və avropa bəstəkarlarının əsərlərini ifa etmək imkanları daha üstündür.

Azərbaycanın ən görkəmli xanəndələri əsrlərdən bəri tarın müşayəti ilə oxumuş və bu günümüzdə gəlib çatan muğamların formalaşmasında tarzənlərin xidmətindən istifadə etmişlər.

Tarın yaranma tarixi XI əsrdən qabaqlara təsadüf edir. Hələ XII əsrdə Nizami Gəncəvi «İsgəndərnamə» əsərində musiqi aləti kimi tarın adını çəkir.

Müğənni tək bircə gecə də çal tar,
Məni bu dar yolda əzabdan qurtar!
Bəlkə, genişlənsin, açılısın yolum,
Köçüm bu daşlıqdan asudə olum.

Tar XIX əsrə qədər diz üstündə çalınmış, az simli və pərdəli olduğu üçün bu alətin texniki imkanları da zəif olmuşdur. Azərbaycan tarı XIX əsrin ikinci yarısında Şuşalı tarzən Sadıqcan (Mİrzə Sadıq Əsəd oğlu) tərəfindən ilk dəfə sinə üstünə qaldırılıb çalınmış, bir neçə simlər və pərdələr də əlavə edilərək artırılmış, tarın formasında da dəyişiklik edilmişdir. Bununla da Azərbaycan tarı təkmilləşərək yeni quruluşda yeni nəfəs qazanmışdır. Buna görə də Sadıqcan haqlı olaraq tarın atası sayılır.

Bundan sonra Sadıqcan məktəbindən bəhrlənən neçə-neçə tarzənlər yetişmiş, adlı-sanlı muğam ifaçılarımızı bu gözəl alətin imkanlarından istifadə edərək müşayət etmişlər.

Məşədi Cəmil Əmirov, Malıbəyli Həmid, Qurban Primov, Zərif Qayıbov, Mənsur Mənsurov, Əhsən Dadaşov, Bəhram Mənsurov, Həbib Bayramov, Baba Salahov, Hacı Məmmədov, Ramiz Quliyev, Sərvər İbrahimov, Möhlət Müslümov, və başqaları Sadıqcanın layiqli varisləri kimi Azərbaycan tarında ifaçılıq mədəniyyətini daha da yüksəltmişlər.

Haşiyə: Yaxın Şərqdə ən güclü səsi, gözəl şaqraq zəngulələri ilə seçilən bənzərsiz virtuoz xanəndə Cabbar Qaryağdı oğlunu dörd saat tarda müşayət edən məhz şir biləkli tarzən Qurban Primov olmuşdur. Uzaq səfərə gedəndə belə Qurban Primov tarını heç kimə etibar etməyib öz əlində saxlamış.

Bu gün belə varislərdən biri də vətəndən çox uzaqda, Moskva şəhərində yaşayan milli musiqi alətimiz olan tarı sevib bağına basan və minlərlə insanlara gözəl təranələr bəxş edən Qorxmaz Axundovdur.

Uşalıqdan tara olan həvəsi Qorxmazı Naxçıvan şəhər musiqi məktəbinə gətirir. Buranı bitirdikdən sonra 1972-1976-cı illərdə Bakı şəhərində Asəf Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbinin tar sinifində təhsil alır və oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirir. Elə həmin ili Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına, professor Oktay Quliyevin tar sinfini daxil olur. 1982-ci ildə müvəffəqiyyətlə təhsilini başa vurur. Bundan sonra sevimli tarından bir an da olsa heç vaxt ayrılmır.

Q. Axundov 1992-ci ildən Moskva şəhərində yaşayır. 1996-cı ildən 157 sayılı Azərbaycan komponentli orta məktəbin nəzdində yaradılmış azərbaycan mədəniyyət mərkəzinin rəhbəri kimi çalışır.

On il bundan qabaq bir dəfə həmin mərkəzdə biz Qorxmaz Axundovla ilk dəfə tanış olduq. O, həmişəki kimi şagirdlərlə musiqi təlimi keçir, tarın sirlərini onlara öyrədirdi. Uşaqlarla məşğələsini qurtarandan sonra mən ondan tarda «Segah» muğamını ifa etməsini xahiş etdim. O, ustalıqla tarı sinəsinə basıb yüksək həvəslə çalmağa başladı. Mizrabın ehtizaza gətirdiyi simlərin yanıqlı ahəngi məni o dəqiqə tutdu. Bu ifada yangı da vardı, nalə də, haray da, ulu keçmişimizlə indimizin vəhdəti də. «Segah» ın yangılı sədaları altında düşüncələr burulğanına düşdüm. Mənə belə gəlirdi ki, tarzənin barmaqlarından süzülən hər bir səsdə, yangıda milli muğam ifaçılarımızla ruhu yaşayır. Qorxmaz müəllim onların ruhunu yaşadaraq varislik borcunu ləyaqətlə yerinə yetirir. Özü də yaşayır, dinləyiciləri də bu doğma musiqi ilə yaşadır. Qorxmaz müəllimin özünəməxsus çalgısı ilə «Segah» muğamının bütün şöbələrini elə ustalıqla və həssaslıqla ifa etdi ki, qürbət eldə bu çalğının sədalarından ancaq vətənin ətrini almaq olardı. Belə doğmalıqdan sonra ixtiyarsız olaraq M. Müşfiqin:

Oxu tar, oxu tar...

Səni kim unudar

misraları qəlbimə axdı. Beləliklə Qorxmaz müəllimin sənətinə vurğunluğu bizim həmişəlik dostluğumuza səbəb oldu.

Qorxmaz müəllim tarda olan hikməti belə qiymətləndirir. Tarın ağ simlərində musiqi şəffaf su kimi axır, sarı simlərində od kimi yanıqlı çıxır, kök simi səslənəndə yerin- torpağın səsisni verir, cəng simlərin səsi küləyin səsinə bənzəyir. Demək bu aləmin yaranışında olan hər şeyi (od, su, torpaq, hava) özündə birləşdirir. Tarın çanağı ürək şəklində olduğundan insan ürəyinə daha yaxındır.

Çalışdığı mədəniyyət mərkəzində Q. Axundov şagirdlərdən ibarət xalq çalğı alətləri ansanblı və rəqs qrupu yaratmış, onlarla festivallarda, solo konsertlərində çıxış etmiş, musiqimizin təbliği naminə öz zəhmətini əsirgəməmişdir. Hər dəfə müsabiqə konsertlərindən uğurla geri dönmüşdür. Moskva çoxmillətli şəhər olduğu üçün tarixi texniki imkanlarından istifadə edərək klassik və xalq musiqimizi ifa etdikcə başqa millətlərin nümayəndələri də heyrətə gəlirlər, hətta tarixi belə geniş imkanları olduğuna heyrət edirlər.

Qorxmaz müəllim solo konsertlərində geniş repertuarla çıxış edib milli musiqimizlə yanaşı xarici ölkə bəstəkarlarının əsərlərini də nümayiş etdirir və hər dəfə dinləyicilərin alqışları ilə qarşılanır.

Azərbaycan cəmiyyətlərinin Moskvada təşkil etdiyi bütün tədbirlərdə Q. Axundov bir qayda olaraq iştirak edir, sevimli tarixi sinəsinə sıxaraq məclislərə Azərbaycan ruhu gətirir. Hər dəfə onun ifasını dinlədikcə qürbətdə adamın ruhu təzələnir.

Təsədüfi deyildir ki, gözəl ifaçılıq qabiliyyətinə görə Q. Axundov xalq çalğı alətləri üzrə M. Maqomayev adına və «Krasota spaset mir» festivallarının laureatı adına layiq görülmüşdür. 2006-cı ildə isə daha geniş miqyasda tədbirlərin təşkilatçısı olmuş, Azərbaycanın xalq artisti Arif Babayevin köməkliyi və iştirakı ilə Moskvada yaşayan azərbaycanlı musiqi ifaçılarının müsabiqəsini təşkil etmiş, istedadların üzə çıxarılmasına kömək etmişdir.

İstedadlı tarixən 40 ildən çoxdur ki milli musiqi alətimizin tacı olan tardan ayrılmadan çalır, öyrənir və başqalarına da öyrədir. Gördüyü işindən zövq alır, mənəviyyətin milli özülünü qoruyur. Mənə belə gəlir ki. Q. Axundovu xidmətlərinə görə ona respublikanın əməkdar incəsənət xadimi adı verilməsi çoxdan lazımdır. Bu həm də milli irsimizə hörmət, qürbətdə yaşayan musiqisevərlərin arzularına layiqli dəstək olardı.

İstedadlı tarixən Qorxmaz Axundova yaradıcılıq uğurları arzulartı ilə

ÖLMƏZ SƏNƏTKAR

Nədənsə mili muğam ifaçılarımızın sənət yoluna nəzər saldıqda, bir sənətkarın ruhu qarşısında dinləyici kimi özümü borclu sayıram. O, muğamlarımızı müqəddəs bilən, ilk gündən ömrünün sonunadək onların ölməzliyini qoruyub saxlayan, səsinin təbii məlahətində muğam gözəlliyi və səlisliyi duyulan böyük sənətkar idi. Əvvəldən axıradək Allah vergisi olan səsinə xaric nəfəslərdən hifz edən, ifaçılıq sanbalını həmişə saxlayan, ana südü kimi saf, təmiz xalq muğamlarımızı mühafizə edib həssaslıqla yaşadan, xalqın ürəyində yaşayan bir sənətkar ölməzdir. Yaqub Məmmədovun səsinə mənsuriyyə harayı, heyrəti coşğunluğu.

Arazbarı çağırışı, seğah yanğısı, rast gözəlliyi var. Bu səs xalqın ürəyinə daha yaxındır, xalqın öz səsidir.

Y. Məmmədov 50 il ifaçılıq məharəti göstərdi, klassik muğam ifaçılarımızın irsini və ənənələrini davam etdirməklə onların sanki ruhunu yaşatdı. Y. Məmmədov 1930-cu ildə Azərbaycan professional musiqisinin banisi, ölməz bəstəkarımız Ü. Hacıbəyovun dünyaya göz açdığı Qarabağ torpağının aran hissəsi olan Ağcabədidə doğulmuşdu. Qarabağın haylı-küylü toy şənliklərində ustad xanəndələrin muğam və xalq mahnılarını oxumaqları, balaca xanəndəni əvvəldən valeh edərək, onda bu sənətə maraq oyatmışdı. Hələ uşaq ikən eşitdikləri muğam və xalq mahnıları beynində qalaraq, zaman-zaman daha da formalaşmış və təbii ki, gənc xanəndənin gələcəkdə muğam aləmindəki inkişafına ciddi təkan olmuşdu.

Y. Məmmədov Azərbaycanın klassik muğam ifaçıları Seyid Şuşinski və Mütəllim Mütəllimovun musiqi məktəbindən muğam dərsi öyrənmiş, ömrünün sonunadək bu irsi əziz tutmuş, qoruyaraq davam etdirmişdi. Təsədüfi deyil ki, böyük ustad yüksək ehtiramla qeyd edirdi ki, şərq musiqisinin dühası Seyid Şuşinskiyə və Mütəllim Mütəllimova minnətdardır... Seyid Şuşinski Ağdamda muğam dərsi deyən zamanlar həmişə yanına gedərdim, oxumağıma qulaq asıb məsləhətlər verərdi. O deyərdi ki, sənətkar oxumaqla yanaşı, cəmiyyətdə də özünü nümunəvi aparmalıdır. Onun belə tövsiyələrini heç zaman unutmamış, həmişə ona əməl etmişəm". Allah-Təala Yaqub Məmmədova elə gözəl, məlahətli səs bəxş etmişdi ki, o, bu səsin hesabına bütün muğamlarımızı özünəməxsus ustalıqla ifa edərək ifaçılıq manerasını daha da genişləndirdi. Onun ifaçılığında muğam və təsniflərimiz, xalq mahnılarımız özünəməxsus bir ahənglə səslənir. Xüsusən "Mənsuriyyə» ritmik muğamında xalqın harayını, yenilməzliyini duyursan.

Muğamın hikmətini xanəndə ustalıqla açıb, səsinə kamanın səsinə qatararaq, Mənsuriyyə naləsilə, şaqraq ahənglə oxuyaraq, yanıqlı "Ağ seğahi" da muğama

əlavə etməklə muğamın dəyərini daha da zənginləşdirib. Muğamın deyişmə şöbəsi və son tamalama hissəsi də sənətkarın ifasında xüsusi zövqlə oxunub və bununla da mənsuriyyə zərb muğamı onun ifasında təkrarsız səslənib. “Mənsuriyyə» ritmik muğamı, sanki sənətkarın səsinin notları üzərində köklənib. Beləliklə də Yaqub Məmmədov özünəməxsus ifaçılıq məharəti ilə bu muğamın ifasına öz möhürünü vurub. İki böyük sənətkarın, Y. Məmmədovun və Respublikanın xalq artisti, kaman alətində xarüqələr yaradan Habil Əliyevin birgə yaratdıqları Mənsuriyyə ritmik muğamı radionun qızıl fondunda ən gözəl ritmik muğam kimi saxlanılır. Bundan başqa, “Arazbarı”, “Qarabağ şikəstəsi» və digər ritmik muğamlarımız Yaqub Məmmədovun ifasında əvəzsiz səslənir. Rast muğamını oxuduqca Y Məmmədov səsinin diapazonu muğamın şöbələri üzərində elə ölçü-biçi ilə paylanıb ki, hər hansı şöbəni oxuduqca elə bilirsən xanəndənin səsi elə buradaca qurtardı. Lakin yeni şöbəni oxuduqca əlavə səs tonu yaranır, bu da dinləyicəni heyrətə gətirir və marağını artırır. “Rast”ın “Vilayeti dilkəş”, “Bayatı kürd”, “Əraq”, “Şikəsteyi-fars» və başqa şöbələrini xüsusi tərzdə ifa etməklə onun məzmununu sanki varaqlayıb, əsrlərdən bəri süzülüb gələn nadir incilərimizin nəyə qadir olmasını açıb göstərib. Bundan əlavə Mirzə Hüseyn segahı da sənətkarın ifasında zəngin muğam kimi səslənib. Xan Şuşinskinin muğam irsini davam etdirməklə müxalif şöbəsiyədən başlayaraq mayeyə enib segahın məzmununu gözəl səslə, nəfəslə, xırdalıqlar etməklə digər şöbələrini oxuyub sona çatdırmaq xanəndədən istedad, cəsarət tələb edir. Bu məqamları Y. Məmmədov ustalıqla yerinə yetirərək əsl sənətkarlıq göstərib.

Y. Məmmədov qəzəlləri ustalıqla seçir, hansı qəzəlin hansı muğamda oxunmasını bilirdi. Onun səsi və muğam aləmində üslubu özünəməxsusdur. Yəni bu yol təkə Y. Məmmədov yoludur, təkrarsız və bənzərsizdir. Muğam ifaçılıq sahəsi elə çətin yoldur ki, burda hər ifaçının öz yolu, dəst-xəttinin olması, istedad, ifaçılıq məharəti tələb edir. Y. Məmmədovun səsi sənətkarlıq zirvəsindən səslənir. Zirvəyə çatmaq isə əsl sənətkara qismət olur. “Muğam-Azərbaycanın ənənəvi musiqisinin ən iri janrının ümumi adıdır”. Muğam kökü yüz illərdən gələn xalq yaradıcılığıdır. İndimizlə keçmişimiz arasında mənəvi körpüdür. Bizim bu günümüzədək gəlib çatan, saflanmış nadir incilərimizi qoruyub saxlamalıyıq. Muğamlarımız neçə-neçə alim sənətkarlarımızın əsəridir desəm yanılmaram. Elə buna görə də muğamda səhv tapmaq mümkün deyil, çünki o seçmə yolu ilə meydana gəlib. Muğamlarımızda xalqımızın sevgisi, kədəri, həyat təzi, bütövlükdə bütün mənəvi dəyərlərimiz öz əksini tapıb. İndi xarici ölkələrdə də muğama maraq artıb və cəsarətlə demək olar ki, onun səması çox genişdir. Haşiyə: Müdrək ağsaqqal, muğam həvəskarı Məmməd müəllim söyləyir ki, Yaqub Məmmədovla dost olub. “Onun səsi Allah vergisidir, onu səhnəyə də allah gətirmişdi. Mən Yaqubu şah xanəndə hesab edirəm, onun səsi cənnət səsidir və cənnətdən xəbər verir. Təbii ki, bu səsin çox böyük müalicəvi əhəmiyyəti də var. Onun sənətkarlığı və insanlığı üst-üstə düşürdü. Yaqub Məmmədovu yalnız klassik xanəndələrlə müqayisə etmək olar. Belə şirin,

qüdrətli səs əsl muğam səsidir. Yaqubun sənəti hələ açılmamış şah əsəridir. Onun haqqında əsərlər yazılmasına bu gün ehtiyac var.

Y. Məmmədov sənətdə olduğu kimi görünən sənətkardır. Onun “Bayatı-şiraz» muğamını dinlədikcə əsl müdrik bir muğam ifaçısının canlı şahidinə çevrilirsən. Burda sevgi də var, duyğu da, keçmişimizlə indimizin vəhdəti də. Aydın, səlis diksiya ilə oxunan muğamın bəmi də, zili də bir-birindən gözəl səslənmişdir. Muğamı dinlədikcə xalqın milli sərvətinin olmasına inanır, müdriqliyinə baş əyirsən. Xanəndə oxuduqca bütün şöbələrin mənası, musiqi fəlsəfəsi, muğamın daxili məzmunu açılıb bəlli olur. Əhsən belə belə musiqini yaradıb yaşadan xalqa və müasir zamanda oxuyub bizlərə çatdıran Yaqub Məmmədov kimi ustad xanəndələr.

Haşiyə: Yaqub Məmmədov söyləyirdi ki, gənc yaşlarında ucqar rayonların birinə toy şənliyinə gedibmiş. Toyun şirin yerində yaşlı bir kişi beli bükülmüş vəziyyətdə mənə yaxınlaşıb qoltuq cibindən qumaş torbasını çıxarıb içərisindən bir manat (təklük) götürüb stolun üstünə qoydu və ehtiramla oğlum bir “Nəvayi-Şuru» oxu dedi. Pulu götürmək istəməyib, könülsüz dedim: “Əmi pulunu götür oxuyaram”. Yerdən bir neçə nəfər: “Pulu götür, ağır seyiddir” dedi. Elə bil Allah-Təala ağılımı almışdı, yerinə qayırdı. Tez təkliyi götürüb öpüb pəncəyimin üst cibinə qoydum. Tarzənə tərəf əyilərək soruşdum, Şuru oxumağı bilirəm bəs bu Nəva nə deyən şeydi? Tarzən cavab verdi ki, mən çalım sən də dalımca gəl. Elə bil ilahidən mənə əlavə güc gəldi, muğamı tamam dəsgah oxuyub qavalı yerə qoydum. Baxdım ki, həmənin nurani qoca bir də mənə yaxınlaşdı və dedi, bala aşağı əyil görüm. Əyildim, alnımdan öpdü. Həmənin qumaş torbasını bir də açıb içərisindən bir qızıl onluq çıxarıb qavalın içərisinə atdı və dedi: “Bayaq verdiyim o təklük qismətin idi, bu qızıl onluq isə zəhmət haqqındır”. “Belə dinləyiciləri, muğama qiymət verənləri görəndə, oxumaqdan həmişə zövq almışam, muğamın hikmətinə inanmışam və heç zaman oxumaqdan doymamışam”. Bu gün mən qəhərlə qeyd etməliyəm ki, Yaqub Məmmədov artıq bizim sıramızda yoxdur. Lakin onun ölməz səsi, sənəti, sənətkarlığı bizimlə yaşayır. Əminəm ki, onun irs qoyub getdiyi ifaçılıq məktəbi gələcək istedadlarımız üçün istinad yeri, vokal aləmində ifaçılıq məktəbi olacaq. Yaqub Məmmədov xalqımızın ürəyində həmişə yaşayacaq. Allah ona rəhmət eləsin!

ƏLİŞ ƏVƏZ

Rusiya və Azərbaycan yazıçılar və jurnalistlər birliklərinin, Beynəlxalq Jurnalistlər Federasiyasının, Beynəlxalq Yazıçılar və Publisistlər Assosiasiyasının üzvüdür.

1 iyul 1956-cı ildə Bərdə rayonunun Piyadalar kəndində anadan olub. 1985-ci ildə Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsini bitirib.

“Azərbaycanın səsi” qəzetinin baş direktoru, 2004-cü ilin martından çıxan “Azərros” qəzetinin şef-redaktoru, sonra baş redaktoru olub. Dünyəvi “21 Azər” jurnalının Moskva təmsilçisi vəzifəsini yerinə yetirib.

Hazırda “Diaspora inform” qəzetinin təsisçisi (2002-ci il) və baş redaktoru, Rusiya Federasiyası Dövlət Tarix Muzeyinin əməkdaşdır. Moskvada fəaliyyət göstərən “Şəhriyar» Ədəbi-ictimai Cəmiyyətinin təsisçilərindən biri və ədəbi əlaqələr üzrə katibidir

“Ana Tərtər” (2003) poeziya kitabının müəllifidir, “Dünyanın iki qapısı” adlı şeirlər kitabı çapa hazırlanır, iqtisadiyyata və əhəlinin sosial vəziyyətinə aid iki elmi broşüranın müəllifidir.

Rusiya Yazıçılar Birliyinin Vladimir Mayakovski ordeni, Rusiya Jurnalistlər Birliyinin fəxri fərmanı, eləcə də kosmonavtikaya aid publisistik məqalələrinə görə Rusiya Kosmonavtlar Federasiyasının “Kərim Kərimov medalı” ilə təltif olunmuşdur.

AZƏRBAYCAN

Azərbaycan!
 Yurdum, elim,
 Şirin ana dilim.
 Varlığı ərənlərin
 Ruhundan yoğrulub,
 Körpə balaların
 Qığıltısında doğrulub.
 O Dünya ağacıdır-
 Uca, vüqarlı,
 Bəhrəli, barlı.
 Kökü möhtəşəm-
 Vahid Allaha bağlı.
 Məhəmməd, Musa, İsa
 Görüşür burda,
 Hər birinin duası var
 Bu müqəddəs yurda!
 Uca Tanrının adı var
 Torpağı, daşı üstə,
 Atəşgah məbəbindən
 Zərdüşt məşəl tutub
 Paytaxtı-başı üstə.
 Məğrur, qırçın
 Budaqları var:
 Türk, talış, tat,
 ləzgi, kürd, avar,
 Xınalıq, udin, inqiloy...
 Neçə qardaş, neçə soy!
 Budaqları olmasa
 Ondan nə qalar?!
 Qarabağ, Mil, Muğan,
 Abşeron, Şəki, Aran,
 Nuh oylağı Naxçıvan,
 Şirvan, Quba, lənkəran...
 Onun yarpaqları,
 Hər birimizin
 əziz,
 yeganə,

bölünməz
Vətən torpaqları.
Vətənsiz yoxuq- əmin olmalı,
O dildə, qəlbə yəmin olmalı!
Vətənə xəyanət edən varsa,
Sən də, mən də qənim olmalı!

16 oktyabr, 2013, Moskva

VƏTƏN

Vətən!
Qədrini bilsinlər deyə
Dara çəkilməyə hazırım.
Çiçəklərinin dərdindən
Ölsünlər deyə
Dərdlərinə dözurəm.

Ürəyim əlimdə silahım,
Müsəlləh əsgərinəm mən.
Yəqin şəhidin olacam
Ona dəyən güllələrdən.

Anamın toxuduğu xalının
Naxışlarısan, Vətən!
Atamın gordan boylanan
Baxışlarısan, Vətən!
Dağlarımda sazım, qoşmam,
Aranımda muğamım, bayatımsan,
Acısı da şirin həyatımsan!

Uşaq vaxtı
Arx qırağına əkdiiyim
Pərişan söydümsən.
Əsrlər boyu
Karvanın çəkdiyim
Nənə öydümsən,
Baba nəsihətimsən-
Nəvəmə, nəticəmə
Vəsiyyətimdən!

Vətən!
Dünyaya
Əl-ayağımı qanadan kollarımı,
Anamın qolları tək
Boynuna dolanan yollarını
Sevməyə gəlmişəm.
Həsrətimlə,
Ürəyimlə
Torpağımı öpüb
Ölmüşəm.

QÜRBƏT VƏTƏN OLMAZ

Keçib zaman, ötüb dövrən,
Daha qarğı çətən olmaz.
O yollar ki, mən keçmişəm,
Bir də ordan ötən olmaz.

Ana yurdun boyu gözəl,
Dağı gözəl, çayı gözəl.
Tanrı verib payı gözəl,
Vallah, ona yetən olmaz!

Qərib oldum bu yığvalla,
Davam çoxdur o cığalla.
Ha əzizlə, ha sığalla,
Qürbət dönüb Vətən olmaz!

BUYNUZLANMAQ DƏRDI

Buynuzlu qoç vurdu məni uşaqkən,
Buynuzlanmaq düşdü körpə vaxtıma.
O gündən Tanrının qəzəbi kimi
Buynuzlanmaq gəlib mənim baxtıma.

O zamandan ötüb illər, əsrlər,
Ömrümə gör neçə buynuzlar dəyir!
Buynuzlular şahı buynuzlu fələk
Buynuzlayıb məni günahsız döyür

Buynuzlara ayaq topu olmuşam,
Vurub salırlar gah ora, gah bura.
Qəlbimə, başıma dəyən buynuzdan
Necə xilas olum, qaçım bəs hara?

Qanlı çaylar axıb gedir bağrımdan,
Buynuzlar qəlbimi min yerdən deşdi.
Buynuzlanıb uzaq düşdüm Vətəndən,
Qürbətın buynuzu daha da şişdi.

Heyvanın buynuzu ağrısız imiş,
Nadanın buynuzu zəhərli oxdu.
Adam buynuzundan saxlasın Allah,
Heyvan buynuzunun qorxusu yoxdu.

Zamanın buynuzu yaman uzundu,
Haraya qaçıram, oraya çatır.
Təkcə ürəyimə, canıma deyil,
Gəlib ümidimin köksünə batır.

Dedilər alınır haqqın qisası.
Bu yalan da mənə bir buynuz çaldı,
Yedi ürəyimi buynuzlu dünya,
Buynuzsuz yaranan qisassız qaldı.

KÖKÜ KƏSİLMİŞ KÖTÜK

Kökü kəsilmiş kötük,
Bir zaman budaqların olub,
Yaşıl-yaşıl yarpaqların olub...

Kökü kəsilmiş kötük,
Meşəndən ayrılıb itə-itə
Gəldin düşdün bü qürbətə.

Gözəl pöhrələrin olub,
Onlar indi harda qalıb?
Xəbərin varmı yarıdımı?
Yarıdımı, qurudumu?

Kökü kəsilməmiş kötük,
Qürbət səni ya çürüdüb yeyəcək,
Ya da yandırır külləyəcək.

YAD DAŞLARI

Təcnis («İlahiyyələr» silsiləsindən)

Düz bir ildir hədəliyəm,
Atır daim yad daşları.
Bu dazbaşlar, millətçilər-
Yad daşları, yad daşları!

Qürbətimin üzü belə,
Ürəyimi üzüb elə!
Xain, namərd üzü belə...
Atır, mənə yad, daşları.

Hökm edir: yaz qara bağlı,
Nə Altay, nə qarabağlı!
Bəxtim olub qara bağlı,
Düyün salıb yad daşları!

Daş cəngini yaradan var,
Sanma qorxum yaradan var,
Başım üstə Yaradan var,
Məlhəm eylər yad daşları.

Tanrım, bizi yenidən qur,
Təzə sözdən-yenidən qur!
Yeni Adəm, yeni dən qur,
Yenidən qur yaddaşları!

P. S.
Bu şeir demədiyim- şəxsi, demək istədiyim- ictimai bir həqiqətdir.
Vətəni sevin və qoruyun, qürbətlərə axışmayın! Qürbətin parıltısı
aldadır!

26 yanvar, 2014, Moskva

QƏLB ŞAIRI MƏMMƏD İSMAYILA

Salam, Məmməd İsmayıl!
Yaman üzgünəm,
Bir həzin misranı ver
Baş qoyub dincəlsin
Yorğun ürəyim-
Məsum mələyim.
Bilirəm, ustad,
Qərib gəlmişik
Dünyaya gələndə
Sən də, mən də.
Bu səbəbdən qürbətdəyik.
Səninki oralar-
Dilli-ağızlı şirin qürbət,
Mənimki buralar-
Dilsiz-mehrsiz dərin qürbət.
Yeyir bizi
Yavaş-yavaş,
Sərin-sərin
Qürbət.

11 may, 2013, Moskva

İKİ ZƏVVAR

Əziz dostum, qardaşım Əflatun Amaşova

Ey könül həmdəmə, ürək sirdaşım,
İlahi nurudur qəlbində sevgin.
Zirvəyə ucalan ömürüm, yaşım
Adınla məğrurdur, ününlə öygün!

Səninlə keçən ilk gənclik günlərim
Şirin duyğulara qəlbimi bələr.
Qoy ötən illərə məktub göndərim,
Bəlkə uzaqlardan dönüb gələlər.

Bəlkə tarix dönə, qaytara geri
Neçə-neçə itən səsi, avazı...
Atalar dünyadan köçəndən bəri
Solğun güllər açır illərin yazı.

Zaman sınağından keçirdi bizi,
Qara qasırgalar ötdü aradan.
Məmləkət ağırlı ürəyimizi
Bizə çox görməsin ulu Yaradan.

Tanrı bizi yenə imtahan edir,
Bu dünya sədəfdir, saf incisi sən.
Bir cüt zəvvər haqqa doğru yol gedir,
Birincisi sənsən, ikincisi mən.

12 iyul, 2006, Moskva

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLİK HIMNİ

Odlar Yurdu övladıyıq,
Od oğluyuq, od qızıyıq!
Azərbaycan bayrağının
Biz ayıyıq, ulduzuyuq!

Neçə yurdum əsir qalıb,
Yad əllərdə dağım, daşım!
İndi qeyrət vaxtı gəlib,
Qalx igidim, qalx qardaşım!

Nəqərat:

Təbrizimin gözündə nəm,
Bakımızın üzündə qəm...
Çarə tapaq, birləşək biz,
Birdir Ana Vətənimiz!

Vətən Allah bəxşışidi,
Nərə çəkib atlanmalı!
Qalib gələn, məğlub edən
İgid əsgər adlanmalı!

Babəklərə qüvvə verən
Ana-bacı ismətidir!
Yeri gəlsə Həcər olmaq
El qızının qismətidir!

Nəqərat:

Təbrizimin gözündə nəm,
Bakımızın üzündə qəm...
Çarə tapaq, birləşək biz,
Birdir Ana Vətənimiz!

Əsrlərin boran-qarı
Bükə bilməz dizimizi!
Qobustanın qayaları
Tarix edib izimizi!

Yaşasaq da yad ellərdə,
İftixarla yaşayırıq!
Azər Yurdun biz hər yerdə
Qəlbimizdə daşıyıırıq!

Nəqərat:

Təbrizimin gözündə nəm,
Bakımızın üzündə qəm...
Çarə tapaq, birləşək biz,
Birdir Ana Vətənimiz!

2001, Moskva.

QƏZƏLLƏR

Ya Rəbbim, usanmışam daha dərdi-həzərimdən,
Gözlərim seyli nişan verir bəhri-Xəzərimdən.

Ümidgahım Qurani-kərim, müslüm bəndən mənəm,
Doğrudur oyunum, nədən gəlməz fayda zərimdən?

Cənnəti məskun etdin Qarabağın zərrəsində,
O qənirsiz gözəli silmək müşkül nəzərimdən.

Bağrı yanq sarı bülbülüyəm, “xarı bülbül”ün,
Əfsus, xəbər yetməz bağçamdan, o güli-zarimdən.

Devlər, əjdəhalar gəlir Od Yurdumun üstünə,
İlahi, zülfiqar yarat qəzəbi-Azərimdən!

Nakam ölsə Əvəzi, əhli-vətən qalib olsun,
Kaş torpaq apara şəhri-Şuşayə məzarimdən.

Əfsus, usanmışam daha pərvanəliyimdən,
Pərvanələr dərs alacaq divanəliyimdən.

Axtarmışam həqiqəti, tapmamışam qəti,
Küfrüm əzabdır bunca küfranəliyimdən.

Nə fayda elm öyrənmişəm fazil alimlərdən,
Başıma tökülür bəla fərxanəliyimdən ?!

Tarixi-əşqin Şeyx Sənanıyam qərıblıkdə,
Əfsanəyə dönmüş cahən əfsanəliyimdən.

Piri-muğan bir gün açar zərreyi-hikmətim,
Qafil isə kaşı tapar viranəliyimdən.

Biganələri görübən biganə olmadım,
Əvəzi, qəhr olar aləm biganəliyimdən.

30 iyul, 2012, Moskva

GEDIRIK

(Təraneyi-türki-qəmxaranə)

Gələn əsrə biz sürətlə yata-yata gedirik,
Mərdimizi namərdlərə sata-sata gedirik.

Son mənzili getdiyimiz yolun haqqın divanı,
Bilə-bilə günahlara bata-bata gedirik.

Səbr Edənin səbri Pünhan idi, öldü ələcsiz,
Tək səbiri cüt səbirə çata-çata gedirik.

Yumuludur gözlərimiz, yuxuluyuq, əzizim,
Hünərə bax ki havadan tuta-tuta gedirik.

Qonşuların atom, nüvə silahı var, biz isə
Tətik çəkib quş tüfəngi ata-ata gedirik.

Haqlı bilib, təskin edib özümüzü özümüz
Yalanları xəyallara qata-qata gedirik.

Qəribimin qəbrin zalım şeytan qərib qazırkən
Qürbətlərə qitə-qitə, ada-ada gedirik.

Gedən oğuz torpaqları bizə gərək deyilmiş,
Şirin Turan xülyasını dada-dada gedirik.

İki sözü ikimizin bir olmadı, çox heyif!
Birlik sözün halva edib uda-uda gedirik.

Sən igidsən, mən qəhrəman, yoxdur bizə bərabər,
Hava yığıb şar içinə, ata-ata gedirik.

İnsaf elə, gəl Əlişin sözün salma qınağa,
Belə getsək əvvəl-axır batabata gedirik!

19 yanvar, 2013, Moskva

QÜRBƏT DUYĞUSU

Qəlbi Kəlbəcər həsrətli, qürbətdə oğlunun adını Qərib qoymuş tibb elmləri
doktoru, professor Sabir Həbibova

I

Xəstələrə ümid yeri olmusan,
Elminlə loğmanın tayısan, həkim!
Daha tək özünün deyilsən, inan,
Qəriblərə Tanrı payısan, həkim!

Bəlkə də qəriboldur bizi Yaradan,
Bu sözlər qəlbimin qərib səsidir.
Əzəldən tənhadır, qəriboldur insan,
Tanrının sirridir, nişanəsidir.

Sevinc də, kədər də bölünməyib tən,
Adın ki Sabirdir, səbr elə daha!
Şikayət etməyə gəl qəriblikdən,
Deyirəm birdən küfr olar Allaha.

II

Sağım da həsrətdir, solum da həsrət,
Həsrət zülmətində boğulub qaldım.
Yaxınım qürbətdir, uzağım qürbət,
Qəlbimin küncünə sıxılıb qaldım.

Önüm kədər yolu, nisgildi arxam,
Dərd, yara məndədir, yoxdur dərd qorxam,
Təbibim çətin ki ayağa qalxam,
Qəlbimin bürcündən yıxılıb qaldım.

Vəfadar aradım-boylanıb baxdım,
Gözümün yaşını bağırgma sıxdım.
Qərib bulud oldum, uzağa axdım,
Əsir dağlarıma yaxılıb qaldım.

2005, Moskva

ZƏNGƏZUR

(Xəritədə Zəngəzur Azərbaycanın köksünə sancılmış bıçaq kimidir)

Zəngəzur-
Ulu dünənim,
Bu çağım.
Oğuz məskənim,
Baba ocağım.
Zəngəzur-
Düşmənin oğurladığı
Bıçağım.
Sancılıb
Ürəyimə, canıma-
Azərbaycanıma.
Dözürəm
Ağır olsa da
Bu yara.
Qıymayın,
Qoymayın
Məni qan apara!

Zəngəzur-
Türk oylağım,
Tanrı dağım.
Zəngəzur –
Köksümə çaxılan
Oğurlanmış bıçağım.
Qoymayın edə məni
Neçə para!
Qoruyun Tanrım gəlincə,
Qıymayın,
Qoymayın
Məni qan apara!

2007, Moskva

XUDAFƏRİN KÖRPÜSÜ

Ömür yolu düyün-düyün,
Çaşıb dedim: aç, ilmədi!
Dara salan daram çəkib,
Açılmadı, açılmadı!

Dövr dolaşır, vaxt qarışıq,
Xeyrə, şərə yox barışıq.
Qaranlığa bir ağ işıq
Saçılmadı, saçılmadı.

Bişən haqqın bağıri imiş,
Yazı-pozu doğru imiş.
Doğru imiş-ağrı imiş,
Qaçılmadı, qaçılmadı.

Haraylaram Araz boyu,
Gah o tayı, gah bu tayı.
Dərdim oldu dağlar tayı,
Kiçilmədi, kiçilmədi.

Ömür illər hörgüsüdü,
İllər həsrət sərgisidi.
Xudafərin körpüsüdü,
Keçilmədi, keçilmədi!

2009, Moskva

ÇƏNLİBELDƏ QALAN ATILILAR

(Əli Kərimin “Babəkin qolları» şeirini oxuyarkən)

Çənlibeldə qalan atlılar-
Qıratlılar,
Düratlılar,
Qılıncı polad qatlılar
Harda əyləndilər,
Harda yatdılar?!

Nə xəbər göndərdilər,
Nə də gəlib çatdılar...

Çənlibeldə qalan atlılar,
Qəhrəman adı alan atlılar
Qalxan tutan,
Şeşpər çalan atlılar
Qardaşlarını vurdular,
Budaqlarını qırdılar,
Qollarını yordular...
Düşməyə fürsət verdilər.
Qanrılıb geri baxanda
Hönkürüb ağladılar.
Öldürdüləri qardaşlarına
Yas saxladılar.
Səhvlərini gec gördülər.

Çənlibeldə qalan igid
Dünən yatdı.
Bugün yatdı...
Yollarına boylanmaqdan
Yorğun düşdü
Ümidim yatdı.

Çənlibeldə qalan atlılar
Olublar yalan atlılar.
Gəlsinlər çəksinlər
Dəli nəyə,
Lərzə salsınlar
Göyə, yerə.
Səksənib ayılsın
Yatmış ümidim,
Şəfa tapsın
Xəzəl yarpağım,
Dirilsin
Qəbirdə torpağım...

Çənlibeldə qalan atlılar,
Haqqa qardaş
Olan atlılar
Döyüş var deyə
Getdilər

Qılınclarını itiləməyə.
Görünməz oldular
Dumanda, çəndə.
Qara şər
Gəlib oturdu
Evimin içində.
O kəmfürsət hələ də
Yer qazıb,
Daş basdırıb
Eşinə-eşinə
Hiylələr təliyir
Tarixin döşünə.

Yüz ildi.
Min ildi
Zülmət işığa
Qarışır burda,
Babəkin kəsik qolları
Qara şərlə
Vuruur burda.
Vuruşur qanı süzülə-süzülə...
Bir qızıl nifrət,
Bir ağ həsrət
Qoymur ümidi üzülə.

Çənlibeldə qalan atlılar.
Qılıncı polad qatlılar
Harda əyləndilər,
Harda yatdılar?!

12. 11. 2000, Moskva

KIMLIYIMI SORUŞANA

Nəri bozlayan həsrət karvanıyam mən,
Ağır karvanın yorğun sarvanıyam mən.
Bilsin kimliyimi soruşan kimsənə,
Tarixin qoru qalmış Turanıyam mən.

2008, Moskva

MURAD

Türk dünyasının Böyük alimi, tarixin haqq səsi dostum
Murad Acının 70 illiyinə

Qəfil səda gəldi Dəşti-Qırçaqdan,
Söylədi: Tanrının elçisi-Murad!
Dedi: bilsin aləm, eşitsin insan,
Bu dilsiz dünyanın dilçisi-Murad!

Oldu haqq uğrunda haqsız döyülən,
Olmadı hədəyə, zora əyilən.
Dedi: əzəl türkəm, sonku deyiləm,
Həqiqi tarixin ölçüsü Murad!

Məşəqqətli ömür sürdü, İlahi,
Varın, yoxun haqqa verdi, İlahi,
Haqq dedi yandı, - nə sirdi, İlahi,
Tanrı yolunun yolçusu Murad?!

Dekabr, 2014,
Moskva

YATANLAR YATDI

”Naxələfik, nanəcibik,
Yurdu satan alçaq bizik,
Ayaqla, et əzik-əzik,
Vətən bizi bağışlama!”
Yetim Qacar

Göynəyən yarama dəymə, qardaşım,
Bizləri arxadan atanlar atdı.
Özünü, nə məni söymə, qardaşım,
Zavallı yurdumu satanlar satdı!

“Könül bulandırır” dedik çibinə,
Biz məhəl qoymadıq şeytana, cinə.

Ürəyimin, dilimin girib içinə,
Özləri demişkən “atanlar” atdı.

Elə özüm yandım çəkdiyim ahdan,
Hərəkətsiz bərəkət umma Allahdan!
Haqqı, həqiqəti saldılar taxtdan,
Halalı harama qatanlar qatdı.

Ədalət meyvəsi, əfsus, bitmədi,
Ətəyinə haqqın əlim yetmədi!
Yalan sözdür, kimsə xilas etmədi,
Tufanlı dəryada batanlar batdı!

Həqiqət deyincə çəkirlər dara,
Səməndər deyiləm dözəm odlara.
Xəzinə Qarabağ qaldı yadlara,
Altundan yükünü tutanlar tutdu!

Torpağı gedənin yatmaz qılıncı,
Havadı yorğanı, daşdı balıncı.
Xəncərdən itidir düşmən qaxıncı,
Murdar istəyinə çatanlar çatdı.

Bu imrani dilim mətləb qandırır,
Don vurur sözümü göydə dondurur.
Biçarə Əlişi bir dərd yandırır:
Yatmışlar qalxmadı, yatanlar yatdı!

9 dekabr, 20011, Moskva.

KARVAN, QATAR, BOZ QURD VƏ MƏN

Dedim: əylən karvan, dayan ey sarvan,
Dolanıb dünyanı ötmüş kimiyəm!
Aparın məni də o uzaqlara,
Yorulub son yolda yatmış kimiyəm.
Dayanmadı karvan, ötdü də getdi...

Dedim: dayan qatar, əylə sürücü,
Yolun qırağında yatmış kimiyəm!
Aparın məni də o uzaqlara,
Onsuz da dünyada itmiş kimiyəm.
Ötdü qatar, gözdən itdi də getdi...

Uuu... çağırın sənmişən Boz Qurd?!
Görürəm aranı kəsib uçurum...
Ula, ula, bütün səsinlə ula,
Dəli nəərə çəkim, ayağa durum!

30 oktyabr, 2013,
Moskva.

QARANLIQLAR KEÇƏNƏCƏN

İbn-Sina, Nəvai yurdunun həqiqət carçısı tələbəlik dostum, tanınmış özbək şairi və jurnalisti Kərim Bəhriyevə həsr edirəm.

Tanrım, mənə bir ömür ver
Dərdlərimi çəkənəcən.
Zəhər içib mömin ölən
Şirin şərbət içənəcən.

Gedər qışlar, gələr yazlar,
Qərib könlüm yenə sızlar.
Sarvan ağlar, nəri bozlar,
Haçanacan, haçanacan?!

Haqq böyük, şər kiçiləndi,
Bəxtim boya biçiləndi.
Qaradan ağ seçiləndi,
Ağ bozdan seçənəcən.

Yoxuşları ötəsiyəm,
Ölsəm yenə bitəsiyəm.
Haqq yoluyla gedəsiyəm
Dünyadan şər köçənəcən.

Dərd mənimdi, çəkim gedim,
Köhnə bürcün söküm gedim.
Göyə ulduz əkim gedim
Qaranlıqlar keçənəcən.

27 aprel, 2013,
Moskva

21.12.2012 DÜŞÜNCƏSİ

(“İlahiyyələr» silsiləsindən)

Qopmayacaq dünya, hələ vaxtı var,
Elminə, helminə qoydun quş, insan!
Sərkozi unatdı firon tarixin,
Allah ola bilməz iki Buş, insan!

Zaman-məkan ara qaldın avara,
Bilmədin başını soxasan hara!
Nuh tufanı, Atlan, Sədom, Qamora
Çirkin əmələndən doğulmuş, insan!

Qurandan xəbərsiz bilsin haradan:
Qiyamət vaxtını bilir Yaradan?!
Qəlbini şeytana tapşıran zaman
Dünyanı edirsən soğulmuş, insan!

Kibrit, konserv satan çatdısa kama,
O da ümidini bağladı şama.
Lama oldu Dalay yox, Daloy Lama!
Görmədi dünyanı dağılmış, insan!

Dünya sənsiz vardı-tarixdir aydın,
Aləm dağılmazdı sən olmasaydın.
Özünü özündən ağıllı saydın,
Yalan da uyduran ağılmış, insan!

Kainat sirrini bəşərə vermir,
Sübut eylə ki, an əbədi sürmür!

Elmin burunundan uzağı görmür,
Nostradamus, Vanqa nağılmış, insan!

Insafın həm yoxdu, həm də gödəlib,
Tamahın göyün də bağırını dəlib.
Təbiət nəfsindən zinhara gəlib,
Südlü inək daha sağılmış, insan!

Heyvanlara vəhşi deməyin yalan,
Sənin vəhşiliyin onlardan kalan.
Özcə əllərinlə həmcinsin insan
Qan okeanında boğulmuş, insan!

Xəbəri kim verdi, kimin dinindən?
Xəbərdarlıq gələn məhşər günündən!
Çünki niyyətindən, yersiz kinindən
Allah da boğaza yığılmış, insan!

21 dekabr, 2012, Moskva

İLK MƏHƏBBƏTİM

(romans)

Sən mənim acısı şirin qismətim,
Ey ilk məhəbbətim, ilk məhəbbətim!
Neçə bahar keçib, neçə qarlı qış,
Ürəyim səni heç vaxt unutmamış.

Yadıma salırlar ötən illəri
Sevda söyüdlər, gəlin qovaqlar.
Niqabını açmış Ayın telləri
Sənli axşamları yadigar saxlar.

Ey ilk məhəbbətim, səni ananda
Qayıtmaz günlərə gəl deyir qəlbim.
Dilsiz xatirələr qanadlananda
Kövrək nəğmə olub inləyir qəlbim.

1975, Bərdə

QƏZƏL

İstəyirəm, əzizim, deyib-güləsən biz ilə,
Eyləyəsən dəva dərdimizə şirin söz ilə.

Məcnunə, Fərhadə timsalam vəfadə, sevgilim,
Qayda bu ki, karivan gedər salınmış iz ilə.

Bircə dənəsən gözəllər arasında, bilirəm,
Gecənin nə həddi var bəhs eyləyə gündüz ilə!

İçmişəm şövqi-nuri-sifətini, xumarəm,
Demişəm rindü zahidə həmkarəm siz ilə.

Səni Rəbbim özü seçmiş gözəllərin şahı,
Məmləkəti-qəlbi-aşıqlərə hökmü düz elə.

De yarə, Əvəzi, hər oğul Vətən əsgəridir,
İgidi yandırsa küfrdür iki gözəl göz ilə.

1972, Bərdə

MƏQALƏLƏR

“EL ŞAİRLƏRİ” SERIYASINDAN

ƏLİ QURBAN DASTANÇI

Azərbaycan professional şeir sənətinin təşəkkülündə və inkişafında həmişə xalq şeri, el şairləri məhək daşı rolunu oynamışlar. Bu sırada mən, əsasən, hər biri bir incini xatırladan bayatıları, dastanları, Dədə Qorqud, Qurbani, Abbas Tufarqanlı, Sarı Aşıq, Xəstə Qasım, Aşıq Alı Qızılwəngli, Aşıq Ələsgər, Molla Cuma, Aşıq Şəmşir, Borsunlu Məzahir Daşqın kimi klassik el sənətkarlarını nəzərdə tuturam. Onlardan sonra isə bu yolun, bu sənətin ən başlıca davamçıları əsl xalq şairləri Mikayıl Azafı, Bəhmən Vətənoğlu, Əli Qurban Dastançı, Sücaət, Allahverdi Qəmkeş, Dəmirçi Abbas, Səfər, Şuriyə, Paşa Salahlı, Kəmsavad, Alqayıt oldular.

Keçən əsrin ortalarına doğru ədəbiyyatımızın bu sahəsində bir boşluq hiss edilirdi. Çox təəssüf ki, yeni əsrin əvvəllərində Əli Qurban Dastançı və Bəhmən Vətənoğlu dünyalarını dəyişdikdən sonra bu boşluq dairəsi sanki bütövləşir. Adam pessimist olmaq istəmir, «su gələn arxdan bir də gələr».

Burada adlarını çəkdiyim və çəkmədiyim ünlü el şairləri arasında Əli Qurban Dastançının yeri birincilər cərgəsindədir.

Əli Qurban Dastançı (Əli Abdulla oğlu Qurbanov) 1930-cu il may ayının 14-də Göyçə mahalının ulu Aşıq Ələsgərin doğulub boya-başa çatdığı Ağkilsə kəndində dünyaya gəlmişdir.

İkinci Dünya müharibəsi illərinə düşən uşaqlıq çağları çətinliklərlə üzləşib. Kəndin çobanları Kərimi və Mərdanı orduya çağırıldıqlarından onları əvəz etməli olub. Sonralar «Kağız qıtdı» lirik poemasında bu barədə yazmışdır:

Qara duman bürüyəndə hər yanı
Apardılar Kərim ilə Mərdanı.
Əvəz etdim çomaq ilə çantanı
Min doqquz yüz qırx ikinin qışında
Çoban oldum on ikicə yaşında.

Həmən illərdə 13 yaşında yazdığı «Hanı dağlar» (1943) şeirində isə müharibənin gətirdiyi dəhşətləri özünəməxsus tərzdə ifadə edir. Şairin ilk əsərlərindən olması baxımından gəraylı janrında yazılmış bu şeir çox maraqlıdır və gələcək el sənətkarının böyük istedadından xəbər verir:

Sinəndə gəzən gözəllər
Hanı dağlar, hanı dağlar?!
Güllərini uzən əllər
Hanı dağlar, hanı dağlar?!

Qəmdə keçir günüm ayım,
Zimistandı yazım, yayım.
Dədəm, qağam, əmim, dayım
Hanı dağlar, hanı dağlar?!

Mən Əliyəm coşar qanım,
Yıxar səni ah amanım!
Yadullahım, Babacanım
Hanı dağlar, hanı dağlar?!

1948-ci ildə orta məktəbi bitirən gənc şair bir il həməən məktəbdə kitabxanaçı işləmişdir. Sonra Həsən bəy Zərdabi adına Kirovabad Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olmuş və 1953-cü ildə ali təhsilini tamamlamışdır. Təyinatını Kəlbəcərə alıb ki, müddəti qurtarandan sonra Göyçəyə qayıtmaq asan olsun. Göyçə mahalı Ermənistan SSR ərazisinə daxil edildiyindən oraya birbaşa təyinat almaq mümkün deyildi. Həm də anası Gülsüm xanım Kəlbəcərin Kilsəli kəndindən idi. Burada yaxın qohumların yaşaması da bir növ işi asanlaşdırırdı.

Təyinat məsələsi ilə bağlı məzəli bir əhvalat danışılırlar. Bütün məzunları bir auditoriyaya yığıbmışlar. Bir-bir adlarını çəkib kimin haraya göndiriləcəyini deyirmişlər. Təyinat yeri ilə razılaşmayanları Kəlbəcərə göndərməklə qorxuzurmuşlar. Kəlbəcər ucqar dağ rayonu olduğundan, heç kim oraya getmək istəmirmiş. Əli Qurbanov adı çəkiləndə o, müəllimləri qabaqlayaraq deyir: «Mənim təyinatımı Kəlbəcərə verin!»

Hamı gülüşür, əvvəl elə bilirlər zarafat edir, sonra görürlər ki, ciddi sözüdür.

Kəlbəcər rayonu Maarif şöbəsində inspektor kimi əmək fəaliyyətinə başlayan Əli müəllim (artıq onu belə çağırırdılar) 1989-cu ilə qədər burada qalıb işləməli olur, Oktyabr kəndində məktəb direktoru, rayon maarif şöbəsində inspektor, metodist, 1979-cu ildən 1986-cı ilə qədər rayon «Yenilik» qəzetinin redaktoru vəzifəsində çalışır. Kəlbəcər camaatının şərə, saza sevgisi, Aşiq Şəmşirlə burada yaxından tanış olması (aralarında ata-oğul münasibətlərinin yaranması) da Əli müəllimi Kəlbəcərə bağlayan əsas amillərdəndir. Bundan sonra Göyçə və Kəlbəcər məhəbbəti qəlbində sanki eyniləşir:

Qucağında boy atmışam,
Balasıyam bu dağların.

Öləndə də qucağında
Qalasıyam bu dağların.

Fəqət şair «öləndə qucağında qala» bilmədi «bu dağların». Son vaxtlar rayonda yaranmış ictimai-siyasi vəziyyət onu sıxdığından müvəqqəti olaraq Gəncədə yaşamaq qərarına gəldi. Elə həmin dövrdə eyni səbəblər üzündən Bəhmən Vətənoğlunun Gəncəyə köçməsi bu qərara daha bir təkan verdi. Yenidən Kəlbəcərə qayıtmaq arzusuna 1993-cü ilin aprelinde Kəlbəcərin ermənilər tərəfindən işğalı son qoyduğuna görə ömrünün sonuna qədər Gəncədə yaşadı.

Göyçənin və Kəlbəcərin düşmən tapdığı altında qalması onun qəlbini həmişə ağrıdırdı.

Bir dərini çəkən ərdi,
Mən çəkirəm qoşa dərdi.
Sevgim- Göyçə Kəlbəcərdi,
Cüt dilbəri verin mənə.

Gülə dolaşmaq istərəm,
Şehə bulaşmaq istərəm,
Göyçəyə aşmaq istərəm,
Kəlbəcəri verin mənə.

Böyük şairin Göyçə, Kəlbəcər, Qarabağ həsrətinə dözməyən ürəyi 2004-cü ilin mart ayının 19-da əbədi dayandı.

Əli Qurban Dastançının yaradıcılığından söz açmaq istəyəndə ilk növbədə onun dastan yaradıcılığı nəzərə çarpır. Onun özünə «Dastançı» təxəllüsü götürməsi də təsadüfi deyildi. Artıq «Koroğlu» dastanının bir hissəsi hesab edilən «Mərcan xanımın Çənlibelə gəlməyi» qolunu da o toplayıb işləmiş, araya-ərsəyə gətirmişdir. Bundan əlavə «Yetim Hüseyin dastanı», «Səməd ağa dastanı», «Məşdisə dastanı», «Dəli Alı dastanı», «Dəmirçi Abbas», «Allahverdi», «İsmayıl və Pəri», «Molla Umud» kimi dastanlar yaratmışdır.

Şair ilk dastanı olan «Yetim Hüseyin dastanı» nı Kəlbəcərdə qoçaq bir adam olmuş, rayona avtomobil yolu çəkilişində fədakarlıq göstərmiş Yetim Hüseyinə həsr edib. Yetim Hüseyin elə bu yolun çəkilişində həlak olmuşdu.

Ə. Dastançı bir sıra lirik poemalar da yazmışdır. Bunların içində ən çox diqqəti cəlb edən 1955-ci ildə dahi şair Səməd Vurğunun məşhur Kəlbəcər səfəri ilə bağlıdır. «Tanış səs» adlanan bu poemada böyük sənətkara ümumxalq məhəbbəti tərənnüm edilir:

... Dəlidağın başında nə duman var,
nə çən var,

Dağılıbdı buludlar,
Dəlidağdan keçən var.

Təbii ki, Əli Qurbana şöhrət gətirən onun lirik şeirləri oldu. Kəlbəcərdə yaşadığı ilk illərdən o, el arsında istedadlı bir şair kimi tanındı. Təbiətən şeir-qoşma sərrafı olan Kəlbəcər camaatı çaş-baş qalmışdı: nəslində, kökündə şair olmayan bu cavan oğlanda hardandı belə qabiliyyət?! Biləndə ki, həyat yoldaşı Nigar xanım Aşıq Ələsgərin nəvəsidir, çoxlarında sübhə yarandı ki, guya arvadı yazdığı şeirləri öz adına çıxır. Hətta Bakıdan da bu məsələ ilə maraqlanmağa başlamışdılar. Sonradan şairin Aşıq Şəmşirlə, Bəhmən Vətənoğlu və başqaları ilə müşavirələri bu dedi-qoduya son qoydu. Artıq Azərbaycanın hər bir kəndində, şəhərində toy və şənlik məclislərində aşıqlar və xanəndələr «Əli müəllimin» sözlərini oxuyurdular. Həvəskarlar «Dünya, nə şirinsən», «Bu dağların», «Manat» kimi şeirləri kağıza köçürüb bir-birinə hədiyyə edirdilər.

«Dünya, nə şirinsən» qoşması dilinin sadəliyi, şirinliyi, məzmunca dərin fəlsəfi tutumu ilə onu tanıdan ilk əsəri oldu.

Dünya, nə şirinsən, sənin dadını
Bilməyən də yazıq, bilən də yazıq.
Razı buraxmırsan bir övladını,
Ölməyən də yazıq, ölən də yazıq.

Bəzəyib cismini ləl eyləyirsən,
Nazlı bir qız kimi əl eyləyirsən,
Açırsan qoynunu gəl eyləyirsən,
Gəlməyən də yazıq, gələn də yazıq.

Gələn uyur hər fitnənə, felinə,
Yalan-gerçək sözün düşür dilinə,
Oyuncaq verirsən vardan əlinə,
Almayan da yazıq, alan da yazıq.

Kimisinin bəndə düşür gəmissi,
Kimisinin məhsul vermir zəmissi,
Ağlayır kimisi, gülür kimisi,
Ağlayan da yazıq, gülən də yazıq.

Əlinin gərdişi çox sitəmlidi,
Dodağı gülənin gözü nəmlidi.
Zəmanənin sazı zilli, bəmlidi,
Çalmayan da yazıq, çalan da yazıq.

Əli Qurban yaradıcılığı forma və məzmunca geniş və rəngarəngdir. Sadaladıqlarımızdan əlavə özünün Məşhəd ziyarətindən sonra 1998-ci ildə dərc etdirdiyi «Allahü-əkbər» adlı kitabında toplanmış müqəddəs Fatimeyi-Zəhraya həsr olunmuş dini məzmunlu və «Deyişmələr, dərdləşmələr» adlanan üç kitabdan ibarət orijinal sənət əsərləri də var. «Deyişmələr, dərdləşmələr» in sonuncu- dördüncü kitabı isə ömrü vəfa etmədiyindən yarımçıq qalmışdır.

1966, 1988, 2003-cü illərdə çap olunmuş «Deyişmələr, dərdləşmələr» ədəbiyyatımızın çağdaş və gələcək tədqiqatçıları üçün qiymətli mənbədir. Bu kitablarda Əli Qurban özü ilə bərabər, dövrün az və çox tanınmış el şairləri haqqında məlumatlar vermiş, orijinal tərzdə onların çoxlu şeirlərini çap etdirmişdir.

1976-cı ildə «Azərnəşr» in dərc etdiyi «Mərcan xanımın Çənlibelə gəlməyi» nəzərə alınmazsa, Ə. Q. Dastançının ilk mətbu əsəri «Yetim Hüseyn dastanı» dır. 2003-cü ilə qədər «Balasıyam bu dağların» (1989), «Beş dastan» (1996), «Koroğlular uzaqlardan gələn yolda» (1998), «Çıraqqala dastanı» (1999), «Müdrüklük mücəssəməsi» (2003), «Kürən köhlən» (2003), «Qaxın möcüzələri» (2003) və s. kimi 22 kitab nəşr etdirmişdir.

Əli Qurban Dastançı 1976-cı ildə Bakıda keçirilən «Bədii söz ustası» festival-müsabiqəsinin laureatı olmuş, birinci yeri tutmuşdur. Dərin hafizəyə malik olan bu şəxs gözəl şair olmaqla bərabər, gözəl insani keyfiyyətlərə malik olmuşdur. Onun azman el şairi Bəhmən Vətənoğlu ilə səmimi dostluğu Səməd Vurğunla Osman Sarıvəllinin dostluq-qardaşlıq münasibətlərini xatırladır.

Böyük el şairi yazar qələmi və yanar ürəyi ilə xalqa xidmət elədi, xalq da onu sevdi, qiymətləndirdi. Bu gün Əli Qurban Dastançı təkcə Şimali Azərbaycanda deyil, soydaşlarımızın yaşadıkları hər yerdə tanınır, sevilir.

2009-cu ildə Təbrizli şair Həsən Savalan Əli Qurban Dastançının «Deyişmələr, dərdləşmələr» kitabını, şair Yusif isə onun lirik şeirlərini «Lalasıyam bu dağların» başlığı altında əski əlifba ilə Təbrizdə çap etdirmişlər.

Sənətkarın bir zaman özünə müraciəti günümüzdə həqiqətə çevrilmişdir:

Ay Əli, ürəyin bağlansın elə,
Qoy arzun, diləyin dönsün ağ yelə.
Dünyadan gedəndə el desin belə:
Bir sənətkar getdi, sənəti qaldı.

Ədəbiyyat qəzeti. - 2011. - 16 dekabr. - S. 3-6.

ÜRƏKLƏRƏ KÖÇƏN ŞAIR

(Sabir Abdullanın xatirəsinə)

Moskvada tanınmış diaspor şairimiz Azərbaycan və Rusiya yazıçıları birliklərinin üzvü Sabir Abdulla vəfat etdi. O, Moskva ətrafında Lobnya qəbristanlığının müsəlmanlara məxsus hissəsində dəfn olundu. Allah rəhmət eləsin!

Əfsus, səmimi insan, sadıq dost, rəvan təbə malik qüdrətli şairimiz Sabir Abdulla dünyasını dəyişdi! O, bu dünyada iki övlad, beş kitab yadigar qoyaraq çıxıb getdi... Çoxdanın söhbətidir, Moskvada bir idarədə onun rus dilində çıxmış «Ditya çeloveçeskoe» (“Bəşər tifi”) kitabını təsadüfən mənə göstərdilər. Kitabı vərəqləyərək bir neçə şeiri oxudum, şairin orijinal deyim tərz, sözlərin fəlsəfi tutumu məni sehlədi. Kitabın titullarında öz əli ilə onun telfon nömrəsi yazılmışdı. Zəng eləyib ürək sözlərimi dedim və onu işlədiyim redaksiyaya dəvət etdim, yeni şeirlərini ön söz yazaraq qəzetdə dərc elətdirdim. Tanışlığımız belə başladı. Sonradan onun dəvətilə xeyli müddət Rusiyanın Dövlət Tarix Muzeyində birgə işlədik. Ayrı-ayrı şöbələrdə çalışsaq da tez-tez görüşüb dərdləşərdik, müxtəlif tədbirlərə bir yerdə gedərdik...

Belə yaxından tanıyıb dost-yoldaş olduğum insan, şair haqqında fe”lin keçmiş zamanında danışmaq mənə çox çətindir! Ancaq özümə bununla təskinlik verirəm ki, Sabir indi saysız-hesabsız nəzm yazanlardan fərqli olaraq əsil şair idi. Miqdarı qəvvəslərin dənizin dibindən çıxardıqları saf incilər nisbəti ilə ölçülə biləcək belə şairlər ölümdən sonra zaman xaricində qalaraq ürəklərə köçürlər. İnanıram ki, Sabir də mövzusunun asılı olaraq bəzən gül ləçəyi kimi incə, bəzən də polad siqlətli, haqsızlıqlarla barışmayan əsərləri ilə ürəyimizdə yaşayır və zaman-zaman oxucuların qəlbinə köçərək yaşayacaqdır!

Sabir Abdulla (Mamedov Sabir Abdulla oğlu) Azərbaycan və Rusiya yazıçıları birliklərinin, Beynəlxalq Yazıçılar İttifaqının üzvü, həmçinin Rusiyanın Petrovski elm və mədəniyyət Akademiyasının müxbir üzvü idi. O, 1950-ci ildə Şəkinin Oraban kəndində dünyaya göz açmış, orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Politeknik İnstitutunu bitirmişdir. Bakıda yaşadığı illərdə o, bədii yaradıcılıqla ciddi məşğul olmuşdur. Məhz bu həvəs, bu şövq onu Moskvaya Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutuna gətirib çıxardı. Burada Sabir görkəmli rus şairi Vladimir Tçibinin qrupunda oxuyurdu. Gənc şairin şeirlərindəki bədii qavrama, orijinallıq Tçibinin diqqətini cəlb etmişdi. Yaş fərqi baxmayaraq onların arasında səmimi dostluq münasibətləri yarandı. Sonralar müəllim öz tələbəsinin yaradıcılığını belə xarakterizə etmişdir: «Sabir Mamedovun lirikasının əsasında açıq monoloq durur. Hər şeydən əvvəl, onun

şeyrlərində baş qəhrəman qətiyyətdir. Hisslərin, aşkarlığın qətiyyəti. Poetik özünütdədiq qətiyyəti!”.

Tale elə gətirdi ki, V. Tsıbinlə bağılıq Sabir Abdullanı bu rus şairinin ölümündən sonra da izlədi. 2005-ci ildə Moskva da onun yenice çapdan çıxmış “Jivi i pomni» (“Yaşa və xatırla”) şeyrlər kitabı Rusiya Yazıçılar Birliyinin Vladimir Tsıbin adına mükafatına layiq görüldü. Maraqlıdır ki, həmən kitaba ön sözü “müasir Rusiya şeyrinin patriarxı» adlandırılan, Rusiyanın Dövlət himninin müəllifi, Sosialist Əməyi qəhrəmanı Sergey Mixalkov yazmışdı. Məşhur şair, Sabirin kitabını Azərbaycan və Rusiya xalqlarına “dostluq və xeyirxah qonşuluq sözü” adlandırmışdı.

Sabir Rusiyanın Mədəniyyət Nazirliyinin Fəxri fərmanına və digər təltiflərə də müyəssər olmuşdu. Ömrünün sonuncu illərində müasir Rusiyanın iki məşhur şairinin-Vladimir Boyarinovun “Həyat qapıları” və İvan Qolubniçinin “Nisgilli mələk» kitablarını Azərbaycan dilinə tərcümə edərək Moskva da dərc etdirmişdi. Ana Vətəni ürəkdən sevirdi. Doğru olaraq, inanırdı ki, onun qəriblikdə qazandıqı uğurlar Azərbaycanın adınadır. Bir şeyrində bu barədə yazmışdı:

Hardasa adıma deyilən alqış
Vətənin adına axdı qarışdı.

İşğal altında olan Azərbaycan torpaqlarının taleyi onu daima düşündürürdü. “Qıblə” poeması bu dərdimizə həsr olunub. “Ay mənim eloğlum... ..»şeyri isə təhniz notları ilə bitir:

Eloğlu, yad eldə iynə tək itib
Sorursan, necədir doğma kənd, şəhər?
Vətəni saxlaya bilmədik bütöv,
Ömür saxlayırıq hərə bir təhər.

Ümumiyyətlə, Vətən-qürbət mövzusu onun yaradıcılığında çox qabarıqdır. Bu qism şeyrləri onun keşməkeşli taleyinin tərcümanı təsiri bağışlayır:

Vətənsiz yaşamaq-kəfənsiz ölüm,
Nə mənə lazımdır, nə sənə gərək.
Vətən torpağına çatmırsa əlin,
Vətənə üz tutub öləsən gərək.

Və ya:

Qəriblik nə şeydir qəriblər bilər,
Qərib qəbirdə də qəribdi, vallah!

Bir gün mən öləndə bu cismimi gəl
Yad yerin üstünə atma, sən Allah!

(QEYD. Bu bəndi- yalvarışı ona görə burada verdim ki, qoy Moskvada utanmalı olanlar utana bilirlərsə, şair Sabirin ruhu qarşısında utansınlar! Ancaq bir təskinliyim də var: Torpaq da birdir, Allah da!)

Şairin özünün qabaqcadan duyduğu kimi qarlı bir qış günündə, fəqət qəriblikdə- Moskva ətrafında onu bəyaz qar döşəkli Torpağa tapşırıdım:

Günlərin bir günü qarda, küləkdə
Günəşə söykənib öləcəyəm mən.
(Oraban kəndi, 1969-cu il)

Sanki o, doğrudan da, Günəşə söykəncəli getdi. Qəribədir ki, dəfn qünü hava günsüz idi, ancaq onu torpağa qoyanda qəfil meşənin başı üstündən Günəş saçaqlarını salladı, şüa qəbrini ağuşuna aldı, eləbil şairi salamladı... İnanıram ki, bu təsadüf deyildi! Qanrılıb Günəşə baxdıq və heyretlə xatırladıq ki, Sabirin sonuncu kitabının adı belədir: “Günəşə bax”! Və bu da bir təskinlik oldu...

“Türküstan” qəzeti, 20 yanvar 2013-cü il

QƏDIM TÜRK LƏRDƏ ŞAXTA BABA OBRAZI VƏ YOLKA KULTU

Miladi tarixi ilə yeni ilin bayram edilməsi bütün dünyada xristian bayramı kimi qəbul edilməsinə baxmayaraq, onu əsasən müsəlman olan türkdilli xalqlar da bayram edirlər. Əslində bu bayram hazırda milad təqvimindən istifadə edən bütün xalqların bayramına çevrilmişdir.

Məlumdur ki, Türkiyə türkləri və postsovet ərazidə yaşayan müsəlmanlar, o cümlədən azərbaycanlılar bu bayramı yeni şəraitdə qonşu xristian xalqlardan əxz etmişlər. Miladi yeni il bayramının əsas atributları yolka bəzədilməsi və mifik Şaxta Babanın gəlişidir. Finlər Şaxta Babanın Laplandiyada, ruslar isə Velikiy Ustyuyda «doğulub boya-başa çatdığını» sübut etməyə çalışırlar. Dünyada ən çox yayılmış və qəbul olunmuş versiyaya görə isə təxminən miladın 270-342-ci illəri arasında müasir Türkiyə ərazisində yaşamış keşiş Müqəddəs Nikolay (Türkiyə türkləri onu Noel Baba, yolkanı isə «noel ağacı» adlandırırlar) Şaxta Baba obrazının («Santa Klaus» - Amerika, İngiltərə, «Per Noel» - Fransa, «Santa Nikolas» - Belçika, «Ded Moroz» - Rusiya, «Ded Mraz» - Xorvatiya, «Yolupukki» - Finlandiya və s.) prototipidir.

İlk baxışda adama elə gəlir ki, xaçpərəst «yeni ilinin», onun atributlarının əsasən müsəlman olan türk xalqları ilə heç bir əlaqəsi ola bilməz. Tarixin yaddaşı bu fikrin yanlış olduğunu təsdiqləyir.

Şaxta Baba və yolka ilə bağlı ən qədim məlumatlar türklərin adı ilə səsləşir. Əslində xristian dininin, mədəniyyətinin bir çox komponentləri qədim türklərlə, onların tapındıqları, alman alimi Q. Derferin də qeyd etdiyi kimi, dünyanın ilk monoteist (təkallahlı) dini olan tanrıçılıqla (tengirianstvo) bağlıdır. Məsələn, hələ xristianlıqdan əvvəl xaç (qədim adı «açı», «acı») türklərdə Yerlə Göyün Tanrıda (Yaradanda) ehtivasının rəmzi olmuşdur. Türklər bütperəst Avropaya üzərində «açı» təsviri olan bayraqla daxil olmuşlar. Böyük sərkərdə Atillanın (Attila) və onun əsgərlərinin alınına da bu cür «açı» («xaç» sözü ilə səsləşir) işarəsi həkk olunmuşdu. Qədim türklər Avropada müxtəlif adlarla tanınmışlar. Yunanlar onları «hunlar», romalılar «varvarlar», germanlar və normanlar isə «getlər» adlandırmışlar.

Əcdadlarımız olan qədim türklər Avropaya mədəniyyət, vahid Yaradana-Tanrıya inam gətirmişlər. Təsadüfi deyil ki, ta XVI əsrə qədər cənubi Almaniyada türk dilində danışmışlar (Ensiklopediya, Releqii mira, «Avanta», Moskva, 1996, səh. 216). Bu da bir faktdır ki, yeni ildə yolka qoymaq və onu simvolik oyuncaqlarla bəzəmək ilk dəfə burada tətbiq olunmuşdur. Rusiya isə bu ənənəni məhz almanlardan qəbul etmişdir.

Qədim türklərin ən böyük bayramı dekabrın 25-nə düşən «Açı» («acı») suyu» bayramı idi.

Bu gün içərisinə açı (xaç) salınmış su ilə yuyunub təmizlənmək çox vacib sayılırdı ki, bu da Ulu Tanrıya (Tanrı xana) biətın ifadəsi idi. Həmənin gün hər kəs evə müqəddəs sayılan, Tanrının əbədiyi rəmzi olan yolka (küknar) budağı gətirməli idi.

Yolkanın (küknar fəsiləli bitkilərin) dirilik simvolu kimi müqəddəsləşdirilməsi tarixi isə qədim türklərdə hələ Tanrı dinindən təxminən üç min il əvvəl gedib çıxır (tanrıçılıq dövründə yeni şərailə uyğunlaşdırılmışdı). Bu daha qədim türk Allahı Yersu mifoiojiyası ilə bağlıdır. Yolkanın evə gətirilməsi Yersunun ərməğanı hesab edilirdi.

İnəmə görə, Yersu Allahın iqamətgahı yerin təkində və mərkəzində-«yerin göbəyində» yerləşmişdir. Burada, məhz yerin göbəyində Dünya Ağacının rəmzi olan nəhəng, müqəddəs yolka ağacı bitmişdir. Bu ağacın altında onun hamisi sayılan, əyninə üstədən uzun libas (xalat) geymiş sıx ağ saqqallı, sağlam görkəmli bir qoca əyləşmişdir. Bu ülgən (ölgən) Babadır («Şaxta Baba? - Ə. Ə.). «ülgən» - yatmış, ölmüş (ölgən) mənələrindədir, yerin altında-göbəyində yaşadığına görə, ona bu ad verilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, qədim türklərdə «ülgən» sözündə olduğu kimi, ölüm məfhumu ilk mənada onların fəlsəfi dünyagörüşünü əks etdirən yuxuya getmək, yatmaq, yatıb ayılmaq, keçid, dəyişkənlik mənalarını kəsb etmişdir. Türk dillərinin inkişafında və differensiyasında ü, u, ö səs keçidlərini nəzərə

alsaq, «ülgən» sözünün kök mənası müasir çuvaş dilindəki «üləm» (bir daha, yenidən, gələcəkdə), «ulşın» (dəyişmək, yenidən dəyişmək) kimi sözlərdə özünü qoruyub saxlamışdır. .

ülgən Baba çox xeyirxah, amma hirsli-hikkəli qocadır, ildə bir dəfə qış vaxtı yerin üstünə çıxıb adamlara qonaq gəlir, böyük torbasında uşaqlara hədiyyə gətirir. Hədiyyələri paylamaqda uşaqlar ona kömək edirlər. ülgən Baba hər gələndə özü ilə yolka da gətirir. Uşaqlar və böyüklər həməən yolkanın ətrafında dövrə vuraraq səhərə qədər nəğmə oxuyub şənlənirlər. Sonralar ülgən Babanın rolunu oynayan adamlara (bir növ Şaxta Baba olanlara) «inderbay» («yer altında yaşayan bəy» mənasındadır) adı da vermişlər.

Yolka o dərəcədə müqəddəs sayılırdı ki, hətta tanrıçılıq dövründə ölən adamların qəbirlərini yolka budaqcıqları ilə döşəyirdilər.

Yolka ağacına ehtiram ənənəsini xalqların Böyük köçü dövründə türklər Şərqi və Mərkəzi Avropaya gətirdilər. Şaxta Baba və yolka ənənəli bayramlar bu və ya digər formalarda Dunay, Don, Dnepr, Volqa (İtil) vadilərində güman edilir ki, Atilla zamanından üzübəri qutlanır. Miladi Yeni il bayramı isə müasir dövrdə Qərbi Avropada ancaq XIX əsrdən qeyd edilir.

Onu da vurğulayaq ki, slavyanlarda və romalılarda palıd, finlərdə şam, cənubi almanlarda isə yolka müqəddəs sayılmışdır. Yolka ilə bağlı ilk məlumata 1500-cü ilin Elzas xronikalarında təsadüf edilir.

Miladi Yeni ilinin Şaxta Baba və yolka atributları ilə əksər müsəlman xalqlardan fərqli olaraq bütün türkdilli xalqlar tərəfindən qutlanması (qaqauzlar, çuvaşlar, mişar (meşer) tatarları xristiandırlar) bəzi ictimai-siyasi məqamlara baxmayaraq, böyük tarixi təbəddülatlar yaşamış bu böyük qövmün, yəqin ki, qeyri-ixtiyari qan yaddaşı məsələsidir.

«Türküstan» qəzeti, 9-11 yanvar 2011

СТИХИ

ЛЕБЕДИНАЯ ПЕСНЯ

Твердят, что в пору смерти, напоследок
Лебедь песнь прощальную поет.
Она о земле словно камнем бьется
Заканчивая песню и полет.

Смерть неизбежна для всего живого,
Она начертана Всевышнем верьте!
Со дня рожденья песня лебединая
Звучит протестом жизни против смерти.

Страшишься ложки крови, человек,
Во имя цели головы лишиться?
Коль хочешь смысл бытия познать,
Ты мудрости учись у этой птицы.

Перевел с азербайджанского
Гия Пачхаташвили

ПОД НЕБЕСАМИ

Объяв Вселенную
Застыл я, в небо глядя.
Под небесами с жизнью
Врукопашную схватился
С ней не ладя...

Когда явился на тропе я жизни
Там были лишь перо да горсть пшеницы,

Перо я поднял, наклонившись,
И избежав в лжи сатанинской очутиться.

Кто оболгал, кто обманул, звать не желаю,
Перо в меня, а я в перо влюбился.
За руки взявшись, дружно поживая,
С достатком нашим давно смирились.

Под небесами только мы вдвоем:
Перо да я, вокруг одни просторы...
О недугах моих сердечных пишем,
Чернило-грусть, печаль моя и горе.

Перевел с азербайджанского
Гия Пачхаташвили

РАЗЛУКА

Разлука-удел мой,
Чужбина-судьба.
Но мама моя расставаньям не рада.
И ждет,
И грустить моя мама одна:
Слеза на щеке,
словно гроздь винограда.

Перевела
Мария Крылова В.

ЭТО Я, МАМОЧКА!

Да это я, мамочка,
Я пришел от когтей разлук оторвавшись,
Я пришел в теплых слезах твоих утопавший.

Да это я, мамочка,
Я пришел с конца того света,
Я к порогу пришел за собой,
За ответом...

Да это я, мамочка,
Я пришел, чтобы душу твою успокоить,
Я родился, чтоб возврат свой освоить.

Перевел с азербайджанского
Гия Пачхаташвили

НЕ МУЧИТЕ МЕНЯ

«Я мусульманин еще тот, ширванцы»
М. А. Сабир

Душа вопит, язык ворчит,
Тениста радость, скорбь кровоточит,
Не браните, не браните, не браните меня!

Коль разум есть и что-то зреет глаз,
Словно одежду с мусорки за раз
Не носите, не носите, не носите меня!

Плоть ваша нераздельная с моей,
Нутром и мыслями нет нас родней!
Не мучите, не мучите, не мучите меня!

Перевел с азербайджанского
Гия Пачхаташвили

ВОСКРЕСНУ СНОВА

Почему ты в любви не горишь, как и я?
 Прошла как чужая, в глазах моих слезы.
 Ведь ты так нужна мне, родная моя,
 Почему далека как холодные звезды?

Поверь, что чувства мои глубоки...
 К тебе я дойду сквозь года и невзгоды.
 Как путник в пустыне брожу я один,
 И только надежда спасает от горя.

Ведь если вдруг вспомнишь меня, позовешь,
 Вернусь я, плененный твоей красотой.
 Пройду через время, пусть стану седой,
 Чтоб быть с тобой рядом воскресну снова.

Перевела с азербайджанского
 Мария Крылова В.

ОПОЗДАЛ НАВСЕГДА

Если опоздаю сейчас,
 Поезд тебя увезет навсегда.
 Если опоздаю сейчас,
 Я не увижу тебя никогда.

Сердце стучит-я бегу, бегу,
 Только б успеть и сказать: люблю.

Впереди мельтешит уходящий вагон,
 Боже мой, я опоздал навсегда!
 Любовь мою он забирает с собой,
 Больше не встречу ее никогда.

Сердце стучит-не успел добежать,
 Я о любви не успел рассказать.

Там высоко в темном небе гроза,
На перроне в душе моей грусть.
Пусть то, что я вижу смочет слеза.
Чувства мои-страдания груз.

Тоска моя с неба прольется дождем,
Сердце стучит, но что мне в нем?!

Перевела с азербайджанского
Мария Крылова В.

СТРЕЛКИ МОИХ ЧАСОВ

Стрелки моих часов-
Колеса времени...
Всегда идут вперед.
Идут,
Идут,
Идут...
Доходят до глубины земли.
Там-в слоях
Земного шара
Тихо, молча
Ложатся спать:
Мои часы,
И Я -
Эпоха моя.

MIR ABBAS AĞDABANLI

Alıyev Abbas Qədim oğlu 1 aprel 1957-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Ağdaban kəndində anadan olmuşdur.

Azərbaycan Politexnik İnstitutunu bitirdikdən sonra keçmiş Sovet ittifaqı dövlətinin müxtəlif şəhərlərində hüquq-mühafizə orqanlarında və digər dövlət işlərində çalışmışdır. İşlədiyi müddət ərzində Moskva dövlət hüquq Akademiyasını bitirmişdir. 1989-1991-ci illərdə Moskva Ali Partiya məktəbində (hazırda: Moskva Dövlət Sosial- Humanitar Universiteti) təhsil almışdır. Hazırda təqaüddədir. Moskva şəhərində yaşayır. “Şəhriyar» ədəbi-mədəni cəmiyyətinin təsisçilərindən biridir. Beynəlxalq yazıçılar və publisistlər assosiasiyasının üzvüdür. Ağdabanlı şair Qurbanın nəticəsidir. Kiçik yaşlarından saz-söz aləminə böyük həvəsi olub. Dədə Şəmşirdən sazın sirlərini öyrənmişdir. “Dağların həsrəti» şeirlər toplusunun müəllifidir.

DILBƏR

Elə baxıb alma canım,
Ay qara göz, nazlı dilbər.
Kipriyinlə tökmə qanım,
Ay ədalı, sözlü dilbər.

Zülfün kəmənd olub yenə,
Nə yaraşır gərdəninə.
Gəl, könül ver bu yaz mənə,
Ay baharlı, yazlı dilbər.

Görməmişdim gözəl belə,
Canlar alsın gülə- gülə.
Vurulmuşam şirin dilə,
Al yanaqlı, üzlü dilbər.

Mir Abbasam eşq həvəsli,
Yar bilərəm duyan kəsi.
Dodağından qopan səsi,
Qoy mən öpüm, sazlı dilbər.

KƏLBƏCƏRİM

Yollarında kollar bitib,
Viran qalan Kəlbəcərim.
Övladların pərən-pərən,
Gülü solan Kəlbəcərim.

Düşmən elə qurub tələ,
Bağ-bağçamız qalıb belə.
Dərd əlindən güşüb selə,
Haray salan Kəlbəcərim.

Eşqin qaldı o ellərdə,
Gül nəfəsli fəsillərdə.
Yad gözlərdə, yad əllərdə,
Talan olan Kəlbəcərim!

DAĞLAMASIN

El dərđini çəkən ürək,
De, dostuna ağlamasın?
Qəm gətirən zalım fələk,
Sinəmizi dağlamasın?

Qara bulud çəkil geri,
Bizdən uzaq eylə şəri!
Sel basaraq bu yerləri,
Yolumuzu bağlamasın!

Bəxtimizə düşən paydı,
Xoş günümüz, ahdı, vaydı,
Dərdimiz gur axan çaydı.
Qoy aparsın, saxlamasın...

ANLAMAZ

Qandırmaq müşğüldü Tanrım, nadanı,
Nəsihət götürməz, düz söz anlamaz.
Ürfansız bir başda mərifət hanı?
Nə baxış anlamaz, nə göz anlamaz.

Dilindən duyular əslə pak olan,
Gözünə güllə sıx, söyləməz yalan.
Bədəsil qəm bilməz, bilməz heç zaman,
Nə atəş anlamaz, nə köz anlamaz.

Mir Abbas, hökmünə sən bax fələyin,
Qürbətdə lal olub, donub diləyim.
Düşmənin əliylə gələn kələyin
Qışı nə gül bilər, nə yaz anlamaz.

CEYRAN

A gözləri qara ceyran,
Çəkmə məni dara ceyran,
Yerişində əda, naz var,
De, gedirsən hara, ceyran?

Camalındı şölə saçan,
Könüllərdə güllər açan,
Xəyalındı quş tək uçan,
Vurma mənə yara, ceyran.

Abbasdan al nəsihəti,
İtirmə eşq, məhəbbəti.
Bu dünyanın var-dövləti,
Dəyməz gözəl yara, ceyran.

ƏZRAİL GƏLMİŞDİ

Açıldı pəncərə gözlənilmədən,
Şığırdı otağa külək dəmbədəm.
Elə açıldı ki, bağlı qapılar,
Göylərin sirrinin nə hikməti var.

Gələn Əzrayılmış-gəlmişdi demə,
Qonşuda cavan qız batmışdı qəmə.
Gecə yarısıydı, qaranlıq gecə,
Aləmlər zülmətdə batmışdı heçə.

Bir səs eşidim mən- bir qoca səsi,
Ona hay verirdi bir qız qönçəsi.
Niyə narahatsan, dedi ay ata?
Kaş mənim diləyim imdada çata.

Sağalıb durasan əzəlki kimi,
Nə ola bağlana qəlbimin simi.
Bəlkə yaraların incidir səni?
Sənin bu halların ağladır məni.

Bəlkə su gətirim, sənə sərin su?
 Ürəklər təşnəsi, qəlblər duyğusu.
 Meylin nə istəyir, fəqət de ancaq,
 Quş olub gətirrəm desə gətir dağ!

Yox sözü söylədi, qoca bircə an,
 Dedi ki, ay qızım, səbr et, bir dayan.
 Heçnə lazım deyil bu anda mənə,
 Bircə vəsiyyəət var söyləyim sənə.

Sözündə dönməz ol, işdə mübariz,
 Özündən sonraya saxlama pis iz.
 Paklıq bir bəzəkdir insan ömrünə,
 Sadiq ol Tanrının dönməz əmrinə.

Qoca bu sözlərlə ürək dəlirdi,
 Ömrünün axırı çatıb-bilirdi.
 Dedi ki, həyatda hər şeydən haşa,
 Qiymətli ömürdür, tez çatar başa,

Dedi: sən ömrünü şərəflə yaşa,
 Ruhum şad olacaq ucalsan başa.
 Saxla dediyimi yadda yadigar,
 Əyri yol seçəni sevmir ruzigar.

Mən də çox cəfalar çəkdim dünyada,
 Fəqət ki, sığındım təmiz bir ada.
 Özümdən savayı kimim olmadı,
 Kimsənin əliylə cibim dolmadı.

Yaşadım həyatda tək özüm təki,
 Göründüm gözlərdə öz sözüm təki.
 Ömür də dediyin bir quşa bənzər,
 Vaxt gələr, qatara qoşular gedər.

Düşünmə bir kimsə köməyin olar,
 Rahat duyğu olub könlünə dolar.
 Mən öləndən sonra ağlama qızım,
 Ey mənim çiçəyim, ey gülüm-yazım.

Bu dünya belədir- belə yaranıb,
Talelər küləyə, yelə sarınıb.
Nə qədər ömürlər yolda sozalıb,
Demə ki, atanın ağı azalıb.

İndidə qəlbimdə bir arzu yaşar,
Onun xəyalıyla sel olub daşar.
İstərdim həyatda bir loğman olum,
Ürəyə can verim, qəlblərə dolum.

Məzlumun, yetimin olum arxası,
Çağlasın gözlərdə haqqın dünyası...
Deyib bu sözləri, o qoca susdu,
Elə bil quş idi, göylərə uçdu!

Otaq uğuldadı fəryad səsindən,
Bu gecə hikmətə mat qalmışam mən...

Moskva
29 nömrəli şəhər xəstəxanası, 2010 il.

GƏLSİN

Kökləyib tarını cahargah üstə,
Çağırın Möhləti meydana gəlsin.
Mizrab gəzişdikcə pərdələr üstə,
Yansın sarı simlər fəğana gəlsin.

Seygah vətən deyib yenə ağlasın,
Rast da dağ selidir, sinə dağlasın,
Zabulun səsinə qanad saxlasın,
Quşlar da göylərdə cövlana gəlsin.

Oxusun Mahuru kaş Mələk xanım,
Zövq alım səsindən, dincəlsin canım,
Zəmunxarə üstə qoy coşsun qanım,
Bayatı Qacarsa peymana gəlsin.

Mir Abbas dəryadır dibi görünməz,
Əgər qəvvassansa baş vur, dolan göz,
Balalı ceyran bil, heç vaxt istəmən,
Ovcunun oxundan nişana gəlsin.

BƏLLİDİ

Saxsı qabda sərini qalar su hər dəm,
Paxır qabın elə, adı bəllidi.
Hər nemətin öz yeri var həyatda,
Yemşən giləs olmaz, dadı- bəllidi.

Mərdin gözlərində var-dövlət heç nə,
Bir gəldi-gedərdi o sərvət heç nə,
Yaltağın vicdanı, qeyrəti heç nə,
Alçağın, namərdin zətı bəllidi.

Mir Abbas, hər zaman yaxşılıq eylə,
Yamanlıq edəni yolundan əylə,
Dünya beş günlükdür, mərdanə söylə,
Özgənin nütvəsi, yadı bəllidi.

BİLMƏZ

Yüz zinət vursanda misə, dəmirə,
Nə mis, nə də dəmir ləl ola bilməz.
Sısqı bulaqların suyundan atam,
Kötüklər apararı sel ola bilməz.

Ya qızıla tut sən, ya meydana çək,
Əgər cürət yoxsa, susacaq ürək,
Qoçun döyüşünə elə qoç gərək,
Hər qotur danadan kəl ola bilməz.

Mir Abbas cahanın işi qəm-kədər,
Ömrünü qürbətdə keçirmə hədər,
Qəlbəsin qəlbində bir misqal qədər,
Bil ki, insanlıqdan hal ola bilməz.

OLAYDIM

Qartallar qıy vuran uca dağların,
Zirvəsi olaydım, başı olaydım.
Yaz çağı dumana bürünüb qalan,
Qayası olaydım, daşı olaydım.

Könlüm qürbət eldə coşmur vətənsiz,
Ürəyim həsrətdə şəhsiz, çəmənsiz,
Tanrı, ruhum uçsun ora bədənsiz,
Qırğının göz üstə qaşu olaydım.

Yaqut günlərimiz arxada qaldı,
Sazım Kəlbəcərsiz qəm-qüssə çaldı,
Mir Abbas, gözündə yanan vüsaldı,
Kaş gedib Murova sirdaş olaydım.

OLDU

Doğrudan gözəldir həyat əfsuslar,
Nadanlar gözündə qiymətsiz oldu.
O müdrik babalar, aqıl babalar,
Anlamaz yanında hörmətsiz oldu.

Müftəxor haramlar hey yeyə-yeyə,
Haqqı, ədaləti çəkdiydi göyə,
Cəhrənin günahı düşəndə iyə,
Beli qozbel oldu-qamətsiz oldu.

Arşın əyiləndə bəxt də yatarmış,
Qardaş da kölgədə başın qatarmış,
Bacı özgülərə dərdin satarmış,
Dərd döndü qeybətə-dəvətsiz oldu.

Mir Abbas, qəlbindən nələr dolandı?
Könlün qəmə düşdü, oda qalandı,
Köksünün altında bir ürək yandı,
Demə sən şöləsi qüdrətsiz oldu.

ALLAHDİ BİLƏN

Sirrinə vaqif olan yoxdu bu dünya evinin,
Əzəli, ya da sonu təkə bir Allahdı bilən!
İki göz, bir də beyin sərvətin olmuşsa sənin,
Onu da bəxş eləyən, taleyin Allahdı bilən!

Kim bilər niyyətini son ucu, harda-necədi,
Ha çalış, yor özünü, vallahi boşdu, becədi,
Qismətində yox isə gündüz özü bil gecədi,
Gecəni gündüz edən, möcüzün Allahdı bilən!

Qürrələnmə, demə ki, əllərin dünya yaradar,
Göylərin ulduzu tək, min belə mənə yaradar,
Sən özün rəya ikən, rəyalar rəya yaradar,
Nitqinin var səbəbi, baqisin Allahdı bilən!

Bəşər övladı özü kimdi ki, bir Ay yarada?
Ya da bir sısqə bulaq, sısqədə bir çay yarada?
Bu gözəl dünya tək, dünyaya da tay yarada.
Yaradan sirri-xuda-sirri Allahdı bilən!

Günəşin nuru əgər, olmasa göylər qaralar,
Canı, cananı olan gözlərə dünya daralar,
Bülbülün eşqi ölər, qönçəsi-güllər saralar,
Saralan qönçə gülün hikmətin Allahdı bilən!

Hər bəşər övladının bəxti də göydən yazılır,
Hər bəşər övladının düyməsi ərşdən basılır,
Həyatın bir ucu toy, son ucu tək yas olur,
Gələnin, ya gedənin möhlətin Allahdı bilən!

Abbasın gözlərinin nuru da Allahdı fəqət!
Quranı, ayəsi də, susru da Allahdı fəqət!
Eşqi də, məsləki də, yarı da Allahdı fəqət!
Həqqi-məhşərdə onun sevgisin Allahdı bilən!

İyun 2013, Moskva.

SINMARAM

Sinəm altda bir sızıltı, köksüm altda atəş var,
Mən həqiqət yolçusuyam, həqiqətdən dönmərəm!
Çərxi fələk gərdirində, üzü dönməz zamandan,
Çınqılanıb od almışam, tüstülənib sönmərəm!

Bu hikməti qana bilməz, duya bilməz nadanlar,
Çünki çoxdan atdan düşüb, yıxılıbdı vicdanlar,
Mənim yerim bir zirvədi, mənə yetməz hədyanlar,
Yer ortadan bölünsədə, yalan atın minmərəm!

Yox deməsək bu zillətə, dünya zülmət olacaq,
Açmayacaq gül– çiçəklər, baxça– bağlar solacaq,
Haqq dinməsə, göy üzünü qara bulud alacaq,
Mən şimşəyəm yandıraram, sanmasınlar dinmərəm!

Mir Abbasam, ürək dözmür bu möhnətə, zillətə,
Görüm Tanrım kömək olsun bizim yazıq millətə,
Zülm əlindən dağlar özü əgər gəlsə dəhşətə,
Mən poladam, cədd əhliyəm, əyilmərəm, sınımam!

25 mart, 2012.

DAĞLAR

Nədir bizi çəkən köksünə sarı?
Dumanmı, çisginmi ay qoşa dağlar.
Çıxarmı yaddaşdan boranın qarın?
Yazı, yayı yaşıl xan paşa dağlar.

Qışında ağ donu geyər öyünər,
Yazında gül– çiçək hər yan sevinər,
Fərəh hissi ilə ürək döyünər,
Gələr buz bulaqlar lap coşa dağlar.

Qartal yuvaları zirvəni bəzər,
Dolanar üstündə mələklər gəzər,
Dərib güllərindən saçına düzər,
Gələr bu zamanın bax xoşa dağlar.

Üstündən ayrılıb olmuşuq qaşqın,
Çırpıb qəlbimizi aparıb daşqın,
Cismimiz dolanır başına eşqin,
Qalıb uzaqlarda boş–boşa dağlar.

Mir Abbas dağlarsız həsrət içində,
Qalmayıb həyatda bircə seçim də,
Mənim bu sinimdə bu biçimimdə,
Kömək dur qoy duraq baş–başa dağlar.

12 yanvar, 2014, Moskva.

OLMAZ

Bəxtin düz gətirsə, birdən ucalsan,
Keçən günü yaddan çıxarmaq olmaz.
Əyri baxma sənə can deyən kəsə,
Çor deyib ürəyin qoparmaq olmaz.

Vicdanı təmizlər yalandan qaçar,
Bağlı kilidlərə axtarar açar,
Günəşdə xislət var, daim nur saçar,
Zülməti zülmətlə aparmaq olmaz.

Mir Abbas hər sözü deyəndə düşün,
Bil ki, açarı var hər çətin işin,
Düşsən kəməndinə çərxi gərdişin,
Köməyə nakəsi çağırmaq olmaz.

05 avqust, 2013, Moskva.

ÖLMƏZ

Satqına sir versən gedəcək hədə,ər,
Satqın vuran yara bil ki, sağalmaz.
Nadanla dostluğun sonu qəm–kədə,ər,
Nadana dünyada dost demək olmaz.

Həqiqət gözləmə oğru olandan,
Küy– kələk söyləyər sənə yalandan,
Adəm övladıyla dünya dolandan,
Kələkbaz kələkdən geridə qalmaz.

Yüz sifəti olar əbləh saqqalın,
İşi baş kəsməkdir hər gün baqqalın,
Daşından ziyada dinən naqqalın,
El– ulus içində başı ucalmaz.

Böhtan başda durar şər yapan üçün,
Ürəkdən söz çəkən, söz qapan üçün,
Yaltaq gözə girər pul tapan üçün,
Qurdla qiyamətə qalar, qocalmaz.

Mir Abbas qəm– kədər gözündə çoxdur,
Yaşamaq eşqinə həvəs də yoxdur,
Millət düşmənləri o qədər çoxdur,
Dönüb əjdahıya, hələ ki, ölməz.

29 dekabr, 2012, Moskva.

YADIMA DÜŞDÜ

Uymuşdum o gözə, o qələm qaşa,
Əfsuslar, eşqimi sən çırpdın daşa,
Parlaq ulduzlar tək cəzb edən, qoşa,
Çılğın baxışların yadıma düşdü.

Camalın ay idi, dolanar, gəzər,
Qatlama kirpiyin saxlayardı zər,
Gözünün üstündə qılınca bənzər,
Həmayıl qaşların yadıma düşdü.

Yadımdan çıxarmı hikkən, sərtliyin?
Yanımdan laqeyid keçib ötdüyün,
Qəlbimdə yadigar qoyub getdiyün,
Küsgün, qəm daşların yadıma düşdü.

Hanı gül yanağın, gülən, allanan,
Ehtiras, həvəsdən coşan, hallanan?
Çiyindən belinə düşüb sallanan,
Pərişan saçların yadıma düşdü.

Abbasam, doymadım məhəbbətindən,
Sən özün əl çəkdin səadətindən,
Ötən günahından, xəcalətindən,
Axan göz yaşların yadıma düşdü.

2010.

GÖRƏSƏN

Hüsnü ayrı, zirvələrin başını,
Duman gəlib bağlayanda görəsən.
Balasını itirəndə, yaşını,
Ana ceyran ağlayanda görəsən.

İbrət üçün göz ki, dolan cahanı,
Yaranmışa şirin olar öz canı,
Nərəsilə ürək yaran aslanı,
Tələ sıxıb, saxlayanda görəsən.

Zirvələr görünməz dumanda, çəndə,
Fələk hökm edibsə, neyləyər bəndə?
Tələ bəndə düşüb, iş əyləndə,
Namərd səni yoxlayanda görəsən.

Qanmayanı həyat sıxar, qandırar,
Közə atar, xəzəl tək yandırar,
Dövrən elə çilik-çilik sındırar,
Köksün altın dağlayanda görəsən.

Sevinc ki, var, bir anlığa güləcək,
Gözlərində dolan yaşı siləcək,
Hara qaçsan kölgə kimi gələcək,
Əcəl çatıb, haqlayanda görəsən.

Mən Abbasam, hikmət yatır zatımda,
Vulkan coşar yerin minbir qatında,
Zəlzələdən ayağının altında,
Yer kürəsi laxlayanda görəsən.

2014.

SÖZ

Deyirlər söz olmuş hər şeydən öncə,
Sözü də xəlq edib Tanrı özündən.
Sözdəki qüdrətə, hikmətə bir bax,
Bu dünya yaranmış bir “ol!” sözündən.

Ömrə fərəh verən, ucaldan sözdür,
İnsan da söz ilə kamala çatır.
Ayın dodağında minbir söz gülür,
Günəşin gözündə minbir söz yatır.

Bəzən bircə kəlmə, bəzən bircə söz,
Bir qəlbdən yüz kədər, yüz nisgil silər.
Söz pəlçiq deyil ki, saman qatasan,
Sözdən zər almağı sənətkar bilər.

Ulduzlar səmada göylərin sözü,
Nur da atəş olub közdən yaranmış.
Cahanı bir anda yandırır-yaxan,
Şimşək od olsa da sözdən yaranmış.

Bağı gülüstanda bülbülün səsin,
Eşidə bilərmisə söylə, kar mægər?
Hər gündə, hər ayda Füzuli kimi,
Dünyaya gələrmisə sənətkar mægər?

Sən elə bilmə ki, küləklər dilsiz,
Dəryalar sözsüzdür, fəryadı azdı.
Bəlkə, yer üzündə min dərddli sözü,
Tək bircə çay varsa, o da Arazdı.

Elə, o Arazdı, sinəmdən keçən,
Dərdi elə daşıb, düzünə sığmır.
Düşmənin vurduğu sağalmaz yara,
Abbasın qəlbində sözünə sığmır.

29 iyul, 2012.

DÜNYA

De, hansı şairdir yazmayıb səndən,
Varsa gözlərinə gələr duman, çən,
Bütün varlıqlardan tək sən əzəlsən,
Qeyrisi fanidi, yalandı, Dünya!

Səndə yaranışdan bir hikmət də var,
Günəşin yanmasa heç gülməz bahar,
Qan içən, göz tökən min– min hökmüdar,
Odlara əbədi qalandı, Dünya!

Ədalət mürgüdə, güc də nahaqda,
Xəstəlik budaqda, qəm də yarpaqda,
Nadan var içində, kefdə, damaqda,
Başına dolandı, dolandı, Dünya!

Mir Abbas dərdlidir, hər zaman ağlar,
Qəm yükü sinəsin çal– çarpaz dağlar,
Qoynunda gəzdiyim o uca dağlar,
Hayf ki, talandı, talandı, dünya!

NƏ YAXŞI, SAZIM VAR MƏNİM!

Divanə olardım, sərsəm olardım,
Qürbətdə nə yaxşı sazım var mənim.
Dərdimi onunla bölürəm müdam,
Qürbətdə, nə yaxşı, sazım var mənim.

Səbrim azalanda köməyə gəlir,
Elə bil dərdimi, sərimi bilir,

Ağlayanda gözümlə yaşını silir,
Qürbətdə nə yaxşı sazım var mənim.

Sinəmə qaldırıb oluram cavan,
Meydanda heç kimə vermirəm aman,
Qəddimi əysədə mürvətsiz zaman,
Qürbətdə nə yaxşı sazım var mənim.

Mir Abbas dərdlərin olubdu ümman,
Heç nəyə dünyada qalmayıb güman,
İstərdim nadandan, qanmazdan aman,
Qürbətdə nə yaxşı sazım var mənim.

RÖYAMİ GÖRÜRƏM?

De, hardan tapaydım səbri, dözümlü,
Əsada görürəm özüm-özümü,
Söndürə bilmirəm qürbət közünü,
Röyamı görürəm, ya qocalıram?

Qəriblik gözümdə qaralır bəzən,
Azman bir şəhər də daralır bəzən,
Fikrim də, gözümlə də yorulur bəzən,
Röyamı görürəm, ya qocalıram?

Könlümdə istəyim dönür qan olur,
Kəsən zülmət olur, açan dan olur,
Məni ərşə çəkən o zaman olur,
Röyamı görürəm, ya qocalıram?

Çöldə yaz qoxusu, sinəmdə qar, buz,
Şəkər, bal yerinə boğazımda duz,
Baxıb pəncərəmdən mən yalqız-yalqız,
Röyamı görürəm, ya qocalıram?

Nə tez ömrün qışı gəlib yetişdi?
Abbas qürbət eldə qaldı, ilişdi,
Yoxsa ki, arzular daha bitişdi?
Röyamı görürəm, ya qocalıram?

GETDİ

A dostlar, bu dünya ötərsiz deyil,
Ömrümüz tanrıdan xəbərsiz deyil,
Nuh da çox yaşadı, min doqquz yüz il,
Sandı ki, dünyadan tez öldü, getdi.

Yığsa da dünyanın dövlətin, varın,
Yüz il yaşasa da harından-harın,
Qızıldan tac qoyan bir hökmdarın,
Qisməti beş arşın bez oldu, getdi.

Neronlar, Pompeylər at oynatdılar,
Azəri yurduna çox can atdılar,
Başlar kəsdirdilər, göz qanatdılar,
Yazıldı daşlara iz oldu, getdi.

Şeytan da baş əydi bil, ibadətə,
Axır xain çıxdı, gəldi lənətə,
Saldı insanları min müsibətə,
Dərdi sinəsində yüz oldu, getdi.

Tarixlər şahiddir Zöhhak zülmünə,
Onunçun ilanlar bitdi çiyinə,
Yüz il fərman verdi, hökm etdi, yenə,
Öləndə dedi ki, az oldu, getdi.

Quranda yazılan cənnət, cəhənnəm,
Bəşərçün yaranıb, olacaqdır cəm,
Abbası qorxudan, sarsıdan bu qəm,
Düşdü ürəyində köz oldu, getdi.

HARA GEDİRSƏN

Yenə də çantanı salıb çiyinə,
De görüm ay gözəl, hara gedirsən?
Bəzəyib özünü dollar eşqinə,
Yoxsamı satmağa bara gedirsən?

Kiminsə beynində fikrin, xəyalın,
Hər gecə qəlbində yanır vüsəlin,
Yanında qoymusan dağlar qartalın,
Sənə yaraşarmı sara gedirsən?

O bar sahibidir, mən şair baba,
Bunu bizdə bilir hər el, hər oba,
Daha bilmədin ki, bu gün ya sabah,
Dərddə çəkilməyə dara gedirsən.

Sənin tək gözəllər pulu yar bilir,
Cahanda nə qeyrət, nə də ar bilir,
Hətta dəryadakı balıqlar bilir,
Bilir ki, dövlətə, vara gedirsən.

Hələ ki, başında yellər oynayır,
Könlündə yevrolar, dollar oynayır,
Neçə ki, çiyində tellər oynayır,
Hələ ki, kamana, tara gedirsən.

Hardandır bu istək, söylə bu xislət?
Sənin vücuduna hakimdir əlbət.
Haram buyursa da sənə şəriət,
Pul versə lap kora, kara, gedirsən.

De görüm nə qədər söyunacaqsan?
Əyyaşlar əmrində dayanacaqsan?
O vaxt eys-işrətdən oyanacaqsan,
Onda görəcəksən gora gedirsən.

2013.

YANDIRDI-YANDIRDI

Sarı saçın, qələm qaşın,
Məni yandırdı-yandırdı.
Bəstə boyun, qələm qaşın,
Məni yandırdı-yandırdı.

Gül camalın sanki aydı,
O Allahdan təkcə paydı,

Tellərini külək yaydı,
Məni yandırdı-yandırdı.

Od baxışın, nazlı səsin,
Gənclik eşqin, gül həvəsin,
Ehtirasın, od həvəsin,
Məni yandırdı-yandırdı.

Maral tək duruşun var,
Ceyran tək yerişin var,
Gözlərində gülən bahar,
Məni yandırdı-yandırdı.

Uzun saçsan, püstə dodaq,
Ağ buxaqsan, lalə yanaq,
Mən Abbasam, qaçma uzaq,
Məni yandırma-yandırma.

KƏLBƏCƏR

(Poema)

Kəlbəcər yer üzünün ən dilbər, ən gözəl guşələrindən biridir. Lilpar bulaqlarının diş üşüdən suları, dağlarının bumbuz havası, təkrrarsız təbiətinin hüsnü minbir dərddin dərmanı, könullər məlhəmi idi. Elə, buna görə də o torpaqlarda dünyaya göz açan insanların çoxu şair, yazıçı, alim, aşiq və sənətkar kimi həyata gəlirdi.

Belə əvəzsiz təbiətinə və tükənməz sərvətlərinə illərlə göz dikən erməni dığaları nəhayət, Kəlbəcəri işğal etdilər. Ellər öz doğma yurdlarından didərgin düşdülər. Ellərin arxasınca dağlar göynədi, zirvələr haray çəkdi, Koroğlu qayaların beli büküldü, ceyran gözlü bulaqlar nəğməsini, zümzüməsini saxladı, Dədə Şəmşirin-uluların yurdu həsrət dolu qəmə batdı. Çoxunun taleyinə qərblilik qismət oldu-mənim kimi. Nalə, dərd-kədər, qəm-qüسسə, fəryad və haray qənim kəsildi ömrümüzə. Bu dözülməz bir dərd oldu. Ona görə də mənim cahanda ən böyük dərdim, Kəlbəcərin dərdir. Mən aşağıda Sizlərə təqdim etdiyim poemanı Kəlbəcərin nisgillə dolu taleyinə həsr edirəm:

Sorma dədə, nədən belə susmuşam,
Yad ellərdə sənsiz qərib olmuşam.

Bulud kimi qaralmışam, dolmuşam,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Saz havası o dağlardan ta keçdi,
Ellər yurddan, yuvasından ta köçdü,
Fələk gəldi, qılınc aldı, ha biçdi,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Düşmən durub pusqularda pusarmış,
Qayalara qulaq qoyub asarmış,
O gədiklər lal olarmış, susarmış,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Köçkün olduq, itgin düşdük o dəmdə,
Bir hönkürtü havalandı sinəmdə,
Bilirəm ki, məzarında sənin də,
Mənim kimi Kəlbəcərin dərdidi.

Dəli dağa yaraşmadıq enəndə,
Arxamızca baş daşları dinəndə,
Dilim susdu, o ocaqlar sönəndə,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Murov qalxdı, dalımızcan boylandı,
Haray çəkdi, dik qayalar dayandı,
Köç gedəndə yollar qana boyandı,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Buz bulaqlar yada qaldı, yad oldu,
Dığaların damağında dad oldu,
Qoşqar dindi, nalə çəkdi, od oldu,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Quş dayanmaz gədikləri güdmədik,
Daşnakları didim-didim didmədik,
Nizə olub o dağlarda bitmədik,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Kəlbəcərə gedən yollar bağlıdı,
Qalib gələn yalan olsa haqlıdı,
Dərd əlindən sinəm üstü dağlıdı,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Dədə Şəmşir, şaqraq səsin hardadı?
 Güllü yarın, gül nəfəsin hardadı?
 O gördüyün yaylaqların dardadı,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

O dağlarda nə günlərdir keçirdik,
 Səfasını qəlbimizə köçürdük,
 Saf suyunu düşmənlərə içirdik,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Sürüləri yamaqlara yayardıq,
 Ulduzları bircə-bircə sayardıq,
 Gülüstanı dığalara qoyardıq?
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Məşələri indi mürgü içində,
 Çinarları maşınların köçündə,
 Qayaları qəm paltarını biçimdə,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Dərələr də nisgilindən çökəlib,
 Elə bil ki, göy üstünə tökülüb,
 Təpələrin yaz örpəyi sökülüb,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

O torpaqlar ululardan yadigar,
 Keçdi illər, döndü aylar, ruzigar,
 Bağrı bölük-bölük olan dağlar,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Lal qayalar dilə gəldi, işə bax,
 Yarpaq-yarpaq nalə çəkdi hər budaq,
 Dəli oldu, havalandı Dəli dağ,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Vətənoğlu Bəhmən yazdı nə qədər,
 Ürəyini dəldi-deşdi qəm, kədər,
 Yürdsüz olan dəlilərdən beşbetər,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

O çölləri, o düzləri anıram,
Ocaq tək alovlanıb yanıram,
Qaçqınlığı kişilikmi sanıram?
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Dərd gələndə saza dönür bu sinəm,
Saz dil açır, dilə gəlir- mən Kərəm,
Varaqlasan köksüm altı hey vərəm,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

O cənnət ki, yağılara qalıbdı,
Dik qayalar sükunətə dalıbdı,
Haylar yerin gör bir harda salıbdı,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Dığa düşüb süd gölündə cənnətə,
Görüm gəlsin qımdatları lənətə,
Necə dözək bu xiffətə, halətə?
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Tərtər çayı! Selə dön sən, köpür sən,
Sarqsyanı yer üzündən götür sən,
Sellər, sular! Sevinc, müjdə gətirsən,
Nə dərd olsa bil ki, gəldi-gedərdi,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ey dərələr! Ağız açın, udun siz,
Ermənini, olmayasız yadın siz!
Endirməyin Koroğlunun adın siz,
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ey qayalar! Qılınca dön, itilən!
Yapınca at kürəyinə, ütülən,
Nə vaxt görüm, o torpağdan itilən,
Düşmənimin üz-gözündə kədərdir?
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ey Zirvələr! Ucalıqda qalasız!
Qala olub, igidlərlə dolasız!
Haçan gəlim o dağlara nalasız?
Görən desin: şair nə xoş səfərdi?
Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ulu dağlar! Dikəlin siz, durun siz!
 Dəlilərdən alay tutun, qurun siz!
 Topa dönün, atəş açın, vurun siz!
 Erməninin min məkri var- hədərdi,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

On göz bulaq! Ulduzlara dönərsən,
 Axıb gedib dəryalarda dinərsən,
 Düşmən gəlib səndən içsə, sönərsən,
 Daşnak üçün o, ölümdən betərdi,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Turş sularım, İsti suyum! Coşun siz!
 Nəğmə deyin, şeir qoşun, qoşun siz,
 Dil açanda elə dinin, daşın siz,
 Vartan çaşsın, bilsin təzə xəbərdi,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Çöplü gölüm, Qanlı gölüm! Zamandı,
 Millətimiz tarixlərdə sınıandı...
 Ölən-öldü, batan-batdı, amandı,
 Savaşların dili ancaq təpərdi!
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ey Qara çay! Gəl Tərtərə qoşul sən,
 Qara axma, ya qızıl ol, yaşıl sən!
 Ermənini xaşıl elə, xaşıl, sən,
 Qoy diksinsin, nə qəzadı, qədərdi?
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Ey gədəklər! Siz qeyrətin bayrağı!
 Yol verməyin, itsin düşmən ayağı,
 Kəlbəcərdə xeyir tapmaz bir yağı,
 Azər xalqım doqquz milyon nəfərdi,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

Daşnak yaşar mağarada, kalada,
 Arxasında köpək durur qalada.
 Dığa kimdi o dağları ala da?
 Bu fələyin gərdişidi, gərdidi,
 Mənim dərdim Kəlbəcərin dərdidi.

MAHIRƏ ƏLİYEVƏ

Əliyeva Mahirə Mirzəəğa qızı 1964-cü ildə Bakıda ziyalı ailəsində anadan olub.

1981-ci ildə “Bakı Neft Texnikomu”nun «Neft və qaz emalı» fakultəsində təhsil alıb.

Bir çox qəzet və saytlarda şeirləri dərc olunub.

Dörd şeir kitabının müəllifidir:

«Sevgi yarpaqları»-2009 , “Sevgi yarpaqları 2”-2010, “Damla”-2011, “Könlümə sən düşən kimi”-2014.

UZUN OLUR GECƏLƏR

Xəyalların hər gecə,
Gözlərimdə gecələr.
Sən yadıma düşəndə,
Uzun olur gecələr.

Kipriyimdə yatırsan,
Həsrətimə batırsan
Yuxuları qatırsan,
Uzun olur gecələr.

BU YOLUN ÜNVANI YOX

Bu yolun ünvanı yox,
Ha boylandım, ha baxdım.
Məni hara aparır
Məndən küsən bu bəxtim?

Kəsə-kəsə yolları,
Cığrlara doğradım.
Hər cığırın sonundan
Bir az ümid oğradım.

MƏN ZAMANIN YÜKLÜSÜYƏM

Ürəyimdə dərdlər yatır-
Nə ölçüsü, nə sayı var.
Mən zamanın yüklüsüyəm,
Hər çiynimdə öz payı var.

Nə sirrdirsə, heç bilmirəm,
Dünya mənim içimdədir.
Bir damla yaş axıdıram,
Saflığından içim gedir.

Gəl, dünyama sahib dayan,
Ovcum boyda... qoruyuram.
Səbir kasam dolub daşır,
Kəm olduqca quruyuram.

HALINA BAĞLI

Bitər hər ürəyin kökündə bir eşq,
Cücərib qalxması halına bağlı.
Vardır hər baxışda sevda şərəbi,
Bircəsi yayılar könlünə yağlı.

Taleyin hökmüdür sevgi daddırar,
Bəzən burulğanlı, qaralı-ağlı;
Bəzən də güldürər, ya da ki, dönər,
Gəzdirər aşiqi sinəsi dağlı.

ƏZİR MƏNİ

Göz yaşımın hər dənəsi,
Yaşamımın ənənəsi,
Öz düyamın məngənəsi,
Əzir məni.

Şirin-şirin dərd uduram,
Sevincimə yas tuturam.
Varlığımı unuduram,
Üzür məni.

Azar alıb arasına,
Ürək dözmür yarasına.
Xəstələrin sırasına,
Düzür məni.

Ruha dönüb gah uçuram,
Gah həyata qol açıram.
Əzraildən mən qaçırım,
Gəzir məni.

AĞLADI MƏNİ...

Sənə sevda dedim, məhəbbət dedim,
Tanrı bilə-bilə yoxladı məni.
Sənə- Tanrı verən səadət dedim,
Kədər ayağına bağladı məni.

Sənə varım dedim, həyatım dedim,
Şeirim, qəzəlim, bayatım dedim,
Layla çal, qoynunda, qoy, yatım dedim,
Sənən alov tutdu, dağladı məni.

Sənə dayaq dedim, qolumsan dedim,
Sənə sağım dedim, solumsan dedim,
Allaha aparən yolumsan dedim,
Dərdin gözü doldu, ağladı məni.

BOŞ

Qaranlıqlar zülmət olub,
Korluğumdan...
Səssizliklər qəmə batıb
Karığımdan...

Tənhalığa sarılmışam,
Qollarım boş...
Ümidlərə qapılmışam
Sonu bomboş...

SÜKUT

Anlamıram bu sükutu,
Necə səssiz dura bilir?
Yuvasını tənhalığın
Ürəyində qura bilir?

Necə sevim sükutu mən,
Sənsizlik baxır içindən.
Həsrət də yıxır içimdən,
Ümidimi qıra bilir.

DOLDURA BİLMƏDİ SƏNİN YERİNİ

Həsrət nəfəsini çəkdi üzümə,
Dərddən uzaq qaçdım, çəkdi özünə.
Əksin kölgə oldu, çökdü gözümə,
Doldura bilmədi sənin yerini.

Kədər süründürdü, qəm ayaqladı,
Ürək sızıldadı, könül ağladı.
Hicran sinəm üstə yuva bağladı,
Doldura bilmədi sənin yerini.

Bir az hicran dolu, bir az qəm dolu,
Bağlandı sonunda vüsəlin yolu.
Xəyalın boynuma doladı qolun,
Doldura bilmədi sənin yerini.

GEÇƏ

Bu gecənin üzü gülmür,
Qaranlığı əzir məni.
Neyləyirəm gecə bitmir,
Dərdim olub gəzir məni.

Dan sökülmür, narahatam,
Gecə məni yaman boğur.
Mən gecəni öldürürəm,
İçimdə bir zülmət doğur.

QUL OLDUM

Dilindən şəkər axdı,
Qul oldum sözlərinə.
Baxışın elə kəsdi,
Vuruldum gözlərinə.
Asıldım kipriyindən,
Qırıldı, saldı məni.
Düşdüm dodaqlarına,
Nəfəsin aldı məni.

BU GECƏ

Deyirdin, sinəmdə daş daşıyıram,
Sızladı o daş da, dindi, bu gecə.
Deyirdin xəyalla mən yaşayıram,
Xəyalın qanadı sındı, bu gecə.

Deyirdin, gözümdə yaş da quruyub,
Göz yaşım sellərə döndü, bu gecə.
Deyirdin, qəlbimi zülmət bürüyüb,
Qəlbimin alovu yandı, bu gecə.

QƏLBİM NİYƏ SIZLAYIR?

Tənhalığın qolunda dolaşıram, gəzirəm,
Cığırlara birbəbir, xəyalları düzürəm.
Düşünürsən bəlkə də, yoxluğuna dözüürəm,
Qəlbim niyə sızlayır?

Məhəbbətim üşüyür, qızınmağa donu yox,
Hicranın da, qəmin də qılıncının qını yox.
Könlüm elə deyir ki, bu sevdanın sonu yox...
Qəlbim niyə sızlayır?

Keçmişə boylanıram, geriye yol bağlanıb,
Ümid, artıq, fələyin, baltasıyla doğranıb.
Yumuram gözlərimi, xatirələr saxlanıb...
Qəlbim niyə sızlayır?

GECƏNİN DƏRDI

Bu gecənin köksünə
Kədər meylini salıb.
Necə ona dərd verim,
Qaranlıqda qocalıb?!

Qaranlığın içi dar,
Darlığından sıxılır.
Ağrılar elə gəlir
Ürəyim də sıxılır.

Aldım dərdi gecədən,
Basdım bir az bağıma.
Ay gecə, sinəm yanır,
Nolar, bir az ağrıma!

MƏNƏ ÜRƏK GÖSTƏR

Mənə ürək göstər, mənimki kimi-
İçi paramparça, özü- qan olsun.
Elə bir eşq göstər, eşqimdən uca,
Qəlbim də utanıb məni qınasın.

Mənə həsrət göstər, mənimki qədər-
Hicrana, həsrətə alışa bilim.
Acısız, ağrısız ayrılıq göstər,
Mən də ayrılıqla barışa bilim.

DƏRDİM

Könül qapısını açdım,
Dərdim üzümə baxdı.
Kilid vurub bağladım,
Dərdim gözümdən axdı.

Sildim yeri göynədi,
Gah ağrıda, acıdı.
Niyə, axı, bu dərdim,
Zəhər kimi acıdı?!

BƏXTİM BİR AZ AĞLA MƏNİ

Ya mən koram, gözüm görmür,
Ya da sevinc ömür sürmür.
Mən dözüərəm, dözüüm görmür,
Bəxtim, bir az ağla məni.

Yaş süzülür quruduram,
Acı olur, mən uduram.
Varlığımı unuduram,
Bəxtim, bir az ağla məni.

Neyləsəm də həsrət bitmir?
Yalan dünya batıb getmir.
Dərdlər məni atıb getmir,
Bəxtim, bir az ağla məni.

SƏN OLMAYANDA

Boğuram həsrətimi gözlərimin yaşında,
Könlünü ovuduram baharın da, qışın da.
Dərdlərsə yuva qurur ürəyimin başında,
İnan, sən olmayanda.

Gecənin laylasını qəm-kədərlə çalırım,
Zülmətin gözlərindən, yuxusunu alıram.
Həsrətin qucağında yuxulayıb qalırım,
İnan, sən olmayanda.

Yuxulara qatırım, xəyalının rəsmini,
Sənsiz yaşanmır artıq! Doğra məni, kəs məni.
Necə yatım, yuxumdan oyadır bir səs məni...
İnan, sən olmayanda.

QOCA

Əsa tutub əlində,
 Bir əli də belində
 Qoca baxır küçəyə,
 Gözünü döyə-döyə.
 Gah gülür, yada salır,
 Gah ağır nəfəs alır.
 Asta-asta yürüyür,
 Ayağını sürüyür.
 Addımında ağrı var,
 Qocalmayan ağrılar.
 Arzuları qırılmış,
 Xatirələr qarışmış.
 Ya tələsir, ya durur,
 Ya əsanı qaldırır.
 -Eh cavanlıq, cavanlıq,
 Nolar qayıt bir anlıq.
 Yaddaşımı təzələ,
 Qaytar məni əzələ.

UŞAQ OLMAQ İSTƏYİRƏM

Uşaq olmaq istəyirəm!
 Anam layla çalsın mənə.
 Yırğalasın beşiyimi,
 dönə-dönə.
 Çirkinlikdən, zalımlıqdan,
 xəyanətdən uzaq olum,
 uşaq olum.
 Məhəbbətin qucağında,
 mışıl-mışıl,
 Anlamadan sabahları,
 Görmədikcə günahları,
 mən uyuyum
 sakit-sakit.
 Uşaq olmaq istəyirəm,

iməkləyim.
 Parçalansın dizlərim.
 Hərdən tutum
 ətəyindən anamın.
 Damla-damla yaş axıtsın
 gözlərim.
 Balam desin, canım desin,
 Anam mənə.
 Qoy qaldırsın qollarına.
 Yorulmasın!
 Yenə-yenə,
 qucaqlasın,
 sıgallasın başımı.
 Mən yüyürüm,
 dəcəlləşim,
 bulayım üst-başımı.
 Uşaq olmaq istəyirəm!
 Hey atılım çuxurlardan,
 Tappılıyla düşüm, qalxım,
 Qoy olmasın,
 nə dünyanın dərd-sərindən,
 nə zamanın gərdişindən
 xəbərim.
 Uşaq olmaq istəyirəm!
 Saf, təmiz.
 Dizim olsun gəlinciyim.
 Qaş-gözünü qaralayım,
 Ləçək örtüm, yırğalayım.
 Almasınlar əlimdən.
 Gündüzlər bant bağlayım,
 Gecələr yorğan altda,
 Dizimi qucaqlayım.
 Uşaq olmaq istəyirəm.
 Ulduzları bir-bir sayım.
 O mənimdir,
 mənə gülür.
 Deyim ki, göz vurur ayım.
 Uşaq olmaq istəyirəm.
 Siz xətrinə dəyməyin,
 Mənim qızım ağıllıdır,
 O, heç kimə bənzəməyir,
 desin atam.

Gecələri mən qorxanda
 Qaçım, girim yatağına.
 Qorxma balam,
 qorxma qızım.
 Atam da bassın bağına.
 Hələ boyum böyümədən,
 ayrılığı anlamadan,
 buraxmasın əllərimi.
 Tərk etməsin atam məni.
 Qoy zamanın ağrısını,
 ürəyimin acısını,
 hiss etməyim.
 Nə bir kədər, nə də ki, qəm
 duyulmasın.
 Ölüm məndən ayırmasın
 Uşaq olmaq istəyirəm!
 Lap yenicə doğulan.
 Hələ bəxtim yazılmasın.
 Nə pislilər, nə yamanlıq,
 Taleyimə sızılmasın.
 Nə bu dünya ayaq altda
 fırlanmasın,
 Nə dolanım bu dünyanın başına.
 Nə yük olum insanların boynuna
 Nə də dünya dolanmasın başıma.
 Xoşbəxt olum, gülümsəyim,
 uşaq kimi.
 Uşaq kimi,
 uşaq olmaq istəyirəm.

KÖNLÜMƏ SƏN DÜŞƏN KİMİ

Baharın könlünə soyuq qar düşüb,
 Dağların könlünə çən düşən kimi.
 Bülbülün könlünə gülüzar düşüb,
 Mənim də könlümə sən düşən kimi.

Bürünüb çiçəklər ağappaq qara,
 Vurublar bülbülün qəlbinə yara.

Tökür göz yaşını o bəxtiqara,
Çəməndən, çiçəkdən gen düşən kimi.

Məni də ağladır bu qarlı bahar,
Necə qovuşarıq bilmirəm, ey yar.
Bitər bu ayrılıq, bir çarəsi var,
Əriyər həsrət də, gün düşən kimi.

BƏLKƏ DƏ

Ayrılıq küləyi əsir bu yana,
Dəyib nəfəsimə yeli bəlkə də.
Deyirəm dərdimə bir çarə olar,
Susmasa könlümün dili bəlkə də.

Həsrət yıxıb məni, gözüm də yolda,
Kədər hey dolanır sağımda, solda.
Deyirəm isti bir qucaqda, qolda,
Sınar həsrətimin beli bəlkə də.

Sıxır buludlar da gözündə yaşı,
Qocalır anbaan sevgimin yaşı.
Deyirəm incidib hər addımbaşı,
Qırdım ürəyində teli bəlkə də.

Oturub bir sevgi məktubu yazım,
Könlünü alarımı, mənim bu yazım?
Deyirəm gəlincə baharım, yazım,
Toxunar əlimə əli bəlkə də...

YADINA DÜŞƏCƏYƏM

Çəmənlər yaşıllaşdı, gül-çiçəklər açanda,
Bülbüllər cəh-cəh vurub, güldən-gülə uçanda,
Tənhalıqın qorxusu bir gün səni qucanda,
Yadıma düşəcəyəm.

Gecələr gilə-gilə gözündən yaş tökəndə,
Ayrılığa dözməyib, dərd önündə çökəndə,
Həsrətim ürəyini dağıdanda, sökəndə,
Yadına düşəcəyəm.

Fırtınalar qopanda, ildırımlar çaxanda,
Soyuq, səssiz otaqda, qaranlıqlar sıxanda,
Qəm, qüسسə sürüyəndə, kədər səni yıxanda,
Yadına düşəcəyəm.

Sevgililər gülüşüb, aralıdan ötəndə,
Gülə-gülə, astaca qucaqlaşib öpəndə
Məhəbbətin şərbəti dodağında bitəndə,
Yadına düşəcəyəm...

Qocalıq asta-asta dizlərini əyəndə,
Xəyalım kölgə kimi gözlərini döyəndə,
Xatirələr canlanıb eşqimizdən deyəndə,
Yadına düşəcəyəm.

SƏNSİZLİYİ UNUDUM

Gözüm axtarır səni buludların gözündə,
Dönəsən damlalara, süzüləsən üzümdə.
Düşsən qollarıma, uyuyasan dizimdə,
Sənsizliyi unudum.

Gəzirəm hər küləkdə, xoş ətrini, qoxunu,
Yaddaşımda tapmıram xəyalların çoxunu.
Qatasan bir gecəlik, sən yuxuma yuxunu,
Sənsizliyi unudum.

Mocüzələr baş verə, zaman dönə geriyə,
Məhəbbətin baş alıb, ayaq tutub yeriyə,
Saçlarıma dolaşa, dodağımda əriyə,
Sənsizliyi unudum.

Ya da ki, qoy ölümün rəngi çöksün üzümə,
Ruhum çıxsın bədəndən, düşsün cənnət izinə,
Tanrı çəkib aparsın, yaxın etsin özünə,
Sənsizliyi unudum.

HƏSRƏTİMİZ ƏRİYƏR

Sanırdım külək olsan saçlarımı qatarsan,
Ay olsan, ulduz olsan pəncərəmdə yatarsan.
İşığını, nurunu otağıma atarsan,
Yatağıma bürüyər.

Sanırdım səma olsan, zərrə olsam, taparsan.
Bir damla yağış olsan buludlardan qoparsan.
Düşərsən yanağıma, dodağıma hoparsan,
Həsrətimiz əriyər.

Sanırdım xəyal deyil, inanırdım özüm də,
Çevrildin xəyallara, yuxu oldun gözümdə.
Sənsizliksə hər gecə, alov tutub üzümdə,
Vücudumda yeri yər.

GECƏ

Nə gözəl bəzənib gecə, ay çıxıb,
İntizar günəşə, o da pay çıxıb.
Bəlkə də acıyıb, mənə tay çıxıb,
Qoy bu gün dünyanın dərdin mən çəkim.

Neyləyim ki, həsrətə göy çökməsin,
Nələsindən ulduzları tökməsin.
İstəmirəm, gecə də dərd çəkməsin,
Qoy bu gün dünyanın dərdin mən çəkim.

Gecənin də gözlərində yuxu var,
Ayılınca, səbh qoynuna yığılar.
Sən uyu, ay gecə, şirin yuxular,
Qoy bu gün dünyanın dərdin mən çəkim.

ÜRƏYİNƏ GÖTÜR MƏNİ

Ya bu gecə sinən üstə adımı yaz,
Ya ümid ver, ya ümidə ötür məni.
Qoy qoynuna həsrət qalım, nolar bir az,
Yük olmaram, ürəyinə götür məni.

Sənsizliyim bitməz nə qış, nə də ki, yaz,
Sevgimizi dondurduqca şaxta, ayaz.
Ağır gəldi dərdlər mənə, indi bir az,
Al dərdlərin kürəyinə götür məni.

AR GƏLDİ

Bu yerlər yenə də dar gəldi mənə,
Dedim gedəcəyəm, ar gəldi mənə.
Üşüdüm könlümün səssizliyindən,
Yazın çiçəyi də qar gəldi mənə.

Qaldırdım çiynimə dərdin yükünü,
Yetmədi kimsəyə qəlbimin ünü.
Bəlkə sənsizliyə yas da tutardım
Bağlandı, tutuldu gözümün önü.

Keçdi o bahar da, o ciltə, naz da,
Zamanı dondura bilsək bir az da,
Sənin yollarına düşüb gələrdim,
Heyif ki, şaxtaya dönüb ayaz da.

Bu yerlər yenə də dar gəldi mənə,
Dedim gedəcəyəm, ar gəldi mənə.
Üşüdüm könlümün səssizliyindən,
Yazın çiçəyi də qar gəldi mənə.

DƏRDİN ÖZÜ AĞLADI

İlahinin qüvvəsi
Yeri, göyə bağladı.
Səni mənə yazmadı,
Eşqimi tək saxladı.

Eşqin ipindən çəkdim,
Qəm yığıb, sevgi əkdim.
O qədər ki, dərd çəkdim,
Dərdin özü ağladı.

Dərdin gözün bağladıq,
İçimizdə saxladıq.
İkimiz də ağladıq,
Hicran məni dağladı.

GƏL, KÖNLÜMDƏ YUVA SAL!

Aşıqsənsə yad bağçada gəzişmə,
Hər sevən aşiqin öz bağçası var.
Özgə könüllərin meylinə düşmə,
Hər sevən aşiqin öz bağçası var.

Sən incidin, mən də qəlbi yaralı,
Küsdürməsən bu könlümü qıralı.
Nə gəzirsən sevdiyindən aralı,
Hər sevən aşiqin öz bağçası var.

Bilirsən ki, susmaz dilim olub lal,
Demirəm ki, ayrı dolan, kənar qal.
Sevirsənsə, gəl könlümdə yuva sal,
Hər sevən aşiqin öz bağçası var.

HƏYATIN MƏNASI

Həyatın mənası-yağan yağışdı,
Titrəyən dodaqdı, odlu baxışdı.
Bahardı, payızdı, şaxtalı qışdı,
İstisi, soyuğu axa üzümə.

Həyatın mənası-sevgidir uca!
Məni də qoynuna alıb bir quca.
Kədərin çəpəri yığıla, uça,
Sevinc gülə-gülə baxa üzümə.

Həyatın mənası-vüsalındadı!
Səadət hardasa, vüsal ordadı.
Həs-rəti çox çəkdim, vüsalın dadı,
Şirinli, acılı çıxa üzümə.

HEYİF Kİ...

Saraldı çiçəklər, qoxusu qaçdı,
Bülbülün qəlbində yaralar açdı.
Bütün sevənlərin yuxusu qaçdı,
Heyif ki, sən məni sevə bilmədin...

Susdu buz bulaqlar, qurudu getdi,
Sevgisiz həyatın anlamı itdi,
Sənsiz bu sinəmdə ürək də bitdi,
Heyif ki, sən məni sevə bilmədin...

Bu sevda ömrümə qüssəni tökdü,
Məhəbbət əzabı könlümə çökdü.
Həs-rətin qocaltdı, belimi бүkdü,
Heyif ki, sən məni sevə bilmədin...

Xəstə ürəyimi, azar da sevdi,
Halımdan, dərdimdən bezar da sevdi.
Aldı qollarına məzar da sevdi,
Heyif ki, sən məni sevə bilmədin.

AR ELƏMİR

Yuxumu da qaçırmışam,
Utanmır heç, ar eləmir...
Qarşımdakı yanan bu şam,
Niyə məni kor eləmir?

Qurtulmuram gecələrdən,
Yarım gələ, gecə hərdən.
Səsi gəlir küçələrdən,
Qulağımı kar eləmir.

Sübh açılır, gözümdə yaş,
Əriyirəm yavaş-yavaş.
Dərdim boyda sinəmdə daş,
Boşluğuna kar eləmir.

DƏRDİM

Qoy dərdin üstünü örtüm,
Yoxsa dərdim əsər, gedər.
Dərd olmasa bu sinəmdə,
Xatirələr küsər, gedər.

Gəzdirirəm kürəyimdə,
Saxlayıram gərəyimdə,
Hiss etməsəm ürəyimdə,
Sızıldamaz, əzər, gedər.

Sənsizliyə əvəz olar,
Sevgimizdən bir iz olar.
Bir çəkməsəm, dərd yüz olar,
Həsrət məni kəsər, gedər.

AYRILIQ

Ayrılıq deyim nədi? –
Həsrətin göz yaşları.
Hicrandı, qəm-qüssədi,
Ayrılıq sirdaşları.

Ayrılıq deyim nədi? –
Düşüncənin zülümü.
Qəlbindəki əbədi,
Səadətın ölümü!

Ayrılıq deyim nədi? –
Yerin, göyün çökməsi.
Dərdin beli bükməsi,
Ruhun əzab çəkməsi!

BİRCƏ SƏN YOXSAN

Ürək düşmüş sənsiz dərdə,
Qismətimə çəkib pərdə.
Sonu bitməz gecələrdə,
Bircə sən yoxsan, sevgilim.

Günəş doğar otağında,
Ay mürgülər yastığımda.
Gecə-gündüz yatağında,
Bircə sən yoxsan, sevgilim.

Duman çökər yollarımda,
Qəribsəyər yollarım da.
Yalqız qalan qollarımda,
Bircə sən yoxsan, sevgilim.

Nisgilin var bu canımda,
Həsrət kök salıb qanımda.
Tanrı da bilir, yanımda,
Bircə sən yoxsan, sevgilim.

QUCAĞINDA YATARDIM

Nə gecələr ayımsan,
Pəncərədən düşəsən.
Mən gizlənim gözündən,
Sən də, məndən küsəsən.

Nə gündüz günəşimsən,
Başım üstə durasan.
Mən qızınım oduna,
Yaxasan yandırasan.

Nə buludsan, nə şimşək,
Bozarsan, çaxasan.
Mən ağlayım, görüncə,
Yağış olub yağasan.

Heç torpaq da deyilsən,
Məzarıma atardım.
Ölümü qucaqlayıb,
Qucağında yatardım.

HARDA HƏSRƏT GÖRSƏN

Harda həsrət görsən öt, yanından keç,
Dindirmə, gözündən sel-su axacaq.
Bəlkə ayrılıqdı, həsrət deyil heç,
Ümidə bürünüb sənə baxacaq.

Eşqi, məhəbbəti dilə gətirsən,
Ürək ağrıdıqca, qüssə əyəcək.
Acı xəyallarla sevda bitirsən,
Kədərin dodağı gülümsəyəcək.

Dərdlər yavaş-yavaş toruna salıb,
Xəyal kölgə kimi sənlə gəzəcək
Bir gün hisslərini əlindən alıb,
Atıb ayaq altda basıb, əzəcək.

Harda həsrət görsən öt, yanından keç,
Həsrətin, hicranın gözləri gülməz.
Ümidə sığımb, sarılmaz da heç
Sevənlər nə çəkir ayrılıq bilməz.

ÜZÜ GÜLMÜR GECƏNİN

Gecə küsüb yenə məndən,
Qəzəb ilə baxır gəndən.
Ayrılığın düşən gündən,
Üzü gülmür bu gecənin.

Ay, aynamda gecələmir,
Yuxuma da güc eləmir.
Zülmətini kəc eləmir,
Gözü gülmür bu gecənin.

Qaranlığın izi gülür,
Səssizliyin sözü gülür.
Ulduzların üzü gülür,
Özü gülmür bu gecənin.

SƏNSİZLİK

Sənsizlik həsrətdi, barışmaq olmur,
Yandırır, öldürür, bitirir səni.
Sənsizlik zülmətdi, qarışmaq olmur,
Gözlərim hə baxsa itirir səni.

Sənsizlik payızdı, yağışdı, qardı,
Şaxtası, soyuğu, ayazı vardır.
Köksündə dağılmış xarabalardı,
Hər gecə qoynuna götürür səni.

Sənsizlik qüssədi, kədərdi, qəmdi,
Ağrıdı, acıdı, gözündə nəmdi.
Bəlkə də ümidli, bəlkə inamdı,
Bir də görərsən ki, gətirir səni.

AYRILIQ

Neyləyim ki, nisgilin var gözümdə,
Xəyalına həsrət qalıb, gözüm də.
Xatirələr silindikcə gözümdən,
Sevgimizi bitirəcək ayrılıq.

Istəmirəm buraxmadan eşqim iz,
Ömür keçsin, yaşamayaq eşqi biz.
Qorxuram ki, böyümədən eşqimiz,
Məzarıma götürəcək ayrılıq.

YOLLAR

Yenə ayrılığı qoynuma saldı,
Aldı səni məndən, getdi o yollar.
Yollara qar yağdı, qış mənə qaldı,
Aldı səni məndən getdi o yollar.

Çiçəklər açmadı bülbül uçmasın,
Buludlar bozardı, günəş saçmasın,
Əlindən tutdum ki, alıb qaçmasın,
Aldı səni məndən getdi o yollar.

GEÇƏ SANCİ ÇƏKİR

Gecə sancı çəkir, səhər doğulmur,
Həsrət göz yaşımda niyə boğulmur?
Niyə bu kainat batıb dağılmır,
Çöxsün yer üzünə sükut bir anlıq.

Sıxır ürəyimi yollara baxsam,
Zülmət yordu məni, sonuna çıxsam.
Sevgilim bəs niyə bu gecə yoxsan
Bəlkə əsir edib səni qaranlıq?

GÖRÜŞ YERİMİZ

Astaca üzümdən öpdüyün günü,
Birimiz utandıq, küsdük birimiz.
Hələ də fikrimdə qalıb o anlar,
Sevgiyə dolardı görüş yerimiz.

Qaranlıq küçədə xəlvət dalanda,
Səninlə baş-başa tənha qalanda
Ayrılıq qəlbimə qorxu salanda.
Yuxuya dalardı görüş yerimiz

Bir axşam görüşə gəldiyim anda
Tutub əllərimdən əhd bağlayanda
Duvağın altında mən ağlayanda,
Bəxtəvər olardı görüş yerimiz.

AYRILIQ ÜZÜNDƏN

Qanadı bu gecə qəlbimin közü,
Tutuldu qaynayan dilimin sözü.
İnlədi qarşımda zamanın özü,
Ayrılıq üzündən, həsrət üzündən.

Əzildi yolların qabardan daşı,
Süzüldü hər gecə gözümün yaşı.
Pozuldu illərin iti yaddaşı,
Ayrılıq üzündən, həsrət üzündən.

Dolandım yenə də, qürbəti qəmli,
Könlümdə intizar, yanağım nəmli.
Görünə bilmədim nəşəli, dəmli,
Ayrılıq üzündən, həsrət üzündən.

ŞAXTALI AXŞAMLAR

Qar yağır, sevgilim, tənha küçələr,
Ömrümə bir az da sənsizlik ələr.
Səni düşündükcə üşüdür məni,
Şaxtalı axşamlar, bəyaz gecələr.

Sənsiz bu yerlərin şaxtası, qışı,
Payızı, küləyi, leysan yağışı,
Ürək buza dönüb, isitməz artıq,
Bahar da əritməz bu lal baxışı.

Qorxuram dondurar sevgimizi qış,
Qəlbimi buz kimi köksünə almış.
Sən yoxsan, fəlak də intiqam alıb,
Gecəni şaxtanın qoynuna salmış.

Sevgilim, bu yağan sonuncu qardı,
Həsrətin yangısı qışı da sardı.
Bəlkə də qəzəbdən əridib qarı,
Məni də qarlara qatıb apardı.

İNTİZAR GÖZLƏRİM

Yar gedən yollara çiçəklər əkdim,
Qayıdıb gələndə çələng bağlasın.
Həsrətin acısın sinəmə çəkdim,
İntizar gözlərim bir az ağlasın.

Əsən küləklərə sarılıb qaldım,
Bəlkə bu sevgimi ona yetirsin.
Buluda yalvarıb könlünü aldım,
Alıb qollarına yarı gətirsin.

Ya qaytar, İlahi, ya da dağılsın,
Onsuz qurulmasın bir də kainat.
Çarəsiz könlümü qoy ölüm alsın,
Bu cansız eşqi də bir məzara qat.

DƏNİZ

Dəniz yenə pıçıldaşır...
Götür məni o yerlərə.
Gah püskürür, gah da daşır,
Götür məni o yerlərə.

Xoş anları xatırlayaq,
Həsrətinə bir az doyaq.
Başı açıq, yalın ayaq,
Götür məni o yerlərə.

Ayrı düşüb ikimizdən
Bəlkə dəniz küsüb bizdən,
Danışacaq eşqimizdən,
Götür məni o yerlərə.

O intizar, mən də xəstə,
Çırpınıram dar qəfəsdə.
Götür məni son nəfəsdə,
Götür məni o yerlərə.

YAĞIŞ

Yenə yağış damcı salır,
damla-damla
Gözyaşımı yağış alır
ehtiramla.
Yağış yağır,
Sən və mən,
Yağışı da istəmirəm.
Sussun yağış.
Nəmli telim qurumadan,
Kipriklərim yumulmadan
Tut əlimdən. Hara gedək?
Susdu yağış,
Biz nə edək?
Gəl yenidən uşaqlaşaq,

Tapdalayıb çuxurları,
Həm oynayıb, qucaqlaşaq.
Yağar, birdən,
Bəsdi daha
Tez ol qaçaq.
Yağışlardan islanmadan,
Bu aləmdən uzaqlaşaq.

QƏRİBƏ

Qəribədir...
Gülüşünə qəribəlik
qonub bir az.
Ağlayanda, gözlərinin,
qəribə bir,
rəngi olur.
Soyuq ayaz,
baxışını qərib edir.
Yerişində, sözlərində,
qəriblik var.
Yavaş-yavaş yadlaşırıq.
Küsəndə də hiss olunur,
qəribəlik.
Sevgin başqa,
Başqalaşıb ürəyin də.
Söylə niyə,
niyə belə,
qərib-qərib, qəm yüklənib
kipriyində?
Deyirsən ki, bu da eşqdir,
Bu da belə məhəbbətdir.
Qəribliyə sən bir bax ki,
Sevməyin də,
qəribədir...

DÜNYA

Bir az tumar çək başına,
 Sözü arıd, ək daşına.
 Başı dərqli,
 Daşı dərqli.
 Dünya qalıb təkbaşına,
 dindirmə heç,
 İnsanlığı tapdala keç
 Bir az da çök yaddaşına
 Dünyanın.
 Torpağını toz basıbdı,
 Yarasına köz basıbdı,
 Gördüyünə göz basıbdı,
 Künclərində
 Qısılbıdı,
 Ömrü-günü qısalıbdı
 Acıları asılıbdı,
 Düyün-düyün
 Hər qaşına dünyanın.
 Nənnisi yox yırğalaya,
 Ocağı yox od qalaya,
 Sinəsini yarın baxın,
 Dərdi azsa, siz də yaxın
 Bu dünyanı
 Vurun, yıxın,
 Qoymayın ki sirri qala,
 Sirdaşına dünyanın.

DƏRDLƏR

Çör-çöpdən əsa götürdüm
 Bu əlimdən o əlimə,
 Büdrədikcə hey ötürdüm,
 Dayaq olmadı belimə.

Daş-kəsəyi tapdaladım,
 Pəncə, daban qınadılar.

Ürəyimdə od qaladım,
Yenə dərdlər qanadılar.

Yolçu oldum, yolsuz yerdə,
İz düşməmiş, yağış gördüm.
Qol axtardım qolsuz yerdə,
Gözsüz baxan, baxış gördüm.

Baş çiynimdə əyri bitdi,
Dilim susdu, dinmədi də.
Çənəm dizə sarı getdi,
Bir də geri dönmədi də.

ANA, MƏNƏ LAYLA ÇAL!

Gözlərinə baxıram, gözüm yaşarır o an,
Qucağına həsrətəm, ömür keçib yarıdan.
Ürəyimin başında, sızıltılar yaradan,
Ana, mənə layla çal.

Uşaq olum yenidən, qayğımı gəl, özün çək,
Ağrılarım birə-bir, yox olacaq, itəcək.
Saçlarımı sıgalla, həsrətimiz bitəcək,
Ana, mənə layla çal.

Sən dizini dizimə, daya bir az, ayaq ver,
Hər sözün arxasında, özün dayan, dayaq ver.
Nəvazişi, sevgini, nə verirən, oyaq ver,
Ana, mənə layla çal.

BİR ANA GÖRDÜM

Bir ana gördüm bu gün
Üzü, saysız qırışlar...
Qırışın hər birində,
İllərin əzabı var.
Baxışları, danışır,
Ürəyində min kədər
Əziyyəti, zəhməti,
Bəlkə də getmiş hədə.
Bir ana gördüm bu gün...
Doğma göründü mənə,
Öz anamın həsrəti,
Yenə büründü mənə.
Əlindən tutdum o an,
Əlləri cadar-cadar.
Gözləri gülümsəyir,
Dodaqlarında qabar.
Bir ana gördüm bu gün...
Dizlərini dərd büküb,
Zamanın ağır yükü
Belinin üstə çöküb.
Saçının hər telində,
Unudulmuş acılar.
Acıların dilində,
Bir ana gördüm bu gün.

АФАГ ШИХЛЫ

Афаг Шихлы (Шихлинская-Абдуллаева) - врач, поэтесса, переводчик, публицист.

Родилась в 1969-ом году в городе Баку. Окончила лечебно-профилактический факультет Азербайджанского Государственного Медицинского университета.

Член Союзов Писателей Азербайджана, России и Евразии, член Союза Журналистов Азербайджана, член-корреспондент Российской Академии Поэзии. Ответственный секретарь московского отделения Союза писателей Азербайджана.

Обладательница множества призов и дипломов разных поэтических мероприятий во многих странах мира: премия им. Микаила Мушфига, диплом «За вклад в литературу турецкого мира», Международный премии им. Шахмара Акперзаде и др. Обладательница ордена «Мехрибан ана».

Автор многочисленных стихотворений, рассказов и песен. Стихи переведены на турецкий, русский, английский и французский языки. Автор 9-и книг: «Слова души моей», «Полюбишь ли?», «Вдалеке от меня», «Думаю о тебе...», «Пятое время года», «Подарите мне весну, друзья!» (на турец.), «Литературные переводы», «Несказанное тебе...», «В поисках себя» (на русск.).

ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПЕРЕВОДЫ
С АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА.
ПЕРЕВОДЫ МИХАИЛА СИНЕЛЬНИКОВА

ЖИЗНЬ НА СКАЛЫ ШВЫРЯЕТ МЕНЯ...

Жизнь на скалы швыряет меня, как волну,
В схватке равных нет жизни опять...
Вновь так стиснуто сердце, что я не вздохну,
Но и жизнь всё не хочет отстать.

И любовь и надежду с остатком тепла
Жизнь берёт у меня, всё сполна,
Всё, за что на воде я держаться могла...
И в неравной борьбе я - одна.

Всё, что в муках добыто, уносит в простор.
Кто-то сдался бы, только не я!
И не верится в то, что ещё до сих пор
Не исчерпана сила моя...

Эй! Ты знаешь ведь, жизнь, что в далёкой дали
Моё сердце живёт, и когда
Зов услышу и сбудутся сны, что пришли,
Всё равно я уеду туда.

Лишь проснётся судьба, улыбнувшись светло,
Ты сдержи меня, останови!..
Всё равно меня ждёт голубое крыло
В искупление дней без любви!

ПАМЯТЬ О ТЕБЕ

Воспоминанья подальше от глаз
В душевной таю глубине
И только четыре вещи сейчас
На память остались мне...

Тебе, как будто в жизни иной,
Подаренную при встрече одной
И на тебя надетую мной
Рубашку я сохраняю.

И то, что, как раны ни береди,
Останется спрятанным на груди
И дальше поможет по жизни идти –
Письмо твоё сохраняю.

Слова, которого, как бальзам,
Бесценным подобные жемчугам,
И тот в нём, что страстен, пылок и прям,
Стих твой я сохраняю.

Это влюбившееся сгоряча,
Сгорающее в тоске, как свеча,
Сберегшее верность, кровотока,
Сердце я сохраняю.

...Воспоминанья мои о тебе
Сейчас души приняла глубина.
Надежда ушла... И сдаюсь судьбе,
Среди четырёх остаюсь одна.

ДВЕ ДАТЫ

(Памяти друга- журналиста Джейхуна Наги посвящаю)

Мне каморка достанется...
И словно итог,
На дверях –
Лишь две даты,
Да имя моё...
Повезёт, так добавят
И несколько строк,
Что написаны мною
Во время моё.

И с букетом из свежих цветов полевых
Обязательно кто-то меня навестит...
Содрогнется
От криков безмолвных моих
И заплачет навзрыд.

Лишь две даты...
Как мало...
Но сколько же лет
Между цифрами! -
Целая жизнь прожита!
Что же, это не в счёт?
Сколько счастья и бед,
Смех и слёзы...
Растаявших дней полнота.

Эх...
Всё пройдёт
Скоро, бесследно, совсем:
Тревоги,
Страдания,
Горечь обид...
К сожалению,
Слишком скрытен и нем-
Каменных воспоминаний гранит.

ОПОЗДАЛА, ПРОСТИ!

Быть мучительной первой любовью твоей
Или спутницей жизни и светочем дней,
Стать и в счастье и в горе всех в мире родней
Опоздала, прости!

В белом платье из тюля с тобою предстать
И в груди твоей любящим сердцем стучать,
Принимая твоих посвящений печать...
Опоздала, прости!

Не могу я с тобою в пути твоём быть
И о нашей любви при других говорить,
Свою душу с твоим вдохновением слить...
Опоздала, прости!

Я бы с радостью жизнь за тебя отдала,
Дни свиданий продлила бы, если б могла,
Но мечты и виденья окутала мгла...
Опоздала, прости!

Милый, страхи твои и сомненья пусты...
Мнишь: закончилась жизнь... Ошибаешься ты!
Как хотела бы в прошлом тебя я найти,
Тучи гнать, что нависли тогда над тобой ,
Побеждать ради нашей любви неземной.
Ничему ведь не сбывься... Молю, не грусти!
Что поделать... судьба... Опоздала, родной,
Опоздала, прости!

СТРАННАЯ ЦЕПОЧКА

От неведенья сердце изнемогло,
Тенью тает любовь и в душе тяжело.
Нас престранной цепочкой связало, свело ...
Так ты любишь его, а другую – он.

Жизни нет без него – понимаешь вдруг!
Нет лекарств, чтобы этот ушёл недуг,
Что ни сделай, а жалко пустых потуг,
Ибо любишь его, а другую – он.

Славься верностью и красотой меж людьми,
Стань звездой и в небе светила затми,
Вышей золотом имя его... Но пойми:
Ты всё любишь его, а другую – он.

Не закончатся муки, ты чахнешь, скорбя.
Он, быть может, страдает не меньше тебя...
Сердце знает, кого выбирает, любя!
Ах, ты любишь его, а другую – он!

НАЧАЛОСЬ ВСЁ КРАСИВО

Началось всё красиво,
Как это бывает в кино,
Романтично...
Как в сказке,
Чудесно и счастья полно...
Не того ли всю жизнь я ждала!
Да, такая любовь
К небывалой отваге
Взывала всё снова и вновь!
На путях этой страсти
Такие надежды цвели...
Мы в объятиях счастья
Заснуть и проснуться могли.

Был никто нам не нужен.
Мы жили одни на Земле.
Только наша любовь,
Что раскрылась в сердечном тепле!
Звезд явление в ночи
И рассвета живые лучи
Только поводом были
Для страсти, растущей во мгле!

Все преданья любви,
Что припомнились, выйдя из тьмы,
Только мифами были
Пред тем, что извели мы...
Нет, на этой земле
Так ещё не любили до нас!
Ах, как было красиво
В начале,
В наш утренний час!

ГОВОРЯТ...

Говорят, что поэты-счастливчики все,
Отдаются бумаге и горечь и грусть,
А слова всё живут в невозможной красе,
Люди любят стихи, учат их наизусть.

Пусть не ладится что-то, не молкнет молва,
К молодым и горячим народ не суров...
И слагаются песни на эти слова,
Знамениты, богаты творцы этих слов.

Вместо шпаги-перо... Что ни миг-торжество!
И очки дальнозорки, а горестей нет...
Но и всё же... как людям постичь, отчего
О печалях любви повествует поэт?

Кто же знает, кому счастье в жизни дано...
А поэт на виду среди любых перемен.
Счастье... о, не всегда в дарованье оно!
Может быть, что как раз бесталанный блажен.

ОСТАЮСЬ НА ТВОИХ УСТАХ

И во сне ты руки не отпустишь моей,
Я в сладчайших твоих, нежных снах остаюсь.
Поцелуешь подушку-мы спали на ней,
Я в желаньях твоих и мечтах остаюсь.

Без меня твой тюрьмою покажется дом
И прихода весны не заметишь ты в нём,
Я-езде и во всём, и за этим окном
На чинаре, в зелёных ветвях, остаюсь.

Ах, любовь-как болезнь! Не прошла стороной.
Кто тебя без меня исцелит, мой больной?
Не сумеешь забыть и расстаться со мной!
Словом я у тебя на устах остаюсь!

Никто нас не слышит, и наедине
Мы двое-лишь сердце и я,
И вот я решила спросить в тишине,
А любит ли сердце тебя?

О, если б услышать тебе довелось,
Что молвило сердце сейчас,
В любви к тебе тысячу раз поклялось
И в верности тысячу раз!

ПЕРЕВОДЫ ИЛЬХАМА БАДАЛБЕЙЛИ

ПЯТОЕ ВРЕМЯ ГОДА

Не забывай меня, не забывай!
Любимый, я тебя забыть не в силах.
Поверь, с другим мне адом стал бы рай,
Один ты в сердце у меня, мой милый.

Не забывай меня, ведь я люблю,
И нет моей любви к тебе предела.
Вернувшись раз, не уходи, молю!
Твои навек мои душа и тело.

Ты дождь, возрадивший тучное жнивье,
Луч солнца, озаривший землю светом.
Ты время года пятое моё!
Ты не зима, мой милый, и не лето.

Нет без тебя ни ночи мне, ни дня...
Как для тебя я стала вдруг постылой?!
Не забывай, не забывай меня,
Как я тебя, любимый, не забыла.

ВЕРНИСЬ!

Вернись! Пока еще хватает сил.
Вернись! Пока еще не разлюбил.
Вернись! С тобой в разлуке жизнь не в жизнь.
Вернись! Увидеть бы тебя, вернись!

Вернись! Не то заплачут облака.
Вернись! Воспрянут поле, лес, река.
Вернись! Пусть счастье озарит наш кров,
Развеем грусть тоскующих лугов.

Вернись! Чтоб в мире не было разлук,
Сердца влюбленных пусть сойдутся в круг.
Мне клетка памяти моей тесна.
С тобой в разлуке – жизнь? – к чему она.

Уж мочи нет ждать тебя... Вернись!
Раба любви, живу любя... Вернись!
Пусть разлюбил меня ты, пусть! Вернись!
К другой вернись, осилю грусть... Вернись!

ПЕРЕВОДЫ ЛЕЙЛЫ ШЕКИЛИ

ЭТА ЖИЗНЬ...

Минут поспешных колесница
В упряжке трех гнедых коней
С запалом без оглядки мчится,
Мешая с пылью память дней.

Куда несется? Нет ответа.
Мерцают вспышками мечты,
Те, что сбылись и те, что где-то
Ждут свой черед среди суеты.

Прошло то время, я малюткой,
Бежала, рассекая гладь
Прозрачных луж до безрассудка.
Мне посчастливилось познать
Те чувства, что рождает мать.

Судьбы несется колесница,
Взгляну на пройденный этап,
И не греховно возгордиться,
Ушедших дней имея клад,
Встречая смело свой закат.

В ПОИСКАХ СЕБЯ...

Помоги, прошу Тебя, мне помоги,
Я потеряла счет унылых будней,
И удрученно среди мерклой мги,
Плыву в потрепанном ветрами судне.

Быть может ненароком загостилась,
Я в прошлом, что так греет душу,
Где колыбельная из уст моих струилась,
И счастья бесконечность не нарушить.

Среди дождя, среди хрустальных капель,
Как, Боже, я смогу себя найти?
Ночной туман меня в объятых запер,
Иль заблудилась на глухом пути?

Окинув взором троп тернистых след,
Меня вдруг сердце стоном надрывает,
В распутии минувших, новых лет
Душа моя потерянно блуждает.

Я сирым мотыльком лечу на свет
Горящего манящего огня,
Да будет уходящий день воспет,
Прошу, Ты помоги, найти меня!

ЗНАМЯ АЗЕРБАЙДЖАНА

Я не частица многоцветной ткани,
А символ непокорного народа.
Я-торжество немеркнущих деяний
И вестник завоёванной свободы.

Передо мной в молитвенной осанне
Безропотно сгибаются колени,
И честь моя взмывает безвозбранно
Под небеса, как сотни откровений.

В руках неутомимых и отважных
Я светом непреклонности сияю.
Достойных самых из своих сограждан
На веру и триумф благословляю.

Я создан над страной возвышаться,
Я-сила, мощь и светоч всех желаний!
И планам неминуемо сбываться
Под Знаменем святым Азербайджана.

ОТЧИЗНЫ СЫН!

Ты мчишь вперед, не совладав с гневом,
Оставив за собой мертвецкий смрад!
И пусть предатели падут под алым небом,
В руках твоих Отчизны четь, солдат!

Пусть с Карабаха слышится победный клик,
И враг трепещет в ожидании кончины!
Ты доброй вестью озари мой светлый лик,
Боли не ведают пусть горные вершины.

Я часть тебя, я дочь Отчизны!
И дышим мы единым смыслом жизни!
Твой дух бесстрашен и непобедим,
Ты береги себя Отчизны сын!

ЖЕНЩИНЫ

Любовь-бездонно бескрайнее море,
Что в недрах женской души разнится,
Вскипая счастьем, замирая горем,
Какое диво женщиной родиться!

В их сердцах бесконечные думы,
Каждый миг рядом с ними за радость.
От бессильного взгляда до гулко шума
Самой преданной любви благодать.

Души трепетны и волнующи.
Волевые крепкие крылья
Их несут в светлое будущее,
Не вникая злу и насилью.

Ничего в целом мире вселенском
Нет прекраснее женской сути.
Все проблемы сгорают с треском
В женском любви абсолюте.

Их услада-Господне избрание,
Должны они воистину гордиться-
Совершенны прекрасные создания,
Какое счастье женщиной родиться!

МОЙ ЗАГАДОЧНЫЙ ДРУГ

Не познана жизнь, мой загадочный друг!
Не повернуть нам времени вспять.
Взирая с победой греховных заслуг,
Мы совесть готовы продать.

А угли земли тронут нежную плоть,
И пеплом прикроют ожоги.
А похоть циничную как побороть?
Ведь смотрят с небес на нас боги.

И камня осколком обрушится злость,
Сметая собой все, что живо.
А в жизни давно уже так повелось:
Дни идут чередой терпеливой.

Правды нить истончилась до волоска...
Не прервется могучая сила!
Жизнь терниста, мой друг, ну и пускай!
Терпи, воды камень точили!

Порою дорога ведет в никуда...
Вздохов стон не облегчит кручину.
Однажды утрется невинна слеза,
Накажет виновных судьбина.

А СНЕГ ПО-ПРЕЖНЕМУ КРУЖИТ...

Каждый стук биенья сердца, смело
Изгоняя ночь, к утру вызывает.
Окунаясь в чувственность всецело,
Затяжное время подгоняет.

Сердце, окрыленное любовью,
Пролетит сквозь сотни расстояний,
Раскалено закипая кровью,
Вьюгой остужает мир сознаний.

Ранним утром на плечах рассвета,
Два влюбленных сердца, во единстве,
Чувства скрепят под святым заветом
В мире непорочного бесчинства.

И сердца сроднившись страстно бьются,
В целом мире нету их счастливей.
Задушевной песнею сольются,
И той песни не было красивей.

Нет былого... Только лишь мгновенья,
Сохранились в каждом новом вдохе
С привкусом любви и упоения,
Завершилось время той эпохи.

Оставив о себе потомкам память,
Тропы проложенной не стынет след,
И продолжает искушенно пламя
Манить идущих на влекущий свет.

И коль разбитые сердца решат однажды
Беззванно посетить любви той храм,
Поведают о сокровенно важном
Историю задористым ветрам.

И канув с головой в воспоминанья,
Сердца утонут в скорбной тишине.
Там, где слышно еще любви дыханье,
Витает снег в безмолвной вышине.

Заполнит вьюга непорочность пустоты
Любви былой насмешливым напевом,
А снег по-прежнему среди зяблой наготы,
Кружит подобно одиноким девам...

Я НАРЕКАЮ ДЕНЬ РАЗЛУКИ...

Я нарекаю день разлуки
Потухших грез священным храмом.
Любви неистовые муки
Гнетут удушливым саваном.

И каждый миг за упокой
Звучит в святилище литания,
Верни мне радость и покой,
Былого счастья признание.

Ты не способен на любовь,
Не смей порочить её имя.
По венам льющаяся кровь
Не правит чувствами моими.

А фиолетовое пламя
И сердце мне испепелит,
И не остаться нам друзьями-
Друзьям судьба благоволит.

Сотру всю памятную суть,
Тебя оставлю, удаляюсь.
P. S. Меня ты позабудь!
Не плачу, не клянусь, не маюсь!

ДАВАЙ-КА, КАК В БЫЛЫЕ ВРЕМЕНА!

Давай-ка, как в былые времена,
Погрузимся в безумия пучину-
Откинем наши тленны бремена,
Пусть льется смех, как в детстве, без причины.

Смелей, прошу тебя, смелей доверься,
С тех пор воды немало утекло!
Обрушим скромности портьеры,
Да встретим безрассудка торжество.

Давай, как прежде, обнаживши души,
Помчим, оставив за плечами короб лет.
Дитячьими ногами рассекая лужи,
Пойдем встречать счастливые рассвет!

Прольется радости лавина,
Забьет фонтан души молодой,
Жить глупо в ожиданьи дива-
Ведь Жизнь наполнена красой!

Дрожащей тенью пролетели годы...
И вопреки стареющему взору,
Давай же позабудем про невзгоды
Как в ту, незабываемую пору.

ТЫ ОДИНОЧЕСТВО ЛЮБИЛ...

Подобно почте голубиной,
Газеты донесли до назначенья.
Порвав молчанья паутину,
Поведай же о взлетах и паденьях.

И как жилось тебе в разлуке
Писать о том, в чем нету правды?
Упорство выставив порукой,
Тоской прикрыв свои досады.

Каким твой путь лежал далече,
Что сердце затаило от меня,
Чем грелся ты в холодный вечер-
Укрой все, в прошлом схороня.

Не жди ты боле слезный ропот,
Чувств мерзлых уж не растопить.
В ошибках познается опыт,
Не каждому за счастье полюбить!

Не смей клянуть весь белый Свет,
За то, как он суров и злачен,
Ты вверил Одиночеству обет,
И оттого твой мир так мрачен.

Мечта твоя-уединенье,
Прельщенный отчужденности игрой,
Блуждаешь в сумрачном забвении,
Лаская память одинокою слезой.

То тщетно прожитое время-
Любви утраченное благо!
Неси же избранное бремя
Всегда уверенного шага.

ВЕРЬ В МОЮ ЛЮБОВЬ!

Коль обрушится небес громада,
Солнце поглотит пучина ада,
Жизнь вдруг станет лживым маскарадом-
Без сомнений верь в мою любовь!

Коль утихнут буйные ветра,
Не проснётся алая заря,
И сорвёт пучина якоря-
Без сомнений верь в мою любовь!

Коль утратишь веру в новый день,
Поглотит тебя унынья тень,
Под свою тоска упрячет сень-
Без сомнений верь в мою любовь!

Коль Весны златой померкнет прелесть,
И познаешь благ мирских всю тленность,
Навсегда с тобою моя верность-
Без сомнений верь в мою любовь!

ДРУЗЬЯ, ПРИШЛИТЕ МНЕ ЧАСТИЦУ СОЛНЦА!

Друзья, пришлите мне частицу солнца,
Весенней трели, радужных цветов!
Чтобы среди заснеженного танца,
Оттаял холод здешних льдов!

Коль занесла судьба в далёкие глубины,
Вы расскажите, как Отчизна без меня?
Мне не легко живется на чужбине,
Так вдалеке от Отчего огня!

Пусть льются благодатные напевы,
Несется в даль степную дуновенье,
Будто красой невинной девы,
Мысль о Родине рождает вдохновенье.

Грудь щемят злосчастные скитанья,
Потускнел в глазах солёных блеск.
Я желаю с замиранием дыханья,
Всем народам-счастья всплеск!

Разнесется звонко соловьиная песнь,
Ах, вернуться б ко своим истокам!
Шлите от меня с приветом весть,
Да хранимы будьте все вы Богом!

ŞEİR

Sözlərdən düzülən bir inci sapı,
Sənətin yenilməz qoludur şeir.
Ürəkdən ürəyə açılan qapı,
Hisslərin idraka yoludur şeir.

Göylərin səsidir, ucadan-uca,
Gah sevdalı gəncdir, gah müdrik qoca.
Kükürəyən vulkandı, alışan ocaq,
Alovdur, şimşəkdir, doludur-şeir.

Aləmin zərrəsi, zamanın anı,
Bir canın həvəsi, bir ruhun canı,
Bütün duyğuların şahı, xaqanı,
Ülvi məhəbbətin quludur şeir.

Nəfis sətirlərin incə naxışı,
Dünyanın laylası, ahı, alqışı,
İlahi nəfəsi, Tanrı baxışı...
Sirr ilə, sehirlə doludur şeir.

Onun sayəsində gözəldir bəşər!
Qəlblərdən süzülüb dillərə düşər...
Əbədə qovuşar, ölümsüzləşər,
Əzəldir, əfsəldir, uludur şeir!

QÜRBƏT

Bu dünyada, cəhənnəmin
Başqa bir üzüdür qürbət!
Öz elindən gen düşənin
Ağlayan gözüdür qürbət!

Havası buz, yeli sazaq,
Hər döngəsi min bir tuzaq.
Bacıdan, qardaşdan uzaq
Bir çölün düzüdür qürbət!

Qara saça ələnən qar,
Baxışlara çökən qubar...
Ürəklərdə cadar-cadar
Həsrətin izidir qürbət!

Ötən günü nisgil dolu,
Ümidlərin qopan qolu,
Yetməzlərin bitməz yolu,
Bükülən dizidir qürbət!

Gün baxsa da hərdən bir az,
Nə qəm bitər, nə də ayaz.
Qərrib ömrə gəlməz ki, yaz, -
Payızın özüdür qürbət!

DÖNÜRƏM

Bir daş altda, bir daş üstə,
Üyünən dənə dönürəm.
Yaralıyam, bir ahəstə
Sədaya, ünə dönürəm.

Ayım-günüm sanalanıb,
Hörüklərim şanalanıb.
Üfüqlərim xınalanıb,
Saralan günə dönürəm.

Cilalayan olub naşı,
Çat verib könlümün daşı.
Yalındı bağırımın başı,
Dumana, çənə dönürəm.

Yazı yazan yazıb düzüb,
Qədəhimə kədər süzüb.
Qürbət məni yaman üzüb;
Qayıdıb yenə dönürəm.

YAZILAN YAZILDI

Yazılan yazıldı və... unuduldu,
Ümidlər saraldı varağın üstdə.
Bilərək alışıdı, yanıb kül oldu
Bir dəli pərvanə çırağın üstdə.

Bu uzaq məhəbbət nəyin nəsiydi?
Bitməyə bilməzdi günün birində.
Əlimiz nə vaxtsa üzüləsiydi
İnamın hədəfə dönən yerində.

Bir göz qırpımında ötüşdü qırx il,
Elə bil, bir fəsil dəyişdi ancaq!
Bəlkə də var idik, bəlkə də- deyil...
Bəs olub-keçənlər harda qalacaq?

... Məhəbbət deyilən o günəş batır,
İndi sən olan yer-soyuq bir qucaq.
Bilmirəm, qəlbində neçə ad yadır,
Mən adda heç kimin qalmayıb ancaq!

ÇƏTİN Kİ...

Yenə payız gəldi, bitdi səfərin,
Yenə də tənhalıq, yenə də qürbət.
Xəyalın dumanlı, ürəyin sərin,
Çətin ki, yadına düşər məhəbbət.

Çətin ki, əllərin uzanar yenə
Tanış nömrələri ovutmaq üçün.
Vaxt da bəhanədir, yaş da bəhanə-
Olub keçənləri unutmaq üçün.

Pəncərən açılar üzü dənizə,
Onun sədaqəti daha dərinə.
Bəlkə də, səni də gətirən dizə,
Eşqinə xəyanət edənlərini!

Qorub dünənindən bu günə dönsən
Üfüqlər başında açardı sabah!
Amma ki, sevgilim, amma nədənsə
Sənin günahların başqa bir günah!

Sevgimiz yaşayır xəzan ömrünü,
Qurtara bilməyə ilacımız yox.
Əbəsbi səsləmək ötüşən günü,
Susmaqdan savayı əlacımız yox.

... Hər fəsli gözəldi sən olan yerin,
Mənimsə qürbətini- bir ayrı qürbət!
O qədər çoxdu ki, itirdiklərin
Çətin ki, yadına düşər məhəbbət.

QƏLBİMDƏN QƏLƏMƏ

Sakitcə, saralan yarpaqlara bax...
Sevgilim, sizə də gəlibmi xəzan?
Məhəbbət sizdən də düşübmü uzaq,
Sizdə də beləmi qocalıb zaman?

Kövrələn buludlar köks ötürəndə,
Həsrətli yağışlar yağıbmi belə?
Sevgisiz üzlərdən söz götürəndə
«Görən» lər, «niyə» lər gəlibmi dilə?

İncəcik duyğular çəkəndə köçün,
Üşüyüb, titrəyib, donubmu ürək?
Taleyə, qədrə yetməyib gücü
Ümidlər, arzular qorubmu tək-tək?

Olubmu, kimsə də itirib özün
Qarışiq salanda saati, anı?
Kiminsə tükənib bitibmi sözü
Dumana dönəndə axır gümanı?

... Bir ömrə yetməyən suallara bax,
Qürbətdən qürbətə düzülüb gedir...
Bitməyən diləklər hey yarpaq-yarpaq
Qəlbimdən qələmə süzülüb gedir...

O, MƏLƏK GƏLMİŞDİ DÜNYAYA BƏLKƏ...

Hörmətli həmkarım- doktor Məhsəti xanıma

Bir şeir yazılır, qəmli bir şeir,
Bir şair gözləri dolur bu gecə...
Ürək inildəyir, qələm titrəyir,
Vərəq də xəzəltək solur bu gecə.

Bir şeir yazılır bir ana üçün,
Yaralı qəlbinə qar ələnəcək...
Bitməz gecələrdə oxunmaq üçün
Hələ bir nəğmə də bəstələnəcək:

... O, mələk gəlmişdi dünyaya əlbət,
İyirmi yanvarda, o qanlı gündə-
Nə vaxt ki, diz çöküb ulu məmləkət,
Göz yaşı tökmüşdü övlad önündə...

O, mələk gəlmişdi dünyaya, bəlkə
Bir şəhid ruhuydu, dönmüşdü geri...
Bir yandan gəzərkən üstündə kölgə,
Bir yandan gəzmişdi ana əlləri...

Qayğısız keçsə də günləri onun,
Kim bilir qəlbindən nələr keçərdi...
Yoxsa unutmuşdu kim olduğunu,
Hər yerdə bir mələk rəsmi çəkərdi?!

Dayanar önündə o “mələklərin”,
Üzünə təbəssüm izi qonardı...
Haqdan verilənin mənası dərin, -
Özü də adıtək işıqdı, nurdu!

Onunçün əsərdi bu asiman da,
Həyat çil-çıralı göyqurşağıydı!
Bahardı-göylərə qanadlananda...
Elə ömrünün də bahar çağıydı...

Doyunca deməmiş “boyuna qurban”,
Bir ana bir oğul öpüb oxşadı.
Göz yumub-açınca ötüşdü zaman,
Bir insan bir mələk ömrü yaşadı!

... Yazıldı bu şeir, kədərli şeir,
Şairin gözləri doldu bu gecə!
Kəlmələr düzüldü hüznə bir-bir,
Vərəq də xəzəltək soldu bu gecə!

ŞƏHİDİ ADINDA YAŞADAN İNSAN!

Qələm dostum Füzuli Ruzifara ithaf olunur

... Bircə insan olub bir ömrü sürmək
Bir yaşam yaşamaq-çətin deyil ki!
Bir dəfə doğulmaq, bir dəfə ölmək,
Bir adı daşımaq - çətin deyil ki!

Çətindir-bir ömrü ikiye vurmaq,
İki ürək olmaq cılız bədəndə.
Ölənlə ölməmək, dayanıb durmaq,
Parlayıb sönməmək böyük vətəndə!

Qış günü yaz olmaq, çətindi, qardaş!
 Çətindi sellərin yolunu kəsmək!
 Vicdanlar lal olub, ürəklərsə daş...
 Hər bəxtə düşməyir Rüzgartək əsmək!

Sənsə söz silahlı ərsən, igidsən,
 Qələmin od çaxar bəlkə inansan!
 Dünyada yeganə canlı şəhidsən,
 Şəhidi adında yaşadan insan!

BU HƏYATDA ANA VARDI!

Təmiz, aydın səmamızı
 Qoruyan bir mələk vardı...
 Onun böyük ürəyində
 Min-min arzu, dilək vardı...
 Biz bilmədən, yuxumuzun keşiyində dayanardı...
 Bu sirr idi- nə vaxt yatıb,
 Axı nə vaxt oyanardı?
 Ağır, çətin günlərimiz
 Gecə kimi saçlarına qar ələrdi.
 Balasından bir saatda ayrı qalsa
 Dünya ona dar gələrdi.
 Soyuqlarda üşüməzdi, -
 Bizə verib öz əyninin köynəyini,
 İnanıram, istəsəydik
 Danko kimi məşəl edib yandırardı ürəyini.

İllər ötür,
 Yaz ömrünü yavaş-yavaş qış alırdı...
 Biz böyüyüb gəncləşirdik,
 Mələyimiz qocalırdı.
 Sən demə ki, bircə onun varlığıyla
 Ruhlarımız elə sakit,
 Ürəyimiz bəxtiyardı!
 Həyatımız bir nağıldı-
 Nə qədər ki, bu həyatda Ana vardı!

SƏN O ZAMAN GƏLDİN Kİ...

Tənim buz bağlayanda
kimsəsiz otağında,
Qəm cövlan eyləyəndə
soyumuş yatağında,
Ümidimin işığı əriyən bir şam kimi
lap sonuna çatanda,
Həyat məni
qaranlıq boşluqlara atanda
Mən səni harayladım-
Sən o zaman gəlmədin!

Don vurmuş qönçə kimi
saralanda arzular,
Məni dara çəkəndə
bu cavabsız duyğular,
Taleyimin ulduzu köhnə çıraq sayacağı
gözlərini qırpanda,
Qəddar zaman küləyi
hisslərimi didərək sağa-sola çırpanda
Mən səni harayladım-
Sən o zaman gəlmədin!

İntizarım, həsrətim kükrəyib qaynayanda,
Xoşbəxt günlər mənimlə gizlənpaç oynayanda
Mən səni harayladım-
Sən yenə də gəlmədin!
... Sən o zaman gəldin ki,
bu qismətsiz eşqimi
sevgisiz köüllərə sədəqətək payladım...

O GÜNƏ BİR GÜN QALIB

Gəl!
 Yada sal özünü,
 Ağrı-acıyla birgə qayıdan yaddaş kimi.
 İstəyirsən, sevdiyim, sonra yenə də çıx get,
 Düş könlümün başına
 Həsrət boyda daş kimi...
 Yenə də çək darlara ümidimi, arzumu,
 Yenə də üsyan edim,
 Deyim “məhəbbət bumu?”
 Yenə yanıb yaxılım,
 Nisgilli gözlərimdən axan yaşlar sel olsun.
 Sənsiz keçən saatlar
 Bir də dönüb il olsun,
 Amma sabah qayıt gəl!
 Gəl, yada sal özünü...
 Qırx sənəlik vədə ver, əlimə qoy üzünü...
 Tələs, canımın canı,
 Zaman yaman daralıb...
 Öz mehriban səsinlə sevdin mənə dünyanı,
 O günə bir gün qalıb!

MƏN KÖVRƏLMƏK İSTƏMİRƏM!

Mən kövrəlmək istəmirəm!
 Dodağımı sıxa-sıxa dişlərimin arasında
 Dondururam göz yaşımı gözlərimin qarasında.
 Mən kövrəlmək istəmirəm...
 Ağlamıram-düşünürlər çox güclüyəm,
 Düşünürlər yoxdu dərdim.
 Bilmirlər ki, bir dost olsa
 Sirlərimi, dərdlərimi mən onunla bölüşərdim.
 Daha məni qoy bəxtəvər sanmasınlar!
 Qürurumu qorumaqçün zirvələrə ucaldığım kimliyimə

Qibtə edib için-için yanmasınlar!
Yorulmuşam...
Mən bir çiyin istəyirəm söykənərək ağlamağa...
Gücüm çatmır zaman-zaman
Məni sıxan hisslərimi ürəyimdə saxlamağa.
Kaş ki mən də heç duymasam!
Kaş ki mən də cahil olsam!
Sevinərdim, çoxlarıtək çox şeyləri anlamasam!
Yeyib-içsəm, geyinsəm şıq...
Düşünsəm ki, bitən deyil
Bu dəbdəbə, bu yaraşlıq...
Düşünsəm ki,
Pulum varsa hörmətliyəm,
Arxam varsa qüdrətliyəm,
Düşünsəm ki, dünya mənim,
Mənim- həyat!
Amma, heyhat... bu da bir yük -
Anlamaq ki, biz kiçiyik, dünya böyük!

ÖZÜM BULUD...

Özüm - bulud, sözüm - yağış,
Torpağa hopmuş kimiyəm...
Dərdim məni axtarmamış
Mən onu tapmış kimiyəm...

Hay saldıqca tufan, boran,
Olacaq mı məni soran?!
Arxam duman, önüm toran,
Yolumdan sapmış kimiyəm...

Ömrüm durna dəstəsidir,
Taleyim kar bəstəsidir.
Könlüm Vətən xəstəsidir,
Kökümdən qorpmuş kimiyəm...

ƏRKİM ELƏ SƏNƏ ÇATIR, AY QƏLƏMİM!

Ərkim elə sənə çatır, ay qələmim,
Elə sənə sığınram söz düşəndə ürəyimə.
Yerdən-göydən üzüləndə əl-ayağım,
Köz düşəndə ürəyimə.

Şad günümdə, nur çiləyib sətirlərə,
Süslənirsən.
Şərik olub sevincimə,
Sevgi dolu,
Şəfəq dolu şeirlərin arasında gizlənirsən.
Şənim-şənin,
Təbim- təbin!
Qurumaz ki, mürəkkəbin, -
Ürəyimin qanı ilə bəslənirsən.
Sirdaşımın!
Sağlığımda tutalqacım,
Öldüyümdə baş daşımın!

İlhamımın xəbərçisi, ya nəyisən?
Apollonun söz oxumu,
Yoxsa durna lələyisən?
Ya sumusan, havamısan?
Varlığımdan axıb gələn
Duyğuların davamısan? .

... Bəzən olur,
Bu dünyaya küsən zaman
Əl yorulur, qol yorulur,
Ürəyimdən sənə gələn yol yorulur;
Ərkim yenə sənə çatır,
Tullayıram bir tərəfə,
Gözlərimdən itirirəm...
Nə gizlədim,
Sənsizlikdə özümü də bitirirəm.
Sonra birdən,
Sıçrayaraq yatağımdan,
Sızlayıram yaramdan göz qopmuş kimi.
Sarılıram- son ümidə sarılantək,
Kövrəlirəm- əzizimi tapmış kimi.

Sənsə,
Yenə incimirsən,
Dönəcəyi yaxın dostum!
Bağışlayıb məni könül yarasına,
Barışsın...
Bir də keçib barmaqlarım arasına,
Yol gedirsən qarasına;
Ağ vərəğə misra-misra sığal çəkir,
Göz yaşına qarışsın!

YAĞIŞ YAĞIR...

Yenə həməən o söyüdüən altındayıq...
Yağış yağıır
narın-narın,
aram-aram...
Yadındamı, sənə o vaxt deyirdim ki,
“Yağışla heç yoxdur aram”.
Qəribədir!
Sevmədiyim yağış indi
sənlə birgə olmağıma bəhanədir.
Bilirəm ki, gedəcəksən kəssə yağış.
Qoy kəsməsin!
Danış, canım, yenə danış!
Buraxma heç əllərimi,
gözlərimdə qayna-qarış!
Mənlə barış!

... Yağış yağıır
narın-narın,
aram-aram...
Yarpaqlar da sırğa taxır damcılardan.
Bu mehriban yağış üçün bulud dolu səmalara,
Minnətdaram!

oğrun-oğrun
 yanağıma damcılayan damlalara
 minnətdaram -
 Gizlədirlər “yağış” adlı göz yaşımı.
 Qaldırmıram mən başımı,
 hey boşalır-dolur gözüm...
 İstəmirəm
 ənvəlkitek səni üzüm...
 İstəmirəm
 əllərimi səndən üzüm...

Əbədilik heç nə olmur...
 Bu yağış da necə olsa kəsəcəkdir...
 Soyuq həsrət küləkləri əsəcəkdir...
 Daha
 yalnız xəyallarda
 bu söyüdə daldalanıb duracağıq...
 Ayrılığa səbəb olan “bəlkə”ləri
 özümüzdə dönə-dönə soracağıq.
 Salxım söyüd dözməyəcək dərdimizə,
 çökəcəkdir.
 Bizdən başqa bir kimsəyə açmamaqçün qucağımı,
 qollarını ta yerlərə əyəcəkdir,
 bilə-bilə...
 Amma hələ...
 Yağış yağır
 aram-aram...
 narın-narın...
 Hər damlası elə bil ki, göz yaşıdır
 son görüşü olanların...

BU GÜN DÜNƏN OLANDA...

Bu gün dünən olanda,
Keçmişə dönəndə biz,
Ömür-gün yollarından itəndə izlərimiz,
Nəfəsimiz,
Səsimiz
Heç vaxt olmamış kimi silinəndə havadan,
Bizə məxsus nə varsa
Bir-bir yoxa çıxanda qurduğumuz yuvadan,
Bax, o zaman
Qurtulub qürbət əsarətindən,
Ruhlarımız dönəcək
Öz yurduna, elinə,
Qəlbimin odu ilə yazdığım
Bu kitab da,
Təsadüfən, düşəcək kiminsə də əlinə...
Bizim olan duyğular ona tanış gələcək,
Canlanacaq sətirlər...
Oxuyacaq, biləcək:
“Onlar bir-birlərini yaman çox sevirdilər...”

Ruhlarımız göylərdə hiss edəcək,
Duyacaq
O bəxtəvər anları...
Yenə biz olacağıq
Yüz il bundan sonranın sevgi qəhrəmanları.

KÖNÜL ORDUBADLI

Könül Məmmədova (Ordubadlı) 27.09.1975-ci ildə Naxçıvanın Ordubad rayonunun Dəstə kəndində doęulub.

Azərbaycan və Rusiya Yazıımlar birliklərinin, Rusiya Poeziyası v  Dililik Akademiyalarının müxbir üzvü, Beynəlxalq Yazıımlar v  Publisistlər Assosiyasiyasının  zv .

“Bir daha aglamaram» (2007) povestinin, “Mən sevgi m hbusuyam» (2006),»Sənə g z yaşından damla vermərəm» (2008),»Yeddi payız yarpağı «(2013), “Deli Sevdam» (2014) adlı şeir kitablarının m ellifidir.

Əsərləri rus və türk dillərinə tərcümə edilib, müxtəlif ədəbi-bədii jurnallarında, o cml d n, “Planeta Poetov” almanaxında (2012) dərc olunub.

«The First- 2011», M.Müşfiq və A.P.Cexov mükafatları ilə təltif olunmuşdur.

BİR ÖMÜR YAŞADIM BAXIŞLARINDA...

Sabahları yatmayan
Oyag galan mən,
Omür yollarını
Ayrı salmışam.
Gah açan güllərdə
Gah solan güldə
Səndən ayrı onun
Ətrin almışam.

Hər gün bir çiçəkdən
Qoxunu alıb,
Dərd- gəmi taleyin
Karvanı sanıb,
Sənin simandakı
O cizgilərin
Gözlərim hər zaman
Əksin yaradıb...

Bəzən sair oldum
duygularımda...
Yaratdım əsərlər
xatirələrlə...
Bəzən cavabsız galdı
suallarım da...
Nəyi axtarıram
Göz yaslarımda...

Gizlədə bilmədim
Sevdim mən səni,
O gara gözlərin
Mənə təsəlli.
Dilim hey susduqca
gələmim yazdı,
Bəzən xəbərsiz də
Yolunu azdı.

Açdı şeirində
sənə sevgisin,
Sevənlər goy mənə
aciz deməsin.
Gedən arxasınca
dönüb baxmaram,
Sevgidə günahkar
məni bilməsin.

Axtardım mən səni
yuxularımda...
Səninlə sənsiz oldum,
xəyallarımda...
Ömür yollarımız
ayrı olsa da...
Bir ömür yaşadım
baxışlarında...

NƏ SƏN UNUDA BILMISƏN...

Bir ömrün yolunda qəfil görüşdük,
Tale yollarımız ayrı olsa da...
Üz-üzə dayandıq, göz-gözə gəldik.
Xatirə yükündən gözlər dolsa da.

O dalğın gözlərdə özümü gördüm
Sankı həyatımı sən vərəqlədin.
«Sevirəm» dediyin sözünü duydum,
Üzümə sən baxıb, sən gülümsədin.

İllər yaman ötüb, çox qocalmısan,
Bu sevgim ölməyib qocalmayıbdır.
Məgər, bilmirsənmi sən sevdiyimi,
Gözlərim axtarıb, yorulmayıbdır.

Bilirdim şəhərdə yaşadığımı,
Hər dəfə yollarda mən axtarmışam.
Özümdən xəbərsiz, bu gün bu yolda,
Bir yetim, bir nakam sevgi tapmışam.

Yenə üz-üzəyik xatirələrlə,
Gözümdən bir damla qəmli yaş axdı.
Boylandım səninlə ötən illərə,
Sanki bir nəgməli könül dil açdı.

Utanma, yaxın gəl, kefimi soruş,
Yoxsa həqiqəti tanıyamadın?
İllər acısını unut, gəl barış,
İllərin üstündən adlayamadın?

Üz-üzə dayandıq, göz-gözə durduq,
Taleyə, qismətə nələr yazılmış...
Nə eşqi unutduq, nə yuva qurduq,
Niyə qismətimiz ayrı yazılmış?!

BABƏK NƏSLİSƏN

Ata-babalardan örnəkdir bizə
Biz iti tikan tək girmərik gözə.
Dosta dost deyirik qucaqlayırıq,
Düşməni yandırıb oda yaxırıq.

Bir gün alınacaq torpaqlarımız,
Yellənər Şuşada al bayrağımız,
Gedər sinəməzdən qaçqınlıq dağı,
Bir də ora dəyməz düşmən ayağı.

Nə qədər Vətəndən uzaq olsaq da
Axır damarlarda Türkün saf qanı.
Nə qədər düşmənlər hay küy salsa da
Yenə o torpağın bizlərik xanı.

Çal, aşiq, qoy gəlsin Ələsgər səsi!
Cabbar muğamatı, Natəvan bəhsi.
Könüllər oxşasın Bülbül nəfəsi,
Bir də inləməsin qoy şikəstəsi.

Ellərdə tanınan oğulların var
Dastan rəvayətin nağılların var
Koroğlu varisi Babək nəslisən
Sınmaz igidlərin öz Vətənisən.

BİLMİRƏM...

Bəzən uzaq düşüb duyğularımdan
Sinəmdə ürəyim çırpınıb vurur.
Bəzən yoruluram sorğularımdan
Həyat özü mənə imtahan qurur.

Mənası nə imiş yaşanan ömrün
Bir parça ürək də sözümə baxmır.
Əyilir vücudum tukənir dözüüm
Gözüm qəm yaşının selinə baxmır.

Nə imiş cəfası bu məhəbbətin
Şirindir acıdır- bilə bilmirəm.
Unuduram özümü mən bu sevgidə
Özüm özümü də görə bilmirəm.

SEVMİRƏM SƏNİ

Nə qədər bağışla desən də bil ki,
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.
Sən ki daşa çaldın məhəbbətimi
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

İstər şimşək olub çaxsan başıma,
İstər yağış olub yagsan başıma,
İstər mələk olub çəixsan qarşıma,
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

Göz yaşın gözündə bir selə dönə
Ümidlər saralıb xəzəna dönə,
Məhəbbət sinəndə qarğışa dönə
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

Damarımda axan qanıma dönsən,
Qəlbimə yol tapıb yuxuma gəlsən,
Aglayan gözümün yaşına dönsən,
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

Atdığım addımın izinə dönsən,
Kül olan sevginin közünə dönsən,

Sevən ürəyimin özünə dönsən,
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

Atılmış əşyasan, indi mənimçün,
Dar gələcək aləm, dünya səninçün,
Çəkdiyim əzablar bəsdir mənimçün,
Bir daha sevmərəm, sevmərəm səni.

GƏLMİŞDİM

Həsrətdən göz yaşım silə bilmədim,
Həyat bir oyunmuş, bilə bilmədim.
Ölüm ayağında ölə bilmədim,
Qaçıb əzablardan sənə gəlmişdim.

Bir sevgi istədim çoxmudur söylə?
Baxıb gözlərimə düzünü söylə.
Sevmirsən? «Sevmirəm»sözünü söylə,
Qaçıb əzablardan sənə gəlmişdim.

Ümidim gümanım səninləydi bil,
Əyil üzümdəki göz yaşımı sil.
Mən öldüm, bir quru cəsədimdi bil,
Qaçıb əzablardan sənə gəlmişdim.

Dəriyəm, ölüylə bir fərqi də yox,
Dünyanın sevincdən qəm-qüssəsi çox.
Sən yoxsan, dünyaya həvəsim də yox,
Qaçıb əzablardan sənə gəlmişdim.

Öldürdün sevgimi, qazdır bir məzar,
Sındır qollarımı, qəbirdə yazar.
Yazıb başdaşıma „Nakam»bir məzar,
De ki əzablardan mənə gəlmişdi!

QƏLBİMİN YUVASIN MƏN TAPMAQ ÜCÜN

Qəlbimin yuvasın mən tapmaq üçün
Bir qərib yuvadan qaçmaq istədim.
Sinəmdə yaramı sagaltmaq üçün
Sınmış qanadım ilə ucmaq istədim.

Nə mən əvvəlkiyəm, nə xatirələr
 Göynədir qəlbimi sənsiz o izlər
 Nə mən donə bildim xatirələrə
 Nə sən danışırsan nə məsum gözlər.
 Kecmişi qapayıb bu günə meyil
 Bir yeni səhifə acaq bu gündən
 Qəlbinin səsinə dinlə gec deyil
 Illərin xətrinə ucaq bu gündən.
 Mən səni yaratdım baxışlarımda
 Gözlərim dünyanın bil huysuzudur
 Cəkmışəm simanı naxışlarımda
 Gözüm, gözlərinin yuxusuzudur...

DƏNİZLƏ LİMANDA

Dənizlə limanda
 üz üzə dursam
 Sulara boylanıb
 hey söylənərəm
 Dalgalar suları
 üzümə vursa
 Sevgidən dalgaya
 gileylənərəm.

DOĞ EY GÜNƏŞ!

Doğ, ey günəş...
 qəlbimin
 Yaralı yerindən...
 Umid ver.
 İnanılır məni istiliyinə...
 Sovrulan arzularımı
 Gətir mənə yenidən.
 Al məni
 dəli ruzigarın əlindən...

XARI BÜLBÜL

Bir nəğmənin xoş avazı
 Fəsillərin bahar yazı
 Kamanımın simli sazı
 Xarı bülbül, Xarı bulbul.

Gülün incə adı sənsən
Şirin sözün dadı sənsən
Bir özgəsi yadı sənsən
Xarı bülbül, Xarı bulbul.

Qarabağın qar çiçəyi
Ağacların nar çiçəyi
Sevənlərin yar çiçəyi
Xarı bülbül, Xarı bulbul.

Həsət qalıb bağlar sənə
Gül qoxulu dağlar sənə
Könül inlər ağlar sənə
Xarı bülbül, Xarı bulbul.

SEVGI

Sevgi... qəlbin amansız harayidir...
Dəniz öz dalgalarını sahilə çırpdığı kimi,
ürək də öz sevgisini
gözlərdə həkk edir...
Qəlbin sahili gözlər olur.
Oradan boylanan sevgi həsrəti qəlbin ilk sahilə
vurduğu amansız dalgaların çırpıntısıdır...

BU YERLƏRDƏ

Bu yerlərdə
yaz yağışı kimi yəm...
Qəriblik könlümə
məskən salıbdır
Vətənin həsrətli
bir nisgiliyəm
Durnalar sinəmdə
qatarlaşıbdır...
Al məni qollarına
Yu yağışlarında...
Ölərəmsə törpağımdan aralı
Qazdır məzar dağlarımda
Basdır məni
Ən yüksək zirvədə
Vətənimin hər bucağı görünsün

Açan lalələri seyr edim
Ruhum o torpağa bürünsün
Başımın üstündə
Al bayrağımız yellənsin.
Qəriblik mənim içimdə
Bəlkə...
Azərbaycanımda dinlənsin...

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ПЕРЕВОД Т. ЖИТКОВОЙ

ЛИШЬ СЕБЯ Я ЖАЛЕЮ

Полон грусти конец, и начало любви
Потревоженной мыслью коснуться не смею.
Облачившись в печаль, тку надежды свои,
Не любовь его, лишь себя я жалею.

Я поэт. И стихи мои грусти полны.
От страданий и слез я так часто немею.
Но твой облик далек, только в звуках зурны
Не любовь твою, лишь себя я жалею.

А любовь умерла-так забудь о любви,
Так забудь, коль он счастлив и балован ею,
Так забудь, и угасший огонь не храни.
Не любовь его, лишь себя я жалею.

Я в любви не нашла светлой истины след,
Я иду по пути, только как уцелею,
Если слезы наполнили очи мои? –
Не любовь его, лишь себя я жалею.

ВОСПОМИНАНИЯ

Какой вкус жизни знаю без тебя? –
Ни радости, ни ласкового слова,
Где я была, где есть, где буду я?
Душа искала лишь тебя, родного.

Но ты-бездушный и совсем чужой,
И мне судьба предписывает жалость.
Моя любовь бесправна, и осталось
Смотреть, как счастье ходит стороной.

Как юных дев касается любовь,
Как очи их резвятся и играют,
И так легко мои надежды тают,
Но шепчет сердце: милый, дорогой!

Никто не ждет и в сердце нет огня,
Друзей улыбки не прельщают снова.
Я одинока и кричать готова:
Вернись, любимый, плачу без тебя!

ДОРОГА ЛЮБВИ

Я бескрылая птица без права полета,
Полыхает огнем необъятная высь.
И у горькой судьбы мне не вымолить квоты –
Почему же дороги любви разошлись?

Плачет сердце, разорвано горем на части,
Грусть храня в глубине оскорбленной души,
Вспоминает минуты сладчайшего счастья –
Почему же дороги любви разошлись?

Пусть не плачут глаза, пусть не множатся муки,
Пусть любовь отойдет, её сна не страшись.
Неумолчный вопрос возвращается звуком –
Почему же дороги любви разошлись?

Безнадежна любовь-я не в силах расстаться,
И любить не могу, не умею ценить,
И сужу и кляню свое сердце столь страстно –
Почему же дороги любви разошлись?

Так возьми же любовь и в любви не клянись,
Пусть заложницей станет и станет порукой
В том, что сердце пустое не сгинет в разлуке –
Почему же дороги любви разошлись?

ПРОЩАНИЕ

Перевод: Антона Беляева

Я не боюсь тебе «прощай» сказать,
Ведь я с тобою стала одинокой,
Нет, не боюсь тебя я потерять,
И ты иди теперь своей дорогой.

Не встретишься ты на моем пути,
Зачем ты затоптал любви росток?
Не говори, пожалуйста, «прости»!
Увял любви прекраснейший цветок!

Ведь у цветка, - увы, - не долг срок,
И отцвела черемухой любовь,
Тебе на запад, мне же на восток,
И взгляд твой не волнует больше кровь.

Увы, с тобой счастливой не была,
Я рада, что тебя теперь забыла,
В твоих руках недолго я цвела,
И слишком долго память я хранила.

Душа моя тебе «прощай» сказала,
И будто возвратилась к жизни вновь,
И я слова в стихи теперь вплетала,
И в каждой строчке-новая любовь.

И что мне вспоминать, - да, я любила,
Теперь могу сказать об этом смело,
Что это будто не со мною было,
И ожила душа моя, запела.

Обиды стерла, слезы засушила,
Напрасную любовь навек забыла.

ВАЛЕХ САЛЕХ

Родился 17 апреля 1976 года в городе Баку, Азербайджанской республики.

Окончил Литературный институт им. А. М. Горького, мастерская Т.А Бек.

Член Союза писателей России, член Союза писателей Азербайджана.

Лауреат премии «Золотое перо». Автор пяти поэтических сборников.

ЗАВТРАШНИЙ ДЕНЬ

Я могу выйти голым и меня будут любить,
 я могу выйти грязным и меня будут любить,
 меня не побоятся видеть грустным.
 В сутолоке людской я не пройду.
 незамеченным, не отвернется от меня прохожий.
 Река не изменит течения, если в воду войду.
 Населяют меня: эта рыжая кошка,
 бездумный нищий и дерзкий мальчишка,
 я питаю к ним страсть, я- грешен, но я и любим.

Мои колени восторженны- в ссадинах,
 мои локти восторженны- в пыли и в ушибах,
 мое лицо в виноградной лозе, в вязкой
 болотистой жиже. Продираясь сквозь свет,
 одолевая уныние я постигаю жизнь.
 Мне известно солнце, известна луна,
 мне известны память и забвение,
 неужели мне нечего больше желать?
 Человек выходящий из моря это море
 выходящее из берегов, человек идущий
 под дождем это дождь идущий по земле.
 Я человек, и меня будут любить.

Мои руки свидетельствуют за меня,
 и руки мои мне впору. Мои глаза
 свидетельствуют за меня, глаза мои
 мне впору. Отовсюду ко мне тянутся
 руки, отовсюду ко мне тянутся губы,
 и губы и руки дарят мне обещания.
 Обещайте мне, клянитесь в вечной
 любви, не разжимайте объятий.
 Я иду по пути, и эта дорога мне впору.
 Со мной случаются дни, со мной
 случаются ночи, на зланных пажитях,
 на тихих водах я зачат, это чудо мне впору.

Будучи здесь, где я? Олива, что лазурной
 прохладой ушла вдоль русла к низовью, -
 (неподвижна,) стоит на месте, одинокий
 весенний дождь- неподвижен, стоит на месте.
 Отара белых овец на янтарном лугу, длинный
 и долгий рой лиц уходящих в синюю бездну, -
 лицо, стоит передо мной. В непрерывность,
 в этот плотный поток я опускаю руки,
 а через минуту: синий, зеленый,
 жемчужный оттенки влажного света,
 стекают оливой с руки моей на песок.

Я пробуждаюсь от сна, и на устах моих
 слово «Сегодня». Я знаю, что это слово
 очертило окружность. Опадают ли
 листья деревьев, затоковал ли тетерев
 или ветер пронесся в неизвестную степь-
 все в окружности. Я напрасно пытаюсь
 дотянуться до завтра. Сегодня- обильно
 на блага, щедры его урожая. Я беру от грозы,
 от палящего солнца, от бушующей водной
 стихии. Я- раскинут от моря до моря,
 Я- сегодня. И за это меня будут любить

За то что жизнь свою пересказать не смею.
 Сейчас, спустя столетие после смерти, запомнил
 И жизнь моя как будто не моя- чужая,
 нет ничего, что мне принадлежит, нет ничего,
 что мне принадлежало.

СТРАСТЬ ВРЕМЕНИ

Страсть времени
 на твоих поникших
 плечах, человек,
 ибо прошлое невозвратимо.

В дни
 молодости пылкой,
 когда ночь
 колосилась любовью,

одни твои губы
были правдивей
миллионов речей,
идущих от сердца.
- Благодарна память
о тех поцелуях.
И хотя
ими уже не разгладить
морщины на твоём лице,
душа твоя, как и мир,
никогда не состарится.

ВОР

В саду горела луна.
Ты ждала меня,
притаившись за деревом.
Едва я приблизился,
ты обвила мою шею руками
и, не молвив ни слова,
усеяла поцелуями.
- Так ли было на деле?
Когда я пробрался в сад,
высоко в небе
стояла луна;
тебя нигде не было.
В тени грушевого дерева,
как было условлено,
я опустился на землю.
И понимая,
что нет больше смысла
ни входить в этот сад,
ни выходить из него,
горько заплакал.
Даже славы вора
Я больше не имел.

Тускло мерцает лампадка
во мраке чердачном,

проеденном молью и
одиночеством.
Ступеней редкий скрип
утопает в пруду тишины.
Среди сонмов теней
слепком времени- дух,
укутанный в плед.
- Вы меня узнаете?
Расскажите мне обо мне.
Я закрою глаза,
буду слушать...
За окном
Дождь- зачинщик
и море зеленых трав,
утопающих
в собственном цвете.
Конечно, умрут они раньше,
чем разучатся улыбаться.

- Улыбка и пустота! -
Таким я стал в последнее время.

Ты- грешница, смерть.
Сколько на твоём счету
беременных женщин,
сколько мужчин
на твоём счету,
а ты никак
не забеременеешь?!
- Бездетная сука.

НА ТРЕТИЙ ДЕНЬ ПОСЛЕ СМЕРТИ

Любите и ненавидьте,
живите и умирайте,
творите добро и зло.
- Убийцы мои,
вы мною прощены.
Любящие, за меня отомстите.

да пребудет с вами господь.
Все позволительно.

Узнаваемые
только собственной болью
и собственным телом.
Чуждые прошлому,
чуждые будущему.
Одинокие по участи,
по сути, но не одни.
Скажу вам:
- Катитесь к чертям.
Вот уже третий день
я к женщинам
ничего не чувствую,
и к этому надо привыкнуть.

В молитвах проходит все утро.
Потом широкой рукой
Я срываю с себя
Льняную рубашку
И взмокшую грудь
Протираю пучком
Тут же сорванной ржи.
Поле вспахано,
Молитвы услышаны,
Солнце жарким дыханьем
Льнет к груди.

Света много, воздуха много,
Воды- голубые разливы ручья.
Я сыт. Я вечно голоден.
И одной минуты мне не хватает,
И одной жизни мне не хватает,
И тебя хочу снова и снова,
Целина моя.

Я самый что ни есть человек-
Из серой пыли и светлой влаги.
Тяжелый, мазолистый, пахнувший потом,

Сливающийся с птичьими трелями,
С ручьями и с грубыми,
Как кусок
холста,
женщинами...
Я- пьянеющий от свободы.

Все страданья- мои.
Все печали- мои,
Но и радости тоже,
Но и благо- струны дождя
Извлекать из земли.
Я цвету умирая.
Умирая, я расцветаю,
И из рук моих выпадает звезда.

Есть ли еще целина,
Которая не знает
Мужской грубой ласки,
которая не дрожит
От смеха его громогласного?
Не хмелеет,
Не впадает в беспамятство?
- Чистое лоно, ты настолько
Приближено к Богу,
Насколько я порою нетерпелив!

Ночная долина движется
Хребтом каравана,
Застилая рассвет
Аттической пылью.

У основания клетки грудной
Воздух теплой ладонью
держит верблюдицу.
С двух сторон ей в бока
Давит темень,
И под уздцы ведет проводник...
Степь пустынна.

В этот час до рассвета
верблюдица опустилась на землю.
Потонул ее взгляд
По колено в реке,
Что временем утолить
Свою жажду не может.
Человечья слюна,
Закючив в себе тысячелетья,
Сошла с ее губ,
Утяжелив лишь горстку песка,
Которую можно поднять в ладони...

- Тысячу лет с того места,
Откуда мы начали путь,
До нынешней пристани...
Одни пески, Моисей.

Бог знает скоро ли увидимся...
Н. В. Гоголь

Почему ты, а не цветущая вечность
В год, когда княгиня Троепольская
Канула в Лету и на утреннем
Вдохе, слипшись, лежали
Её ежевичные волосы?
(Как маленькая пичужка
упорхнула осиротив вешний куст.)
- Княгиня, ветреные листья
Цветут вам навстречу.
В небесной глубине
Дрожит жаворонок, и
Серебряные песни сходят
По воздушным ступеням на землю.
Да изредка крик чайки или
Звонкий голос перепелки
Отдается в степи.
Одиноким путником,
Без видимой цели,
Время идет.

Ветер с моря
Устремляет волны
На изрезанный
Скалами берег.

Лошади
Несутся по степи,
Сверкая упругими мышцами.

Цветы
Из особой глубины
Освобождают
Духоту нежности.

С треском
Разлетаются стекла
В распахнутых окнах.

ЖЕНЩИНА

Рожденные на свет давным-давно,
они в постель ложатся вместе,
сплетаются в объятьях, замирают,
давая бестелесно прорасти в душе
незримой.
Забудут многое они с годами.
Заполненная до краев существованием
друг друга жизнь, однажды прохудится
и не останется следа от прежних чувств.
Тогда
незримая
зашевелиться.
Тяжелые подымет веки и вынесет,
как сор, из дома блеск драгоценностей,
которыми пренебрегли, которые
так долго берегла, не растеряв
ни поцелуя, ни дуновенья нежности,
ни взора, затуманенного страстью.
Все-все в открытую
уносит дверь, незримая,

Где на одном ветру: азалии,
пионы и бархатистыми
покачивают головами маки.

ОРФЕЙ

I

Лазурная дорожка делила
Волосы ее пробором
Вечером, когда она
Погружала голову
В золотую мглу твоего плеча.
Сердце малька стучало
В груди океана.
С ее влажных губ
Сходили овечки,
В открытое небо
Улетали щеглы,
И на горячий песок
Сползали ящерицы.
Ее нервные окончания
На земле обретали
Новую жизнь.
Другой раз, чуть
Коснешься моллюска, -
Причиняешь страданья Богине.
Так любила тебя бессмертная,
Умиряющего каждый миг.

II

От ласкового дыхания
Твоих речей запотевала ночь.
Над дремлющим мелководьем
Смежала веки луна.
Иные истины раскрывались
Перед деревьями, другие мысли
Проносились с ветрами,
И от грусти молчали деревья, молчали.
Когда смерть поймала в силки
Взгляд молодой телицы,

В тот же миг обнаженная бабочка
Понесла от лучика света.
Так живешь ты
Между рождением и смертью
И несешь на лице
Печать одиночества.

Если никуда не спеша
Однажды выйти из дома,
Ходить-бродить, идти
Дорогой светлой
В россыпях звезд,
В радостном обещании дня,
А на встречу, дорогой
Темной, дорогой усталой,
Женщина будет одна
Или, может, с ребенком-
Не смотри на нее глазами,
Что привыкли смотреть на женщин,
На то, как тяжелы ее веки,
А плечи печально опущены.
Возможно, ты видел ее вчера,
И прошел равнодушно.
Задержись! Пусть охватит
Тебя волнение.
Это и есть та женщина,
Которую разыскивают
По всему миру!

После сенокоса
У алтайской женщины
Талия становится тонкой,
Как звон хрусталя.
А волосы ее длинные-
С короткий дождливый век
В часы ночного томления.
Случается,
У алтайской женщины

Талия становится тонкой,
Как писк комара.
Но ведь и дождливый век
Не прост- непременно
Настигнет вечерней
Тоской по любви.

Что я могу для тебя сделать,
Алтайская женщина?
Только любить тебя
Весь твой недолгий век
И умывать лицо твое
Запахом тмина.

Покорись, мужчина, той,
Которая тебя любит.
Ты, ни во что не ставящий жизнь,
Не верящий женщинам,
Широкой поступью отмеряешь
Просторы дорог.
Покорись, мужчина, той,
Которая тебя любит.
Той, которая не оставит
Тебя голодным, напоит,
Ничего не попросит взамен.
Которая ждет тебя допоздна,
И засыпает, лишь заслышит шаги.
День за днем тебя покидают силы.
Ты упрям, своенравен,
Ползешь по знойной пустыне.
Пусть тебя ожидает участь
Сгоревших растений-
Ты не теряешь достоинства,
Ты вынес себе приговор.
Покорись, мужчина, той,
Которая тебя любит,
Она не унизит, не устыдится
Души ранимой.

Моя муза с прокуренными зубами
и печалью кукушки, приближаясь к тебе,
приближаю боль свою. Среди изобилия красоты,
запахов и соблазнов, в сигаретном чаду
твоя улыбка находит свое прекрасное отражение,
а взгляд хоронит еще не остывшее солнце.
Но если цветет где-то дерево, уходя головой в поднебесье,
а у подножья его в заложниках смерти- ягненок,
то клянусь, никого до сих пор не любил я сильнее,
и никто мне не был так дорог, как ты.

Все в тебе благо, все лебеди да листопад,
Идя по земле, устремляешься к небу
И тишиной водопадов сходишь с гор.
Благословенно чрево, венчавшее мир,
где листья летают, ласточки опадают.
Когда целовал твои губы, чувствовал
горький привкус во рту: вкус корицы,
обоженной соломы, вкус моих разбитых надежд.
-О, если женщина не тайна, то что же?

Твое лучшее платье истерлось,
с годами, превратилось в лохмотья,
но ровно и тихо звучит это тело, кружит и
уносится в танце беспощадное время.
Даже если прервется томление свечи,
я преданным псом, изголодавшимся зверем
узнаю тебя (не по внешнему виду) по запаху.
Вся грудь моя отдыхает, когда утолены страсти.
Злая вишня брызнет алой слезою, знаю,
устала быть женщиной. Этой весной, лаская тебя
я водил рукой по деревьям.

У разбитого сердца мужчины сидит одна и та же женщина.
С годами она стареет, ее лицо- горы. Озера окружены
густой стеной леса, пастбищные поля пустеют к осени.
Под одинокими шагами путника трещат звезды, а небо обвивают
зеленые кипарисы, вот и получается, что смотрят на нас деревья
глазами птиц, затаившихся на ветвях, и глаза у деревьев как небо.

Ты перст указующий, душа, потерявшая рай:
не прекращаешь любить, не прекращаешь страдать,
поешь, пребывая в смятении чувств.
твой голос цветист, он скликает из леса зверей.
куницы, олени... апрель за апрелем раскрывается раковина.
Эдем Артемиды горячим дыханьем смаковницы,
отливаясь водой, оттесняет траву, -
слеза скользит по щеке юной девственницы.
Ты перст указующий, душа, потерявшая рай

Много пряных одежд поистер Актеон,
строя Нух вожделенный. В поте лица
закладывал царь монумент. Много
грозных внушений он слышал в свой адрес.
Фарисей говорил: потеряешь ты все, Актеон!
Но когда увидел Актеон воздвигнутый град совершенный,
понял, - обрел свой Эдем, и в прохладном саду
крепость духа удвоил.

Ты перст указующий, душа, потерявшая рай-
дитя в материнском чреве, облаченное в белое
из голоса дней далеких, из конского волоса,
ты звуком волшебным являешься в здешнюю ночь.
Любовь обжигает сердце степного оленя
в минуту, когда за ним гонится свора собак.
Через водные протоки, через ветреные пороги
сообщается жизнь оленю. Ты перст указующий,
душа, потерявшая рай.

Чужеземец, забредший в эти края,
рассказывает царю о страданиях, накопленных
в странствиях. Актеон, переживший многое, сидит
у гостя в ногах и внемлет, он может слушать
часами. И с виду спокоен, а взор его исполнен
мыслью скорбной, не обращен на смерть, смотрит
дальше Актеон, на дорогу, ведущую в Фивы.
Так прошел он путь и теперь стоит у начала дороги.

Вчера горевал, и сегодня
горюет свеча в комнате,

где темно, и где сыро,
и где минуто назад
был слышен крик чайки.

Мои нервы- этот голый
ребенок на холоде.
Ему уже некуда больше девать
боль, которую ты не скопила.
Холодно, слишком холодно,
чтобы жить вот так, без любви.

Теперь, когда ночи
стали отчетливы, а дни.
как белые стены соборов- темны,
когда меня не хочет
родить в этот мир
ни одна благородная женщина,
меня забирает к себе природа.
И рокот волн, и небо, воздух...
и сейчас это я скребусь
в твоём сердце,
это я ненавижу надежду.

Проходит время, мы узнаем
настоящую цену вещам.
Отнюдь немолодая ты,
как река в половодье,
затопив берега, сама утопаешь
в свете солнца и в детском
многоголосье.

Распавшись на гамму цветов.
ты находишь свое воплощение
в теплом бризе домашнего очага.
Где каждое твоё движение
настолько живёт
сегодняшним днём,
что, восхитившись,
я забываю о том,
каким могло бы быть
мое счастье.

YAŞAR SÜLEYMANLI

Süleymanov Yaşar Kərəm oğlu (Yaşar Süleymanlı) 1980- ci ildə Ağcabədi şəhərində anadan olub.

1997-2002-ci illərdə «Bakı Biznes Universiteti» nin «Hüquq» fakültəsində təhsil alıb.

Təhsilini magistratura pilləsində qırmızı diplomla bitirib. İlk şerini 10 yaşında qələmə alıb.

İlk dəfə mətbuatda 1997-ci ildə şerləri dərc olunub. İki şerlər kitabı müəllifidir. «Bu da belə bir sevdadır» - 2002, «Məhəbbət Qalası» - 2005.

Şerləri dövrü-mətbuatda dəfələrlə dərc olunub. «ASKEF» Avrasiya Sanat Kültür Federasyonunun Rusiya üzrə rəsmi təmsilçisidir.

İNANDIM

Bir Allaha inandım,
Bir də sənə inadım
Bir şeytana aldandım,
Bir də sənə aldandım...

Saldın qəlbimə odu,
Eşqin cəhənnəmində,
Mən eləyib fəryadı,
Gecə gündüz hey yandım.
Bir şeytana aldandım,
Bir də sənə aldandım.

Bu nə odmuş İlahi,
Cismimdə ruhum yanır,
Edib fəryad min ahı,
Yenə dözdüm, dayandım...
Bir Allaha inandım,
Bir də sənə inandım.

Həsətin ki gəldi bax,
Üsyan etdim hər şeyə,
Bağışla məni Allah,
Min bir günah qazandım,
Bir şeytana aldandım,
Bir də sənə aldandım.

Vüsalına yetişdim,
Üzüm güldü körpə tək,
Bir gör necə dəyişdim,
Coşdum, daşdım, şadlandım,
Bir Allaha inandım,
Bir də sənə inandım...

Küsüb getdin, xar oldum,
Öz içimə çəkildim
Mən saraldım, mən soldum,
Dəli aşiq adlandım,

Bir şeytana aldandım,
Bir də sənə aldandım...
Döndün can verdin mənə,
Allah verən can kimi
Bir Allaha, bir sənə,
Ruhən, qəlbən bağlandım,
Bir Allaha inandım,
Bir də sənə İnadım...

Bir şeytana aldandım,
Bir də sənə aldandım,
Bir Allaha inandım,
Bir də sənə inandım...

ŞİRİN DİL

Qaşın gözəl, gözün gözəl, ay gözəl,
Dodağın bal, dilin nədən acıdır?
İncə səsin nələr söylər, vay gözəl...
Acı sözün qəlbimi çox acıdır.

Söz eləmə gəl bu qədər boş sözü,
Şirin dillə bir-birinə qoş sözü,
Söylə mənə, canım, gözüm, xoş sözü,
Qulaqlarım şirin sözün acıdır.

Süleymanlı şirin dilin xəstəsi,
Bal olmalı, bal, dilinin bəstəsi.
Gözəl, gəlsə gözəllərin dəstəsi,
Bircə səntək yar başımın tacıdır!

SƏNSİZ MƏNƏ HARAMDIR

Ay qəlbimi yüz yerindən dağlayan,
Damarımda qanım kimi çağlayan,
Sənsən məni bu həyata bağlayan,
Sənli həyat, sənsiz mənə haramdır.

Gecəm kimi zülmət olub səhərim,
Gülüşümə ortağ olub qəhərim,
Səndən ayrı bax, belədir təhərim,
Sənli həyat, sənsiz mənə haramdır.

Başdan aşa varım, daş–qaşım, ləlim,
Yenə sənə uzanacaqdır əlim,
İmdad elə, söyləyəcəkdir dilim,
Sənli həyat, sənsiz mənə haramdır.

Zülfün kəmənd, həsrətinsə “dar”dı, yar,
Əlindədir, bilirsən hər ixtiyar,
Öldür məni, onsuz da nə fərqi var,
Sənli həyat, sənsiz mənə haramdır.

BƏXT ULDUZUM

Ömrüm bütün kabus idi,
Nə yer vardı, nə göy vardı,
Nə Ay vardı, nə Gün vardı,
Bir mən vardım,
Bir də sonsuz qaranlıqlar...

Min il keçdi, zülmət dolu,
Əzab dolu, dəhşət dolu,
Ürəyimin boşluğunda itdim, batdım...
Heç dolmadı,
Bu boşluğa mən nə qədər kədər atdım...

Bəxt Ulduzum,
 Bir gün gəldi sən yarandın,
 Sən doğuldun həyatımda.
 Baxıb mənə gülümsədin,
 Gülüşündən Günəş doğdu,
 Nur çilədin gözlərimə.
 Sən danışdın,
 Sözlərindən həyat axdı,
 Sabahlara ümüd ilə gözüm baxdı.
 Ürəyimin boşluğuna sevgin doldu,
 Dərd əridi, qəmim soldu,
 Kədərlərim çiçəklənib sevinc oldu...
 Çiçəkləndi ömrüm, günüm,
 Güllər açdı,
 Dərib sənə vermək üçün.
 Yollar oldu həyatımda,
 Sənlə qoşa keçmək üçün.
 Göy üzünə ulduz səpdin,
 Naxış-naxış,
 Gecələrim işıqlandı.
 Həyatıma yağdın hər gün,
 Xoşbəxtliyin buludundan,
 Yağış-yağış,
 Cana gəldi ölmüş dünyam,
 Qarış-qarış...

İndi qoca Kainatda
 Bir sən varsan, bir mən varam.
 Günüm də sən, Ayım da sən,
 Ömrüm, günüm, ürək param,
 Sevgi adlı payımda sən.
 Nə yaxşı ki Gülüm varsan,
 Nə yaxşı ki mənə yarsan...
 Bilsən necə xoşbəxtəm mən,
 Hayatıma doğulandan,
 Sən olmusan dadım, duzum,
 Sən olmusan,
 Bəxt Ulduzum...

YUXUMA GƏL

Sənsizliyim dəhşət necə,
Söyləməkçün bircə–bircə,
Gözləyirəm, gəl bu gecə,
Gəl, sevgilim, yuxuma gəl.

Bax, çəkirəm min bir çilə,
Əriyirəm gilə–gilə,
Heç olmasa insaf elə,
Gəl, sevgilim, yuxuma gəl.

Deyək–gülək, gəzək qoşa,
Verək səninlə baş–başa,
Bir rəyalıq mənə yaşa,
Gəl, sevgilim, yuxuma gəl.

Tut əlimi yansın əlim,
Öpüb oxşa, cana gəlim,
Qoy aldanım, gerçək bilim,
Gəl, sevgilim, yuxuma gəl.

Dərdi, qəmi, ataram mən,
Arzu–kama çataram mən.
Məhşərəcən yataram mən,
Gəl, sevgilim, yuxuma gəl.

Həsərətindən dərdli neyəm,
Bulud gözün sıxan göyəm.
Yuxum da gəlmir ki, deyəm:
”Gəl, sevgilim, yuxuma gəl!”

QAR QIZ

Əl vursam əlin əriyər,
Tumardan telin əriyər,
Qucarsam, belin əriyər,
Mən - od adam, sənsə Qar qız.

Öpsəm, dodağın büzülər,
Yanağına al düzülər,
Əriyər, susun süzülər,
Mən - od adam, sənsə Qar qız.

Mən alovlu, sənsə soyuq,
Birimiz od, biri suyuq
Neyləyək, de, biz ki, buyuq,
Mən - od adam, sənsə Qar qız.

Gəzək uzaqdan eləcə,
Dur aralı, bax beləcə,
Oynama odla dəlicə,
Mən - od adam, sənsə Qar qız.

KOR GÖZƏL

Keçir önümdən hər sabah,
Bir bundakı ədaya bax!
Görmür məni, aman Allah,
Bu gözəlin gözləri kor.

Yeri görmür, göyü görmür,
Gözümdə istəyi görmür,
Elə bil heçnəyi görmür,
Bu gözəlin gözləri kor.

Güzgülərdə üzün görür,
Canlar alan gözün görür.
Bu gözəl tək özün görür,
Bu gözəlin gözləri kor.

Nə sanır bu, nə özünü?
Sanır solmaz gül – üzünü.
Allah, aç bunun gözünü,
Bu gözəlin gözləri kor.
Bu gözəlin gözləri kor.

O QIZ...

İlk baxış, ilk görüş, doğuldu sevgi,
Bir qızın qəlbində çıraqlar yandı.
Unutdu qüssəni, unutdu dərdi,
Özünü dünyanın xoşbəxti sandı.

Aldı ilk çiçəyi, qızardı üzünü,
Qəlbi çiçəkləndi ilk bahar kimi,
Dilində dolaşdı hər kəlmə sözü,
Baxdı sevdiyinə lal baxar kimi.

Sevirəm sözünü eşitdi o gün,
Sevirəm deməyə cürət etmədi.
Dikdi sevdiyinə sevgiyə gözün,
Hisslərin deməyə sözlər yetmədi.

Əl dəydi əlinə, əli alışıdı,
Əlinin atəşi qəlbini yaxdı.
Danışdı sevdiyi, nələr danışdı...
O isə hey susdu, əlinə baxdı.

Bax, bu da ilk öpüş, dodaqlar yandı,
İlahi, bu nə hiss, bu nə həyacan?
Bir anlıq ürəyi duracaq sandı,
Çırpındı quş kimi cismindəki can.

Hər görüş bir yeni məcara oldu,
Hər şey necə gözəl, necə rəngarəng...
Aylar ötdü keçdi, il başa doldu,
Bir gün də pozuldu bu gözəl ahəng.

Başladı gileylər, iradlar hər gün,
Gülüşlər, sevinclər yox oldu getdi.
Camı tək sevdiyi o qızın bir gün,
Dedi: aramızda nə vardı bitdi!

Son görüş, son baxış, öldü bir sevgi...
O qızın qəlbində tonqallar yandı.
Daddı qəm–qüssəni, kədəri, dərdi,
Özünü dünyanın bədbəxti sandı...

SEVMƏSƏM ÖLLƏM!

Özü şəkər, sözü şəkər, baldı bu,
Şirin dillə məni məndən aldı bu.
Nə bəlaydı, Allah, məni saldı bu,
«Sevsəm öldürərlər, sevməsəm ölləm!»

Bir işvəsi, bir qəməsi, nazı var,
Gül üzünün dörd fəsildə yazı var,
Qismətimdə fərman kimi yazı var,
«Sevsəm öldürərlər, sevməsəm ölləm!»

Hər gün bir az daha ona alışdım,
Alışdıqca için-için alışdım.
Anlatmağa, söyləməyə çalışdım,
«Sevsəm öldürərlər, sevməsəm ölləm!»

Süleymanlı, lənət oxu baxtına,
Rast gəlmədi gəlinəcək vaxtına.
Dur, çıx daha əcəlinin taxtına,
«Sevsəm öldürərlər, sevməsəm ölləm!»

YENƏ...

Yenə qələm, yenə vərəq, yenə mən,
Şeirə dönür duyğularım, dil açır.
Misralarda canlanırsan yenə sən,
Yenə solmuş xatirələr gül açır.

Həqiqətdən alır məni xəyallar,
Yenə məni, yenə sənə aparır.
Yenə sənə ünvanlanıb suallar,
Yenə, yenə dilim fəryad qoparır.

Nədən axı... niyə axı... nə oldu?
Nə dəyişdi, nədən belə dəyişdin?
Getdiyimiz sevgi adlı bir yoldu,
Son mənzilə qoşa gedək, demişdin.

Tez yoruldun, tez usandın, dəyişdin,
Dedin, daha ayrılıb mən gedirəm.
Sən bu yolun sonuna tək yetişdin,
Mən bu yolu qəlbimdə sən gedirəm.

Duyğularım heca–heca süzülür,
Sevgi, nifrət bir–birinə qarışır.
Misralara xatirələr düzülür,
Qəm–kədərlər ürəyimə darışır...

Yenə qələm, yenə vərəq, yenə mən,
Şeirə dönür duyğularım, dil açır.
Misralarda canlanırsan yenə sən,
Yenə solmuş xatirələr gül açır.

HƏYATIMIN İLK GÜNÜ

Həyatımın ilk günü
 Doğulduğum gün deyil,
 Səni ilk dəfə görüb, vurulduğum gün oldu.
 O gün, bircə baxışdan
 Qəlbimdə sevgin doldu,
 Mənə bir həyat verib,
 O sevgin məni doğdu.
 Damarımda qanım tək
 Coşdu sevgin, çağladı,
 Məni o gün həyata
 Sənə sevgim bağladı.
 Böydükcə bu sevgim
 Mən böyüdüm, boy atdım,
 Xoşbəxtlik zirvəsinə,
 Səninlə birgə çatdım.
 Sən örgətdin gülməyi,
 Sevinməyi sən mənə,
 Sən öyrətdin dünyanı
 Daha əlvan görməyi,
 Bəxş elədin sevməyi, sevilməyi sən mənə.

Həyatımın ilk günü
 Doğulduğum gün deyil,
 Səni ilk dəfə görüb, vurulduğum gün oldu.
 O gündən günlər keçdi,
 Necə məsud, necə şən.
 Biz yaşadığımız bir ömrü,
 Hər gününü bəxtəvər,
 Eh, yaşadığımız biz nələr...
 Təəssüf ki, əzizim, hər başlanğıc bir sondur,
 Ömür dediyin elə ötüb keçən bir andır.
 Biz yaşadığımız o anı,
 Dur, zamanı dayandır,
 Ölmüş həyat eşqimə
 Yenə can ver, oyandır...
 Həyatımın son günü
 Öldüyüm gün olmadı,
 Səni gördüyüm ilk gün, həyatımın ilk günü
 Səni itirdiyim gün,
 Mən öldüyüm gün oldu...

BURAX ƏLLƏRİMİ

Gəldi ayrılığın yetişdi dəmi,
Daha qarşılayaq kədəri, qəmi,
Uçur azadlığa göyərçin kimi,
Burax əllərimi əlindən daha.

Sonumuz əzəldən bəlliydi elə,
Belə olmalıydı, oldu da belə,
Baxma kədər dolu tutduğun ələ,
Burax əllərimi əlindən daha.

Keçdik çox yolları, əl-ələ, qoşa,
İtirdik zamanı yollarda boşa,
Yetişdi yolumuz sonunda başa,
Burax əllərimi əlindən daha.

Nə bilim heç nələr olacaq bizə,
Kədərmi, həsrətmi vuracaq bizə?
Daha xatirələr qalacaq bizə,
Burax əllərimi əlindən daha.

Bu da bir qismətdir, bu da bir qədər,
Tələsdik bəlkə də bəlkə bir qədər,
Gec oldu, ayrılmaq ölənə qədər,
Burax əllərimi əlindən daha,
Burax əllərimi əlindən daha...

ƏZİZLƏ MƏNİ!

Gəl qovaq bu gecə kədəri, qəmi,
Yaşayaq həzz ilə hər ötən dəmi,
Baş qoyum dizinə mən sübhə kimi,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

Başına sığal çək, telimə tumar,
Yatım qollarında mən xumar-xumar,
Bəlkə dərd dağılar, qəm gözün yumar,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

Yaman kövrəlmişəm, yaman dolmuşam,
Bəlkə qocalmışam, bəlkə solmuşam,
Bəlkə də təzədən uşaq olmuşam,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

Sənin nəvazişin, mənimçün həyat,
Gəl həyat eşqimi yenidən oyat,
Ağ-qara dünyamı al-əlvan boyat,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

Sən sığal çəkdikcə, əriyim mum tək,
Axıb əllərindən tökülüm qum tək,
Sınıb, çilkilənim min yerə cam tək,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

Diləyim çətinmi, Gülüm deyil ki,
Bir sığal, bir tumar, zülüm deyil ki,
Əzizlə bir gün də, ölüm deyil ki,
Əzizlə əzizim, əzizlə məni...

QOCALIRAM...

Günlər ötür, vaxt daralır,
Hər gün ömür ağacımdan
Bir yaşıl yarpaq saralır,
QOCALIRAM...

Yaş üstə qalanır yaşım,
Tüstülənir ocağımdan
Qarlı dağa dönür başım,
UCALIRAM...

Yoxdur əsər şən həyatdan,
Ötüb–keçən xoş çağımdan
Həyat məndən, mən həyatdan
ÖC ALIRAM...

Günlər ötür, vaxt daralır,
Hər gün ömür ağacımdan
Bir yaşıl yarpaq saralır,
QOCALIRAM...

SƏNİ TANIMADIM MƏN

Çıxmısan qarşıma, on beş il keçmiş,
İllər gəncliyini su kimi içmiş,
Üzünü dəyişmiş, yeni üz biçmiş,
Səni tanımadım, tanımadım mən.

Aylardan, illərdən aşıb gələn qız,
Keçmiş günlərimdən çaşıb gələn qız,
Üstümə doğma tək coşub gələn qız,
Səni tanımadım, tanımadım mən.

Baxdın gözlərimə uzun-uzadı,
Bu baxış elə bil min il uzadı,
Ha baxdım, düşmədi yadıma adın,
Səni tanımadım, tanımadım mən.

Mənim xatirimdə sən təzə çiçək,
İndisə solmusan ehhl, ləçək-ləçək,
Nə qədər gizləsəm, budur ki gerçək,
Səni tanımadım, tanımadım mən.

Bilmədim inan ki, sənə nə deyim,
Düşündüm elə hey, yenə, nə deyim,
Nə deyim axı mən, mənə nə deyim,
Səni tanımadım, tanımadım mən.

Əlvida söylədin, qəhərlə mənə,
Ayrıldıq yenə də, hərə bir yönə,
Yaxşı ki demədim, demədim sənə,
Səni tanımadım, tanımadım mən...

AZƏRBAYCAN!

Odlar yurdu, nə çox səni bölən belə,
Od üstündə yağlı tikə bilən belə?
Əsrlərdir tarixin qan, çilən belə,
Yüz yerindən parçalanmış yaralı can,
Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

Təbrizimin gözləri yaş, qəlbi talan,
Baxar sənə həsrət ilə Dərbənd qalan,
Borçalı tək səndən ayrı düşən balan,
Zəngəzurun, gözəl Göyçən, xan İrəvan,
Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

Qarabağın yağmalandı talan oldu,
Laçın, Şuşa, Ağdam dərddən solan oldu,
Xocalıda ən dəhşətlər olan oldu,
Dağların qan, düzlərin qan, ağladım qan,
Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

Qalx məzardan, şah İsmayıl, yetiş dada!
Odlar yurdu səndən sonra düşüb oda.
Yüz illərdir öz elində kölə yada,
Yetər, yetər, yetər artıq, oyan. Oyan!
Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

Odlar yurdu, nə çox səni bölən belə,
Od üstündə yağlı tikə bilən belə?
Əsrlərdir tarixin qan, çilən belə,
Yüz yerindən parçalanmış yaralı can,
Azərbaycan, Azərbaycan, Azərbaycan!

NƏ İSTƏDİ BU ADAM?

Çox şeymi istədi bu adam?
Dörd divar, üstü dam,
Sığına biləcəyi bir bucaq,
İsinə biləcəyi bir ocaq,
Şəfqətlə açılmış qollar,
Sevgi dolu bir qucaq,

Çox şeymi istədi bu adam?
Dörd divar, üstü dam.
Ev dolusu gülüş səsi,
Bir gözəlin qəhqəhəsi,
Ürəyini isidəcək,
Bir şirin körpə nəfəsi,

Çox şeymi istədi bu adam?
Dörd divar, üstü dam.
İşığı yansın, iti hürsün,
Süfrəsin qonaqlı görsün,
Azacıq aş, ağrımaz başı,
Beləcə ömrünü sürsün,

Çox şeymi istədi bu adam?
Dörd divar, üstü dam.
Hər səhər görə biləcəyi bir üz,
Eşidə biləcəyi bir söz,
Əcəl qapısının döyəndə,
Baş qoyub öləcəyi bir diz...
Çox şeymi istədi bu adam,
İstədiklərim bu qədər çoxmu?
İstədikləri bu dünyada yoxmu?

BƏS ETMİRƏM MƏN?

O qədər üzüldü, qırıldı ki bax,
Daş oldu ürəyim, daş oldu Allah,
Daha üzülmürəm, çəkməyirəm ah,
Daha acıları hiss etmirəm mən...

Nə həyat gülmədi, nə tale, nə baxt,
Sevincim üstündə kədər qurdu taxt,
Verdiyın dərddə də şükür edib hər vaxt,
Heç səndən İlahi küs etmirəm mən...

Arzu çiçəyimi kədərlər dərdi,
Dərdi ləçək-ləçək yerlərə sərdi,
Kirmişcə çəkirəm verdiyin dərdi,
Ən fağır qulunam, səs etmirəm mən...

Savaşla keçdi ki ömrümün təni,
Keçdim yara-yara dumanı, çəni,
Özün yaratmışın inadkar məni,
Elə inadımdan pəs etmirəm mən...

Qoy gülsün insanlar, dadmasın kədər,
Ömürlər dərd ilə ötməsin hədər,
Dərd dolu bir dünya dilərsən əgər
Bir dünya dərd ilə bəs etmirəm mən?

BU ADAM...

Körpə idi, yıxıla–dura böyüdü,
Nə xəyallar qura–qura böyüdü,
Böyüdükcə qəlbi yara böyüdü,
Hardan gəlib, hara gedir bu adam?

Uşaqlığı dəcəl keçdi, şən keçdi,
“Savaşları” dostlarıyla tən keçdi,
Oyunlarla ömür ötdü, gün keçdi,
Hardan gəlib, hara gedir bu adam?

Gəncliyini sevgilərə nuş etdi,
Gah vüsala, gah həsrətə tuş etdi,
Gah ömrü yaz, gah boranlı qış etdi,
Hardan gəlib, hara gedir bu adam?

Gəncliyinin qürubunda dayanıb,
Ömrü bütün qayğılara boyanıb,
Yatmış idi, indi qəfil oyanıb,
Hardan gəlib, hara gedir bu adam?

Bilən yoxdur, aman Allah bu nə sirr,
Nə yolunu aşılmaz, nə sədd kəsir,
Bir soruşan yoxdur niyə tələsir,
Hardan gəlib, hara gedir bu adam?

GÖRMÜŞƏM

Xeyir olsun, dünən gecə yuxumda,
Millətimi yaman gündə görmüşəm.
Qəm cücərdib səpdiyi hər toxumda,
Dərdlərini edir gündə, görmüşəm.

Ürəkləri bir qorxunu bürüyən,
Haqqı boğub, asıb, kəsib sürüyən,
Doğruları zindanlarda çürüyən,
Yaltaqları gedir öndə görmüşəm.

Beyinləri manqurtlaşıb, kütlənən,
Ar–namusu çılpaqlaşıb, lütlənən,
Kasıbları səngərlərdə bitlənən,
Varlıları durub gendə görmüşəm.

Namaz qılıb, oruc tutub, “haqq» deyən,
Neçə məzlum, yetim kəsdən haqq yeyən,
Büt önündə təzim edib, baş əyən,
Neçə belə kafir bəndə görmüşəm.

Ha düşündüm, nədir axı, nədir sir,
Sual etdim, gəzdim neçə ocaq, pır,
Kimə dedim bu yuxunu yozun bir,
Dedi: Yaşar, onu mən də görmüşəm.

AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM

Ən müqəddəs yer, VƏTƏNİM,
Məkkəm, qibləm, pır, VƏTƏNİM,
İki diyar, bir VƏTƏNİM,
AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM!

Bu sevdəylə yaşa, ürək,
Elə coşa, coşa, ürək!
Vücudumda qoşa ürək,
AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM!

Biri aydır, biri ulduz,
Gözlərimə işıq ulduz,
Məhəbbətim sizə sonsuz,
AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM!

Bir qarışın verməm yada,
Atsalar da məni oda.
Canım olsun sizə fəda,
AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM!!!

BELƏ SEVDİM

Yandı içim aram–aram,
Təzələndi hər gün yaram,
Axdı getdi gözdən qaram,
Həsrəti bax belə sevdim.

Tənha qaldım öz içimdə,
Külə döndü köz içimdə,
Qaldı neçə söz içində,
Söhbəti bax belə sevdim.

Hara getdim gördüm təkəm,
Təkliliylə dərđmi çəkəm?
Dərđlə dolu hər bir tikəm,
Möhnəti bax belə sevdim.

Yerdən–yerə vurdu məni,
Vura–vura yordu məni,
Çiliklədi, qırdı məni,
Nifrəti bax belə sevdim.

Günüm xoşdur, könlüm qərib,
Yaşayırım həsrət dərib,
Röyalarda Vətən görüb,
Qürbəti bax belə sevdim.

Tale məni atdı–tutdu,
Gah ağlatdı, gah ovutdu,
Xatırladı, gah unutdu,
Qisməti bax belə sevdim.

Həyat nədir, axır bildim,
Gözlərimin tozun sildim,
Gördükcə dəhşətə gəldim,
Dəhşəti bax belə sevdim...

BAŞ DAŞIYAM...

Min bir dərđin əlində ax, təklənib,
Dərđ üstünə dərđim gəlib, əklənib.
Kədər ilə elə dolub, yüklənib,
Gücüm çatmır ürəyimi daşıyam.

Nə ümidim, nə gümanım qalmayıb,
Diləməyə bir amanım qalmayıb,
Öz–özümə də inamım qalmayıb,
Heç bilmirəm belə necə yaşiyam.

Qəm–kədərım ürəyimdə əkili,
Dörd tərəfim dörd hasarı çəkili,
Solub rəngim, şəklim ölü şəkili,
Bir məzarsız gəzəri baş daşıyam.

MƏNİM

İçim talan, çölüm talan,
Bölmüşəm dalan–dalan,
Məni məndən ayrı salan,
Aradakı bu çay mənim,
O tay mənim, bu tay mənim.

O qədər ki, çəkilib dağ,
Qəlbim olubdur “çilçirağ”,
Geydiriblər libası ağ,
Bu toy mənim, bu vay mənim,
O tay mənim, bu tay mənim.

Öz elində yada əsir,
Biri asır, biri kəsir.
“Bir Nəsirəm, bir də həsir”,
İçi dolu saray mənim,
O tay mənim, bu tay mənim.

Bəsdir daha, yetər, yetər,
Bunca zülüm, bunca xətər!
Birləşməyə gücüm yetər!
Otuz milyon, bu say mənim!
O tay mənim, bu tay mənim.

ÖMRÜMÜN PAYIZ FƏSLİDİR

Ömrümün payız fəslidir,
Yarpaq–yarpaq soluram mən.
Hər keçən gün bir az daha,
Ümid itirib sabaha,
Solub xəzan oluram mən.

Ömrümün payız fəslidir,
Ləçək–ləçək ömrümdən ax...
İtirirəm günlərimi,
Bitirirəm günlərimi
Xatirəmdə yenidən bax.

Ömrümün payız fəslidir,
Uçub gedib quşlar kimi,
Gəncliyim də əllərimdən,
Axır indi gözlərimdən,
Xatirələr yaşlar kimi.

Ömrümün payız fəslidir,
Yazım keçib, bitib yayım.
Qarlı qışdır önümdəki,
Bir qorxudur gözümdəki,
Önümdəki ilim, ayım...

Ömrümün payız fəslidir,
Yarpaq–yarpaq soluram mən.
Hər keçən gün bir az daha,
Yaxınlaşıb mən Allaha,
İtirəm, yox oluram mən...

HƏYAT MƏNLƏ MƏZƏLƏNİR...

Bir gün gülür, üzü mənə,
Bir gün vurur közü mənə,
Belə gəlir düzü mənə,
Həyat mənə “məzələnir”.

Bir gün laylay oxuyur, bax,
Bir gün ölüm qoxuyur, bax,
Bəyaz kəfən toxuyur, bax,
Ömür yumaq, “çözələnir”.

Həyat aldı dincliyimi,
Daha qaldı dincliyimmi?
Köhnəltdikcə gəncliyimi,
Qocalığım təzələnir.

Özüm məhbus öz içimdə,
Döz deyirəm, döz, içimdə,
Dözə bilmir söz içimdə,
Qələmimdən süzələnir,
«Həyat mənə məzələnir”.

YOL OLDU...

Biri sağa, biri sola yolladı,
Biri önə, biri dala yolladı,
Bilə-bilə qalmaqala yolladı,
Ən doğru yol öz bildiyim yol oldu.

Hara getdim gördüm sonu dalanmış,
Bütün yollar bu cığıra calanmış,
Sən demə heç xəritələr yalanmış,
Ən əyri yol düz bildiyim yol oldu.

Yolum yoxuş, halım yaman, dərd ağır,
Haraya da bir yetən yox, ha çağır,
Qovuşmağa sal qayadan bir cığır,
Ayrıлмаğa yüz bildiyim yol oldu.

Hardan keçdim ədalətdən söz saldım,
Namərdlərin sinəsinə köz saldım,
Haqqı gəzə–gəzə təzə iz saldım,
Bir işə bax, iz bildiyim yol oldu,
Ən doğru yol öz bildiyim yol oldu...

OLDUM

Çox qismətə, çox bəxtlərə yazıldım,
Torpaq kimi əlçim–əlçim qazıldım,
Nə qədər ki bar verirdim qızıldım,
Bardan düşdüm, yaddan çıxdım, mis oldum.

Mən sandıqca həyat şirin nağıldı,
Qismətimə acı zəhər sağıldı,
Başımdakı “pərvanələr» dağıldı,
O gündən ki odum söndü, his oldum.

Anlamadım bu gərdişdən mən nəşə,
Anlat mənə, anladınsa sən nəşə,
Yarayanda yaxşı idim hər kəsə,
Yaramadım, yaramazam pis oldum?

Kədər məni saqqız edib çeynədi,
Qırılmadım, tale mənə neynədi,
Doğmalarım yadlaşanda göynədi,
Sındı qəlbim, insanlıqdan küs oldum...

HƏYAT OLAN YERƏ APAR

Dışında bir qaynar həyat,
İçimdə bir boşluq var.
Durub baxma, bir əl uzat,
Məni bu boşluqdan qopar,
Həyat olan yerə apar...

Dərd bir yandan, qəm bir yandan,
Sıxdı məni, bezdim candan,
Bir ümid ver, tutum ondan,
Məni bu boşluqdan qopar,
Həyat olan yerə apar...

Qızardıqca köz içimdə,
Döz deyirəm, döz içimdə,
Boğuluram öz içimdə,
Məni bu boşluqdan qopar,
Həyat olan yerə apar...

Həyatmıdır söylə bu da?
Gecə-gündüz yanmaq oda,
Ya izin ver, ölüm, ya da,
Məni bu boşluqdan qopar,
Həyat olan yerə apar...

EH UŞAQLIQ...

Eh, uşqlıq nə gözəlmiş,
Dərdi yoxmuş, qəmi yoxmuş.
O qüsursuz bir gözəlmiş,
Hər şeyi tam, kəmi yoxmuş.

Böyüməkçün tələsirdim,
Tez keçirdi gündüz–gecə.
O zamanlar bilməyirdim,
Zalım imiş həyat necə...

Çapdıqca mən qarğı atı,
Hey zamanı çapırammış.
Hər dəqiqə, hər saati,
Böyüyüb boy atırammış...

Mən boy atdım, dərd boy atdı,
Gəldi boyu keçdi məni.
Qara günüm ağ boyatdı,
Saçlarıma saldı dəni.

Uşaq vaxtı dəcəldim çox,
Deyərdilər, araqatmış.
İndi görürəm ki, mən yox,
Əsil dəcəl bu həyatmış.

SALAM DƏNİZ

Salam, Dəniz,
Yenə görüşdük bu sahilə sənənlə biz.
Yenə coşdun, yenə daşdın,
Mənlə belə salamlaşdın.

Gəldim səni yad etməyə,
Dərdlə dolu ürəyimi az da olsa şad etməyə.
Gəldim baxam sonsuzluğa, duyam səni,
Duyğularla dolub–daşıb
Göz yaşım ilə yuyam səni.

Gəldim sənə dərdlərimdən söz açmağa,
Bəlkə məni sən duyasan.
Ürəyimdə mamırlanmış, kirəclənmiş dərdlərimi
Göz yaşınla sən yuyasan.

Anam Dəniz,
Al qoynuna dalğaların laylay desin,
Yatır məni.

Dərdim sənə sığacaqsa o bətnində batır məni.
Təzdən doğub bu dünyaya dərdlərimiz gətir məni.
Gülümsəyib körpə kimi baxıb sənə,
Deyim yenə,
Salam, Dəniz...

GÖZLƏRİMƏ BAX...

Deyirsən, gözümdə nə gəzirsən sən?
Deyirəm, həyatı bu yer üzündə...
Özümü itirib baxışında mən,
Özümü gəzirəm sənənin gözündə...

Sənənin gözlərindir ən sirli zindan,
Ruhumu həbs etmək məharəti var
Nə yerdə, nə göydə var olur insan,
Varlığım gözündə olur bərqərar...

Mənə ömür bicib gözünü Allah,
Qərar ver, nə qədər saq qalacam mən
Gözünü qırpmə hec, gözlərimə bax.
Yumsan gözlərini yox olacam mən...

DÜNYA BİRCƏ NƏFƏRMİŞ

İlahi, bu dünya necə boş qalıb,
 Nə yer var, nə göy var, nə də bir kimsə.
 Elə bil hər yanı bir boşluq alıb,
 Cismimdə asılıb, boşluqda qalıb,
 Nəfəsim kəsilir, havam çatmayır,
 Elə bil dayanıb, qəlbim atmayır,
 İlahi, ayrılıq deməli budur?
 Bu yoxluq, bu boşluq deməli odur.
 Deməli bu imiş hər şeyin sonu,
 Deməli bilmişəm hər şeyim onu,
 Nə varsa, o yoxsa, boşmuş, hədərmiş,
 Deməli mən indi bildim İlahi,
 Dünya mənim üçün bircə nəfərmiş...

SƏNSİZLİK NƏDİR...

Mən sənsiz hər şeydən əl üzən adam,
 Sən mənsiz bəs necə deyib, gülürsən?
 Ay mənim qəlbimə dərd düzən adam,
 Sənsizlik nə dərdir hec sən bilirsən?

Sənsizlik, icimdə bir xərcəng şişi,
 Əzabın, aqrısın dindirmək olmur.
 Sənsizlik, unudub, nə var hər işi,
 Özünü işə də göndərmək olmur.

Sənsizlik, gecələr zülmət otaqda,
 Sübhə dək özünlə danışmağındır.
 Sənsizlik, can cəkib sənsiz yataqda,
 Ruhunla saq ikən tanışmağındır.

Sənsizlik, yediyin, icdiyin zəhər,
 Aqzının dadını itirməyindir.

Sənsizlik, süfrənə düzüb qəm, qəhər,
Özünü yeyərək bitirməyindir.

Sənsizlik, insansız bom boş səhərlər,
Milyonlar icində tənha olmaqdır.
Sənsizlik, yataqdan qalxıb səhərlər,
Səni axtararaq gözü dolmaqdır.

Sənsizlik, desəm ki ölümdür mənə,
Ölüm, sənsizliyin yanında nə ki?
Sənsizlik, ölürsən, ölürsən yenə,
Yenə canlanırsan bir zombi təki.

Sənsizlik, bu hissi anlaman üçün,
Sənə sənsizlikdən nə deyim ki mən?
Anlayan deyilsən, ha düşün, düşün,
Sənsizlik nədir ki, hardan biləsən?

Mən sənsiz hər şeydən əl üzən adam,
Sən mənsiz bəs necə deyib, gülürsən?
Ay mənim qəlbimə dərd düzən adam,
Sənsizlik nə dədir hec sən bilirsən?

НИЛУФЕР ШИХЛЫ

Нилуфер Франис кызы Рустамова родилась в 1991-ом году. Окончила факультет прикладной лингвистики Московского Государственного Лингвистического университета им. Мориса-Тореза и факультет деловой журналистики Московского Государственного университета им. М. Ломоносова.

Журналист, поэт, публицист, переводчик.

Редактор-корреспондент портала «Россия для всех» МИА Россия сегодня,

Член МАПП, Член-корреспондент Российской Академии Словесности.

Глава российского представительства Всемирного Объединения Молодых Тюркских писателей.

Член редколлегии и российский представитель журнала «Улдуз» (Азербайджан).

Автор двух романов, нескольких повестей, многочисленных рассказов, стихотворении и множество литературных переводов с азербайджанского, русского и турецкого языков.

Обладательница множества призов, премии и дипломов. В 2015-году Союзом Писателей Азербайджана и СМП, Нилуфер Шихлы была присуждена премия имени Микаила Мушфига.

МАСКИ

Нам раздали чьи-то маски,
Изменились мы с тобой.
Не узнать под слоем краски-
Кто родной, а кто чужой.

Чьи-то роли мы сыграли,
Но сценарий был не тот,
Друг за другом примеряли
Боль падений, пик высот...

Всё прошло, все то, что было,
Тут второго дубля нет.
И друзей любовь остыла,
Кто теперь нам даст совет?

Знаю что тебя так гложет,
Загляни, пустует зал!
Так зачем же, для кого же
Эту роль, мой друг, сыграл?

Мы аншлаги пропустили,
Мы забыты: ты и я.
Нам жестоко отомстили-
Кому верили любя.

Что ж, раскаянья излишни,
Здесь иные времена.
На расклеенных афишах
Стерты наши имена.

НА РАСПУТЬЕ

Маме...

Вот опять мы с тобой на распутье,
Перед нами лежат три пути.
Но один лишь из них нам, по сути
Предначертано будет пройти.

Перед нами опять уравнение:
И решений опять целых три.
Это наши с тобою сомнения,
Это страх, что там ждѣт впереди.

Очень важно решенье задачи,
От решенья зависит исход,
И случится всё так, не иначе,
Если сделаем правильный ход.

Путь налево лежит, путь направо,
Как всегда, третий путь-напрямик.
Что нас ждѣт? Деньги, почести, слава,
Власть, любовь или просто тупик?

Манит нас неизвестность дороги,
Будоражит опасность пути,
Застывая на этом пороге,
Мы рискуем свой шанс упустить.

Мы стоим на распутье, но время
Нас торопит в дорогу, не ждѣт.
Путь открыт, конь храпит, ногу-в стремя!
За удачей и счастьем-вперѣд!

ОТ ЛЮБИМЫХ НЕ УХОДЯТ...

От любимых, поверь, не уходят,
Их, единственных, не предают.
Нет, бесследно любовь не проходит,
За неё даже жизнь отдают.

Нет, любимых не оставляют
В одиночестве тёмном- одних.
Если любят-их не поменяют
На любовь и улыбку других.

Никогда им не сделают больно,
Нет, любимым глазам не солгут,
Не обидят, пусть даже невольно,
Их все равно простят и поймут.

Быть всегда и везде с ними рядом
И за всё это благодарить
Каждый день-за слова и за взгляды,
Вечно с ними счастливыми быть.

И тогда, ни в болезни, ни в горе
Ты не будешь один, среди чужих,
Потому что любовь-это море,
Что спасает-одно на двоих.

В РАЮ

«Воспоминанье слишком давит плечи,
Я о земном заплачу и в раю... »

М. Цветаева

Воспоминания сжигают мое сердце
Я о земном заплачу и в раю,
Когда в израненной груди открою дверцу,
Я ничего уже не утаю-

Мои незаживающие раны,
Тем, кто нанёс их, оправдания нет,
Душа моя, свидетель главный самый...
Там на рубце- рубец, на следе-след.

Как язвы воспаленные- обиды,
Что наносили злые языки,
Надежды и мечты мои разбиты,
А счастья дни, увы, так далеки.

И о тебе заплачу... слёз немало
Прольётся, об утраченных часах...
Минутах, днях, и что не понимала,
Какая ценность, дар лежали на весах.

. . Воспоминания сжигают мою душу
Ни слез, ни боли больше не таю.
Потоки слёз из глаз моих разрушат
Страдания стены, мне легко в раю...

Я УМЕРЕТЬ ХОЧУ ВЕСНОЙ...

К стихотворению Мирры Лохвицкой «Элегия»

Я умереть хочу весной
С перерождением природы,
Когда тепло и непогода
Перемешались меж собой.

Хочу я умереть весной,
Пока не наступило лето,
А летом я лучами света
Опять предстану пред тобой.

Тебя собой согрею я,
Так, как не согревала раньше, -
Без боли, пошлости и фальши
Любови больше не тая.

СЧАСТЬЕ

Счастье, счастье! Что это такое?
Может быть - синий апрель,
Или небо, весной голубое,
Под окном щебетанье и трель?

Может быть это первые грезы,
И слова о любви невпопад
Или встречи под тонкой березой,
Над рекою в июле закат?

Может быть, это капелька влаги
Средь пустыни тяжёлой жарой,
Как пришедшая помощь, как благо,
Бескорыстный подарок любой?

Или чей-то из юности голос,
Тот, который забыть ты не смог?
У виска черный вьющийся волос,
Звуки первых рифмованных строк?

Может быть, это школьное детство,
Переулок, знакомый до слёз,
И друзья, что живут по соседству,
И обиды, и ссоры всерьёз?

Незаметно оно приходило-
Все хорошее, не перечсть.
Столько искренней радости было!
Может быть, это счастье и есть?

Это было тогда так несложно
Легкокрылое счастье найти!
Радость, дружба, любовь-всё возможно,
И открыты любые пути!

Моё счастье ушедшее, где ты?
Может быть, ты в гостях у души?
Только эхо звучит мне ответом,
Да кукушка кукует в тиши.

СЕДЬМОЕ НЕБО

“Интересно, а на Свете есть планета-
Без печали расставаний долгих горьких? ”

Афаг Шихлы

Небо седьмое-рай для влюбленных,
Меткой стрелою амура пронзенных!
Небо седьмое-облако счастья,
Вечное солнце, где нету ненастья,

Души влюбленных здесь не расстаются,
Вечное счастье над горем смеётся.
Здесь нет обид, нет измен, нет страданий,
Слез, унижений, нет расставаний,

Нету печали и нету сомнений.
Остров немислимых наслаждений!
Солнцем омыты полдень и вечер,
Запахом моря пропитанный ветер.

...Если с тобою поверим мы в это,
Утром, с восходом лучами из света
Мы улетим в край великой надежды,
В край, где мы счастливы будем, как прежде.

Там нас оставит горе разлуки,
Радость и счастье протянут нам руки.
Там наше счастье останется вечным,
Как солнце в небе немом бесконечном!

Знаешь, я скрывать не буду
И признаюсь: я люблю.
Не страшны мне пересуды,
Это правда, я горю,

От любви горю, от страсти,
Но с тобой о том молчу,

Не в моей, поверь мне, власти
Чувства загасить свечу.

Не решилась, не успела,
Не смогла произнести
Те слова, что так хотела
Прокричать тебе, прости...

И пойми, жила надеждой,
Что они из уст твоих
Выпорхнут, как птицы, прежде
Слов признания моих.

Может быть, весенним утром
Всё изменится вокруг,
Взмахом палочки, как будто –
В миг единый, враз и вдруг.

Это всё мои желанья,
Сокровенные мечты
Сны, надежды, ожиданья,
Что решишься первым ты

Сделать шаг ко мне навстречу,
Мне же первой-страшно, но
Ты поверь мне, каждый вечер
Я тебе пишу письмо.

Почтальон мой-свежий ветер
И доверенный души
Их уносит на рассвете,
И к тебе в твой сон спешит...

СТАРАЯ ГАДАЛКА

В поломанном кресле-качалке,
В уютный укутавшись плед,
Согнувшись сидела гадалка,
Как много ей минуло лет.

Осунулись бледные щеки,
В глубоких морщинах лицо,
Дрожащие тонкие руки,
На пальце блестело кольцо.

Упали на лоб из-под шали
Две пряди, белее чем снег,
Уж силы ее оставляли,
Но этот секрет-не для всех.

В скрипучем том кресле сидела,
Смотрела пророчески вдаль.
Она в этой жизни успела
Узнать и тоску, и печаль.

Сидит, пред ней- стол деревянный,
И скатерть- велюр с бахромой,
Колода карт, тяжелый хрустальный
Шар, свечи да чаша с водой.

Картины прославленной кисти,
Под ними- персидский ковер,
Ему лет, наверное, двести,
Но все еще радует взор.

На старом изящном комодe
Шкатулки и нэцкэ стоят.
По прежней, одетые моде,
Родные с портретов глядят.

Все то, что ее окружало,
Пропитано здесь стариной.
Кукушка в часах замолчала-
Устало слилась с тишиной.

От сырости сердце сжималось,
Камин не топился сто лет.
А годы прошли, не осталось
От них ничего, только след.

Из самого высшего света,
И самых чистейших кровей.
Всё минуло, кануло в лету,
Увы, не воротится к ней.

В живых никого не осталось,
Гадают на картах таро.
Жизнь так коротка оказалась,
Судьба обманула легко.

И дара лишиться готова,
И даже заветную суть
Забывать того тайного слова,
Чтоб прошлое счастье вернуть. .

ТАК ИЛИ ИНАЧЕ...

Так или иначе, но уходят годы,
Нам они приносят радости, невзгоды.

Горько или сладко, помним то, что было,
Будто фотоснимком в памяти застыло.

Много или мало- явь на сон похожа,
Но, что было правдой, понимаем позже...

Мимо или точно в точку угодили,
Радости, победы - были иль не были?

Сложные, простые - разные задачи,
Нам решать придётся, так или иначе.

ЖИЗНЬ

А жизнь так быстротечна!
И выбор не за нами.
Душа томится вечно
Между двумя мирами.
И все, что мы хотели,
Мечты свои лелея,
Дорогой растеряли,
Придя к концу тоннеля.

БЕДНОСТЬ

Пусть кто-то думает,
что бедность есть порок,
Что это грех,
стать жалким нищим.
Но часто,
души, где денег нет,
но дышит Бог,
драгоценнее не сыщешь...

ДЕНЬ СТУДЕНТА

Утром спозаранку каждый день вставать,
И минут на сборы десять или пять.
Макияж и кофе крепкий впопыхах,
График сумасшедший, целый день в бегах.

Старт от самой двери, некогда дремать,
Нужно быть спортсменом, чтоб не опоздать.
Надобна сноровка-в давке целый час,
Будто в мясорубке едешь каждый раз.

Только подъезжаешь-в омут с головой:
Лекции, зачеты, как в последний бой.
Это всё запомнить, сдать, не провалить –
Невозможно, нужно гениальным быть

Я скажу вам честно, не кривя душой.
Это подготовка к жизни не простой,
Если ты не киборг-вымрешь просто так,
Так что погодите выбирать журфак.

НЕУЖЕЛИ

Вопросы, вопросы, извечные темы и смыслы.
Загадки, кроссворды, задачи, блуждание мысли.
Где правда, где ложь-это вечная, право, дилемма.
Как много веков не решается эта проблема.

Нам выпало бремя-бояться немого пространства,
И страх оказаться в объятиях непостоянства.
В фатальном плену у судьбы, у слепой повитухи,
Как прежде, так впредь нами правят незримые духи.

Мы ищем ответ, но от бед средства мы не находим,
Как по лабиринту извечному ходим и ходим,
А выход-он там, наверху, где лучами от света,
Отверстие в небо, сегодняшним солнцем согрето.

СТРАХ

Можно жить без заботы, бездумно,
Быстро жизни бежит колесо,
И не помнить, что миром подлунным
Правят свыше, и знают про всё,

Что всё грешное вкупе зачтётся,
В грешном доме не явится свет,
И на голос во тьме отзовется
Только эхо рыданьем в ответ.

Семена, что мы здесь уронили,
Превратятся с годами в плоды.
Мы же сами-создания из пыли
И прекрасного света звезды.

ПОЭТ

Ты поверь, это правда, не ложь:
В нашем городе жил пилигрим,
На обычного парня похож,
Но всегда и везде рядом с ним –

Рифма-девочка, следом как тень,
Неотвязно за ним, с малых лет,
Он дарил ей стихи и сирень,
Потому что влюблён и поэт.

Денег нет-разве это беда,
И давно каши просит башмак,
Даже слава ему не нужна,
Он стихи сочинял просто так.

Что поделаешь, каждую ночь
Рифма-девочка спать не дает,
Прилетает и сон гонит прочь,
Всё играет с ним ночь напролёт...

Ты...

Возможно, что ты для кого-то всей жизни мечта,
Бриллиант драгоценный, весенние ночи без сна,
А кто-то другой на тебе не задержит свой взгляд,
Подумает: просто дешёвка, стекло, суррогат.

Так может случиться, что кто-то тобой дорожит,
Сдувает пылинки, всю жизнь над тобою дрожит.
Другому не страшно совсем позабыть о тебе –
Тогда не мечтай о любви и счастливой судьбе.

И станет жизнь адом, и некого будет винить,
Ему будет лень говорить с тобой или звонить,
И ты осознаешь, что вовсе ему не нужна,
Что ты для него, как ни грустно, не очень важна.

Но может судьба распрядиться иначе, поверь,
И ждать будет кто-то, когда же откроется дверь,
И чтоб ни случилось-он будет навеки с тобой.
Подумай, мой друг, вариант тебе выбрать какой.

- Быть с теми, кто любит, и кто в Вас не чаёт души,
Для них Вы везде и во все времена хороши,
И ранней весною, и поздней холодной зимой.
Так пусть же останется рядом, кто счастлив с тобой.

ПРОЩАНИЕ...

Пройдут секунды после вашего прощанья,
Всего мгновенья и покажутся абсурдом
Все эти слёзы, объясненья, обещанья,
Всё это было - да, но не с тобою будто.

После, когда уже минуты минут,
Подойдет анестезия сердца,
Ты понимаешь: остров твой покинут,
От правды этой никуда не деться.

Потом проходят дни, потом недели,
И с каждым днём ты вспоминаешь реже
Время это, раны отболели,
И вроде жизнь бежит себе, как прежде.

Ты всё забудешь, не пройдет полгода,
Сменяться будут месяцы, сезоны,
Тебе продемонстрирует природа,
Как изменились краски на газонах.

Так вот, пройдут года, и ты проснувшись
Каким-то утром ветреным, ненастным,
Вдруг понимаешь смысл дней минувших,
И каждая секунда - не напрасна.

Подстерегает смерть на этом свете
Любого, наяву или во сне.
В неё не верят разве только дети,
Да парочки влюблённых по весне.

Подстерегает смерть на этом свете
Всех равно - бедняка и богача,
Того, кто за себя всегда в ответе,
С ним наравне - кто рубит сгоряча.

Подстерегает смерть на этом свете
Всех, до единого, и разницы ей нет,
Как на земле провёл ты годы эти,
Она с тебя не требует ответ.

Подстерегает смерть на этом свете
Бродягу, праведника или игрока,
Со всеми смерть играет в игры эти,
Но эта ставка слишком высока.

НЕ ВЕРНУТЬ...

Друг мой, запомни, все можно исправить
Снова начать и крылья расправить
Сбилась подкова-опять подковать,
Но повернуть нельзя заново, вспять

Камень, который тобою был брошен,
Слово, пронзившее, саблей из ножен,
Случай, упущенный раз навсегда,
Время, что было потрачено зря.

ДАЖЕ ЕСЛИ...

Даже если закрою глаза, чтоб забыться в ночи,
Или скроюсь в далёкой глуши, там кричи, не кричи,
Даже если пройдет сотня дней, словно тлен отгорят,
И ни разу не вспомню о них, ни полшага назад.

Даже если свою жизнь сначала начну,
Да такую, как будто в далёком небесном раю,
Позабуду обиды и всё, что случилось со мной,
И опять всё на карту поставлю, как будто впервой,

Даже если уже никогда не увижу друзей,
Не увижу тех улиц и даже знакомых дверей,
Даже если уже о любви не услышу слова.
Никогда! Никогда! Никогда! Никогда! Никогда!

Всё равно, каждый час, каждый новый начавшийся день,
Каждым летом, зимою и каждой весной голубой,
Их встречает мой спутник невидимый-прошлого тень,
Он мне верен, как пёс и навечно пребудет со мной.

СОНЕТ

«Пускай, с годами стынущая кровь, -
Читаем у бессмертного Шекспира, -
В наследнике твоём пылает вновь!»
О том поёт шекспировская лира.

Нам суждено продолжить род людской,
Своей рукою посадить оливу,
Чтобы гордились сыновья тобой,
Ты должен им оставить дом и книгу.

Мы рождены для жизни на земле,
Что вечно под светилами пребудет,
Пусть жизнь твоя горит на алтаре,
Тогда тебя потомок не забудет.

Для грешника же, как гласит сонет,
В грядущем мире продолженья нет.

ЕСЛИ НАДО...

Если надо, я приду,
На всё глаза закрыв,
Оставив прежнюю вражду
Обиды позабыв.

Если надо, я спасу,
На суше и в воде,
В огне пылающем, в лесу,
Узнав, что ты в беде.

Если надо, помогу,
Я за тебя- горой,
От бед любых уберегу,
И заслоню стеной.

Но не проси все позабыть,
Боль эту не убить...
Тебе могу я верной быть,
Но не смогу простить!

УСТАЛА...

Устала, не смотрю в глаза,
Людей устала взглядом мерить,
Устала доверять слезам,
Тех, что привыкли лицемерить...

Устала делать вид, что я
От горя никогда не плачу,
Что на душе моей броня,
Из прочной стали, не иначе. .

Устала уши затыкать
И верить лживым обещаниям,
Мне надоело надевать
Улыбки маску при прощаньи...

Устала притворяться, что
Со мной всегда и всё в порядке.
Увы, но счастье далеко,
Опять со мной играет в прятки!

Устала очень уставать,
Бороться, в жизни пробиваться,
И падать, и опять вставать,
Идти, идти и не сдаваться...

РАЗУЧИЛАСЬ...

Я разучилась доверять,
И в этом виновата ревность.
Я разучилась измерять
Людей на прочность и на верность.

Я разучилась проверять,
Чтоб только не увидеть фальши,
Я разучилась усмирять
Своё неистовство, как раньше...

Я разучилась всех прощать
За злое слово, за поступок,
Я так устала уступать,
Я так устала от уступок.

Я разучилась забывать
Обиды-колотые раны,
Но им придется отвечать...
Я знаю поздно или рано.

Но я не разучилась жить,
И тем, что мне дано судьбою
Я научилась дорожить:
Землёю, небом над собою!

ВЫТРИ СЛЕЗЫ!

Подруге...

Дорогая, к чему эти слезы,
Почему они льются из глаз?
Посмотри, уж весенние грозы,
Птицы, зелень приветствуют нас.

Вытри слезы, мой друг, видишь солнце
Снова вышло, а дождь перестал.
Это молодость снова смеется,
И алеют от смеха уста.

Что ж ты плачешь, родная, я рядом
И держу твою руку в своей,
И другого мне счастья не надо:
Лишь бы ты оставалась моей.

(Онегинская строфа)

Не всё всегда на свете гладко,
И мы порой осознаем,
Насколько жизнь бывает гадкой,
Но что поделать, мы живём!
Как не похожа жизнь на сказку,
Живём по чьей-нибудь указке,
Свои желанья позабыв,
Бывает, чей-нибудь прорыв,
Нас радует и огорчает,
Подумываем о борьбе,
О достижениях и судьбе,
Однако мы не замечаем,
Как мало в мыслях сих благих
Осталось место для других.

Дерзать, желать, мечтать умеем,
И даже иногда любить,
Себя надеждой тешить смеем,

И жизнь достойную прожить
Отважмся. Мы так похожи!
Приматы все друг с другом схожи.
Для всех сладка бананов плоть,
Такими создал их господь.
Подумать только, обезьяны,
Порой опасность позабыв,
Нам демонстрируют порыв:
Спасают друга, лечат раны.
И часто искренней, добрей,
Хотя- похожи на людей.

Я ЗНАЮ, КАК УХОДЯТ ПОЕЗДА...

Я знаю, как уходят поезда,
Любимых оставляя на перроне,
Как светит одинокая звезда,
Совсем одна на черном небосклоне...

Я знаю, как сменяются года,
Приходит осень, лето заменяя,
И уже не вернется никогда
Ушедший поезд... да, я это знаю...

Я знаю, что приходят холода
В сердца тех, кто остался на вокзале,
И жалко, что погибли те слова,
Которые тогда мы не сказали...

НЕ СТРАШНО МНЕ...

Не страшно мне мрака ночной темноты,
Но страшно, таящейся в ней пустоты.

Любая, поверь, высота не страшна,
Страшит меня тёмная бездна без дна.

Не страшно дарить людям свет и любовь,
Но больно, когда предадут тебя вновь.

И если о помощи просишь, скорбя,
Как горько понять, что не слышат тебя.

Не стыдно, когда слёзы льются рекой,
Обидно, коль их не осушит другой.

О самом заветном мечтать не боюсь,
Но страшно, что вновь упаду, разобьюсь.

Не страшно от страсти, как факел сгореть,
Но если обманут, предадут-это смерть.

Могу я и денно, и ночью искать
Любовь, но боюсь её не удержать.

Но готова лететь, как птица на свет,
Встречая за окнами новый рассвет.

ОТ ЛЮБВИ ДО...

(Рассказ)

Она сидела одна в полумраке вечера, у открытого окна. Воспоминания одолевали ее...

Когда-то они любили друг друга, как никто на свете. Они были прекрасной парой, просто идеальной. Многие им завидовали - те, кто еще не нашел своей любви, те кто не смог ее сберечь и те, кто не был способен так любить.

Но это было так давно... Порой ей даже казалось, что Она это все просто выдумала.

Встретились они случайно одним холодным осенним утром и сразу же влюбились друг в друга. Любовь с первого взгляда, в которую Он не верил, и о которой Она всегда мечтала, настигла их.

Он видел в ней богиню, и не было для Него на свете девушки красивее и милее, он нежно ухаживал за ней. Она, в свою очередь, считала Его своим героем – сильным и прекрасным. Им не надо было признаваться в любви вслух. Их взгляды, полные обожания, говорили намного громче всяких слов. В глазах друг друга они видели весь мир, а во всем мире никого не замечали, кроме самих себя. Часы, проведенные вместе, пролетали, как одно мгновение, а минуты разлуки длились, словно долгие годы.

Все было прекрасно, как в сказке. Это и была сказка... сказка об их неземной любви.

Но теперь все было в прошлом, уже ничего не осталось: ни любви, ни веры, ни даже надежды, а ведь надежда всегда умирает последней. Тоска и усталость властвовали над ней. И, сидя в безмолвной тишине, сжимавшей ее хрупкое сердце, Она размышляла...

«Молодость – пора жизни, когда будущее похоже на далекую и манящую звезду. Все препятствия кажутся преодолимыми, а проблемы – пустячными. Каждый новый день интересней предыдущего. Молодость – это именно та пора, когда ты еще веришь в вечную любовь и ожидаешь встречи с ней. Когда ты уверена, что с тобой не может произойти ничего плохого, что все в конце концов обязательно будет хорошо, что мирские заботы - не для тебя, ведь ты рождена для чего-то иного, для чего-то великого. В молодости ты надеешься на светлое будущее, ведь иного и быть не может, надеешься, что в скором времени врачи найдут лекарство от рака, космонавты полетят на Марс, ученые изобретут машину времени,

а инопланетяне наконец-то войдут с нами в контакт...

Но время проходит, день сменяет день, год сменяется новым годом, и ты начинаешь осознавать, что, оказывается, не всё в твоей жизни складывается так, как ты себе когда-то представляла. Все намного сложнее. Не каждые выходные – праздники, не все обещания выполняются, и не все мечты сбываются.

В реальной жизни твой самый близкий человек может неожиданно оставить тебя, отдалиться, стать чужим. Это происходит не сразу, не за один день или час, но происходит... Из-за ежедневной суеты и занятости вы начинаете уделять друг другу все меньше внимания, становятся редкими, а потом и вовсе исчезают из жизни немаловажные ценности – совместные прогулки по парку, походы в кино и театры, посещение концертов. Их место занимают повседневные заботы и проблемы. Розовый цвет жизни сменяется серым. Теперь Он уже засыпает под когда-то любимую вами мелодию, вместо того, чтобы, как раньше, обнять тебя и предаться любви. Постепенно возникают недопонимание, ссоры, размолвки... все больше и больше времени требуется на то, чтобы все забыть и простить. Память на обиды становится острее, а боль от необдуманных слов и поступков – сильнее.

Как же страшно, когда ты однажды понимаешь: «Он уже не такой, каким был раньше!» Понимаешь, что он изменился, что это не тот человек, с которым ты познакомилась, в которого влюбилась. Смотришь в когда-то родные глаза – так недавно они своим теплым сияющим взглядом ласкали тебя, успокаивали и давали силу, сколько в них было любви и нежности, а теперь их пустота и безразличие ранят сильнее любого оружия. Холод, как яд, проникает в твои жилы, беспощадно и тихо, замораживая все нежные чувства..., и Любовь умирает.

Но разве это возможно, разве любовь может умереть?» – думала Она, в то время, как ветер мягко гладил ее прекрасные шелковистые волосы, ласкал своим теплым дыханием чистое атласное лицо, как бы вытирая тонкие струи слез, текущие по щекам.

Уже не одно тысячелетие люди задаются этим вопросом, тихими вечерами, прокручивая в голове свою жизнь, вспоминая тех, кто из нее ушел, кого мы сами прогнали, а порой и тех, кто в нее так и не успел войти. Бессонными ночами, лежа в холодной постели, уставившись в потолок, чувствуя легкое покалывание кем-то разбитого сердца, мы испытываем нестерпимую тоску по былому, по тому, что когда-то доставляло небывалую радость и наслаждение, заставляло сердце биться чаще, а душу взлетать до небес, тоску по той любви, которая подкатывала к горлу, лишая возможности вдохнуть глоток свежего воздуха. Да, порой сильная любовь, охватывающая всё вокруг, подчиняет себе все людские инстинкты, мешая дышать, видеть, разговаривать и даже думать. Любовь не так абстрактна,

как некоторые полагают, она живая. И, как все живое, Любовь рождается, живет... и умирает. Она умирает, когда ее перестают замечать, когда привыкают к ней. Любовь не терпит привычек, ведь привычка – это холод, равномерность, инертность, а Любовь – это огонь, страсть, вечное движение. Она постоянно меняется, переходя из одного состояния в другое, заставляя плакать и смеяться, грустить и радоваться.

Говорят, от любви до ненависти – один шаг. Может быть. А сколько же шагов от любви до безразличия? Что заполняет пустоту в сердце, когда нет любви? Боль? Ненависть? Или же пустота остается незаполненной и, подобно черной дыре, засасывает человека в неизвестную холодную темноту?

Ответов на всё это у нее не было, как не было и сил жить дальше.

Она знала лишь одно: когда-то они очень любили друг друга. Любили, как никто на свете. И многие им завидовали: те, кто еще не нашел своей любви, те, кто не смог ее сберечь и те, кто не был способен так любить.

СТАРЫЙ АЛЬБОМ

(Рассказ)

«Здравствуй, дорогая моя Эл! Как же давно от тебя нет вестей. Я часто вспоминаю тебя и очень скучаю по тем далёким дням нашей беззаботной и счастливой юности. Недавно мне попался на глаза старый школьный альбом. Я уже думала, что потеряла его во время переезда и, обрадовавшись находке, принялась рассматривать старые фотографии. Вся жизнь, с первого класса до последнего, пронеслась перед глазами. Эти фотографии – словно кадры из любимого фильма, который я смотрела когда-то очень давно...

Много раз я перелистывала его, пытаясь найти что-то новое, а может быть, и уже забытое старое на этих, с годами потускневших изображениях. Как жаль, что их не очень-то много.

Сейчас я снова взяла его в руки. Смотрю и удивляюсь: что же время творит с нами?!

Вот тут - мы в первом классе – ты и я, сидим рядом. У обеих косички, белые банты. Я сижу такая робкая, а ты, наоборот, улыбаешься во весь рот.

А здесь - мы на «Празднике Азбуки». На головах у нас короны, сделанные из картона, на моей нарисована буква «Д», а на твоей – «П». Я помню, как ты говорила, что эти наши буквы означают «Две Подруги».

На этой фотографии - мы уже в четвертом классе. Нас всем классом сфотографировали на выпускном празднике начальных классов. Все такие нарядные: девочки одеты в белые блузки и черные юбки, а мальчики – в белые рубашки и черные брюки. Как ни странно, я отчетливо помню этот день. Помню, как Ольга Николаевна – наша первая учительница, такая растроганная, со слезами на глазах раздала нам дипломы вместе с первыми диктантами и первыми рисунками.

Все так меняется! Из милой маленькой девочки ты постепенно превращалась в обворожительную девушку, которую все обожали. Многие мальчики в школе были влюблены в тебя, и так как мы были подругами, мне часто приходилось передавать тебе записки или слова любви и восхищения от бесчисленных поклонников. Раньше ты стеснялась мужских взглядов, устремленных на тебя, сделанных комплиментов, краснела, и мне это качество очень нравилось в тебе. Может быть, ты и не догадывалась, но твои умственные способности, великолепная память, дикция, манера держаться - всегда были для меня примером. Правда,

рядом с тобой меня не замечали, но данный факт никогда меня не смущал, и это правда. Ты была для меня больше, чем подругой. Я любила тебя, как родную сестру.

Проходили месяцы, годы, мы выросли. Вот я смотрю на фотографию, на которой изображены мы с тобой и двое других ребят из параллельного класса. Оба они были влюблены в тебя.

Дорогая моя Эл, я помню, как менялись твои нравы. Как говорил наш старый учитель истории (ты называла его склеротиком, так как он вечно путал даты): «*Honores mutant mores, sed raro in meliores*»¹. Да, постепенно ты привыкла к вниманию ухажеров и относилась к нему, как к чему-то само собой разумеющемуся. Иногда, если на тебя не обращал внимания какой-то парень, это даже выводило тебя из себя. Обычно, как ты сама утверждала, по знаку зодиака эти ребята были львами. Ты очень интересовалась гороскопами и, боже мой, как же ты ненавидела «львов». Тебе доставляло удовольствие подчинять их себе, ты в шутку называла себя «укротительницей львов».

Честно говоря, со временем твоё поведение нравилось мне все меньше и меньше, но я молчала, так как ты ненавидела критику. Сейчас я понимаю, что поступала плохо, не по-дружески, потому что человек должен со своим другом быть не только солидарным, но и честным, должен уметь говорить ему о его недостатках и указывать на ошибки. А я боялась, и считаю это своей слабостью.

Помнишь, как-то раз в десятом классе, когда заболела учительница литературы, мы сидели и обсуждали тему замужества. Тогда ты шокировала всех, сказав, что разобьёшь голову своему мужу, если тот обидит тебя. Это было сказано, как бы в шутку, но прозвучало так правдоподобно и жестоко, что все с неприязнью посмотрели на тебя. Но ты продолжила и сказала, что не позволишь тебе перечить, что мыть посуду, готовить еду – всё это не для тебя, что отдашь всю себя только любимой работе, а для домашних дел легко нанять служанку. Потому что ты рождена стать особенным, известным человеком. Ты тогда назвала себя королевой своей судьбы. Я ужаснулась, открыв для себя новые черты твоего характера: самовлюбленность и гордыню. Но я никак не хотела верить в это, что это действительно так. Эти перемены в твоём поведении я считала временными. Как же я ошибалась!

А вот фотография, сделанная в одиннадцатом классе: я и ты. Мы стоим рядом, но ты смотришь куда-то в сторону. У тебя такой вид, будто бы ты делаешь одолжение, фотографируясь со мной. В этом же году ты

¹Lat: Почести меняют нравы, но редко на более хорошие

нашла себе новое развлечение – стала издеваться над двумя невзрачными девушками нашего класса. Они не были отличницами, как ты, но учились неплохо. Чем они тебе не угодили, я не знаю, но ты умудрялась досаждала им при каждом удобном случае: то подшучивала над запахом их духов, то над немодной одеждой, то над прической. Да, ты сама всегда была на высоте. Аромат твоих духов был нежным и головокружительно чарующим, одежда – самой изысканной и великолепно сидящей на твоей бесподобной фигуре, а длинные и шелковистые волосы – прекрасными. Но это не давало тебе права унижать других, непохожих на тебя. Много раз я была свидетелем горьких слез этих девушек после твоих дерзких высказываний. Сколько раз мне было стыдно за тебя – мою лучшую подругу. Если бы я знала, что твоя душа такая же черствая и некрасивая, как твое поведение, клянусь, я бы порвала наши отношения, не задумываясь ни на секунду. Но я думала иначе, я была уверена, что все это – своего рода, приступ эгоизма. Какой бы ты не считала себя сильной, даже всесильной, противостоять этой «звездной болезни» ты не могла, и вряд ли кто-то бы смог.

Да, милая моя Эл! Учителя, каждый день хвалившие лучшую ученицу и ставившие ее в пример другим, родители, ни в чем не отказывающие, лелеющие и холящие свою единственную дочь, поклонники, надоедавшие своим вниманием и ухаживанием, и подруги, молчаливо соглашающиеся с каждым твоим решением, дабы не потерять твою благосклонность, были виноваты не меньше тебя самой.

Так как я очень хорошо знала твоих родителей – этих прекрасных, интеллигентных и милых людей, то с уверенностью могу сказать, что ты в последнее время огорчала их не меньше. Конечно же, ты, как и раньше, получала свои «пятерки», легко осваивала книги самых разных жанров и авторов, была аккуратной и чистоплотной, но ты каким-то образом отдалялась, понемногу отдалялась с каждым днем. Ты огорчала своим холодным взглядом, невозмутимостью, непричастностью и безразличием ко всем и всему. Ты, как самовлюбленный нарцисс, думала только о себе и ни о ком другом.

Как-то раз ты сказала: «Кто не со мной, тот против меня!» и это стало последней точкой, поставленной в истории нашей с тобой многолетней дружбы. Самое досадное, что ты этого даже не заметила. Я отдалилась от тебя так же, как ты отдалилась от самой себя – от той милой девочки, с которой я познакомилась в первом классе первого сентября во дворе школы. Никогда не забуду, как я была напугана в тот день. А ты подошла ко мне, такая уверенная и спокойная, и спросила, как меня зовут, потом назвала свое имя. Взявшись за руки, мы вместе вошли в класс. Так началась наша дружба, и мне было очень трудно поверить в ее конец. Знай одно – что бы ни случилось, я тебя никогда не забуду. Ты дала мне очень

многое: свою поддержку, прекрасные воспоминания о школе, а самое главное - жизненный урок. Благодаря тебе я поняла, как это важно – не потерять себя, и еще я поняла значение слова «друг». Друг – это тот, кто рядом, не позади тебя и не впереди.

Я надеюсь, что и ты изредка меня вспоминаешь. Прости меня за эти горькие откровения, Эл! Хотя ты их никогда не услышишь и не прочтешь. Ведь я написала это письмо всего лишь в своих мыслях, перелистывая старый школьный альбом».

РОДИОНОВ РОДИОН

Родионов Родион родился в 1991 году в городе Владимире. Закончил филологический факультет Российского Университета Дружбы народов.

Первые свои стихи написал в 15 лет. Увлекается восточной поэзией, особенно творчеством азербайджанских поэтов. Особый интерес проявляет также к азербайджанской музыке.

Изучая азербайджанский язык и познакомившись с азербайджанским друзьями, проникся особым отношением и любовью к народу Азербайджана.

В данный сборник включены стихотворения поэта об Азербайджане.

ШУША

Тихим утром туманами стелется
 Город мертвых в безмолвии улиц.
 Приведением белым мерещится
 Опустевший покинутый улей.
 Слышно все, если где зашевелится
 Тихо лапками своими жук.
 И теперь уже совсем не верится,
 Что величье сокрыто тут.
 Ковров узоры златотканые,
 Большие ханские дворцы,
 Алмазы в серьгах драгоценные-
 Теперь не встретишь здесь увы!
 Лежат внизу невольню павшие
 Обломки прошлого в пыли.
 Дворы уж нынче стали пашнями,
 В муку их словно размололи.
 В этих горах рожден мугама дух,
 И раздается эхом сквозь века
 Мелодия ласкающая слух,
 Ушедшая печально в облака.
 Раздавлено все колесом войны.
 Ростки сгорели все в ее горнилах.
 Детей чистейших ангелов невинных,
 Как колоски, телегой придавило...
 Но, жив здесь дух Азербайджана!
 По сторонам ты посмотри!
 И сталь холодного металла,
 В святую душу не вонзить!
 В маленькую крепость сердца
 Спрячу я цветную жизнь Шуши,
 Чтоб когда-нибудь она воскресла;
 Радость чтоб могла вновь расцвести!
 Тихим утром туманами стелется
 Разноцветный покров Шуши.
 И надежда в душе моей теплится
 Сквозь завесу из дыма войны...

АГДАМ

Сад весною мой расцветал, серебристой водой я его поливал.
 Зеленели долины мои, и от радости сердца играл мой тар.
 Но, в мгновения, струны порвались его, замолчал мой Агдам...
 И нависла над городом тьма из огня, и пеплом покрылся он...
 Гром снарядов услышал я, и закончился мой сладкий сон.
 Затянул дым дороги, поля и дома, захватил всех в плен,
 И когда дым развеялся прочь, здесь остался лишь тлен.
 И стою я среди пустынных дорог, захожу в дом пустой-
 День вчерашний пронесся войной и забрал все с собой.
 И кричать я уже не могу, и от горя плакать не в силах я!
 Крыши нет, стекла выбиты из окна, надо мной лишь луна.
 На пороге разбитый кувшин, потерялась моя душа,
 Растерзали сердце мое, лег на землю я чуть дыша!
 Плачет горькой слезой Агдам, счастья дом опустел вчера,
 И кричит потерявшая сына мать, не нашедшая брата сестра!
 У разбитого танка краснеет гранат, минное поле белеет в цветах:
 Никогда забыт не будет, подвиг великий погибших солдат!
 Я с земли поднимаюсь весь в порохе и смотрю на тебя, О, Агдам!
 Где домов лишь остались фундаменты, минареты видны,
 О, Агдам!
 Верю я, расцветут сады снова, будет музыка вновь играть!
 Верю я, что Агдам будет снова белой крышей своею сиять!

ХОДЖАЛЫ

Что я могу сказать про Ходжалы?!
 Хотя и никогда я не был там,
 Но фотографии хранят следы войны.
 И сердце вновь болит от этих ран.

Взывают ко мне сотни рук из земли,
 Дети беззащитными цветами лежат!
 Им не сказали слова: «Прости» !
 Порезали их как невинных ягнят!

И снова я просыпаюсь в ночи,
«Где мама и папа?!» : дети кричат!
«Где брат и сестра?!» не сумели спасти
Они все убиты, они ведь не спят

Перед глазами картина одна,
Кровью полита сухая земля!
Память о вас не умрет никогда,
Безвременно поникшие цветы,
В наших сердцах вы останетесь навсегда
Мерцающими звездами среди ночной мглы....

КАРАБАХСКАЯ ЗЕМЛЯ

Она глаза тогда в последний раз закрыла,
Но мы запомнили ее слова,
Как, умирая, бабушка просила:
«Нужна мне карабахская земля!»
И мы не знали, что нам делать,
Как просьбу выполнить ее.
Куда бежать, кого позвать,
Чтоб сердце успокоилось ее.
Отдать бы всю сокровищницу мира,
Чтобы лишь достать один кусок земли.
Нужна нечеловеческая сила,
Чтоб в миг старушке принести земли.
Весь прежний мир ее теперь в руинах:
Где соловьи лежат навек уснув в пыли,
Где затерялся муж, взорвавшийся на минах,
А враг святыни превратил в хлева.
И сердце разрывается мое от боли,
Что в миг земной последний свой:
У бабушки в глазах осталось горе,
И не увидела она порог родной.
И вспомнил я ее рассказы
Про землю, что не видел никогда.
И загоралась на ее лице улыбка сразу
В воспоминаниях о прожитых годах

Как больно мне, моя родная,
 Что просьбы выполнить не смог!
 Кусочек маленький родного края
 Тебе я ведь достать не смог!
 Поля сожжённые пшеницы,
 Порубленные яблони в садах,
 Снарядов разрывных зарницы-
 Мелькают в плачущих глазах!
 Агдам, Шуша и Ханкенди,
 Лачин, Физули, Ходжалы:
 Здесь крики плачущей земли,
 Здесь стоны раненой страны!
 Ах, карабахская земля,
 Обагрена ты мучеников кровью,
 Объяла ты своей любовью,
 Благословенных в сердце приняла!
 Вошли их души в Райские врата,
 На их могилах расцвели тюльпаны,
 Господь вознес их в Небеса,
 Зажили их страданий раны!
 Ах, Карабахская Земля,
 Ты колыбель сынов Азербайджана!
 О, Карабахская Земля,
 Из плена выйдешь ты однажды...
 И на могилу бабушки моей положат горсть
 Твоей земли. .

ПОДНИМУСЬ НА ГОРНЫЕ ВЕРШИНЫ

Поднимусь на горные вершины,
 Превращусь я в горного орла,
 Ждут меня прекрасные картины.
 И от счастья будет петь душа!

Знаю ждут меня родные горы,
 Опущусь пред ними на колени,
 В горной речке я лицо омою
 Красотой божественных творений!

Будь же Ты вовеки славен-
Сотворивший сей прекрасный мир,
Будь же Ты вовеки славен-
Милосердный Повелитель, Господин!

ФИЗУЛИ

Поэзии волшебной жемчуга Создатель даровал нам для души,
Читая, созерцай и наслаждайся, перелистать страницу не спеши.

Среди сияющих алмазов, в сокровищнице сладких слов,
Ты забываешь мир свой сразу, освободившись от земных оков!

Звездой ярчайшей освещен калама дом, ты на нее внимательно смотри:
Историю Меджнуна и Лейли вернул вновь к жизни мудрый Физули!

Любовь воспел земную и небесную, о всем сказал одною песнею:
Безумный Гейс, осмеянный толпой, Лейли что плачет в час ночной.

Он войны проклинал, клеймил несправедливость гордых палачей,
Он сердцем так страдал, что слез река струилась из его светящихся очей!

Искусным слогом, чуткою душой, поэт нас тянет в мир волшебный свой,
И погружая в этот прятный омут, не отпускает нас страдающий герой!

О, Физули, воспевший розы красоту, ты ранен был ее шипами,
О, Физули, рожденный в Кербале, ты встал на путь страданий!

О, Физули, сквозь множество веков я слышу шум твоей реки,
О, Физули, воспетую тобой любовь не в силах засыпать пески!
О, Физули! О, Физули!

НАРДАРАН

Снег покрыл усталые деревья,
Звезд шатер вознесся надо мной.
Для души моей найдется ли спасенье
В музыке таинственной одной?

Сердце улетает в край далекий,
Эхом раздается голос мой.
Стал орлом я яснооким,
Пролетая над волшебною страной.

Где озер сверкают голубые очи,
И мерцает серебро верхушек гор.
Свет луны сияет среди ночи,
Освещая хазарский прибор!

Забываю я про холод лютый,
Забываю томной метели стон,
Согревает меня огонь уюта:
Той земли вечно пылающий огонь!

И крылом касаясь облаков,
Ангелы мне тихо шепчут:
«Этот дом- благословенный дом
Здесь души печали лечат» !

Трудный путь преодолевая,
Здесь нашли спокойствия приют:
Дочери седьмого из Имамов,
Хакима ханум и Рахима ханум!

MÜNDƏRİCAT

MÜQƏDDİMƏ	(VASIF MƏMMƏDOV)	3
SÖZÜN QÜDRƏTİ	(ƏŞRƏF HÜSEYNLI)	7
Абдул Гусейнов		
АТЕШГЯХ, ХРАМ ОГНЯ		17
ЧИНГИЗ ГУСЕЙНОВ		
«QƏLƏMIN YUXULARI» ndan parçalar		31
Из «Снов Каляма»		47
ƏŞRƏF HÜSEYNLI		
YAMAN DARIXMIŞAM SƏNİNÇİN VƏTƏN!		63
YAZAN VAR		64
AZƏRBAYCANIM		64
SÖZÜMDƏN MƏNİM		66
VƏTƏN BİZİK		66
ŞÖHRƏT XƏSTƏSİ		67
D Ü Ş Ü N C Ə L Ə R		68
B Ə S İ M İ Z D İ		69
QALAR		70
YARIMÇIQ SAZ		71
YAVAŞ-YAVAŞ		72
D E M Ə		73
ÖMÜR... ZAMAN...		73
AS MƏNİ!		74
ÇƏKƏNDƏN BƏRİ		74
XATIRLAYIRAM		75
SÖYLƏ		76
DEMƏSƏYDİN		76
YADIMA SƏN DÜŞƏNDƏ		77
SƏNİN GÖZLƏRİN		77
GÖRƏN, SƏN TƏLƏSDİN,		78

YA MƏN GECİKDİM?	78
YAZ DEDİM	79
VAXTI VAR	80
ƏLƏ GƏLİNCƏ	80
DƏYİŞMƏRƏM MƏN	81
HARDAN BİLƏR	82
QƏDƏRMİŞ	83
SÖZ GƏRƏK OLSUN!	83
ASTA-ASTA	84
UZAQ ULDUZLAR	85
GÖRMÜŞƏM	85
BİLSƏM	86
B A C I M!	87
B İ L Ə S Ə N	88
MƏN DÜNYANIN BU ÜZÜNÜ ÇOX GÖRMÜŞƏM...	88
DÜNYANIN BU ÜZÜ NƏ QARA İMİŞ!	90
MƏNASIZ İNSAN	91
G E T D İ...	91
K E Ç Ə R	92
NEYLƏYİM	93
ŞAİR KİMDİR?	93
ŞEİR DAĞ SELİDİR	95
HƏQİQƏT - SİRDƏDİR	96
Q Ə Z Ə L L Ə R	97

SULTAN MƏRZİLİ

GÖZƏLDİ DÜNYA	101
AĞRILAR	101
BİSSİMİLLAH	102
QAYALARIN AĞRISI	104
DƏLİ DAĞIM	105
DAĞLARIN ARXASINDA	105
ÇÖMÇƏQUYRUQLAR	106
ÇİÇƏKLİ XANIM	107
TOLAMAZI	113
İSTEDAD	115
OT VƏ SU	124
DƏYİRMAN DAŞI	129
MƏHƏBBƏTİN ÖLÜMÜ	132
MAHNILAR...	135
BAŞSIZ GÜN	139
AHTİKORRUPSİYA	142

МАЙЯ БАДАЛБЕЙЛИ

Я РЕЗОНАНС ПОПАВШАЯ ВОЛНА	149
ВОСХОД НАД КАСПИЕМ	149
КТО НАЗВАЛ СЕБЯ СВЯТЫМ?	150

БЕРЕГ СЧАСТЬЯ	150
Раздумья	151
ЦВЕТНЫЕ РАССВЕТЫ	152
Молитва	153
Навстречу весне	153
Инопланетянка	154
СНЫ	155
ОСЕННИЙ СОН	155
ЖИЗНЬ, СЛОВНО СОН	156
МНЕ СНИТСЯ...	157
ОДИНОЧЕСТВО	157
НОСТАЛЬГИЯ	158
ЧТО СУЕТА?	159
ХОЧУ ЧИСТОТЫ ХОТЬ ГЛОТОК...	160
Что наша жизнь?	160
Знамения	161
Кто нам судья?	162
Что в имени Твоём?	162
Там за чертой...	163
О, как велик сей мир	164
Миражи	164
СОМНЕНИЯ	165
Этот мир	165
Смерть каждого из нас...	166
Листопад	166
Унесёт меня ветер	167
ДО ВЧЕРАШНЕГО ДНЯ Я НЕ ЗНАЛА...	167
Стою над пропастью...	168
Мираж	169
Когда я умру...	170
Бессоница	170
Не преступай черту...	171
Тоска	171
Мысль велика...	171
Пополам	172
Когда меня не будет...	173
Я не люблю стихов пустых	173
ДОРОГА ЖИЗНИ	173
ЛЮБОВЬ И БЕССМЕРТИЕ	175
АБСОЛЮТНАЯ ИСТИНА	176
ХОЧУ БЫТЬ БОГОМ!	178

ЯГУТ НЕЙМАТОВ

ЕСЛИ ТЕРПЕЛИВ НЕ БУДЕШЬ	181
РОДИНА	181
МОЛЬБА	182
ТРИ СВЯЩЕННЫХ СЛОВА	183
РОДНОЙ ЯЗЫК	184

VƏTƏNDİR!	185
AZƏRBAYCAN	185
NİZAMİ ƏBƏDİLİYİ	186
NİZAMİ YOLU	190
Sabirə kitab	196

VASIF MƏMMƏDOV

MUĞAM ÖMRÜ	199
SƏDASI GƏLƏN SƏNƏTKAR	201
AZAD BİR QUŞDUM...	204
BİR ÜRƏK ÇAĞLAYIR...	206
SADIQCANIN VARİSİ	209
ÖLMƏZ SƏNƏTKAR	212

ƏLİŞ ƏVƏZ

AZƏRBAYCAN	217
VƏTƏN	218
QÜRBƏT VƏTƏN OLMAZ	219
BUYNUZLANMAQ DƏRDI	219
KÖKÜ KƏSILMIŞ KÖTÜK	220
YAD DAŞLARI	221
Qəlb şairi Məmməd İsmayıl	222
İKİ ZƏVVAR	222
Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik himni	223
QƏZƏLLƏR	224
GEDIRIK	226
QÜRBƏT DUYĞUSU	227
ZƏNGƏZUR	228
XUDAFƏRİN KÖRPÜSÜ	229
ÇƏNLİBELDƏ QALAN ATILAR	229
KIMLIYIMI SORUŞANA	231
MURAD	232
YATANLAR YATDI	232
KARVAN, QATAR, BOZ QURD VƏ MƏN	233
QARANLIQLAR KEÇƏNƏCƏN	234
21.12.2012 düşüncəsi	235
İlk məhəbbətim	236
Qəzəl	237
Məqalələr	238
ÜRƏKLƏRƏ KÖÇƏN ŞAIR	243
QƏDIM TÜRKLƏRDƏ ŞAXTA BABA OBRAZI VƏ YOLKA KULTU	245
Стихи	248
Лебединая песня	248
Под небесами	248
Разлука	249
Это я, мамочка!	250
Не мучите меня	250

Воскресну снова	251
ОПОЗДАЛ НАВСЕГДА	251
СТРЕЛКИ МОИХ ЧАСОВ	252

MİR ABBAS AĞDABANLI

DILBƏR	255
Kəlbəcərim	255
DAĞLAMASIN	256
ANLAMAZ	256
CEYRAN	257
ƏZRAİL GƏLMIŞDI	257
GƏLSİN	259
Bəllidi	260
BİLMƏZ	260
OLAYDIM	261
OLDU	261
ALLAHDI BİLƏN	262
SINMARAM	263
DAĞLAR	263
OLMAZ	264
ÖLMƏZ	264
YADIMA DÜŞDÜ	265
GÖRƏSƏN	266
SÖZ	267
DÜNYA	268
NƏ YAXŞI, SAZIM VAR MƏNİM!	268
RÖYAMI GÖRÜRƏM?	269
GETDİ	270
HARA GEDİRSƏN	270
YANDIRDI-YANDIRDI	271
K Ə L B Ə C Ə R	272

MAHIRƏ ƏLİYEVƏ

UZUN OLUR GECƏLƏR	279
BU YOLUN ÜNVANI YOX	279
MƏN ZAMANIN YÜKLÜSÜYƏM	279
HALINA BAĞLI	280
ƏZİR MƏNI	280
AĞLADI MƏNI...	281
BOŞ	281
SÜKUT	281
DOLDURA BİLMƏDİ SƏNİN YERİNİ	282
GECƏ	282
QUL OLDUM	283
BU GECƏ	283
QƏLBİM NİYƏ SIZLAYIR?	283
GECƏNİN DƏRDI	284

MƏNƏ ÜRƏK GÖSTƏR	284
DƏRDİM	284
SƏN OLMAYANDA	285
QOCA	286
UŞAQ OLMAQ İSTƏYİRƏM	286
KÖNLÜMƏ SƏN DÜŞƏN KİMİ	288
BƏLKƏ DƏ	289
YADINA DÜŞƏCƏYƏM	289
SƏNSİZLİYİ UNUDUM	290
HƏSRƏTİMİZ ƏRİYƏR	291
GECƏ	291
ÜRƏYİNƏ GÖTÜR MƏNİ	292
AR GƏLDİ	292
DƏRDİN ÖZÜ AĞLADI	293
GƏL, KÖNLÜMDƏ YUVA SAL!	293
HƏYATIN MƏNASI	294
HEYİF Kİ...	294
AR ELƏMİR	295
DƏRDİM	295
AYRILIQ	296
BİRCƏ SƏN YOXSAN	296
QUCAĞINDA YATARDIM	297
HARDA HƏSRƏT GÖRSƏN	297
ÜZÜ GÜLMÜR GECƏNİN	298
SƏNSİZLİK	298
AYRILIQ	299
YOLLAR	299
GECƏ SANCİ ÇƏKİR	299
GÖRÜŞ YERİMİZ	300
AYRILIQ ÜZÜNDƏN	300
ŞAXTALI AXŞAMLAR	301
İNTİZAR GÖZLƏRİM	301
DƏNİZ	302
YAĞIŞ	302
QƏRİBƏ	303
DÜNYA	304
DƏRDLƏR	304
ANA, MƏNƏ LAYLA ÇAL!	305
BİR ANA GÖRDÜM	306

АФАГ ШИХЛЫ

ЖИЗНЬ НА СКАЛЫ ШВЫРЯЕТ МЕНЯ...	309
ПАМЯТЬ О ТЕБЕ	310
ДВЕ ДАТЫ	311
ОПОЗДАЛА, ПРОСТИ!	312
СТРАННАЯ ЦЕПОЧКА	313
НАЧАЛОСЬ ВСЁ КРАСИВО	313
ГОВОРЯТ...	314

ОСТАЮСЬ НА ТВОИХ УСТАХ	315
ПЯТОЕ ВРЕМЯ ГОДА	316
ВЕРНИСЬ!	316
ЭТА ЖИЗНЬ...	317
В ПОИСКАХ СЕБЯ...	318
ЗНАМЯ АЗЕРБАЙДЖАНА	318
ОТЧИЗНЫ СЫН!	319
ЖЕНЩИНЫ	319
МОЙ ЗАГАДОЧНЫЙ ДРУГ	320
А СНЕГ ПО-ПРЕЖНЕМУ КРУЖИТ...	321
Я НАРЕКАЮ ДЕНЬ РАЗЛУКИ...	322
ДАВАЙ-КА, КАК В БЫЛЫЕ ВРЕМЕНА!	323
ТЫ ОДИНОЧЕСТВО ЛЮБИЛ...	324
ВЕРЬ В МОЮ ЛЮБОВЬ!	325
ДРУЗЬЯ, ПРИШЛИТЕ МНЕ ЧАСТИЦУ СОЛНЦА!	326
QÜRBƏT	328
DÖNÜRƏM	328
YAZILAN YAZILDI	329
ÇƏTİN Kİ...	329
QƏLBİMDƏN QƏLƏMƏ	330
O, MƏLƏK GƏLMİŞDİ DÜNYAYA BƏLKƏ...	331
ŞƏHİDİ ADINDA YAŞADAN İNSAN!	332
BU HƏYATDA ANA VARDI!	333
SƏN O ZAMAN GƏLDİN Kİ...	334
O GÜNƏ BİR GÜN QALIB	335
MƏN KÖVRƏLMƏK İSTƏMİRƏM!	335
ÖZÜM BULUD...	336
ƏRKİM ELƏ SƏNƏ ÇATIR, AY QƏLƏMİM!	337
YAĞIŞ YAĞIR...	338
BU GÜN DÜNƏN OLANDA...	340

KÖNÜL ORDUBADLI

BİR ÖMÜR YAŞADIM BAXIŞLARINDA...	343
NƏ SƏN UNUDA BİLMİSƏN...	344
BABƏK NƏSLİSƏN	345
BİLMİRƏM...	346
SEVMİRƏM SƏNİ	346
GƏLMİŞDİM	347
QƏLBİMİN YUVASIN MƏN TAPMAQ ÜCÜN	347
DƏNİZLƏ LİMANDA	348
DOĞ EY GÜNƏŞ!	348
XARI BÜLBÜL	348
SEVGİ	349
BU YERLƏRDƏ	349
ЛИШЬ СЕБЯ Я ЖАЛЕЮ	350
ВОСПОМИНАНИЯ	350
ДОРОГА ЛЮБВИ	351
Прощание	352

ВАЛЕХ САЛЕХ

ЗАВТРАШНИЙ ДЕНЬ	355
СТРАСТЬ ВРЕМЕНИ	356
ВОР	357
НА ТРЕТИЙ ДЕНЬ ПОСЛЕ СМЕРТИ	358
ЖЕНЩИНА	362
ОРФЕЙ	363

YAŞAR SÜLEYMANLI

İNANDIM	371
ŞİRİN DİL	372
SƏNSİZ MƏNƏ HARAMDIR	373
BƏXT ULDUZUM	373
YUXUMA GƏL	375
KOR GÖZƏL	376
O QIZ...	377
SEVMƏSƏM ÖLLƏM!	378
YENƏ...	379
HƏYATIMIN İLK GÜNÜ	380
BURAX ƏLLƏRİMİ	381
ƏZİZLƏ MƏNİ!	382
QOCALIRAM...	383
SƏNİ TANIMADIM MƏN	383
AZƏRBAYCAN!	384
NƏ İSTƏDİ BU ADAM?	385
BƏS ETMİRƏM MƏN?	386
BU ADAM...	386
GÖRMÜŞƏM	387
AZƏRBAYCANIM-TÜRKİYƏM	388
BELƏ SEVDİM	388
BAŞ DAŞIYAM...	389
MƏNİM	390
ÖMRÜMÜN PAYIZ FƏSLİDİR	391
HƏYAT MƏNLƏ MƏZƏLƏNİR...	392
YOL OLDU...	392
OLDUM	393
EH UŞAQLIQ...	394
SALAM DƏNİZ	395
GÖZLƏRİMƏ BAX...	396
DÜNYA BIRCƏ NƏFƏRMİŞ	397
SƏNSİZLİK NƏDİR...	397

НИЛУФЕР ШИХЛЫ

МАСКИ	401
НА РАСПУТЬЕ	402

ОТ ЛЮБИМЫХ НЕ УХОДЯТ...	403
В РАЮ	403
Я УМЕРЕТЬ ХОЧУ ВЕСНОЙ...	404
СЧАСТЬЕ	405
СЕДЬМОЕ НЕБО	406
СТАРАЯ ГАДАЛКА	407
ТАК ИЛИ ИНАЧЕ...	409
ЖИЗНЬ	410
БЕДНОСТЬ	410
ДЕНЬ СТУДЕНТА	410
НЕУЖЕЛИ	411
СТРАХ	412
ПОЭТ	412
ТЫ...	413
ПРОЩАНИЕ...	413
НЕ ВЕРНУТЬ...	415
ДАЖЕ ЕСЛИ...	415
СОНЕТ	416
ЕСЛИ НАДО...	416
УСТАЛА...	417
РАЗУЧИЛАСЬ...	418
ВЫТРИ СЛЕЗЫ!	419
Я ЗНАЮ, КАК УХОДЯТ ПОЕЗДА...	420
НЕ СТРАШНО МНЕ...	421
ОТ ЛЮБВИ ДО...	422
СТАРЫЙ АЛЬБОМ	425

РОДИОНОВ РОДИОН

ШУША	431
АГДАМ	432
ХОДЖАЛЫ	432
КАРАБАХСКАЯ ЗЕМЛЯ	433
ПОДНИМУСЬ НА ГОРНЫЕ ВЕРШИНЫ	434
ФИЗУЛИ	435
НАРДАРАН	436

МƏHƏММƏДHÜSEYN ŞƏHRİYARIN ŞƏRƏFİNƏ ALMANAX

Redaktorlar:
Maya Bədəlbəyli
Afaq Şıxlı

Korrektor:
Sultan Mərzili

Texniki redaktor:
Cəlil Xudaverdiyev

Çapa imzalanmışdır 10. 09. 2015
Sifariş 225, Tirajı 1000
Formatı 70x100 1/16
Həcmi 448 səhifə

**Отпечатано в ООО «ИПЦ „Маска“»
Москва, Малая Юшуньская, 1, корпус 1.
Тел. 8 495 510-32-98
www.maska.su, info@maska.su**

«АЛЬМАНАХ В ЧЕСТЬ МУХАММЕДГУСЕЙНА ШАХРИЯРА»

(на азербайджанском и русском языках)

СПОНСОР КНИГИ

**Всемирный Азербайджанский
КУЛЬТУРНЫЙ ФОНД**

Телефон офиса:

+7 495 981 67 77

www.azunion.org

Союз Азербайджанцев Мира

**Телефон пресс службы
МСОО САМ:**

+7 963 679 77 77

e-mail: info@azunion.org

**Москва
2015**

